

COLLOQUIAL
BULGARIAN

A Complete Language Course

George D. Papantchev

Cassettes
available

The Colloquial Series

- * Colloquial Albanian
- * Colloquial Arabic of Egypt
- * Colloquial Arabic (Levantine)
- * Colloquial Arabic of the Gulf and Saudi Arabia
- * Colloquial Bulgarian
- * Colloquial Cantonese
- * Colloquial Chinese
- * Colloquial Czech
- * Colloquial Danish
- * Colloquial Dutch
- Colloquial English
- * Colloquial Estonian
- * Colloquial French
- Colloquial German
- Colloquial Greek
- * Colloquial Hungarian
- * Colloquial Italian
- * Colloquial Japanese
- * Colloquial Persian
- * Colloquial Polish
- Colloquial Portuguese
- * Colloquial Romanian
- * Colloquial Russian
- * Colloquial Serbo-Croat
- Colloquial Spanish
- * Colloquial Swedish
- * Colloquial Turkish

* Accompanying cassette(s) available

Colloquial Bulgarian

George D. Papantchev

London and New York

First published 1994
by Routledge
11 New Fetter Lane, London EC4P 4EE

Simultaneously published in the USA and Canada
by Routledge
29 West 35th Street, New York, NY 10001

© 1994 George D. Papantchev

Typeset in Times by Transet Typesetters Ltd, Coventry, England
Printed and bound in Great Britain by Clays Ltd, St Ives plc

All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilized in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the publishers.

British Library Cataloguing-in-Publication Data
A catalogue record for this book is available from the British Library

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data
A catalogue record for this book is available from the Library of Congress

ISBN 0-415-07963-2 (book)
ISBN 0-415-07964-0 (cassettes)
ISBN 0-415-07965-9 (book and cassettes course)

Contents

Introduction	1
1 Поздрави, въпроси и отговори Greetings, questions and answers	16
2 В самолета и на аерогара София On the plane and at Sofia airport	26
3 Запознаване и представяне Meeting and introducing people	39
4 Страни, националности и професии Countries, nationalities and professions	51
5 В хотела At the hotel	63
6 Обикновен ден An ordinary day	76
7 В сладкарницата In the café	88
8 В ресторанта In the restaurant	98
9 Разговор за неща миналото Talking about things from the past	111
10 Новата стая The new room	122
11 Регистрационната карта The registration card	132

12	Посетителите	
	The visitors	143
13	Том не е добре	
	Tom is not well	
	При зъболекаря	
	At the dentist	154
14	Софийският градски транспорт	
	Sofia's public transport	164
15	Междуградският транспорт в България	
	Intercity transport in Bulgaria	175
16	Подготовка за пътуване с кола	
	Preparations for travelling by car	183
17	Различни магазини	
	Different shops	
	В бръснаро-фризьорския салон	
	At the barber's and the hair salon	191
18	Почивка, спортуване и развлечения в България	
	Leisure, sports and entertainment in Bulgaria	204
	Grammatical summary	216
	Key to the exercises	232
	English–Bulgarian glossary	248
	Bulgarian–English glossary	258
	Grammatical index	280

Introduction

Bulgarian and English

Bulgarian is a Slav language and like some other Slav languages (for instance, Russian and Serbian) uses the Cyrillic alphabet. This must be learned first. However, as soon as you have learned the alphabet, you should be able to read and write with confidence because Bulgarian spelling (unlike English) is phonetic: most words are pronounced the way they are written and Bulgarian does not present the student with the problems of written English.

Bulgarian is also the easiest Slav language for any speaker of English to learn as its structure is very similar to English. There are no declensions, Bulgarian has a definite article and the word order in a Bulgarian sentence is similar to that in English.

However, there are also essential differences between the two languages and you should be aware of them before you take your first steps in Bulgarian. The main differences between English and Bulgarian, other than their use of different alphabets, are their differing sound systems, differing systems of verbs, nouns and adjectives and the existence of grammatical gender in Bulgarian.

The Bulgarian alphabet

The Bulgarian alphabet has thirty letters. With the exception of the letters **й** (i kratko), **ъ** (er goljam) and **ь** (er malak), Bulgarian letters have no special names.

Letter	Approximate sound in English		
А, а	(a)	(a)	a in Manchester
Б, б	(бъ/бе)	(be)	b in baby
В, в	(въ/ве)	(ve)	v in vegetable
Г, г	(гъ/ге)	(ge)	g in go
Д, д	(дъ/де)	(de)	d in did
Е, е	(е)	(e)	e in let
Ж, ж	(жъ/же)	(zhe)	s in pleasure
З, з	(зъ/зе)	(ze)	z in zero
И, и	(и)	(i)	i in bit
Й, й	(и кратко)		y in yes
К, к	(къ/ка)	(ka)	k in kind
Л, л	(лъ/ле)	(el)	l in lot
М, м	(мъ/ме)	(em)	m in me
Н, н	(нъ/не)	(en)	n in no
О, о	(о)	(o)	o in odd
П, п	(пъ/пе)	(pe)	p in pepper
Р, р	(ръ/ре)	(re)	r in room
С, с	(съ/се)	(se)	s in so
Т, т	(тъ/те)	(te)	t in too
У, у	(у)	(u)	u in put
Ф, ф	(фъ/фе)	(fe)	f in fit
Х, х	(хъ/хе)	(he)	h in hot
Ц, ц	(цъ/це)	(tse)	tz in quartz
Ч, ч	(чъ/че)	(che)	ch in chip
Ш, ш	(шъ/ше)	(she)	sh in shop
Щ, щ	(щъ/ще)	(shte)	sht in ash tree
Ъ, ъ	(ер голям)		a in a boy
Ь, ь	(ер малък)		y in beyond (never at the beginning)
Ю, ю	(ю)	(yu)	u in tune
Я, я	(я)	(ya)	ya in yard

As soon as you have learned the alphabet you should actually be able to read Bulgarian. Try to read the following:

Иван е пилот (Ivan is a pilot). Той лети до Америка (He is flying to America). После той лети до Африка (Then he is flying to Africa). После до Австралия (Then to Australia). После (then) до (to) Антарктика. После до Афганистан. После до Бавария. После до Бахама. После до Бермуда. После до Боливия. После до България. После до Ватикана. После до Габон. После до Глазгоу. После до Джакарта. После до Дъблин. После до Естония. После до Загреб. После до Зимбабве. После до Индия. После до Кабул. После до Каиро. После до Камерун. После до Каракас. После до Кения. После до Конго. После до Ла Валета. После до Латвия. После до Лесото. После до Лима. После до Луанда. После до Лусака. После до Мадрид. После до Макао. После до Намибия. После до Оман. После до Осло. После до Оттава. После до Панама. После до Перу. После до Претория. После до Рейкявик. После до Сахара. После до Сеул. После до Солзбъри. После до Тайланд. После до Танзания. После до Тел Авив. После до Токио. После до Триполи. После до Улан Батор. После до Флорида.

It is equally easy to read and understand some other words that are similar in both English and Bulgarian:

апартамент, аргумент, аристократ, банан, салата, бандит, вакуум, вариант, вандализъм, галерия, демократ

As you can see, it is perfectly possible to learn how to read and write Bulgarian even in this casual way and if this suits you, fine. But if you want to approach Bulgarian in a more systematic way, you may find it more useful to go through the remaining part of this Introduction and practise (preferably with the help of the tapes) the pronunciation drills that follow.

Printed and handwritten letters

А	а	А	а	П	п	П	п
Б	б	Б	б	Р	р	Р	р
В	в	В	в	С	с	С	с
Г	г	Г	г	Т	т	Т	т
Д	д	Д	д	У	у	У	у
Е	е	Е	е	Ф	ф	Ф	ф
Ж	ж	Ж	ж	Х	х	Х	х
З	з	З	з	Ц	ц	Ц	ц
И	и	И	и	Ч	ч	Ч	ч
Й	й	Й	й	Ш	ш	Ш	ш
К	к	К	к	Щ	щ	Щ	щ
Л	л	Л	л	Ъ	ъ	Ъ	ъ
М	м	М	м	Ь	ь	Ь	ь
Н	н	Н	н	Ю	ю	Ю	ю
О	о	О	о	Я	я	Я	я

Letters and sounds

Since there is practically no difference between the way Bulgarian is written and spoken, there is no danger of being misunderstood or ridiculed even if you mispronounce certain sounds or words. But it might still be helpful if you know more about the way Bulgarian is pronounced, read and written, and the following pages are intended to explain the basic facts about Bulgarian letters and sounds.

Some Bulgarian letters and the sounds they stand for are similar to English letters:

Bulgarian	English	Bulgarian	English
А	A	К	K
Е	E	М	M
О	O	Т	T

More often, however, Bulgarian letters that look like familiar English ones are pronounced differently:

Bulgarian	English	Bulgarian	English
В	V	Н	N
Р	R	С	S
У	U	Х	H

Many Bulgarian letters look strange, but stand for sounds that are similar to English sounds:

Bulgarian	English	Bulgarian	English	Bulgarian	English
Б	B	Г	G	Ж	zh
П	P	Л	L	З	Z
Ф	F	Ц	TS	Ч	CH
Ш	SH	Ъ	-ER	Щ	SHT
Ю	YOU	Я	YA		

Essentially, all Bulgarian sounds are slightly different from English sounds and the parallels used as examples here are intended merely to give an approximate idea of their character. For a more accurate grasp of Bulgarian pronunciation, listen carefully to the tapes (if you have them) and try to imitate the sounds and sound combinations produced by native speakers.

Consonants

Consonants are all those speech sounds or letters of the alphabet that are not vowels. In English all letters of the alphabet except **a, e, i, o** and **u** are consonants.

With a few exceptions (for example, **Б-П, Т-Д, Х, Ц** and **Ш**) most Bulgarian consonants are pronounced in a more or less similar manner to their English equivalents. The main differences are that Bulgarian consonants are pronounced less energetically than English ones, while the contrast between voiced and voiceless consonants (in English, for example, the voiced *d* and the unvoiced *t*) is more important in Bulgarian.

There are 21 Bulgarian letters, which stand for as many consonant sounds, and they are used in a number of different combinations to express more complex consonant sounds (as, for example, **ДЖ** rendering the *g* sound in 'range').

Bulgarian consonants can thus be grouped in four categories: voiced **Б** (*b*), **В** (*v*), **Г** (*g*) as in garden, **Д** (*d*), **З** (*z*); voiceless **П** (*p*), **Ф** (*f*), **К** (*k*), **Т** (*t*), **С** (*s*); sonants **Р** (*r*), **Л** (*l*), **М** (*m*), **Н** (*n*) and a few 'special' cases, like **Ш** (*sh*).

Bulgarian voiceless consonants are rather similar to their English counterparts and a simple explanation or parallel is often enough. For example:

- К** sounds like **k** in **kit**, **с** in **come** or **q** in **question**
- С** sounds like **s** in **sit**, **с** in **cinema** or **ss** in **chess**
- Ф** sounds like **f** in **fit** or **ph** in **phone**
- Ш** sounds like **sh** in **ship** or **shop**
- Ч** sounds like **ch** in **check**
- П** sounds roughly like **p** in **pen**
- Ц** (a sound that occurs rarely in English) sounds like **ts** in the words **Patsy**, **wants**, and **wet socks** or like **tz** in **quartz**

But some corresponding Bulgarian voiced consonants – **Б** (**B**), **В** (**V**), **Г** (**G**), **Д** (**D**), **Ж** (**ZH**), **З** (**Z**) – are a little more problematic, although the basic pronunciation of most of this group is simple enough, as can be seen from the following examples:

- Б** sounds like **b** in **baby**
- В** sounds like **v** in **vase**
- Г** sounds like **g** in **get**
- Ж** sounds like **s** in **measure**
- З** sounds like **z** in **zero** or **zoo**
- Д** sounds like **d** in **do** but rather different from it. In fact, neither **Д** (**D**) nor **Т** (**T**) correspond to their English counterparts, so any parallel between them should be used to suggest a roughly approximate sound effect rather than close similarity.

The opposition between voiced and voiceless consonants in Bulgarian is important in two ways:

- 1 When the Bulgarian voiced consonants (**Б, В, Г, Д, Ж, З**) are at the end of a word or before a voiceless consonant (**П, Ф, К, Т, Ш, С, Х, Ц, Ч**) they become voiceless and are pronounced like their respective voiceless counterparts (i.e. **Б – П, В – Ф, Д – Т, Ж – Ш, З – С**), unlike English voiced consonants which remain voiced irrespective of their position in the word.
- 2 Conversely, the Bulgarian voiceless consonants (**П, Ф, К, Т, Ш, С**) become voiced when preceding a voiced consonant and are pronounced like their voiced counterparts (i.e. (**П – Б, Ф – В, К – Г, Т – Д, Ш – Ж, С – З**)).

The Bulgarian letter **Ш** stands for two consonants: (**Ш+Т = SH+T**) as **sh** and **t** in **ash tree**.

The Bulgarian **Х** sounds like **h** in **hit** or **hot** but is pronounced less energetically and sounds more like the Scottish **ch** in **loch**.

The Bulgarian **Р** is different from the English **r** and is pronounced much more like the Scottish **r**, but the British and particularly the American pronunciation of **r** in **rock** can be used as a good starting point. The difference is that in Bulgarian the tip of the tongue should be against the upper teeth or as near to them as possible to pronounce **r**.

- Л** sounds like **l** in **lip** or **lot**
- Н** sounds like **n** in **not** or **now**
- М** sounds like **m** in **man** or **milk**

Vowels

Vowels (**a, e, i, o, u**) are sounds that can be pronounced continuously without interruption. The Bulgarian vowels are: **А, Е, И, О, У, Ъ, Ю** and **Я**.

While most Bulgarian consonants are roughly similar to their English counterparts, Bulgarian vowels differ noticeably from the English ones in both quality and length. Since the quality of the Bulgarian vowels is also affected by the surrounding consonants, learning how to pronounce and read them if possible, with the help of the accompanying tapes, before beginning to study the language itself will help considerably. That is why a few exercises to enable the beginner to practise the

pronunciation of Bulgarian vowels and consonants are introduced at this stage. The underlying principle behind this pronunciation drill is to practise the use of Bulgarian vowels in all environments. However, these drills will make sense only if it is remembered that, apart from the correct enunciation of the separate sounds, attention should be paid to intonation, rhythm and the specific peculiarities of Bulgarian sounds. Note the following examples:

- there is no distinction between long and short vowels in Bulgarian, so the basic rule should be to assume that they are all short;
- all voiced consonants at the end of a word or before voiceless consonants themselves become voiceless;
- more often than not, when **a** is at the end of a word it is pronounced more like **ъ**.

Pronunciation and reading drills

The Bulgarian a sounds like a in 'ask' but shorter or like u in 'butter' or like o in 'mother' (In the following drills a selection of the examples are included on the tapes.)

ба	па	аб	ап	как	ка́ка	ва́на	ра́сата
ва	ра	ав	ар	мак	ма́ма	ва́да	храна́та
га	са	аг	ас	сак	ба́ба	га́ма	брада́та
да	та	ад	ат	сам	да́ма	фа́ра	ва́дата
жа	фа	аж	аф	там	жа́ба	Ха́га	гладката
за	ха	аз	ах	тас	за́ла	ца́ца	да́мата
ка	ца	ак	ац	вас	ла́ла	ча́ка	за́рзала
ла	ча	ал	ач	нас	на́ра	ша́ва	ла́ската
ма	ша	ам	аш	рак	па́ра	ща́ба	ма́ската
на	ща	ан	ащ	пак	ра́на	ща́та	насла́да

Read and learn:

как	how	ма́са	a table	кни́га	a book
ча́нта	a bag	да́ма	a lady	та́м	there

Note: Most nouns ending in **-а** (ма́са, кни́га, ча́нта) are feminine in gender.

The Bulgarian e sounds like e in 'pen' or a in 'many'

бе	пе	еб	еп	мек	бе́бе	пече́	летене́	беда́	пека́
ве	ре	ев	ер	тек	ве́че	реве́	ме́тене	ве́на	река́
ге	се	ег	ес	сек	дете́	се́ме	невесе́л	гета́	сега́
де	те	ед	ет	век	желе́	те́ме	пене́не	дела́	тежа́
же	фе	еж	еф	мед	зеле́	фене́р	редене́	жена́	фе́са
зе	хе	ез	ех	нес	кэ́пе	чете́	седене́	зета́	хе́ктар
ке	це	ек	ец	пес	лете́	це́це	те́глене	ке́фа	цена́
ле	че	ел	еч	реч	мене́	це́нен	фене́рен	лежа́	ше́пне
ме	ше	ем	еш	сеч	небе́	ше́мет	ценене́	меса́	ще́дра
не	ще	ен	ещ	теб	перé	щеше́	ше́птене	не́ка	че́лна

Read and learn:

детé	child	бе́бе	baby	ме́че	teddy (bear)
------	-------	-------	------	-------	--------------

Note: Most nouns ending with **-e** (детé, бе́бе, ме́че) are neuter in gender.

The Bulgarian и sounds like i in 'it', 'bit' or 'kit' or like e in 'Peter' (but shorter) or like ea in 'eat' (but shorter).

би	пи	иб	ип	ким	би́ри	пи́ли	висини́	би́ра	пи́ша
ви	ри	ив	ир	кит	ви́ди	ри́ми	живини́	вина́	ри́та
ги	си	иг	ис	мит	ги́ри	си́ни	зимнини́	ги́ра	си́па
ди	ти	ид	ит	мис	дими́	фи́би	кили́ми	ди́ва	ти́ча
жи	фи	иж	иф	тим	жи́ви	хини́н	лими́ти	жи́ца	фи́ба
зи	хи	из	их	вик	зи́ми	ци́пи	мисти́ци	зи́ма	ци́па
ки	ци	ик	иц	мир	кипи́	чи́сти	синини́	си́ла	чи́ста
ли	чи	ил	ич	вир	липи́	хи́ли	типични́	ли́ца	ши́ла
ми	ши	нм	иш	син	ми́ни	ши́ти	ширини́	ми́на	хи́лка
ни	ци	ин	ищ	шир	пи́ти	ци́пки	изми́ти	ни́ма	ци́пка

Read and learn:

кибри́т	(safety matches)	ве́стник	(a newspaper)
---------	------------------	----------	---------------

Note:

- 1 Most nouns (man, dog), adjectives (big, red) and pronouns (I, who) ending on **И** are in the plural.
- 2 Most nouns ending on a consonant (кибри́т, ве́стник, пипер) are masculine in gender.

The Bulgarian o sounds like o in 'lot'

бо	по	об	оп	ток	бор	поток	болестта	понеса
во	ро	ов	ор	сок	вол	ромон	водите	романи
го	со	ог	ос	том	гол	скоро	година	стомани
до	то	од	от	сом	дом	топло	донеса	топлина
жо	фо	ож	оф	кон	зоб	фото	ножове	фотограф
зо	хо	оз	ох	тон	кол	хоро	модел	хотели
ко	цо	ок	оц	тор	лов	лошо	новини	цолове
ло	чо	ол	оч	мор	нов	нощно	повика	човека
мо	шо	ом	ош	топ	поп	злото	Росица	защото
но	що	он	ощ	пот	роб	когато	топлина	нещото

Read and learn:

легло a bed
мóлив a pencil
момчé a boy
каквó what
Каквó е товá?
Товá е писмó.
Товá е леглó.
Товá е вíно.
Товá е момчé.

писмó a letter
стол a chair
вíно wine
товá е this is
What is this?
This/It is a letter.
This/It is a bed.
This/It is wine.
This/It is a boy.

Note:

- 1 Most nouns ending in **-o** (писмó, вíно, леглó) are neuter in gender.
- 2 All voiced consonants (b, d, g) become voiceless (p, t, k) when at the end of a word:

боб (bor) beans, роб (rop) slave, мóлив (molif) pencil, град (grat) town

The Bulgarian y sounds like u in 'put' or like o in 'move'; or like oo in 'room' but shorter

бу	пу	уб	уп	ум	пул	ЦУМ	будувам	напúскане
ву	ру	ув	ур	тук	рул	чужд	ловувам	нарушéние
гу	су	уг	ус	бук	рус	чук	погúбвам	интересúвам
ду	ту	уд	ут	дук	сук	шум	подúвам	натúпвам
жу	фу	уж	уф	дух	студ	щур	стажувам	фундамент
зу	ху	уз	ух	луд	смут	хúла	разúмен	бущúване
ку	цу	ук	уц	лук	труд	шут	бракувам	шумотéвица

лу чу ул уч кум фут щурм лудúвам щуротии
му шу ум уш куп чут друм умúване щурмúване
ну щу ун ущ пура труп брúто празнувам добруване

Read and learn:

лук (an onion), крúша (a pear), кúче (a dog)
тúка here, труд labour, фут foot
Каквó е товá? – Товá е лук.
Каквó е товá? – Товá е крúша.
Каквó е товá? – Товá е кúче.

Note:

Лук – masculine gender (it ends on a consonant);
Крúша – feminine gender (it ends on -a)
Кúче – neuter gender (it ends on -e).

The Bulgarian ъ sounds like a in 'a boy' or like o in 'money' or like -er in 'bitter' but shorter

бъ	пъ	ъб	ъп	към	бъз	пък	дълъг	бáда
въ	ръ	ъв	ър	кът	пън	път	фъстък	въжé
гъ	съ	ъг	ъс	къс	гъст	ръст	жълтък	гърба
дъ	тъ	ъд	ът	съм	дълг	съд	бърка	дърпа
жъ	фъ	ъж	ъф	сън	жълт	тъп	върна	жéне
зъ	хъ	ъз	ъх	вън	зъл	хъш	хълма	збá
къ	цъ	ък	ъц	съд	ръб	връх	дъска	къдé
лъ	чъ	ъл	ъл	кър	пръв	връв	стръв	мýтен
мъ	шъ	ъм	ъш	мъж	бърз	мъст	кърпа	ръмí
нъ	щъ	ън	ъщ	мъх	същ	пръст	мърда	твърде

Read and learn:

мъж a man, връх a peak, гáба a mushroom
път a road, фъстък a peanut, къдé where
Каквó е товá? – Товá е мъж.
Каквó е товá? – Товá е връх.
Каквó е товá? – Товá е гáба.
Каквó е товá? – Товá е път.
Къдé е товá? – Where is that?

Note: The definite article in Bulgarian (the) is in the form of an ending added to the noun (man, dog, box) and it has different forms in the different genders (-ЪТ for the masculine; -ТА for the feminine and -ТО for the neuter gender).

мъж – мъжът **женá – женáта** **детé – детéто**
(a man) – (the man) (a woman) – (the woman) (a child) – (the child)

The Bulgarian letter ю sounds like ew in 'new' or like u in 'union' or like eau in 'beauty'

бю	пю	юб	юп	юг	бюрó	любíмите
вю	рю	юв	юр	юли	бюрéк	любóвните
гю	сю	юг	юс	юни	дюни	дюните
дю	тю	юд	ют	гюм	дюли	брюнётка
жю	фю	юж	юф	юфкá	ютíя	уютносттá
зю	хю	юз	юх	блóдо	лóбя	ювелíр
кю	цю	юк	юц	южен	любóв	южните
лю	чю	юл	юч	ключ	юздá	юношата
мю	шю	юм	юш	уóт	уóтен	юристите
ню	щю	юн	ющ	юна́к	юна́чен	юна́чество

Read and learn:

бюрó a desk/bureau, **ключ** a key, **юг** south
юни June, **юли** July, **ютíя** an iron
Каквó е товá? – Товá е бюрó.
Каквó е товá? – Товá е ключ.

The Bulgarian letter я sounds like ya in 'yard'

бя	пя	яб	яп	бял	пя	бяла	ябълка
вя	ря	яв	яр	вял	пял	вяла	ядене
гя	ся	яг	яс	дял	прям	дявол	ядовит
дя	тя	яд	ят	ядé	сянка	зяпам	явност
жя	фя	яж	яф	дядо	тяга	мярка	ягнене
зя	хя	яз	ях	яза	ряпа	пяна	ядрена
кя	ця	як	яц	якá	цял	мряна	яснотá
ля	чя	ял	яч	на́ля	зрял	прясна	яростен
мя	шя	ям	яш	ням	яма	смятам	яворов
ня	щя	ян	ящ	ням	щял	пряка	ятáците

Read and learn:

бял (white), **ям** (to eat), **ябълка** (an apple)
ряпа (a turnip), **ягода** (a strawberry)
Каквó е товá? – Товá е ябълка.
Каквó е товá? – Товá е ягода.
Каквó е товá? – Товá е ряпа.

Note: Most nouns ending on **-Я** are feminine in gender:

ба́ня a bath ми́ля a mile

The Bulgarian й sounds like y in 'yes'

Йорда́н	кой	ко́йто	поро́йно	многобро́йно
Йо́вка	бой	чийто	стро́йно	во́йствуващ
Йо́нка	вой	мо́йто	бе́йзбол	нестро́йното
Йо́то	брой	бо́йно	стихийно	малобро́йното
Йо́цо	строй	стро́йно	събитийно	безбро́йните

The Bulgarian letter ъ has no sound value and serves merely to indicate that the preceding consonant is soft. It is never used at the beginning of a word.

Же́льо	Пе́тьо	си́ньо
Ми́льо	Пе́тьофи	ми́ньо
Ва́ньо	Да́ньо	

Bulgarian syllables

Bulgarian syllables can consist of:

- a single vowel: **а, и, у**
- a vowel and one consonant: **го, до, за, ли, му, от, ум**
- a vowel and more than one consonant: **във, пред, кръст, -ство**

Here are a few examples of words divided into syllables:

и, как, ма-са, ма-ли-на, о-пи-са-ни-е, пред-ста-ви-тел-ство
а-пар-та-мент, го-ле-ми-на-та, раз-би-ра-тел-ство-то

Stress in Bulgarian

The stress in Bulgarian is not fixed and its place can vary from word to word:

- in words of one syllable it falls on the vowel:
а, ти, тя, той, под, стол, мост, тръст;
- in words with more than one syllable, it varies:
ма́са вратá учíteл разпрóстранявам наказа́нмето

Since it is difficult to give rules for the place of the stress in each word, the stress of each new word and phrase is shown in the Notes and Explanations after each dialogue to help you.

Intonation

Intonation in Bulgarian does not have as prominent a grammatical function as it has in English and so it is less pronounced, but – apart from that – is rather similar to the English pattern. The two basic intonations are:

- 1 Falling – used in declarative sentences:
Ива̀н е ту̀к. Ivan is here.
- 2 Rising – used for questions:
Има̀ш ли кнѝга? Do you have a book?

Handwritten letters

The handwritten equivalents of the Bulgarian letters once again, are:

А а, Б б, В в, Г г, Д д, Е е, Ж ж, З з,
И и, Й й, К к, Л л, М м, Н н, О о, П п,
Р р, С с, Т т, У у, Ф ф, Х х, Ц ц, Ч ч,
Ш ш, Щ щ, Ъ ъ, Ъ ъ, Ю ю, Я я

It will help if you try to practise reading and writing the following words. Practise writing letter by letter.

А а	<i>А а</i>	Ана	<i>Ана</i>	ананас	<i>ананас</i>
Б б	<i>Б б</i>	Брайтън	<i>Брайтън</i>	бебе	<i>бебе</i>
В в	<i>В в</i>	Варна	<i>Варна</i>	вино	<i>вино</i>
Г г	<i>Г г</i>	Германия	<i>Германия</i>	грозде	<i>грозде</i>
Д д	<i>Д д</i>	Дания	<i>Дания</i>	дама	<i>дама</i>
Е е	<i>Е е</i>	Естония	<i>Естония</i>	есен	<i>есен</i>
Ж ж	<i>Ж ж</i>	Женева	<i>Женева</i>	жена	<i>жена</i>
З з	<i>З з</i>	Заир	<i>Заир</i>	защо	<i>защо</i>
И и	<i>И и</i>	Испания	<i>Испания</i>	искам	<i>искам</i>
Й й	<i>Й й</i>	Йордания	<i>Йордания</i>	майор	<i>майор</i>
К к	<i>К к</i>	Канада	<i>Канада</i>	кибрич	<i>кибрич</i>
Л л	<i>Л л</i>	Люксембург	<i>Люксембург</i>	лале	<i>лале</i>
М м	<i>М м</i>	Монголия	<i>Монголия</i>	миля	<i>миля</i>
Н н	<i>Н н</i>	Норвегия	<i>Норвегия</i>	надяжда	<i>надяжда</i>
О о	<i>О о</i>	Осло	<i>Осло</i>	около	<i>около</i>
П п	<i>П п</i>	Парагвай	<i>Парагвай</i>	пипер	<i>пипер</i>
Р р	<i>Р р</i>	Русия	<i>Русия</i>	рано	<i>рано</i>
С с	<i>С с</i>	Сомалия	<i>Сомалия</i>	спорт	<i>спорт</i>
Т т	<i>Т т</i>	Турция	<i>Турция</i>	тук	<i>тук</i>
У у	<i>У у</i>	Унгария	<i>Унгария</i>	сутрин	<i>сутрин</i>
Ф ф	<i>Ф ф</i>	Финландия	<i>Финландия</i>	фермер	<i>фермер</i>
Х х	<i>Х х</i>	Холандия	<i>Холандия</i>	хубав	<i>хубав</i>
Ц ц	<i>Ц ц</i>	Царевец	<i>Царевец</i>	център	<i>център</i>
Ч ч	<i>Ч ч</i>	Чили	<i>Чили</i>	чакам	<i>чакам</i>
Ш ш	<i>Ш ш</i>	Шотландия	<i>Шотландия</i>	шивач	<i>шивач</i>
Щ щ	<i>Щ щ</i>	щастие	<i>щастие</i>	щедър	<i>щедър</i>
Ъ ъ	<i>Ъ ъ</i>	Ъглен	<i>Ъглен</i>	ъгъл	<i>ъгъл</i>
Ь ь	<i>Ь ь</i>	Петьо	<i>Петьо</i>	синьо	<i>синьо</i>
Ю ю	<i>Ю ю</i>	Юдола	<i>Юдола</i>	юни	<i>юни</i>
Я я	<i>Я я</i>	Япония	<i>Япония</i>	ябълка	<i>ябълка</i>

1 Поздрави, въпроси и отговори

Greetings, questions and answers

In this lesson you will learn how to:

- greet and address people
- ask simple questions
- recognise and use the masculine, feminine and neuter forms of nouns
- recognise and use the present tense forms of the verb **съм** (I am)

Поздрави и въпроси

Note how Bulgarians exchange greetings, ask questions and give answers

- ИВАН: Добро утро.
 АНА: Добро утро.
 ИВАН: Вие ли сте госпожица Бонева?
 АНА: Да, аз съм госпожица Бонева.
- ВАСИЛ: Добър ден.
 КАТЯ: Добър ден.
 ВАСИЛ: Тук ли е господин Ванев?
 КАТЯ: Да, той е тук.
- ПЕТЪР: Добър вечер.
 МАРИЯ: Добър вечер.
 ПЕТЪР: Вие ли сте госпожа Ганева?
 МАРИЯ: Не, не съм. Аз съм госпожица Ганева.
- ИВО: Здравей, Ана.
 АНА: Здравей, Иво. Как си?
 ИВО: Благодаря, добре съм. А ти как си?
 АНА: Благодаря, аз също съм добре.

Vocabulary

Note the stress marked by / / above each word.

Добро́ утро	Good morning	Добър́ вечер	Good evening.
Вие ли сте . . . ?	Are you . . . ?	госпожа́ Га́нева	Mrs Ganeva
госпо́жица	Miss Boneva	Не, не съм	No, I am not
Бо́нева		Здравей!	Hello!
да	yes	Как си?	How are you?
аз съм	I am	Благодаря́	Thank you
Добър ден	Good afternoon (Good day)	добре́ съм	I am well, I am fine
Тук ли е . . . ?	Is . . . here?	А ти как си?	And you? How are you?
госпо́дин Ва́нев	Mr Vanev	Аз също́ съм	I am fine, too.
Той е тук	He is here.	добре́	

Greetings

The Bulgarians like to shake hands not only when they are being introduced but whenever they see a person after an interval of a few days. The usual Bulgarian greetings are:

Здравей! Hello! or its more informal version

Здрасти! Hi! used for closer friends, or

Здравейте! Hello! when you are greeting someone formally or when you are greeting more than one person. Other conventional greetings during the day are:

Добро́ утро	Good morning – usually until 11 a.m.
Добър ден	Good day – any time of the day
Добър́ вечер	Good evening – any time after sunset

Addressing people

The simplest ways of addressing people in Bulgarian are by using:

Госпо́дин (Mr)	Госпо́дин Попов Mr Popov
	Госпо́дин послáник Mr Ambassador
Госпо́жа (Mrs)	Госпо́жа Га́нева Mrs Ganeva
Госпо́жица (Miss)	Госпо́жица Ива́нова Miss Ivanova
Да́ми и господа́	Ladies and gentlemen

There is also a special way of addressing people called the vocative case, which is formed:

(a) By adding the ending **е** to male names. For example:

Ива́н – Ива́не; Васи́л – Васи́ле; Ру́мен – Ру́мене

In some cases the last syllable of the name is contracted before adding the ending **е** to it:

Дими́тър – Дими́тре; Пе́тър – Пе́тре; Па́вел – Па́вле

When using someone's title rather than his name you may also use the ending **е** to address him:

Господи́н профе́соре	(Mr) Profesor
Господи́н до́кторе	(Mr) Doctor
Господи́н инспе́кторе	(Mr) Inspector

(b) By adding the ending **е** or **о** to female names, for example:

Га́нка – Га́нке; Ра́дка – Ра́дке; А́на – А́но; Еле́на – Еле́но

The vocative form (i.e. the way in which you address people) for **Госпо́жица** is **Госпо́жице** and for **Госпожа́** it is **Госпо́жо**. You can use them both with and without the names of the persons you are addressing:

Госпо́жо Анто́нова	Mrs Antonova
Госпо́жо дире́ктор	Mrs Director
Госпо́жице Петро́ва	Miss Petrova
Госпо́жице реда́ктор	Miss Editor

Господи́не, **Госпо́жо** and **Госпо́жице** are also the forms you use to begin letters:

Дра́ги господи́не	Dear Sir
Скѝпи господи́не	Dear (or Esteemed) Sir
Уважа́еми господи́не	Dear (or Respected) Sir
Дра́га госпо́жо/госпо́жице	Dear Madam/Miss
Скѝпа госпо́жо/госпо́жице	Dear Madam/Miss
Уважа́ема госпо́жо/госпо́жице	Dear Madam/Miss

So, when used without names or titles the word **Господи́не** usually means 'Sir' (or the American 'Mister') while the word **Госпо́жо** usually means 'Madam'. And since you will see them quite often written in an abbreviated way, it might help to know that: **г-н = господи́н**; **г-жа = госпожа́**; **г-ца = госпо́жица**.

Gender and nouns

There are three gender groups in Bulgarian – masculine, feminine and neuter – and each Bulgarian noun belongs to one of them. Gender is very important in Bulgarian because adjectives (e.g. red, tall, good), pronouns (e.g. he, she, it, etc) and participles (e.g. written, reading) also have to agree in gender with the nouns they refer to.

You have already seen this in the dialogues. For example, the greeting **До́бър ден** consists of the noun **ден** (day), which is masculine in gender, and the adjective **до́бър** (good), which agrees with it, i.e. is also masculine in gender. The greeting **До́бро ўтро** consists of the noun **ўтро** (morning), which is neuter in gender, and the adjective **до́бро** (good), which is also neuter in gender.

The gender of each noun is very easy to recognise and use if you follow these simple and reliable rules:

The masculine gender

With very few exceptions, all nouns of the masculine gender in the singular end on a consonant:

мъЖ (a man) **коН** (a horse) **стоЛ** (a chair)

The feminine gender

Again, with a few exceptions, all nouns of the feminine gender end on **А** or **Я**:

женА (a woman) **кѝткаА** (a cat) **ми́ляЯ** (a mile)

The neuter gender

Nouns of the neuter gender usually end on **Е**, **И**, **О**, **У** or **Ю**:

детЕ (a child) **бюро́** (a desk) **кѝнгурУ** (a kangaroo)

There are a few exceptions to these rules and these are shown in the Grammatical Summary at the end of the book. However, if you are in any doubt about the gender of a noun, you should look it up in the vocabulary where an abbreviation in brackets after each noun gives you its gender: (m) = masculine, (f) = feminine, (n) = neuter, e.g. **мъЖ** (m), **женА** (f), **детЕ** (n).

Personal pronouns (I, you, we, etc)

The basic Bulgarian personal pronouns are:

Аз	I	Ние	we
Ти	you (sg) (= thou)	Вие	you
Той	he	Те	they
Тя	she		
То	it		

- 1 There are two forms of 'you' (Ти and Вие).
- 2 Вие is used both for the plural (i.e. more than one person) and as a polite address to a stranger or a superior.

The present tense of the verb СЪМ (I am)

The first verb used in this lesson was **СЪМ** (I am), *not* 'to be'. That is because there is no infinitive in Bulgarian. When you look up a verb in an English dictionary, you will find – for example – 'to be' or 'to read'. But a Bulgarian dictionary will give you only the form for the first person singular. Here are all the forms of **СЪМ** in the present tense:

Positive		Negative	
Аз съм	I am	Аз не съм	I am not
Ти си	You are (thou art)	Ти не си	You are not
Той е	He is	Той не е	He is not
Тя е	She is	Тя не е	She is not
То е	It is	То не е	It is not
Ние сме	We are	Ние не сме	We are not
Вие сте	You are	Вие не сте	You are not
Те са	They are	Те не са	They are not
Interrogative		Negative-Interrogative	
Аз ли съм?	Am I?	Аз не съм ли?	Am I not?
Ти ли си?	Are you?	Ти не си ли?	Aren't you?
Той ли е?	Is he?	Той не е ли?	Isn't he?
Тя ли е?	Is she?	Тя не е ли?	Isn't she?
То ли е?	Is it?	То не е ли?	Isn't it?
Ние ли сме?	Are we?	Ние не сме ли?	Aren't we?
Вие ли сте?	Are you?	Вие не сте ли?	Aren't you?
Те ли са?	Are they?	Те не са ли?	Aren't they?

Asking questions

In Bulgarian, as in English, there are three basic ways of asking questions: by using a question word like 'who', 'what' or 'why' or 'how'; by using a special word like 'do'; and by using a 'tag' like 'are you?', 'hasn't he?', 'did we?' and 'was she?'.

Using special question words

Some Bulgarian words have different forms for the different genders (masculine, feminine, neuter), while others have no gender forms. Here are the Bulgarian question words:

No gender	Masculine	Feminine	Neuter	Plural	
	какъв	каквa	каквo	каквi	what
	кой	коя	коe	кои	who
	чий	чия	чие	чий	whose
къде	where				
кога	when				
как	how				
защо	why				
колко	how many? how much?				

These words are usually at the beginning of the question:

Каквo е това?	What is this?
Как си ти?	How are you?
Кой е той?	Who is he?
Къде е Иван?	Where is Ivan?
Кога е тук Петър?	When is Peter here?
Защо Ана не е тук?	Why isn't Anna here?

Using a special word

When there is no question word like who, why or how, the word **ли** is used instead. **ли** cannot be used at the beginning of the question.

Тук ли е Стeфан?	Is Stephen here?
Мeри не e ли тук?	Isn't Mary here?
Ти ли си това?	Is that you?

Using 'tag' words

Occasionally 'tag' words are used to turn a sentence into a question that is intended to confirm something or to express some doubt and is usually answered with 'yes' or 'no':

Той е тук, нали?	He is here, isn't he?
Вие сте господин Попов, нали?	You are Mr Popov, aren't you?
Дали тя е тук?	I wonder if she is here?

Answering simple questions

There are many different ways of answering different questions. But it might help to know that there are several ways of answering simple questions requiring a 'yes' or 'no' answer, any of which is perfectly acceptable:

Вие ли сте господин (г-н) Попов?	Да, аз съм г-н Попов. Да, аз съм. Да.
Тук ли е господин (г-н) Марков?	Не, г-н Марков не тук. Не, не е. Не.

Exercises

1 Read aloud each answer and write да (yes) after the correct one

Example: How does Anna greet Ivo? Здравей! (Да)

How does Ivan greet Anna?

Здравей!
Добър ден!
Добро утро!

What does Vasil ask Katya?

Вие ли сте госпожица Бонева?
Тук ли е господин Ванев?
Как си?

How does Ms Ganeva answer Peter's question?

Да, аз съм госпожица Ганева.
Благодаря, добре съм.
Не, не съм.

2 Read aloud each sentence and explain who does what

Example: Васил: Добър ден. (4) Vasil greets someone

Иван: Добро утро.	(1) Replies to a question
ПЕТЪР: Вие ли сте г-ца Бонева?	(2) Asks about someone's health
ВАСИЛ: Тук ли е г-н Ванев?	(3) Asks if someone is the person he/she needs
КАТЯ: Да, той е тук.	(4) Greets someone
АНА: Как си?	(5) Asks if someone is here
ИВО: Благодаря, добре съм.	(6) Answers that someone is here

3 Turn the following sentences into the negative

Example: Аз съм господин Пламен Тодоров.
Аз не съм господин Пламен Тодоров.

Ти си добре.	Ние сме тук.
Той е господин Иванов.	Вие сте добре.
Тя е госпожа Ана Павлова.	Те са тук.
Аз съм Мария.	

4 Turn the following sentences into questions

<i>Example:</i> Аз съм добре.	Добре ли съм аз?
	Аз добре ли съм?

Ти си Тодор.	Ние сме добре.
Той е Марко Тотев.	Вие сте г-н Андреев.
Тя е госпожица Петрова.	Те са тук.
Ана и Мария са добре.	

5 Use the correct forms of the verb съм (съм, си, е, сме, сте, са) in the sentences below

- 1 Те . . . тук.
- 2 Вие ли . . . господин Попов?
- 3 Аз . . . госпожица Ганева.
- 4 Той не . . . тук.
- 5 Как . . . ти?
- 6 Иван . . . тук.
- 7 Ние . . . добре.
- 8 Тя добре ли . . . ?
- 9 Госпожица Томова и аз . . . тук.
- 10 Господин Бонев, госпожа Бонева и госпожица Бонева не . . . ли тук?

6 Now use the appropriate forms of the personal pronouns (аз, ти, той, тя, то, ние, вие, те)

- 1 . . . ли сте господин Попов?
- 2 . . . ли е госпожа Иванова?
- 3 . . . съм Антон.
- 4 . . . не е господин Ганев.
- 5 . . . сме тук.
- 6 . . . как си?
- 7 . . . сме добре.
- 8 . . . не е госпожица Петрова.
- 9 . . . е добро дете.

7 Which is the odd word out in each of the following lines?

- вие, то, тя, аз, той, сте, ние, те
- сме, е, си, са, аз, съм, сте
- вечер, ден, как, утро
- как, кой, кога, защо, утро, какво
- мъж, дете, дали, жена, момче, момиче

8 Give the questions to which the following are the answers

Да, аз съм господин Иванов. Да, госпожица Бонева е тук.
 Не, аз не съм господин Ганев. Не, госпожица Ана не е тук.
 Благодаря, добре съм. Благодаря, аз също съм добре.

9 Translate the following passage into Bulgarian

Good evening! Are you Mr Petrov? Yes, I am.
 Hello! Is Mrs Ganey here? No, she is not here.
 Good morning! Are you Mr and Mrs Bonev? Yes, we are.
 Good afternoon! Isn't she here? No, she is not here.
 Ladies and gentlemen! Thank you.
 How are you? I am fine, thank you.

2 В самолета и на аерогара София

On the plane and at Sofia airport

In this lesson you will learn how to:

- Ask and answer questions about names, native places, and professions
- Ask and tell where something is
- Ask and tell whether someone has something
- Recognise and use the definite article (the)
- Use the verbs **имам** (to have) and **нямам** (to have not) in the present
- Recognise the gender of adjectives (e.g. big, red) and pronouns (e.g. he, she, it)

В самолета

Mr Thomas Hill, an architect from Britain, is on his way to Bulgaria. On the plane he meets Katya, a Bulgarian girl, who exchanges a few words in Bulgarian with him

- КАТЯ: Как се казвате?
 ТОМ: Аз се казвам Томас Хил. А Вие?
 КАТЯ: Аз се казвам Катя Попова.
 ТОМ: Откъде сте?
 КАТЯ: Аз съм от България.
 ТОМ: От кой град сте?
 КАТЯ: Аз съм от град София. А Вие?
 ТОМ: Аз съм от Лондон.
 КАТЯ: Какъв сте по професия?
 ТОМ: Архитект. А Вие каква сте по професия?
 КАТЯ: Аз съм студентка.
 ТОМ: Има ли още много път до София?
 КАТЯ: Не, няма. Ние сме почти в София.

65 години
 65-TH ANNIVERSARY
 BOURGAS AIRPORT

ЛЕТИЩЕ БУРГАС
ЧЕСТИТО!

**НА СУПЕР АВИОШОУ
 СЪС СУПЕРСАМОЛЕТ**

 БОЙНГ 767

НА АВИОКОМПАНИЯ *БАЛКАН*
САМО НА 9 ОКТОМВРИ (ПЕТЪК)

← 08⁴⁰ч. - СОФИЯ - БУРГАС 18⁴⁰ч. - БУРГАС - СОФИЯ →

БИЛЕТИ - В БЮРАТА ЗА РЕЗЕРВАЦИИ И ПРОДАЖБИ
 50% НАМАЛЕНИЕ ЗА УЧЕНИЦИ И СТУДЕНТИ

БАЛКАН
 АВИОКОМПАНИЯ

ЛЕТИЩЕ БУРГАС

На аерогара София

Mary Jones is at the Customs Office desk

- МИТНИЧАР: Паспорта, моля! Откъде сте?
 МЕРИ: Заповядайте. Аз съм от Америка.
 МИТНИЧАР: Имате ли багаж?
 МЕРИ: Да, имам. Този стар куфар и тази нова чанта.
 МИТНИЧАР: Къде е куфарът?
 МЕРИ: Тук на масата.
 МИТНИЧАР: Имате ли нещо за деклариране?
 МЕРИ: Не, нямам нищо.
 МИТНИЧАР: Какво има в тази чанта?
 МЕРИ: Много неща: голям парфюм, малка кутия за бижу, пудра, червило, списание, вестник, писалка . . .
 МИТНИЧАР: Благодаря, госпожице Джонс. Довиждане.

Notes and explanations

Как се казвате?	What is your name?	нов (m), нова	new
Аз се казвам . . .	My name is (I am called) . . .	(f), нóво (n) куфар (m)	a suitcase
Откъде сте?	Where are you from?	чанта (f) къде е куфарът?	a bag Where is the suitcase?
Аз съм от	I am from		
България	Bulgaria	Тук на масата	Here, on the table
От кой град сте?	Which town/city are you from?	Имате ли нещо за	Do you have anything to declare?
Как-ъв/ва сте по професия?	What is your profession?	декларирате? Не, нямам нищо	No, I don't have anything
архитект	an architect		
студент, студентка	a male student, a female student	нещо	a thing, anything, something
има	has, there is	нищо	nothing, anything
няма	has not, there isn't	Какво има в тази чанта?	What is there in this bag?
почти	almost, nearly	Много неща	many things
митничар	a Customs House official;	голям парфюм	a big (large) perfume
паспорт (m)	a passport		
паспорта	the passport	малка кутия	a small (little) box
мóля	please	бижу	jewellery
Заповядайте!	Here you are! Help yourself!	пудра	powder
Имате ли багаж?	Do you have any luggage?	червило	a lipstick
Тóзи (m), тази (f), товá (n)	this	списание	a magazine
стар (m), старá (f), старó (n)	old	вестник	a newspaper
		писалка	a pen
		Благодаря!	Thank you!
		Довиждане!	Goodbye!

Polite words, phrases and expressions

There are two ways of addressing people in Bulgarian: formally (by using the forms for the 2nd person plural like **Вие**) and informally (by using the forms for the 2nd person singular like **ти**). There are also some words, phrases and expressions that are usually used in polite language.

Заповядайте! (Help yourself! Here you are!) or its more informal version **Заповядай** is the usual Bulgarian way of expressing hospitality. It is used practically always when you invite someone or when you offer him/her something:

Заповядайте на гости!	Please, come to visit me (us)!
Заповядайте на обяд!	Please, have lunch with us (me)!
Заповядайте, влезте!	Please, do come in!
Заповядайте едно кафé!	Please, have a coffee!
Заповядайте от виното!	Please, help yourself to some wine!

Мóля (please) is the usual and most neutral Bulgarian expression of politeness. **Мóля** is used whenever you would use 'please' in English – either at the beginning or at the end of the sentence:

Мóля, паспóрта!	Your passport, please!
Паспóрта, мóля!	Your passport, please!
Мóля, къде е телефонът?	Where is the telephone, please?
Къде е телефонът, мóля?	Where is the telephone, please?

Извинéте or its equivalent **Извинявайте** (Excuse me, pardon me, I beg your pardon, if you don't mind) is the most universal Bulgarian word for attracting someone's attention, expressing apologies or making excuses:

Извинéте, къде е банката?	Excuse me, where is the bank?
Извинявайте, тук ли е Пётър?	Excuse me, is Peter here?

Not infrequently, instead of **извинявайте/извинéте**, the Bulgarians tend to use its equivalent **прощáвайте/простéте**, which has the same meaning but is slightly more formal.

And whenever you want to express deep regret you should use **съжaлявам** (I regret, I am sorry).

Other useful polite expressions are:

Ако обичате!	If you please! Would you mind, please!
Бихте ли . . . ?	Would you . . . ? Would you mind . . . ?
Мóже ли . . . ?	May I?

Goodbyes

The usual words on parting with people are:

Довиждане!	Goodbye!
До скоро виждане!	See you soon!
До утре!	See you tomorrow! (or any fixed time)
Сбогом!	Farewell!

But more and more often young Bulgarians tend to use the more colloquial and slightly slangy word **чао** (the Italian *ciao*) instead of **довиждане** (goodbye).

Articles (a, an, the) and nouns

There is no Bulgarian equivalent of the indefinite article (a, an) in English. If it is necessary to use something like an indefinite article (for instance, to emphasise that it is a matter of one person or object), you should use the appropriate form of 'one': **едн** (m), **една** (f) or **едно** (n):

Тук има едн куфар.	There is a suitcase here.
Тук има една чанта.	There is a bag here.
Тук има едно списание.	There is a magazine here.

So, don't worry about indefinite articles, as the equivalent of *a* is used only in some special cases and even if you omit it you will still be understood.

With a very few clear exceptions which are shown in the Grammatical Summary at the end of this book, you should not have any difficulties with the definite article (i.e. the) because it is usually used where you would use the definite article in English.

The only obvious difference is that, unlike its English counterpart, the definite article in Bulgarian is always added as an ending to the noun and has different forms for the different genders (masculine, feminine, neuter) as well as for the plural.

Masculine

There are two long forms (-**ът** or -**ят**) and two corresponding short ones (-**а** or -**я**) of the definite article (-**ът/а**; -**ят/я**).

мъж a man
кон a horse

мъжът/мъжя the man
кониът/кония the horse

The long forms of the definite article (the endings -**ът** and -**ят**) for nouns of the masculine gender are used when the noun is the subject of the sentence:

Стoлът е тук.	The chair is here.
Кониът е тук.	The horse is here.

The short forms (the endings -**а** and -**я**) are used when the noun is any other part of the sentence:

Куфарът е на стола .	The suitcase is on the chair.
Мъжът е до кони .	The man is by the horse.

Feminine

There is only one form of the definite article for nouns of the feminine gender – the ending -**та**:

жена a woman	жената the woman
баня a bath	банята the bath
Чантата е на масата .	The bag is on the table.
Писалката е в чантата .	The pen is in the bag.

Neuter

There is only one form of the definite article for nouns in the neuter gender – the ending -**то**:

дет a child	детето the child
бюро a desk	бюрото the desk
кенгуру a kangaroo	кенгуруто the kangaroo
Червилото е на бюрото .	The lipstick is on the desk.
Списание не е на масата .	The magazine is not on the table.

The present tense of the verbs **има** (to have) and **няма** (to have not)

As you can see from the present tense of the verb **съм** (I am), there are different endings for the different persons (I, you, we), of the verbs.

And that holds good for all Bulgarian verbs in all the tenses. Here are the forms for the present tense of two other verbs: **има́м** (to have) and **ня́мам** (to have not)

Positive	Negative
Аз има́м I have	Аз ня́мам I have not
Ти има́ш You have	Ти ня́маш You have not
Той има́ He has	Той ня́ма He has not
Тя има́ She has	Тя ня́ма She has not
То има́ It has	То ня́ма It has not
Ние има́ме We have	Ние ня́маме We have not
Вие има́те You have	Вие ня́мате You have not
Те има́т They have	Те ня́мат They have not

Interrogative

Аз **има́м ли** Do I have?

Ти **има́ш ли** Do you have? . . . and so on.

Negative-Interrogative

Аз **ня́мам ли** Don't I have?

Ти **ня́маш ли** Don't you have? . . . and so on.

Gender of adjectives

Bulgarian adjectives always agree in gender and number with the nouns they qualify. Just like nouns, adjectives have three genders (masculine, feminine, neuter):

Masculine

Masculine adjectives usually end on a consonant:

голя́м big	нов new	ху́бав nice
ма́льк small (little)	ста́р old	краси́в pretty
Ива́н има́ нов паспо́рт.	Ivan has a new passport.	
А́на има́ ста́р вестни́к.	Anna has an old newspaper.	
Де́тето́ има́ ма́льк ку́фар.	The child has a small suitcase.	

Feminine

Feminine adjectives always end on -а:

голя́ма big	но́ва new	ху́бава nice
ма́лка small (little)	ста́ра old	краси́ва pretty

Та́ня има́ ху́бава кни́га.	Tanya has a nice book.
И́во ня́ма ма́лка ку́тия.	Ivo does not have a small box.
Де́тето́ има́ ли но́ва ча́нта?	Does the child have a new bag?

Neuter

Neuter adjectives always end on -о:

голя́мо big	но́во new	ху́баво nice
ма́лко small (little)	ста́ро old	краси́во pretty
То́м има́ ли но́во списа́ние?	Does Tom have a new magazine?	
То́й ня́ма ху́баво ви́део.	He does not have a good video.	

Gender of the demonstrative (this, that) and interrogative (who, what, which, whose) pronouns

Masculine	Feminine	Neuter
то́зи this	та́зи this	това́ this
о́нзи that	она́зи that	оно́ва that
какъ́в what	каква́ what	какво́ what
кой who, which	коя́ who, which	кое́ who, which
чий whose	чия́ whose	чиё whose

Here are a few examples in which these pronouns are used:

То́зи ку́фар е нов.	This suitcase is new.
Та́зи ча́нта е на То́м.	This bag is Tom's.
Това́ ви́део не е но́во.	This video is not new.
О́нзи господа́н е архите́кт.	That gentleman is an architect.
Она́зи жена́ е от Со́фия.	That woman is from Sofia.
Оно́ва дете́ има но́ва то́пка.	That child has a new ball.
Какъ́в вестни́к е то́зи?	What (kind of) newspaper is this?
Каква́ ча́нта има́те?	What (kind of) bag do you have?
Какво́ списа́ние е това́?	What (kind of) magazine is this?
Кой е то́зи господа́н?	Who is this gentleman?
Коя́ е та́зи да́ма?	Who is this lady?
Коё е това́ дете́?	Who is this child?

Чий кúфар е тóзи?	Whose suitcase is this?
Чия чáнта е тáзи?	Whose bag is this?
Чие е товá вíдео?	Whose video is this?

Exercises

1 Read aloud all the answers and put да (yes) after the correct one

Example: Каквó пита Том? Откъдé сте. (Да)

What does Katya ask?

Вие каквá сте по профéсия?
Как се кáзвате?
Има ли óще мнóго път до Сбфия?

What does Tom ask?

Какъв сте по профéсия?
Вие каквá сте по профéсия?
Вие от град Лóндон ли сте?

What does Mary say?

Ние сме почтí в Сбфия.
Имате ли багáж?
Тук на мáсата.

2 Read aloud who says what and note who does what

Example: Катя: Как се кáзвате?
(4) Katya is asking someone about his/her name.

ТОМ:	Откъдé сте?	1 Asking someone about his/her profession.
КАТЯ:	Аз се кáзвам Кáтя Попóва.	2 Telling what your profession is.
МИТНИЧАР:	Имате ли нéщо за декларíране?	3 Asking someone where he/she comes from.

ТОМ:	От кой град сте?	4 Asking someone about his/her name.
МЕРИ:	Тук на мáсата.	5 Telling someone your name.
КАТЯ:	Какъв сте по профéсия?	6 Asking someone if he/she has something.
МИТНИЧАР:	Каквó има в тáзи чáнта?	7 Asking how far it is to some place.
ТОМ:	Има ли óще мнóго път до Сбфия?	8 Asking someone if he/she has anything to declare.
КАТЯ:	Аз съм студéнтка.	9 Telling someone where something is.

3 Greet the Bulgarian Customs official and answer his questions

СЛУЖАЩ:	Добро úтро.
ВИЕ:
СЛУЖАЩ:	Как се кáзвате?
ВИЕ:
СЛУЖАЩ:	Откъдé сте?
ВИЕ:
СЛУЖАЩ:	От кой град сте?
ВИЕ:
СЛУЖАЩ:	Имате ли багáж?
ВИЕ:
СЛУЖАЩ:	Имате ли нéщо за декларíране?
ВИЕ:
СЛУЖАЩ:	Благодаря. Довíждане.
ВИЕ:

4 Ask the questions to which the following sentences are the answers

Аз се кáзвам Сáра Грýйн.
Аз съм от Австрáлия.
Аз съм от град Мéлбърн.
Аз съм актрýса по профéсия.
Да, аз íмам багáж.
В чáнтата има парфýм, пúдра и червúло.

5 Find the odd word out in each line

- паспорт, студент, бизнесмен, град, кúфар, стар, речник
- голямо, добро, малко, ново, úтро, едно, старо
- защó, чий, каквó, кой, как, тук, къде, кóлко

6 Make a sentence using the words in each line

- се, Хил, казвам, аз, Тóмас
- Лóндон, вие, град, сте, не, от, ли?
- вестник, тази, писалка, има, чанта, книга, в, и
- България, господин, дошъл, Хил, в, добре
- бизнесмен, професия, съм, аз, по
- деклариране, за, ли, имате, нещо

7 Fill in the missing words, using the words кúфар, чанта, парфюм, вестник, списание, писалка and бижú

- 1 Аз íмам едýн . . .
- 2 Товá е еднó . . .
- 3 Ти íмаш еднá . . .
- 4 Тя íма едýн . . .
- 5 В тази . . . íма еднá . . .
- 6 На мáсата íма едýн . . .
- 7 Áна íма едýн . . . и еднó . . .
- 8 Ивáн íма еднá . . .

8 Use the correct form of едýн in the following sentences

- 1 На мáсата íма (едýн, еднá, еднó) червúло.
- 2 Той е от (едýн, еднá, еднó) град в България.
- 3 Тук íма (едýн, еднá, еднó) архитéкт.
- 4 В чáнтата íма (едýн, еднá, еднó) червúло.
- 5 (Едýн, еднá, еднó) студéнтка е в градá.
- 6 Стéфан íма (едýн, еднá, еднó) кúфар и (едýн, еднá, еднó) чáнта.

9 Match each word in the first column with one from the second column

еднó	мóлив
хúбав	кнúга

голям	писалка
добър	чáнта
мáлка	речник
еднá	вестник
нóва	списáние

10 Ask someone politely if he/she has

luggage	a suitcase	a dictionary	a newspaper
a perfume	a bag	a pen	a magazine
a passport	anything to declare		

11 Answer the questions using the words in brackets

Example: Каквó íма на мáсата? (нов, списáние)
На мáсата íма нóво списáние

Каквó íма на мáсата? (стар, кнúга)
 Каквó íма на бюрóто? (хúбав, писалка)
 Каквó íма на леглóто? (нов, вестник)
 Каквó íма на стóла? (мáлък, чáнта)
 Каквó íма в стáята? (голям, мáса)
 Каквó íма в чáнтата? (нов, мóлив)
 Каквó íма в бюрóто? (стар, списáние)

12 Use the words in brackets with the correct form of the definite article

Example: (Кúфар) е на (мáса). – Кúфарът е на мáсата.

- 1 (Мъж) е до (бюрó).
- 2 (Женá) и (детé) са тук.
- 3 Том е в (град).
- 4 (Студéнтка) е на (стол).
- 5 (Вестник) е в (кúфар).
- 6 (Багáж) е до (чáнта).
- 7 (Парфюм) е в (чáнта).
- 8 (Червúло) е в (кутúя).
- 9 (Писалка) е до (вестник).

13 Make the words in brackets agree in gender with the nouns they refer to

Example: Том има (нов) чанта. – Том има нова чанта.

- 1 Мари́я има (ма́лък) ча́нта.
- 2 На ма́сата има (едно́, ста́р) ве́стник.
- 3 Това́ е (нов) списа́ние.
- 4 Имаш ли (нов) червѝло?
- 5 (Какѝв) е (то́зи ма́лък) ку́тия?
- 6 Това́ е (ху́бав) писа́лка.
- 7 А́на има (нов) бижу́.

14 Translate the following passage into Bulgarian

What is your name?	My name is Ivan Ganev.
What is your profession?	I am a businessman.
Where are you from?	I am from Sofia.
Do you have any luggage?	Yes, I have.

3 Запознаване и представяне

Meeting and introducing people

In this lesson you will learn how to:

- Introduce yourself and other people
- Say that something is your property or someone else's
- Use possessive pronouns (my, your, his, her, etc)
- Count from 1 to 20
- Recognise and use the plural of masculine and feminine nouns
- Use the present tense of verbs of the third conjugation

Запознаване и представяне

On his way out of the baggage hall, Tom is addressed by a young woman

- АНА: Извинявайте, Вие ли сте господин Томас Хил?
 ТОМ: Да, аз съм. Какво обичате?
 АНА: Добре дошъл в България! Аз се казвам Ана Павлова.
 ТОМ: О, да! Вие сте секретарката, която трябва да ме чака.
 АНА: Да, сега аз посрещам всички наши гости.
 ТОМ: Много се радвам, да се запозная с Вас.
 АНА: Благодаря! И аз се радвам. Искате ли да тръгваме?
 ТОМ: Да, ако и Вие искате.
 АНА: Трябва само да Ви представя нашия шофьор. После вземаме Вашия багаж и тръгваме. Това ли е Вашият багаж?
 ТОМ: Да, това е моят куфар, а това е моята чанта.
 АНА: А останалият багаж? Има още два куфара и три чанти.
 ТОМ: Те не са мои. Виждате ли онази дама и онзи господин?
 АНА: Да. Защо?
 ТОМ: Двата куфара са негови, а трите чанти са нейни.

АНА: Тогава, да тръгваме. Отиваме във Вашия хотел, а после в ресторанта. Там чакат Вашите колеги.

Vocabulary

Извинявайте!	Excuse me!	Йма още два	There are two
Какво обичате?	What can I do for you?	куфара	more suitcases
Добрé дошъл в България!	Welcome to Bulgaria!	Те не са мои	They aren't mine
секретарката (f)	the (female) secretary	Виждате ли?	Do (can) you see?
Много се радвам, че . . .	I am very glad that . . .	онáзи дама (f)	that lady
да се запозна́я с Вас	to meet you	о́нзи госпо́дин (m)	that gentleman
ча́кам (3)	to wait	о́нзи госпо́дин (m)	that gentleman
на́шият шофьор (m)	our driver	двáта куфара (pl)	the two suitcases
мóят, мóята, мóето	my	са не́гови	are his
А остáналият бага́ж?	What about the rest of the luggage?	трéте чáнти (pl)	the three bags
		са не́йни	are hers
		Тога́ва да тръгваме	Let's go, then
		отíваме (3)	we are going, we go
		Ва́шият хо́тел	your hotel

Introducing people

The usual phrases when introducing yourself and other people to someone are:

Искам (мóга ли) да се предста́вя	I want to (may I) introduce myself
Искам (мóга ли) да Ви предста́вя	I want to (may I) introduce . . . to you
Позволéте ми да Ви се предста́вя	Allow me to introduce myself
Позволéте ми да Ви предста́вя	Allow me to introduce . . . to you
Да Ви предста́вя жена́ (мъжа́) си	Let me introduce my wife (husband)
Мóля да ме предста́вите на . . .	Please, introduce me to . . .
Да ви запозна́я: г-н Хил, г-жа Бен	Let me introduce you: Mr Hill, Mrs Benn
Имам честта́ да предста́вя . . .	I am honoured (have the honour) to introduce . . .
Запозна́йте се с . . .	Come and meet . . .
Ра́двам се да се запозна́я с Вас	I am glad (pleased) to meet you
Приятно (дра́го) ми е . . .	I am glad (pleased)

Asking people what they want

In the dialogue, Tom says **Какво обичате?** (What would you like?) which is the usual and neutral way of asking someone what he or she wants. There are, of course, a lot of other ways of doing it, ranging from the very polite to the quite familiar:

С какво мóга да Ви услúжа?	What can I do for you?
Мóга ли да Ви услúжа с не́що?	Can I do anything for you?
Мóга ли да Ви предлóжа не́що?	Can I offer you something?
Искате ли не́що?	Do you want anything?
Какво искате?	What do you want?

Expressing pleasure at meeting someone

In the dialogue, Tom says **Много се радвам** to express his pleasure at meeting Anna. Other standard phrases used for that purpose are:

Ра́двам се, че Ви виждам.	I am glad to see you.
---------------------------	-----------------------

Дра́го ми е, че Ви виждам.	I am pleased to see you.
Приятно ми е да се запозная.	Pleased to meet you.
Чудесно е, че сте тук!	It is wonderful that you are here.

Counting from 1 to 20

1 едно	11 едина́десет (едина́йсет)
2 две	12 двана́десет (двана́йсет)
3 три	13 трина́десет (трина́йсет)
4 четири	14 четирина́десет (четирина́йсет)
5 пет	15 петна́десет (петна́йсет)
6 шест	16 шестна́десет (шестна́йсет)
7 седем	17 седмна́десет (седмна́йсет)
8 осем	18 осемна́десет (осемна́йсет)
9 девет	19 деветна́десет (деветна́йсет)
10 десет	20 два́десет (два́йсет)

- In Bulgarian едно (one) has different forms for the three genders: е́дин (m), е́дна (f), едно́ (n) and can be used with the definite article: е́диният (m), е́дната (f), едно́то (n).
- две (two) is the form for the feminine and neuter, while the form for the masculine is два (two).
- The forms in brackets: (e.g. едина́йсет) are the more colloquial versions for the numbers from 11 to 20.

Possessive pronouns (gender, number, and article)

Gender and number

The possessive pronouns (my, your, our, etc) have different forms for the three genders and for the plural:

Masculine	Feminine	Neuter	Plural
мой my	моя my	моё my	мои my
твой your, sg	твоя your, sg	твоё your, sg	твои your, sg
негов his	негова his	негово his	негови his
неин her	нейна her	нейно her	нейни her
наш our	наша our	наше our	наши our
ваш your, pl	ваша your, pl	ваше your, pl	ваши your, pl
техен their	тяхна their	тяхно their	техни their

There are different forms for the three genders and for the plural because in Bulgarian the possessive pronouns – just like the adjectives – *always* agree in gender and number with the nouns they qualify, for example:

Този ку́фар е мой.	This suitcase is mine (m).
Та́зи ча́нта е моя́.	This bag is mine (f).
Това́ дете́ е моё.	This child is mine (n).
Тези ча́нти са мои́.	These bags are mine (pl).

Този бага́ж е твой (негов, неин, наш, ваш, техен).
This luggage is yours (his, hers, ours, yours, theirs).

Та́зи кни́га е твоя́ (негова, нейна, наша, ва́ша, тяхна).
This book is yours (his, hers, ours, yours, theirs).

Това́ списа́ние е твоё (негово, нейно, наше, ва́ше, тяхно).
This magazine is yours (his, hers, ours, yours, theirs).

Тези кни́ги са твои́ (негови, нейни, наши, ва́ши, техни).
These books are yours (his, hers, ours, yours, theirs).

The definite article with the possessive pronouns

One of the main differences between the possessive pronouns in English (my, his, etc) and Bulgarian is that, normally, all Bulgarian possessive pronouns are used with the definite article e.g. Това́ е мо́ят син (This is (the) my son), Аз съ́м в мо́я град (I am in (the) my town). When they are used with the definite article, the possessive pronouns *always* agree in gender and number with the word they define.

The forms for the different genders are the same as the gender endings of adjectives:

<i>Masculine</i>		<i>Feminine</i>	<i>Neuter</i>	<i>Plural</i>
моят/я	my	моята	мобето	моите
твоят/я	your	твоята	твобето	твоите
неговият/я	his	неговата	неговото	неговите
нейният/я	her	нейната	нейното	нейните
нашият/я	our	нашата	нашето	нашите
вашият/я	your	вашата	вашето	вашите
техният/я	their	тяхната	тяхното	техните

It could be said that the forms without the article: **мой, наша, тяхно**, etc, correspond to the forms: mine, yours, hers, ours, theirs, while those with the article: **моят, твоята, нашето**, etc, correspond to the proper possessive pronouns in English: my, your, his, her, our, their:

Това е моят багаж.	This is (the) my luggage.
Това е моята кола.	This is (the) my car.
Това е мобето дете.	This is (the) my child.
Това са моите книги.	These are (the) my books.

Това е твоят (неговият, нейният, нашият, вашият, техният) багаж.

This is your (his, her, our, your, their) luggage.

Това е твоята (неговата, нейната, нашата, вашата, тяхната) къща.

This is your (his, her, our, your, their) house.

The present tense of verbs of the third conjugation

You already know that Bulgarian verbs have no infinitive form (e.g. to read). What goes under the name of 'infinitive' is the form for the 1st person singular present preceded by the particle **да**: for example **да бъда** (to be), **да пиша** (to write).

There is only one present tense in Bulgarian so it is used to render at least two of the four English present tenses (e.g. **пита́м** = I ask = I am

asking = I have asked = I have been asking). Since it is clear that the Bulgarian and the English names for the tenses are not identical, it will be more helpful to use the Bulgarian names with an English explanation in brackets to avoid confusion: e.g. **сегашно време** (present tense).

There are three classes or conjugations of verbs in Bulgarian. Each conjugation is determined by the final vowel for the 3rd person singular present: e.g. **четѐ** (1) (he reads); **говори** (2) (he speaks); **пита** (3) (he asks). Here is another way of illustrating this:

<i>Conjugation</i>	<i>Infinitive</i>	<i>Present Stem</i>	<i>Stem Vowel</i>
First (1)	пиша (I read)	пише (he reads)	Е
Second (2)	работя (I work)	работи (he works)	И
Third (3)	пита́м (I ask)	пита́А (he asks)	А

Although it is not difficult to find out the conjugation to which a given verb belongs, for your convenience it is given in brackets after each verb: e.g. **чета́** (1), **говори́** (2).

It will be best to begin with the third conjugation, which should be familiar to you from the conjugation of the verbs **има́м** (to have) and **ня́мам** (to have not) introduced in the previous lesson, since most basic Bulgarian verbs (over 3,000) belong to it, whereas the verbs in both the first (over 800) and the second conjugations (over 800) are less numerous.

Сегашно време (the present tense): third conjugation

Verbs of the third conjugation are verbs ending in **а** or **я** in the 3rd person sg: e.g. **идва** (comes), **повта́ря** (repeats):

Positive	Negative
sg Аз пита́м I ask	не пита́м I do not ask
Ти пита́ш you ask	не пита́ш you do not ask
Той пита́ he asks	не пита́ he does not ask
Тя пита́ she asks	не пита́ she does not ask
То пита́ it asks	не пита́ it does not ask
pl Ние пита́ме we ask	не пита́ме we do not ask
Вие пита́те you ask	не пита́те you do not ask
Те пита́т they ask	не пита́т they do not ask

Interrogative	Negative-interrogative
sg Аз питам ли do I ask	не питам ли don't I ask
Ти питаш ли do you ask	не питаш ли don't you ask
. . . and so on.	. . . and so on.

The verbs with **я** stem ending conjugate as follows:

отговарям (to answer), **отговаряш**, **той (тя, то) отговаря**
отговаряме, **отговаряте**, **отговарят**

The Bulgarians do not use personal pronouns (I, you, he, etc) with their verbs as often as English speakers do because, with the exception of the third person singular (he, she, it) the person is always clear from the ending:

обичам (I like, I love)	обичате (you like)
тръгваме (we leave)	чакат (they wait)
виждаш (you see, sg)	слушате (you listen, pl)

But: **той (тя, то) обича** (He (she, it) likes)

Plural of masculine nouns

Just as in English, there are several rules and many exceptions in forming the plural of nouns in Bulgarian. The basic rules are:

Most masculine monosyllabic nouns form the plural with the ending ове

стол – стóлове (chair – chairs)	влак – вла́кове (train – trains)
нож – но́жове (knife – knives)	хълм – хълмо́ве (hill – hills)
град – градо́ве (town – towns)	плод – плодо́ве (fruit – fruits)
лев – ле́ове (lev, the Bulgarian monetary unit)	

Here are some of the exceptions:

мъж – мъ́же (man – men)	кон – конé (horse – horses)
път – пъ́тища (road – roads)	

Most masculine polysyllabic nouns form the plural by adding и to the final consonant or changing the final й to и

архите́кт – архите́кти	an architect – architects
-------------------------------	---------------------------

учи́тел – учи́тели	a teacher – teachers
дипломáт – диплома́ти	a diplomat – diplomats
журнали́ст – журна́листи	a journalist – journalists
митнича́р – митнича́ри	a Customs official – Customs officials
студéнт – студéнти	a student – students
касетофо́н – касетофо́ни	a cassette recorder – cassette recorders
ку́фар – ку́фари	a suitcase – suitcases
парфю́м – парфю́ми	a perfume – perfumes
вэ́стник – вэ́стници	a newspaper – newspapers
паспо́рт – паспо́рти	a passport – passports
полица́й – полица́и	a policeman – policemen
гéний – гéнии	a genius – geniuses

All masculine nouns have a special form (called the numerical form) for the plural when used with an exact number, formed by adding the ending а after a consonant

едíн град – два гра́да	one town – two towns
едíн стол – три сто́ла	one chair – three chairs

For nouns ending in **й**, the **й** is replaced by **я**:

геро́й – геро́я	hero – heroes
полица́й – полица́я	policeman – policemen

Exercises

1 Fill in the blanks with the correct forms of the verbs

виждам, тръгвам, отивам, чакам, казвам, радвам се

- Ива́н и Пе́тър . . . в рестора́нта.
- Мно́го . . . да се запозна́я с Вас.
- А́на . . . То́м в хоте́ла.
- Ви́е в рестора́нта ли . . . ?
- Ни́е . . . за хоте́ла.
- Как се . . . то́зи господи́н?
- Сте́фан . . . Мари́я тук.
- Когá . . . А́на и То́м за хоте́ла.
- Никола́й . . . да се запозна́е с Виоле́та.

2 Make a sentence using the words in each line

- се, Вас, радвам, се, да, с, много, запозна́я
- не́йни, двáта, трéте, са, и, кúфара, чáнти
- хотéл, рeсторáнта, пóсле, на, в, отíваме, Вáшия
- нáшият, Товá, шофьóр, е

3 Read aloud each answer and mark the correct one with да (yes)

Example: Том ка́зва на А́на: Да, аз съм. (Да)

А́на пи́та Том:
Какво́ обичате?
И́скате ли да трéгваме?
Ви́ждате ли она́зи да́ма и
о́нзи господи́н?

А́на ка́зва на Том:
Мно́го се ра́двам да се
запозна́я с Вас.
Те не са мо́и.
Пóсле взéмаме Вáшия бага́ж
и трéгваме.

Том пи́та А́на:
Ви́е ли сте А́на?
Защо́?
Какво́ обичате?

Том ка́зва на А́на:
Да, а́ко и Ви́е и́скате.
Тогáва, да трéгваме.
И́мам о́ще два кúфара.

4 Read aloud who says what and mark who says what

Example: Товá ли е Вáшият бага́ж? (3)

Том: Товá е мо́ят кúфар,
а оновá е мо́ята чáнта.	(1) Asking someone for his name.
А́на: И аз се ра́двам,
че ви ви́ждам.	(2) Asking someone what
he/she wants.
Том: Ви́е ли сте господи́н То́мов?	(3) Asking someone if something
is his/her property.
А́на: Ви́ждате ли она́зи да́ма и
о́нзи господи́н?	(4) Asking someone if he/she
sees something.
Том: Какво́ обичате?	(5) Welcoming someone.
А́на: Товá ли е Вáшият бага́ж?	(6) Expressing pleasure at
seeing someone.
Том: Ра́двам се, че сте тук.	(7) Saying that something is
your property.
А́на: Добре́ дошъл в Бьлгáрия.	

5 Read the following

3+2=5 (Три плус две е ра́вно на пет)
3-2=1 (Три ми́нус две е ра́вно на едно)

5+3=8	10+2=12	12+4=16	10-2=8	20-3=17
4+3=7	8+7=15	11+3=14	9-3=6	19-7=12
5+4=9	6+8=14	17+2=19	8-3=5	18-5=13
6+2=8	7+6=13	12+6=18	7-4=3	17-3=14

6 Put the last word into the plural according to the models

Model 1: В ста́ята има еди́н стол. (3, мно́го)
В ста́ята има три сто́ла. В ста́ята има мно́го сто́лове.

В ста́ята има еди́н стол. (4, мно́го)
В ста́ята има еди́н студéнт. (15, мно́го)
В ста́ята има еди́н кúфар. (6, мно́го)
На ма́сата има еди́н уче́бник. (2, мно́го)
На ма́сата има еди́н речник. (9, мно́го)
На ма́сата има еди́н вестник. (12, мно́го)

Model 2: Тук има еди́н студéнт. (двáма, мно́го)
Тук има двáма студéнта. Тук има мно́го студéнти.

Тук има еди́н диплома́т. (три́ма, мно́го)
Тук има еди́н учи́тел. (четири́ма, мно́го)
Тук има еди́н журна́лист. (пети́ма, мно́го)
Там има еди́н профе́сор. (шестíма, мно́го)
Там има еди́н до́ктор. (се́дем, мно́го)

Model 3: Ви́ждам една́ женá. (10, мно́го)
Ви́ждам де́сет жени́. Ви́ждам мно́го жени́.

Ви́ждам една́ кни́га. (8, мно́го) Ви́ждам една́ ма́са. (9, мно́го)
Ви́ждам една́ чáнта. (4, мно́го) Ви́ждам една́ ва́за. (7, мно́го)
Ви́ждам една́ писáлка. (6, мно́го) Ви́ждам една́ женá. (5, мно́го)
Ви́ждам една́ секретáрка. (3, мно́го)

7 Fill in the blanks with the appropriate forms of мой, твой, негов, неин, наш, ваш, техен

Example: Аз ймам детé. Товá е мбéто детé.

- 1 Ние ймаме багаж. Товá е . . . багаж.
- 2 Вие ймате ли шофьор? Товá ли е . . . шофьор?
- 3 Те ймат ресторант. Товá е . . . ресторант.
- 4 Аз нймам кúфар. Товá не е . . . кúфар.
- 5 Тя йма много чáнти. Товá са . . . чáнти.
- 6 Ти ймаш много кнйги? Товá ли са . . . кнйги?
- 7 Вие ймате чáнта. Товá е . . . чáнта.
- 8 Те ймат детé. Товá е . . . детé.

8 Replace the personal pronouns given in brackets with the corresponding possessive ones

- 1 (Ние) шофьор се кáзва Ивáн Янев.
- 2 (Ти) секретáрка йдва кúсно.
- 3 Товá е (аз) багаж; а оновá е (той) багаж.
- 4 (Те) хотéл е голя́м.
- 5 (Вие) коле́ги чáкат в (ние) ресторант.
- 6 (Тя) чáнта е на (ти) ма́са.
- 7 (Ние) секретáрка не е тук.
- 8 (Тя) чáнта е на (аз) бюрó.
- 9 (Той) детé сегá не е в (те) кúща.

9 Translate the following passage into Bulgarian

Tom meets the secretary of the firm. Her name is Anna. She is very pleased to meet Tom. She introduces her driver. His name is Ivan. Tom does not have much luggage. He has only a suitcase and a bag. His suitcase is new and his bag is old. Tom, Anna and Ivan take Tom's luggage and leave for the hotel. They go first to his hotel and then to the restaurant of the hotel. His colleagues are waiting in the restaurant. Tom is very glad to meet them all there. They all say: 'Welcome to Bulgaria.'

4 Страни, националности и професии

Countries, nationalities and professions

In this lesson you will learn how to:

- Ask people about their jobs and tell them about yours
- Talk about countries and nationalities
- Understand and use the present tense of the second conjugation
- Use the plural of nouns in the neuter gender
- Use the article with nouns in the plural
- Use adjectives in the plural

Страни, националности и професии

Paul Rix is talking to Maya, the Secretary of the Bulgarian language school he has just joined

- Пол: Колко са моите колеги и какво правят тук?
 МАЯ: Във Вашата група има шест души. Те работят в България. Те учат тук, защото още не говорят български език.
- Пол: Какви са по професия или занятие?
 МАЯ: Лекар, учителка, журналист, инженер, студентка и дипломат.
- Пол: От кои страни са и какви са имената им?
 МАЯ: Те са от различни страни: Лили е от Америка, Хари е от Канада, Джон е от Австралия, Том е от Англия, Катрин е от Шотландия, а Патрик е от Ирландия.
- Пол: Има ли хора и от други националности?
 МАЯ: Имаме американка, канадец, австралиец, шотландка, англичанин и ирландец. Това малко ли народности са?
- Пол: О, не! Просто питам дали има и някой мой сънародник.

- МАЯ: А Вие какъв сте по народност?
 Пол: Аз съм холандец от Южна Африка. По професия съм минен инженер. Искам да уча български, а след това да работя в България. Аз съм женен, с три големи деца. А Вие?
 МАЯ: Аз съм българка от София, секретарка, неомъжена.

Vocabulary

Кóлко . . . ?	How many? How much?	дипломáт (m)	a diplomat
колéга (m), колéги (pl)	a colleague – colleagues	От ко́й странí са?	Which countries do they come from?
пет дúши (pl)	five people	странá (f), странí (pl)	a country – countries
прáвя, прáвиш (2)	to do	Каквí са именáта им?	What are their names?
рабóтя, рабóтиш (2)	to work	íме (n), íменá (pl)	a name – names
говóря, говорíш (2)	to speak	Íма ли хóра?	Are there any people? (Note: There are two Bulgarian words for 'people': хóра and дyши)
úча, úчиш (2)	to study	национа́лност (f), -и (pl)	nationality, -ies (from Latin)
бúлгарски езíк (m)	Bulgarian language	наро́дност (f), -и (pl)	nationality, -ies (from Slavonic)
затова́	that is why	няко́й сънаро́дник (m)	some compatriot
професíя (f), заня́тие (f)	profession, occupation	след това́ . . .	after that, then
ле́кар (m)	a doctor	Жéнен, с три голéми деца́	Married with three big children
ле́карка (f)	a female doctor	неомъ́жена	unmarried
учител (m), учíteлка (f)	a teacher, a female teacher	секретáр (m), -рка (f)	a male secretary, a female secretary
журнали́ст (m), -стка (f)	a journalist, a female journalist		
инженéр (m), инженерка́ (f)	an engineer, a female engineer		
мíнен инженер (m)	a mining engineer		
студéнт (m), студéнтка (f)	a male student, a female student		

Countries, nations and nationalities

In Bulgarian, as well as different words for countries and their nationals, there are different endings for the three genders and for the plural. Take, for instance, all the words derived from 'Europe'.

Еврóпа – европéец – европéйци – европéйка – европéйки – европéйски/а/о

Europe – European (man/woman) – Europeans – European (people/objects)

Австра́лия (Australia)	австрали́ец австрали́йци	австрали́йка австрали́йки	австрали́йски австрали́йска австрали́йско
А́зия (Asia)	азиáтец азиáтци	азиáтка азиáтки	азиáтски азиáтска азиáтско
Аме́рика (America)	америкáнец америкáнци	америкáнка америкáнки	америкáнски америкáнска америкáнско
А́фрика (Africa)	африкáнец африкáнци	африкáнка африкáнки	африкáнски африкáнска африкáнско
А́нглия (England)	англичáнин англичáни	англичáнка англичáнки	англичáнски англичáнска англичáнско
Бúлгарíя (Bulgaria)	бúлгарин бúлгари	бúлгарка бúлгарки	бúлгарски бúлгарска бúлгарско
Гермáния (Germany)	гермáнец гермáнци не́мец не́мци	гермáнка гермáнки немкíня немкíни	гермáнски гермáнска не́мски не́мска не́мско/гермáнско
Íндия (India)	инди́ец инди́йци	инди́йка инди́йки	инди́йски инди́йска/инди́йско
Ирлáндия (Ireland)	ирлáндец ирлáндци	ирлáндка ирлáндки	ирлáндски ирлáндска/ирлáндско
Испáния (Spain)	испáнец испáнци	испáнка испáнки	испáнски испáнска испáнско
Ита́лия (Italy)	италиáнец италиáнци	италиáнка италиáнки	италиáнски италиáнска италиáнско

Канада (Canada)	канадец канадци	канадка канадки	канадски канадска канадско
Русия (Russia)	руснак руснаци	рускиня рускини	руски руска руско

Talking about marital status

You have probably noticed that in the dialogue, Paul and Maya use different words to tell each other whether they are married or not. That is because there are at least two ways of saying 'I am married/single' in Bulgarian:

Аз (man) съм жѐнен (неженен)	I am married (single).
Аз (woman) съм омѓжена (неомѓжена)	I am married (single).

Each of these words (**жѐнен** – **неженен**, **омѓжена** – **неомѓжена**) has all the characteristics of an adjective, with different endings for the different genders and for the plural, that can be used whenever necessary:

Жѐнено ли е това момчѐ?	Is that boy married?
Жѐнени ли са тѐзи хора?	Are these people married?
Омѓжено ли е това момичѐ?	Is that girl married?
Омѓжени ли са тѐзи жени?	Are these women married?

In fact, the words **жѐнен** and **омѓжена** are so similar that they are interchangeable in colloquial speech and no one would really mind if you use the word **жѐнен** for both men and women:

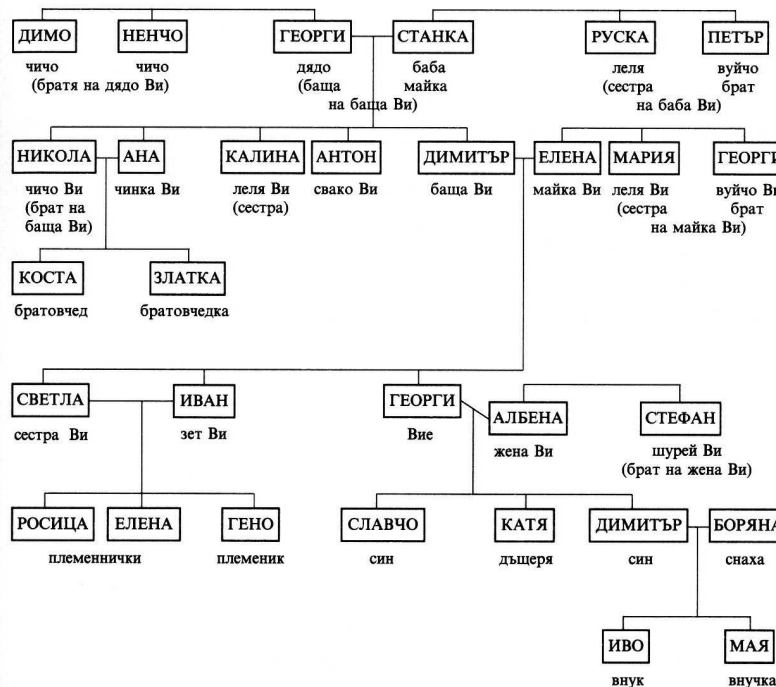
Той е жѐнен човек.	He is a married man.
Тя е жѐнена женá.	She is a married woman.

But in such cases, when you are not sure which word to use, it is much better to use the appropriate form of the word **семѐен**:

Семѐен ли е Иван?	Is Ivan married (a family man)?
Семѐйна ли е Ана?	Is Ana married (a family woman)?
Семѐйни ли са тѐзи хора?	Are these people married?

On the opposite page is a family tree showing the relationships between different generations. The box below the family tree provides translations of the terms used.

Родословно дърво (a family tree)

Родословно дърво

дядо	grandfather	брат	brother
баба	grandmother	братовчѐд	(male) cousin
баща	father	братовчѐдка	(female) cousin
майка	mother	шурей	brother-in-law
лѐля	aunt		(your wife's brother)
свако	uncle (your aunt's husband)	плѐменичка	niece
вуйчо	(maternal) uncle	плѐменик	nephew
чичо	(paternal) uncle	син	son
чинка	aunt (your paternal uncle's wife)	дъщеря	daughter
		снаха	daughter-in-law
		внук	grandson
сестра	sister	внучка	granddaughter

Present tense of verbs of the second conjugation

You already know that there are three conjugations in Bulgarian and have learned how to conjugate the verbs of the third conjugation (**има́м**, **и́скам**, **оби́чам**, etc). So, once you are aware of the slight differences between the verbs in the third and the second conjugation, you should not have any difficulties in learning how to conjugate verbs from the second conjugation. Unlike the verbs of the third conjugation, which end on either **а** or **я** (e.g. **оби́ча**, he loves; **запо́мня**, he remembers), in the 3rd person singular, verbs of the second conjugation end only on **и** in the 3rd person singular: (e.g. **у́чи**, he (she) studies) and conjugate as follows:

Positive	Negative
Аз у́ча I study	Аз не у́ча I do not study
Ти у́чиш You study	Ти не у́чиш You do not study
Той у́чи He studies	Той не у́чи He does not study
Тя у́чи She studies	Тя не у́чи She does not study
То у́чи It studies	То не у́чи It does not study
Ни́е у́чим We study	Ни́е не у́чим We do not study
Ви́е у́чите You study	Ви́е не у́чите You do not study
Те у́чат They study	Те не у́чат They do not study
Interrogative	Negative-Interrogative
Аз у́ча ли Do I study?	Аз не у́ча ли Don't I study?
Ти у́чиш ли Do you study?	Ти не у́чиш ли Don't you study?

Plural of nouns in the neuter gender

You already know how to form the plural of nouns in the masculine and the feminine genders. The reasons why we have to consider the plural for the neuter gender separately are very simple: (a) there is only one rule for the endings of nouns in the masculine (a consonant) and feminine (either **а** or **я**) singular, while there are several different endings for those in the neuter; (b) there is only one plural form for nouns in the feminine gender (**женá** – **жени́**, **ба́ня** – **ба́ни**) and only three plural forms for nouns in the masculine gender (**два гра́да**, **мно́го градо́вэ**; but **три мо́лива**, **мно́го мо́ливи**), while there are several different rules

for the plural of nouns in the neuter gender. They are not difficult but they have to be learned and here are all of them:

- (a) Neuter nouns ending in **о**, **це** and **ице** form the plural with the ending **а**:

село – **села́** village – villages **сърце** – **сърца́** heart – hearts
учи́лице – **учи́лица** school – schools

- (b) Neuter nouns ending in **ие** or **не** form the plural with the ending **я**:

списа́ние – **списа́ния** magazine – magazines
че́тене – **че́тения** reading – readings

- (c) Neuter nouns ending in **е**, **че**, **ле**, **и**, **ю** or **у** form the plural with the endings **ета** or **та**:

кафе́не – **кафе́нета** café – cafés **момче** – **момчета́** boy – boys
такси́ – **такси́та** taxi – taxis **меню́** – **меню́та** menu – menus

- (d) Neuter nouns ending in **ме** form the plural with the ending **ена**:

вре́ме – **временá** time – times **зна́ме** – **знаменá** flag – flags
пле́ме – **племенá** tribe – tribes

- (e) A few neuter nouns form the plural with the ending **еса**:

небе́ – **небеса́** sky – skies **чу́до** – **чудеса́** miracle – miracles

- (f) A few neuter nouns form the plural with the ending **и**:

око́ – **очи́** eye – eyes **ухó** – **уши́** ear – ears
живóтно – **живóтни** animal – animals

- (g) There are several neuter nouns that have two plural forms, which can be used interchangeably:

ра́мо – **раменá** (**раменé**) shoulder – shoulders
коля́но – **коленá** (**коленé**) knee – knees
крило́ – **крила́** (**крилé**) wing – wings

Exceptions: **детé** – **деца́** child – children

The definite article with nouns in the plural

- The definite article for most masculine and feminine nouns is the ending **те** added to the plural form of the noun without any other changes:

стол a chair

стóльт the chair

стóлове chairs	стóлове <i>те</i> the chairs
мáса a table	мáса <i>та</i> the table
мáси tables	мáси <i>те</i> the tables
град a town	градъ <i>т</i> the town
градовé towns	градовé <i>те</i> the towns
женá a woman	женá <i>та</i> the woman
женí women	женí <i>те</i> the women
учíтел a teacher	учíтеля <i>т</i> the teacher
учíтели teachers	учíтели <i>те</i> the teachers

- The definite article for all nouns in the neuter gender is the ending **та** used after the plural form of the noun without any other changes:

бюро́ – бюра́ – бюра́*та* a desk – desks – the desks
 списáние – списáния – списáния*та* a magazine – magazines – the magazines
 сéло – селá – селá*та* a village – villages – the villages
 събра́ние – събра́ния – събра́ния*та* – a meetings – meetings – the meetings

The plural of adjectives

Unlike the plural of nouns, the plural of adjectives should present no problems because the plural of all adjectives in Bulgarian, irrespective of their gender, is always formed by the ending **и**, added after the stem without any other changes:

рус – ру́си ру́са – ру́си ру́со – ру́си blond, fair
 ху́бав – ху́бави ху́бава – ху́бави ху́баво – ху́бави pretty
 бѐлгарски – бѐлгарска – бѐлгарско – бѐлгарски Bulgarian
 англи́йски – англи́йска – англи́йско – англи́йски English

Although the ending for the plural **-ски** of adjectives whose gender forms end in **-ски** (m), **-ска** (f) or **-ско** (n) seems identical with that for the masculine gender (e.g. **градски** – **градски**), they are easy to distinguish by the form of the noun they qualify:

градски часо́вник a town clock градски часо́вници town clocks

Exercises

1 Answer the questions using the words in brackets

Example: Откъде е Том? (Англия) Той е от Англия.
 Какъв е Иван? (дипломат) Той е дипломат.

Откъде е Кáтрин? (Шотлáндия)
 Откъде е Пáтрик? (Сéверна Ирлáндия)
 Откъде е Лíли? (Амéрика)
 Откъде е Хáри? (Канáда)
 Откъде е Ёво? (Бѐлгария)
 Какъв е Пáтрик О'Кóнър? (инженéр)
 Какъв е Том Ланс? (лéкар)
 Каквá е Кáтрин Макóй? (лéкарка)
 Какъв е Джо Браун (бизнесмéн)
 Каквá е Лíли Сíмпсън? (журналистка)
 Какъв е Хáри Лéвин? (журналист)

2 Fill in the blanks with the appropriate words

Example: Джон е от Англия. Той е . . . и гóвори . . .
 Той е англичáнин и гóвори англи́йски.

Пéтър е от Бѐлгария. Той е . . . и гóвори . . .
 Ханс е от Гермáния. Той е . . . и гóвори . . .
 Хосé е от Испáния. Той е . . . и гóвори . . .
 Мáрио е от Итáлия. Той е . . . и гóвори . . .
 Натáша е от Русíя. Тя е . . . и гóвори . . .
 Едít е от Франциá. Тя е . . . и гóвори . . .
 Крис е от Холандия. Той е . . . и гóвори . . .

3 Use the appropriate form of the verbs in brackets

Example: Ние (úча) бѐлгарски езíк.
 Ние úчим бѐлгарски езíк.

- 1 Том (работя) в България.
- 2 Ана не (говоря) английски език.
- 3 Сара и Хари (уча) френски език.
- 4 Том (говоря) български език.
- 5 Вие тук ли (работя)?
- 6 Ние (уча) български език.
- 7 Вие (говоря) ли български език?
- 8 Ти къде (работя)?
- 9 Къде (работя) Иван и Петър?

4 Put the following sentences in the plural

Той има голямо дете.
 Нашето семейство не е голямо.
 Това старо кафенé е в града.
 Това малко момче говори с това голямо момиче.
 Тя взема едно ново такси.
 Отивам в едно хубаво село.

5 Ask the questions to which the following are the answers

Да, те работят в България.
 Не, той не е англичанин по народност.
 Да, тя говори български език.
 Те учат български език преди да започнат работа.
 Те са от различни страни.
 Да, тя иска да учи английски език.

6 Read aloud each answer and mark the correct one with да

Какво пита Пол?
 Това малко ли народности са?
 Вие какъв сте по народност?
 Какви са по професия или занятие?
 Какво пита Мая?
 От кой страни са и какви са имената им?
 Това малко ли народности са?
 Има ли хора и от други националности?
 Какво казва Пол?
 Те работят в България.

Искам да уча български.
 Те са от различни страни.
 Какво казва Мая?
 По професия съм мина инженер.
 Работя в България.
 Те не говорят български език.

7 Read aloud who says what and say who does what

Example: Пол казва: Каква е тя по професия или занятие.
 Paul is asking about the profession of a woman.

Пол: Кóлко са моите колéги?	1 Asks a woman about her profession.
Ана: Какъв сте по народност?	2 Asks a woman about her marital status.
Том: Говорите ли български?	3 Asks a man about his nationality.
Мая: Вие къде живёете?	4 Asks how many people there are.
Ана: Мария семейна ли е?	5 Asks if you speak a given language.
Иво: Каква сте по професия?	6 Asks you where you live.

8 Translate the following passage into Bulgarian

Six people are working for a Bulgarian company in Sofia. Two of them can speak Bulgarian. The other four do not speak Bulgarian, but they are studying it in Bulgaria now. They come from different countries and they have different professions and occupations.

Jane is a journalist from America. Robert is an engineer from Canada. Vasu is a diplomat from India. Toby is a doctor from Australia and Patrick is a lawyer from Ireland.

Ivan Dimitrov is the director of the Bulgarian company. He is a Bulgarian from Sofia, married, with three children. Ivan speaks only Bulgarian. But his secretary speaks five languages: Bulgarian, Russian, English, French and German.

Additional reading

Read and translate the following Bulgarian texts using the glossary at the end of this book. Then retell each of the texts in your own words.

1

ПЕЪЪР: Ив  не, кога е твоят рожден ден?
ИВАН: Аз н  мам рожден ден.
ПЕЪЪР: Как така н  маш рожден ден?
ИВАН: Аз съм роден през нощта.

2

КЛИЕНТ: Имате ли нещо за четене?
ПРОДАВАЧ: Да, имаме. Каква книга искате?
КЛИЕНТ: Искам нещо хубаво.
ПРОДАВАЧ: Искате ли нещо леко за четене?
КЛИЕНТ: Няма значение. Аз съм с кола.

3

Пол: Каква е тази сграда?
Иво: Това е къщата на президента на нашата компания. Той има френски готвач, немска чистачка, ирландски шофьор, шотландски монтьор, английски иконом и американски секретар.
Пол: Това не е никаква къща. Това е световна организация.

5 В хотела

At the hotel

In this lesson you will learn how to:

- Ask and explain about rooms and prices at hotels
- Ask for things you want and for directions
- Use all the verbs in the present tense
- Understand and use other forms of personal pronouns

В хотела

Paul is talking to Nadya, the hotel receptionist, while he is trying to book a room in her hotel

Надя: Какво желаете, моля?
Пол: Имате ли свободни стаи?
Надя: Да, имаме стаи с едно легло, с две легла и апартаменти. Каква стая искате?
Пол: Искам една стая с единично легло и една с двойно легло.
Надя: За съжаление нямаме свободни стаи с двойни легла.
Пол: А какви стаи имате?
Надя: Мога да Ви предложа само стаи с по две легла и апартаменти с по една единична и една двойна спалня.
Пол: Колко струва една стая на вечер?
Надя: Стая с едно легло струва 100 лева на вечер; стая с две легла струва 140 лева или по 70 лева на легло; а всеки апартамент струва по 200 лева на вечер.
Пол: Тази цена включва ли закуска?
Надя: Не, закуската се плаща отделно – по 30 лева на човек.
Пол: Закуската е евтина и стаите не са скъпи. Имат ли баня?

- НАДЯ: Всички стаи имат душове, а в апартаментите има и вана.
 Пол: Тогава искам апартамент за три нощи. Кога се плаща?
 НАДЯ: Плаща се предварително. Вашата сметка е 600 лева.
 Пол: Какви други услуги предлагате?
 НАДЯ: Пране, гладене, химическо чистене и закуска в стаята. Всяка услуга се заплаща допълнително. Ето ви ключа.
 Пол: Благодаря. Къде е ресторантът?
 НАДЯ: Ресторантът е вдясно от рецепцията, барът е вляво, а асансьорът е направо.

Vocabulary

хотѐл (m), хотѐли (pl)	a hotel, hotels	по 10 лѐва на човѐк	10 levs per person
Каквѐ желѐете, мѐля?	What can I do for you?	ценѐ (f), ценѐ (pl)	a price, prices
свобѐден, на, но, ни	free	бѐния (f), бѐни (pl)	a bathroom, bathrooms
стѐя (f), стѐи (pl)	a room, rooms	душ (m), душѐве (pl)	a shower, showers
стѐя с еднѐ леглѐ	a single room	вѐна (f), вѐни (pl)	a bath, baths
стѐя с две леглѐ	a double room	тогѐва	then, after that
апартамент (m)	a flat, a suite	за три нѐщи	for three nights
единѐчно/ двѐйно леглѐ	a single/ double bed	Когѐ се плаща?	When do you have to pay?
за съжалѐние	unfortunately	предварѐтелно	in advance
спѐлня (f)	a bedroom	Вѐшата	your bill
Кѐлко струва . . . на вѐчер?	How much does . . . cost per night?	смѐтка (f)	
включвам (3), включѐ (2)	to include	услугѐ (f), услугѐ (pl)	a service, services
закуска (f)	a breakfast	предлагам (3), предлѐжа (2)	to offer
Закуската се плаща отдѐлно	The breakfast is paid for separately	прѐнѐ (n)	washing
		гладѐне (n)	ironing
		химическо чѐстене (n)	dry cleaning

заплащам (3), заплащѐ (2)	to pay	напрѐво, вдѐсно (вляво)	straight on, to the right (left)
допълнително	additionally, extra	асансьѐр (m)	a lift
ключ (m), ключѐве (pl)	a key, keys		

ПАМПОРОВО, ХОТЕЛ "СВЕТА ЕЛЕНА" ***

7 полупансиона (нощувка, закуска, вечеря)
коктѐй за добре дошли
Всѐкидневен прѐвоз до началната лифтова станция на Пампорово (в. с. "Машина")

Доплащане за
единична стѐя
210 лв.

Месец	Януари	Февруари	Март	Април
Дата на замяване	23, 30	6, 13, 20	27, 6	13, 20, 27
Хотел "Св. Елена" - цена в лева	999	1400	1200	999

Намаление за деца от 2 до 12 години - 45 %. Транспорт - 70 лв.

ВИТОША, ХОТЕЛ "ПРОСТОР" ***

7 полупансиона (нощувка, закуска, вечеря)
коктѐй за добре дошли
екскурзоводско обслужване

Месец	Януари	Февруари	Март	Април
Дата на замяване	23, 30	6, 13, 20	27, 6	13, 20, 27
Хотел "Простор" - цена в лева	1800	1950	2050	1950

Намаление за деца от 2 до 12 години - 45 %.

Доплащане за
единична стѐя
430 лв.

Asking for things

When you want something, the usual ways of asking for it in Bulgarian are:

Имате ли стѐя с бѐния?	Do you have a room with a bath?
Искам единична стѐя с бѐния.	I want a single room with a bath.
Мѐже ли да ми дадѐте единична стѐя?	Can you give me a single room?
Дѐйте ми еднѐ двѐйна стѐя.	Give me a double room.
Ще ми дадѐте ли смѐтката?	Will you give me the bill?

Asking about prices

The following questions and answers range from the very polite to casual conversation:

Кóлко Ви дължá?	How much do I owe you?
Каквó Ви дължá?	What do I owe you?
Дължіте ми 200 лéва.	You owe me 200 levs.
Кóлко струва химическото чистене?	How much does the dry cleaning cost?
Товá струва 100 лéва.	This costs 100 levs.
Каквá е ценáта на стáята?	What is the price of the room?
Ценáта на тáзи стáя е 80 лéва на вéчер.	The price of this room is 80 levs per night.
Кóлко е смéтката ми?	How much is my bill?
Смéтката Ви е 564 лéва.	Your bill is 564 levs.
Смéтката Ви прáви 564 лв.	Your bill amounts to 564 levs.

Conjunctions

Conjunctions are used to link identical parts in a simple sentence or separate simple clauses in a compound sentence. You are already familiar with two Bulgarian conjunctions: **и** and **а**. For example:

Има още два кóфара и три чáнти.

There are two suitcases and three bags.

А остáналият бaгáж?

And what about the remaining luggage?

и can also be used in another sense to mean 'also, too, as well':

И аз се рáдвам.

I am also glad.

Áко и Виé искате . . .

And if you, too, want . . .

Áко той го íска и аз го íскам. If he wants it, so do I.

Often, instead of **а**, it is more appropriate to use **но** or **обáче**:

Тóзи бaгáж е мой, но óнзи не е.

This luggage is mine but that isn't.

Аз познáвам тóзи господín, обáче не познáвам тáзи дáма.

I know this gentleman but I do not know that lady.

Other useful conjunctions are:

че (that), **áко** (if), **да** (to), **кáто** (as), **или** (or), **затовá** (that is why), **и – и** (both – and), **или – или** (either – or), **нítо – ни** (neither – nor), **ту – ту** (now – now), **сáмо** (only), **éто зaщó** (that is why), **затовá** (therefore), **следовáтелно** (consequently), **тогáва** (then)

Parts and word order of the simple sentence

You have already seen and used quite a few simple sentences as well as a few conjunctions serving to link their parts. It might, therefore, help to know more about the parts of a simple sentence. These are: Subject (the doer of the action), Predicate (the verb), Object (the receiver of the action), Adverbial Modifier (where, or/and when, or/and how, or/and why, etc the action took place) and Attribute (a word qualifying the object, the subject or the adverbial modifier). Here is a sentence illustrating them:

Млáдият човéк дáва нóво списáние на красíвото момíче
 1 2 3 4 5 6 7
 всéки ден в хóбла.
 8 9 10

The young man gives a new magazine to the pretty girl every day in the lounge.

This sentence, which contains all parts of a simple sentence – attributes (1, 4, 6, 8), subject (2), predicate (3), objects (direct, 5, indirect, 7), adverbial modifiers (for time, 9, for place, 10) – also illustrates the usual word order in the Bulgarian simple sentence:

subject – predicate – object – adverbial modifier.

But the word order in Bulgarian is much more flexible than in English and each of the parts (with very few exceptions) of the sentence can be placed at the beginning. Each part (with the exception of the predicate) can have an attribute.

The present tense of verbs of the first conjugation

There are about 600 basic verbs (not their derivatives) in the first conjugation and it could be said that most Bulgarian verbs ending in two vowels – e.g. **желáя** (I want, I wish), **пíя** (I drink), **живéя** (I live), **знáя** (I know) – are in this conjugation. All verbs of the first conjugation end in **е** in the 3rd person singular – e.g. **пíе** (he/she drinks), **четé** (he/she reads), **пíше** (he/she writes) – and they conjugate as follows:

Positive	Negative	Interrogative	Negative-Interrogative
Аз пи́ша	не пи́ша	пи́ша ли?	не пи́ша ли?
Ти пи́шеш	не пи́шеш	пи́шеш ли?	не пи́шеш ли?
Той пи́ше	не пи́ше	... and so on	... and so on
тя пи́ше	не пи́ше		
Ние пи́шем	не пи́шем		
Вие пи́шете	не пи́шете		
Те пи́шат	не пи́шат		

Case forms of the personal pronouns

In Bulgarian, as in English, there is no regular case system but there are a few remnants of the old case forms in the use of some personal and possessive pronouns.

There are three case forms for the personal pronouns: nominative, accusative and dative. There are two forms (long and short) for each of the latter cases (accusative and dative) and they are all given below:

	Nominative case		Accusative case		Dative case	
	Forms: Long/short	Long	Short	Complex	Long	Short
1 p.	аз	мене	ме	на мене	мене	ми to me
2 p.	ти	тебе	те	на тебе	тебе	ти to you
3 p.(m)	той	него	го	на него	него	му to him
(f)	тя	нея	я	на нея	нея	й to her
(n)	то	него	го	на него	него	му to it
1 p.	ние	нас	ни	на нас	нас	ни to us
2 p.	вие	вас	ви	на вас	вас	ви to you
3 p.	те	тях	ги	на тях	тях	им to them

The long and the short forms are identical in meaning. The only difference between them is the way in which they are used. As a rule, the long forms are used after the verb (Аз пита́м него, I am asking him), while the short ones are used before the verb (Аз го пита́м, I am asking him). Here are a few more examples:

Аз пита́м тебе́ (не́го, не́я, вас).	I am asking you (him, her, you).
Аз те́ (го, я, ви, ги) пита́м.	I am asking you (him, her, you, them).
Ти пита́ш мене́ (нас, тях).	You are asking me (us, them).
Ти ме́ (го, я, ни, ги) пита́ш.	You are asking me (him, her, us, them).
Аз гово́ря на тебе́ (не́го, не́я).	I am talking to you (him, her).

Аз ти́ (му, ви, им) гово́ря.	I am talking to you (him, you, them).
Ти гово́риш на мене́ (нас, тях).	You are talking to me (us, them).
Ти ми́ (ни, му, ѝ) гово́риш.	You are talking to me (us, him, her).

Counting from 20 to 1,000,000

There are two ways of expressing the numbers 11 to 20 as well as the numbers 30, 40 and 60 – formal (20, *два́десет*) and informal or colloquial (20, *два́йсет*) They are identical in meaning but belong to two different stylistic levels. Here the colloquial forms are given in brackets:

20	два́десет (два́йсет)	21	два́йсет и едно́
30	три́десет (три́йсет)	22	два́йсет и две́
40	че́тири́десет (че́тирсет)	23	два́йсет и три
50	петдесéт	24	два́йсет и че́тири
60	ше́стдесéт (ше́йсéт)	25	два́йсет и пет
70	се́демдесéт	26	два́йсет и ше́ст
80	осе́мдесéт	27	два́йсет и се́дем
90	де́ветдесéт	28	два́йсет и осе́м
100	сто	29	два́йсет и де́вет
200	двéста	101	сто и едно́
300	три́ста	115	сто и петна́йсет
400	че́тиристотин	124	сто два́йсет и че́тири
500	пéтстотин	136	сто три́йсет и ше́ст
600	ше́стстотин	148	сто че́тирсет и осе́м
700	се́демстотин	152	сто петдесéт и две
800	осе́мстотин	163	сто ше́йсéт и три
900	де́ветстотин	179	сто се́демдесéт и де́вет
1000	хиля́да	222	двéста два́йсет и две
1001	хиля́да и едно́	1345	хиля́да три́ста че́тирсет и пет
2000	две хиля́ди	6879	ше́ст хиля́ди осе́мстотин
10,000	де́сет хиля́ди		се́демдесéт и де́вет
1,000,000	е́дин милио́н	100,000	сто хиля́ди
1,253,487	е́дин милио́н двéста петдесéт и три хиля́ди,		че́тиристотин осе́мдесéт и се́дем

The imperative (commands or orders): simple forms

There are two basic forms of commanding, ordering or asking someone to do something: the 2nd person singular (for one individual) and the 2nd person plural (for more than one person). This holds good for all Bulgarian verbs. Here are a few examples of commands you might need:

<i>Singular</i>	<i>Plural</i>	<i>English</i>
Говорѝ!	Говорѝте!	Speak!
Кажѝ!	Кажѝте!	Say!
Четѝ!	Четѝте!	Read!
Пишѝ!	Пишѝте!	Write!
Преведѝ!	Преведѝте!	Translate!
Виж!	Вѝжете!	See!
Глѝдай!	Глѝдайте!	Look!
Слѝшай!	Слѝшайте!	Listen!
Влез!	Влѝзте!	Come in! Enter!
Ела!	Ела̀те!	Come!
Иди!	Идѐте!	Go!
Стани!	Станѝте!	Get up!
Седни!	Седнѝте!	Sit down!
Отвори!	Отворѝте!	Open!
Затвори!	Затворѝте!	Shut!
Дай ми!	Да̀йте ми!	Give me!
Донеси ми!	Донесѝте ми!	Bring me!

Exercises

1 Fill in the blanks with the appropriate forms of the verbs
искам, струвам, обѝчам, съжалѝвам, предла̀гам,
пла̀щам

1 Много . . . , но нямаме свободна ста̀я.

- 2 Какво . . . , мо̀ля?
- 3 Каква ста̀я . . . г-н Хил?
- 4 Вѝе . . . ли ста̀я с ба̀ня?
- 5 Мо̀ля, ко̀лко . . . та̀зи ста̀я?
- 6 Кога̀ се . . . смѐтката?

2 Choose the correct word from within the brackets

- 1 Ёво (четѝш, четѝм, четѝ) кнѝга.
- 2 Ниѝе (пѝшат, пѝше, пѝшем) писмо̀.
- 3 Том и Са̀ра (говѝрим, говѝрите, говѝрят) добрѐ бѝлгарски
езѝк.
- 4 Вѝе не (грешѝм, греша̀, грешѝте).
- 5 Ана (благодарѝм, благодарѝ, благодарѝш) на Ёво.
- 6 Мо̀ля, (проверѝте, проверѝ, проверѝм) ощѐ веднѝж!

3 Make sentences according to the models

Model 1: Аз пѝтам Джо. Той ми отговѝря.

Том пѝта Ха̀ри.	Бен пѝта Са̀ра.
Джо пѝта Бен и Ха̀ри.	Ха̀ри пѝта Лѝли и Са̀ра.
Аз пѝтам Панѝв.	Ти пѝташ Том и Бен.
Вѝе пѝтате Джо.	Те пѝтат Том и Бен.

Model 2: Аз слѝшам Том. Аз слѝшам него. Аз го слѝшам.

Аз слѝшам Джо.	Том слѝша Лѝли.	Ниѝе слѝшаме Ива̀н.
Аз слѝшам Са̀ра.	Лѝли слѝша Том.	Вѝе слѝшате Ана.
Аз слѝшам Том	Ана слѝша Джо.	Те слѝшат Том и Джо.
Ти слѝшаш Ана.	Ти слѝшаш Ива̀н.	Ти слѝшаш менѐ.
Ти слѝшаш Том	Ти слѝшаш	Ти слѝшаш Том и менѐ.
	детѝто.	и Ана.

*Model 3: Аз говѝря на Лѝли и тѐбе.
Аз говѝря на вас. Аз ви говѝря.*

Аз говѝря на Том.	Ти говѝриш на Том.
-------------------	--------------------

Аз говоря на Джо и Хари.	Той говори на Том.
Аз говоря на Лили.	Ти говориш на Ана.
Аз говоря на Ана и на тебе.	Той говори на Лили.
Аз говоря на детето.	Ти говориш на детето.
Тя говори на Том.	Той говори на Лили и Сара.
Ти говориш на Том и Джо.	Тя говори на Иван и Боян.
Ти говориш на Боян и на мене.	Тя говори на Лили и мене.
Тя говори на Джо и на тебе.	Ти говориш на Том и Джо.

Model 4: Аз питам Иван и Борис.
Тях ли питаш? Питаш ли ги?

Аз питам Боян.	Ти питаш мене.	Той пита Лили.
Аз питам Лили.	Ти питаш него.	Той пита Том и тебе.
Аз питам тебе.	Ти питаш нея.	Той пита Ана и мене.
Аз питам вас.	Ти питаш нас.	Той пита Том и Хари.
Аз питам Вас.	Ти питаш тях.	Той пита Лили и Сара.
Аз питам тях.	Тя пита вас.	Ние питаме Боян Панов.

4 Write out in words

20+30=50	27+32=59	300+400=700
40+20=60	17+45=62	123+256=379
70-50=20	92-38=54	894-542=352
90-60=30	86-25=61	968-635=333

5 These are the answers. What are the questions?

Тя е лекарка по професия.
Аз съм от Австралия.
Джо иска да учи български език.
Да, чантата е моя.
Мога да ви предложа стая с едно легло.
Не, това не е ключът за апартамента.

6 Name five things you want to do using the construction искам да . . .

Example: Искам да уча английски език.
Искам да работя в България.

7 Write short dialogues for the following scenarios

- Introducing Mrs Ivanova to Mr Popov
- Passing Immigration and Customs control
- Explaining that some pieces of luggage belong to a certain lady and not to a certain gentleman.
- Booking a hotel room for the night

8 Read aloud the correct answer and mark it with an X

Пол пита:	Пол иска:
Каква стая искате?	стая с три легла
Какви стаяи имате?	сметката
Искате ли ключа?	апартамент

Надя пита:	Надя предлага:
Какво желаете, моля?	стая с по едно легло
Искате ли стая с баня?	апартамент с три спални
Искате ли апартамент?	стая с по две легла

9 Correct the mistakes in this student's work

Аз се казваме Джон Смит. Аз сме лекар от професия. Аз идва с колеги на България. Моят колеги са от различни народности. Всички идват за работи в София. Ние съм вече в България. Аз имам малка багаж – едно кюфар и една чанта. Моят приятел има многи багажа. Той съжالياвам, че има толкова кюфара и толкова чанти. Ние виждат един дама и една господин. Това е нашия секретарка и наша шофьор. Ние отивам от хотели. Наше колеги чакат там.

10 Translate the following passage into Bulgarian

Ivan is going to the hotel but he has a lot of luggage. He is waiting for his driver. He does not see his driver but he sees his secretary coming. Ivan is not very pleased that she is coming so late and that his driver is not coming. His secretary wants to say that she is very pleased to see him but she sees the rest of his luggage. Ivan has three suitcases and four bags. The secretary prefers not to see the luggage. She prefers to talk to Ivan and to wait for the driver. Ivan is talking to her but he, too, is waiting for his driver.

Additional reading

Read and translate the following Bulgarian texts using the glossary at the end of this book. Then retell each of the texts in your own words.

1

Едѝн габровец отѝва в едѝн хотѝл в Сѝфия и пѝта ѝма ли свѝбѝдни стѝи и кѝлко струват. Хотелиѝрът отговѝря:

– Стѝите на пѝрвия етаж струват 100 лѝва; на вторѝя – 99 лѝва; на третѝя – 98 лѝва; на четвѝртия – 97 лѝва.

Габровецѝт мѝсли мѝлко и трѝгва да излѝза.

– Чакай бе, чѝвѝк, кѝдѝ отѝваш? – пѝта хотелиѝрът.

– Ще потѝрся нѝкой мнѝго висѝк хотѝл, – казва габровецѝт.

2

КЛИѝНТ: Ъмате ли тѝпла и студѝна водѝ в тѝзи хотѝл?

ХОТЕЛИѝР: Да, тѝпла през лѝтото и студѝна през зѝмата.

3

ИВѝН: Каквѝ ще кажеш за стѝите в тѝзи хотѝл?

ПѝТЪР: Стѝите са хѝбави, но трѝбва да внимѝваш в бѝнята. Щѝм пѝснеш крѝна за тѝпла водѝ, запѝчва да течѝ водѝ от крѝна за студѝна водѝ. А щѝм

пѝснеш крѝна за студѝна водѝ, запѝчва да течѝ водѝ от крѝна за тѝплата водѝ. Но товѝ нѝма значѝние.

ИВѝН: Защѝ?

ПѝТЪР: Защѝто нѝма тѝпла водѝ.

4

ХОТЕЛИѝР: Ъскате ли стѝя с бѝня?

КЛИѝНТ: Ще взѝма стѝята, но бѝнята не ми трѝбва до сѝбота.

ХОТЕЛИѝР: Мѝга да ви дам стѝя с душ.

КЛИѝНТ: Предпочѝтам стѝя с леглѝ – не мѝга да спѝ прав.

6 Обикновен ден

An ordinary day

In this lesson you will learn how to:

- Ask about and describe ordinary daily activities
- Ask about the time and tell the time
- Use the perfective and imperfective forms of the verbs
- Use the future tense
- Use relative pronouns (e.g. 'The man *who* came in was Tom')
- Use reflexive verbs (e.g. to wash oneself)

Обикновѐн ден

Планът на Боб за понеделник

8.00ч. - Ставане

8.05ч. - Измиване и гимнастика

8.30ч. - Закуска

9.00ч. - Тръгване за урока по български

10.00 - 12.30ч. - Урок по български

12.30 - 14.00ч. - Обедна почивка - Обяд в ресторантът "Ижица"

14.00 - 16.00ч. - Работа в библиотеката

16.15ч. - Среца с Ана в сладкарница "Машна"

17.30 - 19.30ч. - В кино "Сердика" с Ана и Хари

19.30ч. - Вечеря в ресторантът "Вишоша"

около 22.00ч. - Прибиране в къщи

Bob is asking his Bulgarian friend Yana to help him learn a few things in Bulgarian about daily routines

БОБ: Яна, какво ще правите днес?

ЯНА: Каквото правя всеки ден. Защо?

БОБ: Искам да се науча да разбирам и обяснявам обикновени ежедневни неща. Например, кога ставате сутрин?

ЯНА: Обикновено сутрин ставам в 7 часа.

БОБ: И какво правите първо, когато станете?

ЯНА: Когато стана, първо се измивам, после се обличам. Но преди да се облека, правя малко гимнастика.

БОБ: Кога закусвате?

ЯНА: Обикновено не закусвам, а изпивам по едно кафе. После се приготвям, излизам и тръгвам за работа около 8 часа.

БОБ: Кога започвате работа?

ЯНА: Започвам работа в 8.30 (осем и половина), а отивам там в 8.15 часа сутринта. Но днес няма да отида на работа.

БОБ: Защо? Нали днес е обикновен работен ден?

ЯНА: Да, днес е обикновен работен ден за всички хора, но не и за мене. Днес е моят рожден ден.

Vocabulary

обикновѐн, а, о, и	ordinary, usual	обяснявам (3), обясня (2)	to explain
ден (m), дни/дѐна (pl)	day, days	ежеднѐвни (неща)	daily, everyday (things)
работен ден (m)	work (working) day	правя (2) напрѐмер	to do for example, for instance
почивен ден (m)	a day off, a holiday	ставам (3), стана (1)	to stand up
рожден ден (m)	birthday	обыкновенѐно	usually
днес	today	измивам (3), измия (1)	to wash (oneself)
научавам (3), науча (2)	to learn	обличам (3), облека (1)	to dress
разбирам (3), разбера (1)	to understand		
първо	first		

пра́вя	do exercises	тръ́гам (3),	to set off
гимна́стика		тръ́гна (1)	
заку́свам (3),	to have breakfast	оти́вам (3),	to go
заку́ся (2)		оти́да (1)	
приго́твям (3),	to prepare	о́коло 8 часа́	about 8 o'clock
приго́твя (2)		запо́чвам (3),	to begin
изли́зам (3),	to go out	запо́чна (1)	
изля́за (1)			

Telling and asking about the time

час	an hour, a class	обед	noon, lunch
мину́та	a minute	преди́ обед	before noon (a.m.)
секунда	a second	след́ обед	afternoon (p.m.)
вре́ме	time, weather, tense	вече́р	evening
почи́вен ден	a day off	нощ	night
рабо́тен ден	a workday	се́дмица	a week
вче́ра	yesterday	ден	a day
днес	today	празник	holiday
у́тре	tomorrow	часо́вник	a clock, watch
су́трин	morning	де́лник	a weekday

Кóлко е часът? (Колко е часа)	What is the time?
Сегá часът е то́чно 1.	It is exactly 1 o'clock now.
Часът е 1.30 (едíн и полови́на)	It is 1.30 (half past one).
Часът е 1.15 (едíн и чётвѐрт)	It is 1.15 (quarter past one).
Часът е 1.45 (два без чётвѐрт)	It is 1.45 (quarter to two).
В 9 часа́ и 15 мину́ти сутринта́.	At 15 minutes past 9 a.m.
Часът е 2 без 10.	It is 10 to 2.
В ко́лко часа́/кога́ изли́заш?	At what time/when do you go out?

Perfective and imperfective aspects of verbs

You have already noticed that, unlike English, in Bulgarian the present tense has only one form. The main reasons for this is that most of the functions performed by the tenses in English are exercised by aspects of

the verbs in Bulgarian. Aspect is a way of looking at the action and in Bulgarian there are two aspects: perfective (**свѐршен вид**) and imperfective (**несвѐршен вид**). The main difference between these is that the perfective aspect implies completed action while the imperfective aspect implies an uncompleted, habitual or repeated action. In other words, while in English you change the tenses in order to imply these qualities, in Bulgarian you change the verbs themselves. That is why most Bulgarian verbs have two forms: imperfective and perfective. However, even a verb that has only one of these forms can easily acquire its opposite.

Since there is no proper infinitive in Bulgarian, each Bulgarian verb is usually shown in its imperfective form (**разби́рам, прода́вам, нами́рам**, etc) because imperfective verbs can be used in all tenses, while normally the perfective verbs can be used only in the future and the simple past tenses. In order to help you, both the imperfective and the perfective forms of each verb are given in the glossary at the end of this book.

Here are some examples of the imperfective and perfective forms of verbs:

<i>Imperfective</i>	<i>Perfective</i>	<i>English equivalents</i>
ка́звам	ка́жа	say, have said
разби́рам	разберá	understand, have understood
купу́вам	ку́пя	buy, have bought
обли́чам	облекá	dress, have dressed
ви́ждам	ви́дя	see, have seen
чу́вам	чу́я	hear, have heard

In order to help you understand better the meaning and use of the imperfective and perfective forms, it might be helpful to give a short review of the system of verbal tenses in Bulgarian and the way in which these two forms fit into this system.

The imperfective and perfective forms are usually used in the following tenses:

<i>Tense</i>	<i>Imperfective</i>	<i>Perfective</i>	<i>English equivalent</i>
Present	купувам	–	I buy, I am buying
Future	ще купувам	ще кúпя	I shall buy (be buying)
Simple Past	–	кúпих	I (have) bought
Past Imperfect	купувах	–	I was buying
Past Indefinite	купувал съм	кúпил съм	have bought (been buying)
Past Perfect	–	бях кúпил	I had bought
Future in the Past	щях да купувам	щях да кúпя	I was going to buy

As you can see, you need to know how to form perfective and imperfective verbs in order to use all tenses.

Forming perfective verbs from imperfective verbs

Normally, most Bulgarian verbs are used in their imperfective form (пиша, чета, гледам). But when you need their perfective form (for instance, to form the future or the simple past), you can easily turn the imperfective into a perfective by using different prefixes or suffixes.

Forming perfective verbs from imperfective verbs by means of prefixes (в-, на-, до-, из-, за-, про-, etc)

пиша write	напиша have written	допиша finish writing
чета read	прочета read through	дочета finish reading

Forming perfective verbs from imperfective verbs by means of the suffix на

викам to cry	викана to cry out
пия to drink	пийна to have a drink

Forming imperfective verbs from perfective verbs

Very often (particularly when you want to use the past imperfect tense) you have to know how to turn a perfective verb into an imperfective one. There are three basic suffixes (each with a longer version) for forming the imperfective from the perfective:

спра to have stopped	-ам (-avam)	спирам to be stopping
падна to have fallen		падам to be falling
уважа́ to show respect		уважавам to respect
отворя́ to have opened	-ям (-yavam)	отворя́м to be opening
повто́ря to have repeated		повто́рям to be repeating
поздравя́ to have greeted		поздравя́вам to be greeting
ка́жа to have said	-вам (-vavam)	ка́звам to be saying
ку́пя to have bought		купувам to be buying

Although the concept of perfective and imperfective verbs and how to form them might seem a little confusing at the beginning, since they are unfamiliar and you are not quite used to them, after a little practice you will be able to cope. The important thing to remember is that you need the imperfective verbs when you want to express habitual, repeated or incomplete action, while you need the perfective forms to express completed action. So you need to know the perfective form of a verb only when you are going to use the future or the simple past (the forms you need are in the glossary), while the future tense is explained below.

The future tense (бъдеще време)

The simple future tense (I shall go, you will go) in Bulgarian corresponds to two future tenses in English (I shall go, I shall be going).

It is formed by placing the particle **ще** before the verbal form for the present tense: e.g. **Аз ще чета́** (I shall read), **тя ще пише** (she will write), **Вие ще дойдете** (you will come), etc:

<i>Positive</i>	<i>Negative</i>	<i>Interrogative</i>	<i>Negative-Interrogative</i>
Аз ще чета́	няма да чета́	ще чета́ ли?	няма ли да чета́?
Ти ще четеш	няма да четеш	ще четеш ли?	няма ли да четеш?
Той ще четé	няма да четé	... and so on	... and so on
Тя ще четé	няма да четé		
То ще четé	няма да четé		

Positive	Negative	Interrogative	Negative-Interrogative
----------	----------	---------------	------------------------

Ние ще четём	няма да четём		
Вие ще четёте	няма да четёте		
Те ще четат	няма да четат		
(shall read)	(shall not read)	(shall I read?)	(shan't I read?)

If the verb has two forms, imperfective (e.g. **ставам, отивам, измивам**) and perfective (**стана, отида, измия**), the perfective forms are usually used for the formation of the future tense:

Ўтре ще стана рано.	I shall get up early tomorrow.
Ще отида рано на работа.	I shall go early to work.
Ще се облека веднага.	I shall dress at once.
Ще се измия, когато мога.	I shall wash when I can.
Ще се върна късно.	I shall come home late.

Structures of the type 'have to', 'like to', etc

In Bulgarian, just as in English, there are structures of the type 'I have to + (infinitive)'. The difference is, however, that in all these cases: **трябва да** (must = have to), **искам да** (I want to), **обичам да** (I like to), etc the second verb has to be conjugated because there is no proper infinitive in Bulgarian.

трябва да отида	искам да видя	обичам да четá
трябва да отидеш	искаш да видиш	обичаш да четеш
трябва да отиде	иска да види	обича да четé
трябва да отидем	искаме да видим	обичаме да четём
трябва да отидете	искате да видите	обичате на четёте
трябва да отидат	искат да видят	обичат да четат
(have to go)	(want to see)	(like to read)

It is customary to use the verbal form without a pronoun (e.g. **трябва да отида**, I have to go) but in many cases it is better to use one to avoid misunderstandings, particularly in the 3rd person singular (e.g. **той трябва да отиде**, he has to go; **тя трябва да отиде**, she has to go; **то трябва да отиде**, it has to go).

With the exception of **трябва** (have to), which is unchangeable, it is possible in all the other cases to use the form for any person in all of the examples given above.

Relative pronouns and words

Unlike English, in which relative words (e.g. because, while) are rare and, as a rule interrogative words (who, where, when) are used instead, special relative forms are used in Bulgarian. They are formed from interrogative words by adding the ending **то** to them:

какъвто what	който who, which	когато when
каквато	която	където where
каквото	което	както how
каквито	който	защото because
		колкото as much/many

A comma is usually put before such words when writing.

Вземй, каквото искаш.	Take what you want.
Човекът, който дойде.	The man who came.
Когато видя Ана, той се усмихна.	When he saw Anna, he smiled.

Exercises

1 Read aloud each of the answers and put **да** or **не** after it, depending on whether it is correct or not

Model: Сутрин Яна става в: (а) 7 часа (ДА); (б) 6 часа (НЕ); (в) 8 часа (НЕ)

Боб иска:	Предй да излезе Яна:
(а) да се научи да става рано:	(а) закусва;
(б) да се научи да говори на български;	(б) пие кафе;
(в) да се научи да обяснява ежедневни неща.	(в) обядва.

Когато се облече, Яна: Боб пита Яна:
 (а) закуса; (а) къде работи;
 (б) прави гимнастика; (б) кога свършва работа
 (в) тръгва за работа. (в) кога закуса.

2 Read aloud who says what and who does what

Example: Боб: Какво правите всеки ден?
 Боб казва: Какво правите всеки ден? Той пита за
 ежедневни неща. (4)

Боб: Какво ще правите днес? 1 Пита за часа.
 Яна: Измивам се и се обличам. 2 Обяснява къде работи.
 Том: Днес е понеделник. 3 Обяснява къде отива.
 Мая: Кólко часа е сегá? 4 Пита за действия.
 Яво: Аз работя в една фирма. 5 Обяснява какво прави
 Тони: Тръгвам за работа. сутрин.
 Валия: Сутрин изпивам едно кафе. 6 Казва кой ден е днес.
 Таня: Тази чанта е моя. 7 Казва, че нещо е нейно.
 Надя: Днес ще ходя на театър.

3 Answer the following questions using the clues in brackets

Example: Когá стáватe (7.10). – Стáвам в сáдем и дéсет часá.

Когá излízатe от кáщи сýтрин? (8)
 Когá отиватe на рáботa? (8.30)
 Когá запóчватe рáботa? (9)
 Когá иматe обéдна почíвка? (from 1 to 2 o'clock)
 Когá свършватe рáботa? (5.30)
 Когá се връщатe у домá? (6.45)

4 These are the answers. What were the questions?

Example: Аз стáвам в сáдем часá всéки ден.
 Когá стáватe всéки ден?

Всýкa сýтрин отивам на рáботa.
 Аз рáботя в еднá америкáнска фíрма.
 Отивам на рáботa в дéвет часá.
 Почíвам сáмо на обéд мéжду 1 и 2 часá.
 Обýдвам в дванáйсет и половíна часá.
 Рáботя до 6 часá следóбед.
 Прибíрам се от рáботa в сáдем часá.
 Вéчер глédам телeвíзия до 11 часá.

5 Complete the following according to the models

Model 1: Всýкa сýтрин Хáри зaкúсвa.
 Тáзи сýтрин той сýщо трябвa дa зaкúси.

Всýкa сýтрин тi зaкúсвaш.	Всýкa сýтрин нíе зaкúсвaмe.
Всýкa сýтрин Тóм зaкúсвa.	Всýкa сýтрин вíе зaкúсвaтe.
Всýкa сýтрин Áнa зaкúсвa.	Всýкa сýтрин Вíе зaкúсвaтe.
Всýкa сýтрин зaкúсвaм.	Всýкa сýтрин Сáра и Лíли зaкúсвaт.

Model 2: Вíнагi зaкúсвaм сýтрин.
 Сегá нýмам врéмe. Нe мóгa дa зaкúсý.

Тi вíнагi зaкúсвaш сýтрин.	Нíе вíнагi зaкúсвaмe сýтрин.
Пол вíнагi зaкúсвa сýтрин.	Вíе вíнагi зaкúсвaтe сýтрин.
Лíли вíнагi зaкúсвa сýтрин.	Тe вíнагi зaкúсвaт сýтрин.

6 Explain in Bulgarian what you do, using the model

Model: In the morning I get up early and wash.
 Сýтрин стáвам рáно. След кáто стáна, зaкúсвaм.

In the morning I dress and have breakfast.
 At lunch time I have lunch and rest.
 In the afternoon I finish work and leave.
 In the evening I return home and have supper.
 In the evening I dress and go out.

7 Translate the following passage into Bulgarian

What I do every day

Every morning I get up early because I have Bulgarian lessons. After I get up, I wash, then do exercises and dress. I have breakfast at 8.30. I leave home at 9.30.

I work from 10 in the morning until 6 in the afternoon. I have a break between 12 and 1 when I have my lunch. Then I walk a little and go to the office. I work there until 6 o'clock and then I go home. I have supper about 7 o'clock and then I study for a couple of hours. Sometimes I watch a little TV or read books, magazines and newspapers.

8 Answer the following questions for yourself

Когá стáватe сýтрин и каквó правите след товá?

Когá излизате от домá си и тръгвате за рáбота?

От кóлко до кóлко часá работите?

Когá обядвате и почивате през деня?

Additional reading

Read and translate the following Bulgarian text using the glossary at the end of this book. Then retell it in your own words:

Грешката

Ана Павлова отива с Том в хотел 'Балкан', където трябва да има запазена стая за Том. Администраторът в рецепцията на хотела пита:

— С каквó мóга да Ви помóгна?

— При вас трябва да има резервация за господин Томас Хил.

— Сегá ще проверя.

— Резервацията е от една седмица, – казва Ана.

— Съжалявам, госпожице, но такава резервация няма в нашия хотел. Да не би да имате грешка?

— Изключено е аз да имам грешка, – казва Ана. – Сигурно Вие грешите. Мóля Ви проверете още веднъж!

— Ёто, проверявам отново – няма! Мóже би все пак

грешите.

— Как така няма? Аз имам факс от Вас, че има резервация. Не мóже грешката да е мóя.

— Мóже ли да го видя? – пита администраторът.

— Един момент, – казва Ана и гледа в чантата си. – А, ёто факса, с който правим резервацията, а ёто и факса от вас, с който потвърждавате, че резервацията е направена. Заповядайте.

— Благодаря. Ще видя още веднъж . . . Да, найстина има резервация. Сáмо, че тя е на името на Ана Павлова.

— О, мнóго съжалявам. Грешката е мóя. Мóля да ме извините.

— Няма нищо. Слúчват се такива работи. Ёто ключá за стáята на господин Хил. Тя е на втория етаж.

7 В сладкарницата

In the café

In this lesson you will learn how to:

- Order in a café
- Use the longer forms of the imperative mood (commands)
- Use the past tense of the verbs съм (I am) and имам (I have)
- Use degrees of comparison (e.g. good, better, best)

В сладкарницата ☞

John is giving his order to Myra, a waitress in a café

- Джон: Госпожице, може ли едно кафе? Вчерашното беше чудесно.
- Мира: Какво кафе – турско, еспreso, капучино, шварц-кафе?
- Джон: Предпочитам по-горещо турско кафе.
- Мира: Със захар или без захар?
- Джон: С малко захар. Една лъжичка или една бучка.
- Мира: С мляко или със сметана?
- Джон: Без мляко и без сметана. А какво имате за ядене?
- Мира: Зависи. Ако искате да се нахраните, има банички, кифли, студени и топли сандвичи. Иначе има торти, пасти и други сладкиши. Преди малко имахме и други неща, но сега няма.
- Джон: Вчера имахте много неща за пиене. Какво имате днес?
- Мира: И днес имаме много голям избор от напитки: коняк, водка, ликьори, бира, както и безалкохолни напитки: кока-кола, различни плодови сокове – от портокали, кайсии, грозде, праскови, ябълки, ягоди, касис, капини или малини.

- Джон: Може ли тогава да донесете едно кафе, една газирана минерална вода и едно парче шоколадова торта?
- Мира: Нещо друго да искате? Или това беше всичко?
- Джон: О, да. Ако обичате, донесете и сметката.

Vocabulary

в сладка- рницата (f)	in the café	кифла (f), кифли (pl)	a roll, bun
Може ли едно кафе?	Can I have a coffee?	сандвич (m)	a sandwich
горещо, по- горещо, най-горещо	hot, hotter, hottest	студен, а, о, и пли	cold warm
много, по- много, най-много	much (many), more, most	торта (f)	a cake
турско кафе (n)	Turkish coffee	сладкиши (pl)	desserts
лъжичка (бучка) захар (f)	a spoonful (lump) of sugar	по-голям избор от . . .	greater choice of
мляко (n)	milk	напитки (pl)	drinks
сметана (f)	cream	коняк (m)	cognac brandy
ям, ядеш, яде (1)	to eat	ликьор (m)	liqueur
ядене (n)	eating, meal	бира (f)	beer, lager, ale
Зависи	it depends	безалкохолни напитки (pl)	soft drinks
Ако искате да се нахраните	if you want to have a meal	плодов сок (m)	fruit juice
баничка (f), банички (pl)	cheese pie, cheese pastry	портокали (pl)	oranges
		кайсии (pl)	apricots
		праскови (pl)	peaches
		ябълки (pl)	apples
		грозде (pl)	grapes
		малини (pl)	raspberries
		ягоди (pl)	strawberries

Talking about things made of something

The Bulgarian word for 'fruit juice' used in the dialogue is **плодов сок** but you can also use the words **сок от плодове** (juice of fruits). There are a lot of similar word pairs in Bulgarian:

портокалов сок (сок от портокали)	orange juice
кайсиев сок (сок от кайсии)	apricot juice

ябълков сок (сок от ябълки)	apple juice
ягодов сок (сок от ягоди)	strawberry juice
малинов сок (сок от малини)	raspberry juice

Note that this does not hold good for fruit, vegetable or meat products only. It is a model for referring to anything when the materials from which it is made are specified:

порцеланова чаша (чаша от порцелан)	china cup
стъклена кана (кана от стъкло)	glass jug
дървена къща (къща от дърво)	wooden house
желязна врата (врата от желязо)	iron gate
каменна стълба (стълба от камък)	stone staircase
хартиена кърпа (кърпа от хартия)	paper tissue
кожено яке (яке от кожа)	leather jacket
вълнен панталон (панталон от вълна)	woollen trousers
памучна риза (риза от памук)	cotton shirt
копринено шалче (шалче от коприна)	silk scarf
пластмасов гребен (гребен от пластмаса)	plastic comb

The imperative mood: longer forms

The negative form of the imperative mood is formed by putting the negative particle **не** or the verb **недей** (sg), **недейте** (pl) before the imperative form of the verb:

Не четѝ! Не четѣте! Недей четѝ! Недейте четѣте! (Don't read!)
Не пишѝ! Не пишѣте! Недей пишѝ! Недейте пишѣте! (Don't write!)
Не плачѝ/плачѣте! Недей плачѝ! Недейте плачѣте! (Don't cry!)

There is also a slightly different alternative:

Недей да плачеш! Недейте да плачете! (Don't cry!)
Не се сърди! Не се сърдете! Недей се сърди! Недейте се сърдите! (Don't be angry!)
Недей да се сърдиш! Недейте да се сърдите! (Don't be angry!)

As we noted earlier, there are special forms for the imperative mood only for the 2nd person singular and plural. There are, however, two almost identical ways of forming the imperative for persons (sg. and pl.):

By using the particle **да** (to)

Да четѝ! Let me read!	Да четѣм! Let us read!
Да четѣш! You read!	Да четѣте! You read!
Да четѣ! Let him/her/it read!	Да четѣт! Let them read!

By using the adverb **нека** (let!)

Нека четѝ! Let me read!	Нека четѣм! Let us read!
Нека четѣш! You read!	Нека четѣте! You read!
Нека четѣ! Let him/her/it read!	Нека четѣт! Let them read!

The past tense of **съм** (I am) and **имам** (I have)

As we have seen, most Bulgarian verbs have two forms (perfective and imperfective) from which the two basic past tenses (simple past and past imperfect), respectively, are formed. There are a few verbs, however, which have only one simple past tense form: for example **съм** (to be), **имам** (to have), **нямам** (to have not).

The verb **съм** (to be)

Positive	Negative
1 Аз бях I was	Аз не бях I was not
2 Ти бѣше You were	Ти не бѣше You were not
3 Той бѣше He was	Той не бѣше He was not
Тя бѣше She was	Тя не бѣше She was not
То бѣше It was	То не бѣше It was not
1 Ние бѣхме We were	Ние не бѣхме We were not
2 Вие бѣхте You were	Вие не бѣхте You were not
3 Те бѣха They were	Те не бѣха They were not

Interrogative

1 Бях ли Was I?	Не бях ли Wasn't I?
2 Ти бѣше ли Were you?	Ти не бѣше ли Weren't you?
... and so on.	... and so on.

The verbs **имах** (had) and **няммах** (had not)

Positive	Negative	Interrogative	Negative-Interrogative
Аз имах	няммах	имах ли?	няммах ли?
Ти имаше	нямаше	имаше ли?	нямаше ли?
Той имаше	нямаше	... and so on	... and so on
Тя имаше	нямаше		
То имаше	нямаше		
Ние имахме	няммахме		
Вие имахте	няммахте		
Те имаха	няммаха		

Reflexive verbs (възвратни глаголи)

Reflexive verbs imply that the doer is performing the action (a) on him/herself, for example **измивам се** (I wash myself); or (b) for him/herself, for example **мисля си** (I think to myself). In the first case you simply add the pronoun **се** to the verb and in the second, **си**:

измивам се	to wash oneself
обличам се	to dress oneself
приготвям се	to prepare (get ready) oneself
радвам се	to enjoy oneself
питам се	to ask oneself
казвам си	to tell (say to) oneself
мисля си	to think to oneself
представям си	to imagine to oneself

Adverbs

Bulgarian adverbs are formed from nouns (man, dog, stone); adjectives (quick, bad); numerals (first, second); and other parts of speech. There are different kinds of adverbs but the following ones are used most often:

- For place: **тук** (here), **откъде** (where from), **близо** (near)
- For time: **сега** (now), **рано** (early), **днес** (today)
- For manner: **бързо** (quickly), **лошо** (badly), **такá** (so)
- For quantity and degree: **почти** (almost), **доста** (rather)
- For cause and aim: **ето защо** (therefore), **тогава** (then)

As a rule adverbs should be used with the word(s) they qualify, irrespective of their place in the sentence. But although adverbs do not have a fixed place in the sentence in Bulgarian, because of the flexible word order, they are normally used at either the beginning or the end of the sentence:

Там има един човек.	There is a man there.
Близо до реката има хотел.	There is a hotel near the river.
Градът е близо.	The town is near.
Той дойде бързо.	He came quickly.

Degrees of comparison of adjectives and adverbs

Bulgarian adjectives and adverbs, like English, have three degrees of comparison (positive, comparative, superlative: good, better, best), each of which has a different form: positive (**малък**, small; **бавно**, slowly), comparative (**по-малък**, smaller; **по-бавно**, more slowly) and superlative (**най-малък**, smallest; **най-бавно**, most slowly). There is only one way of forming comparative and superlative degrees in Bulgarian which is by placing the following prefixes before the positive form of each adjective or adverb:

- The hyphenated prefix **по-** for the comparative degree
- The hyphenated prefix **най-** for the superlative degree

Positive	Comparative	Superlative
добър (m)	по-добър	най-добър
добра (f)	по-добра	най-добра
добро (n)	по-добро	най-добро
добре (adverb)	по-добре	най-добре
ранен	по-ранен	най-ранен
ранна	по-ранна	най-ранна
ранно	по-ранно	най-ранно
рано (adverb)	по-рано	най-рано

Exercises

1 Use the correct forms of бях, имам and нямам

- Вчера Тодор (бях) в един хотел.
- Тази сутрин в тази сладкарница (нямам) кафе и торта.
- Ти (бях) ли в този ресторант снощи?
- В кафето на Ана (нямам) захар и мляко.
- Вчера в тази сладкарница (имам) студени и топли сандвичи.
- Там (имам) и различни безалкохолни напитки.
- Днес сутринта Йво и аз (нямам) никакво свободно време.

2 Play the part of Harry in the following dialogue

- ЀВО: Ти бѣше ли в сладкарницата?
 ХАРИ:
 ЀВО: Имаше ли свободна маса?
 ХАРИ:
 ЀВО: Какво имаше за пиене?
 ХАРИ:
 ЀВО: Какво айкохолно имаше за пиене?
 ХАРИ:
 ЀВО: Какви безалкохолни напитки имаше?
 ХАРИ:
 ЀВО: Какво имаше за ядене?
 ХАРИ:
 ЀВО: Каква бѣше сметката?
 ХАРИ:
 ЀВО: Голяма ли бѣше сметката?
 ХАРИ:

3 You are in a cafѣ. Explain that you are going to have the following

- A coffee without milk and sugar.
 A tea with milk and sugar.
 A tea with lemon and sugar.
 A fruit juice.
 A coffee and a cola.
 A fruit juice and a sandwich.
 A tea and a roll.
 Two coffees and two rolls.
 Two teas and two cheese pies.

4 Correct the waiter. If he offers you something with something, order it without and vice versa

Example: Едно кафе със захар? Не, едно кафе без захар.

- Едно кафе с мляко?
 Едно кафе без мляко?
 Едно кафе без захар?

- Едно кафе със захар?
 Едно кафе без мляко със захар?
 Едно кафе с мляко без захар?
 Едно кафе без мляко и без захар?
 Един чай с мляко и захар?
 Един чай с мляко без захар?
 Един чай със захар без мляко?
 Един чай със захар без лимон?

5 Ask the waiter to bring you the following things and then not to bring them

*Example: A cup of tea. Може ли да донесете чаша чай?
Недейте да носите чаша чай!*

- A cup of tea with milk and without sugar.
 A cup of tea with sugar and without lemon.
 A cup of coffee and a sandwich.
 A cup of tea and a roll.
 A glass of fruit juice and a pie.
 A glass of coca cola and two rolls.
 A cup of coffee and a glass of mineral water.
 A cup of hot tea and a roll.
 A glass of cold fruit juice and a sandwich.
 Two cups of coffee and two pies.
 Three cups of tea and three rolls.

6 Use the correct form of the words in brackets

*Example: Тази торта е (малък), но е (голям) от другата.
Тази торта е малка, но е по-голяма от другата.*

- Тази книга е (хубав), но другата е (хубав) от нея.
- Това е една от (приятен) сладкарници в София.
- Малките банички са (топъл), другите са (топъл) от тях, но тези са (топъл) от всички.
- Река Марица е (дълъг) от река Йскър, Марица е (дълъг) река в България.
- Иван става (рано) сутрин, Ана става (рано) от него, но Мария става (рано) от всички.

7 Write down the comparative and superlative forms of the following adjectives and adverbs

слаб, бавно, гореща, хубави, нов, стара, далече, високо, широките, богатата, добрият, интересните, различно.

Examples: Силен: по-силен, най-силен.
Бързо: по-бързо, най-бързо.

8 Translate into Bulgarian

Maria and her best friend Elena like to go to the café at the corner because they think that the tea and coffee served there are better than in any other café around. The waitresses know them and they usually give them one of the best tables.

But the two friends do not like the same things. Maria likes her coffee with a little milk but without any sugar. Elena prefers her coffee with a little sugar and a lot of milk.

Yesterday Maria had to meet Elena at 6 o'clock there. She was in the café at a quarter to six. There were a lot of people but Elena was not there. Maria did not want to order anything before her friend came. She was there for nearly half an hour but Elena was still late. Finally, Maria ordered a cup of coffee, a piece of cake and a glass of mineral water. She began to worry that something was wrong. But just before she finished her coffee Maria came in. She had a new hat and that was her only excuse.

Additional reading

Read and translate the following Bulgarian text using the glossary at the end of this book. Then retell it in your own words.

Познавач

Един човек влиза в един бар и иска нещо за пиене. Обаче, барманът отказва да му сервира, защото е пиан.

— Но аз не съм пиан, казва клиентът. — Дайте ми една чаша с нещо за пиене и ще видите, че мога да позная всяка напитка със затворени очи.

Барманът се съгласява и му дава последователно различни напитки, който клиентът успява да позная една по една. Но това не прави особено впечатление на бармана. Като вижда това, клиентът, който е вече доста пиан, казва:

— Виж каквó, смеси в две чаши колкото искаш напитки и ако позная всички съставки във всяка от тях, ще ме оставиш в бара да си пия спокойно.

Барманът налива в една чаша уиски, мартини, водка, коняк, портокалов сок, сода, ракия, мастика и ром и подава чашата на клиента. Клиентът започва да пие малки глътки от чашата и след всяка глътка казва името на всяка от напитките в чашата. Накрая казва:

— Дай ми и втората чаша. Този път барманът му дава чаша с вода и пита:

— Какъв е коктейлът в тази чаша?

Клиентът пие една глътка, пие втора и казва:

— Не зная каква е тази напитка, за пръв път пия от нея, но мога да ти кажа, че трудно ще можеш да я продадеш.

8 В ресторанта

In the restaurant

In this lesson you will learn how to:

- Choose and order food and drinks in a restaurant
- Speak about colours and shapes
- Use the past imperfect tense (**минало несвършено време**)

В ресторанта

Tom and Anna are in a restaurant and she is helping him to order a meal

ТОМ: Ана, на листа с менюто пишеше 'Месни ястия' и 'Постни ястия'. Какво значеше това?

АНА: 'Месни ястия' означава 'храна с месо', а 'Постни ястия' означава 'вегетарианска храна'.

ТОМ: Това си мислех и аз. А Вие какво ще ми препоръчате за ядене и пиене? Искам да разбера обичаите в България.

АНА: Обикновено се започва с някакъв аперитив – ракия, водка, мастика или някакъв друг алкохол.

ТОМ: Казваха ми, че има различни ракии? Какви бяха те?

АНА: Сливовка, гроздова или плодова. Заедно с ракията се поръчва и някаква салата.

ТОМ: А какви салати предлагат тук?

АНА: Зелена салата, шопска салата, руска салата или салата от даден зеленчук – салата от домати, от краставици и т.н.

ТОМ: Какво се поръчва след това?

АНА: Зависи. Ако е обед, започва се с някаква супа.

ТОМ: А ако е вечер? Пак ли се поръчва супа?

АНА: Не, вечер не се поръчва супа, а риба, скара, задушено или печено месо: пилешко, агнешко, телешко или свинско.

Vocabulary

листа с менюто	the menu	домати (pl)	tomatoes
месни (постни)	meat (vegetarian)	краставици (pl)	cucumbers
ястия (pl)	dishes	риба (f)	fish
вегетарианска	vegetarian food	скара (f)	grill
храна (f)		вино (n)	wine
обичаите (pl)	the customs, traditions	месо (n)	meat
препоръчвам,	to recommend	пилешко/агнешко месо (n)	chicken/lamb (meat)
препоръчам (3)		телешко/свинско месо (n)	veal/pork (meat)
сливовка	plum (grapes)	печен, а, о, и	roast
(гроздова)	brandy	задушен, а, о, и	stewed
ракия (f)		аперитив (m)	appetizer, aperitif
мастика (f)	anisette, anise-flavoured brandy	вечеря (f)	dinner, supper
		вечерям (3)	to have dinner (supper)
водка (f)	vodka		
салата (f)	salad		

Colours and shapes

The Bulgarian words for colours and shapes change according to gender and number.

Masculine	Feminine	Neuter	Plural	
цвет	–	–	цветове	colour
бял	бяла	бяло	бели	white
черен	черна	черно	черни	black
червен	червена	червено	червени	red
зелен	зелена	зелено	зелени	green
син	синя	синьо	сини	blue

Masculine	Feminine	Neuter	Plural	
сив	сива	сиво	сиви	grey
жълт	жълта	жълто	жълти	yellow
кафяв	кафява	кафяво	кафяви	brown
розов	розова	розово	розови	pink
бежов	бежова	бежово	бежови	beige
оранжев	оранжева	оранжево	оранжеви	orange
виолетов	виолетова	виолетово	виолетови	violet
—	форма	—	форми	shapes
кръгъл	кръгла	кръгло	кръгли	round
правоъгълен	правоъгълна	правоъгълно	правоъгълни	rectangular
квадратен	квадратна	квадратно	квадратни	square
триъгълен	триъгълна	триъгълно	триъгълни	triangular
овален	овална	овално	овални	oval

Past imperfect tense (минало несвършено време)

The past imperfect tense or **минало несвършено време** is used for rendering actions in the past that are not complete at the moment referred to:

Тя **четеше**, когато той влезе. She was reading when he came in.

This tense is easy to recognise and use because it is formed only from imperfective verbs using special endings.

Endings for the past imperfect (минало несвършено) tense

Sg 1 -х	pl 1 -хме
2 -ше	2 -хе
3 -ше	3 -ха

Минало несвършено време is formed by adding the endings shown above to:

- The -я or -е stem for the first and second conjugation.

Present	Минало несвършено време			
	Positive	Negative	Interrogative	Negative-Interrogative
търпя	Аз търпях	не търпях	търпя ли?	не търпя ли?
(to endure)	Ти търпеше	не търпеше	търпеше ли?	не търпеше ли?
	Той търпеше	не търпеше	... and so on	... and so on
	Тя търпеше	не търпеше		
	То търпеше	не търпеше		
	Ние търпяхме	не търпяхме		
	Вие търпяхте	не търпяхте		
	Те търпяха	не търпяха		
хозя	Аз ходех	не ходех	ходех ли?	не ходех ли?
(to walk, go)	Ти ходеше	не ходеше	ходеше ли?	не ходеше ли?
	Той ходеше	не ходеше	... and so on	... and so on
	Тя/то ходеше	не ходеше		
	Ние ходехме	не ходехме		
	Вие ходехте	не ходехте		
	Те ходеха	не ходеха		
	● the -а or -я stem for the third conjugation.			
гледам	Аз гледах	не гледах	гледах ли?	не гледах ли?
(to look at)	Ти гледаше	не гледаше	гледаше ли?	не гледаше ли?
	Той гледаше	не гледаше	... and so on	... and so on
	Тя/то гледаше	не гледаше		
	Ние гледахме	не гледахме		
	Вие гледахте	не гледахте		
	Те гледаха	не гледаха		

The past imperfect (**минало несвършено**) tense is used for:

- past actions that are not complete at the moment referred to:

Когато погледна назад, тя стоеше още на улицата.
When he looked back she was still standing in the street.

- for repeated or recurring actions:

Всяка сутрин той ставаше, измиваше се, закусваше и излизаше.
Every morning he got up, washed, had breakfast and went out.

- continuous simultaneous actions:

Докато той четеше писмото, тя приготви закуската.
She prepared breakfast while he was reading the letter.

Verbs of motion and the prepositions that go with them

In Bulgarian, just as in English, many verbs go with particular prepositions (go to, look at, listen to, etc). These fixed combinations of verb + preposition do not depend on the tense of the verb, so it would be very useful to know and practise them as much as possible. Here are a few examples of verbs of motion + prepositions, most of which you have already seen or used:

Verb	Pre-position	Interrogative Pronoun	Examples
Отивам (отйда)	в	къде	Сегá отивам в кино Сърдика. I am going to the Serdika cinema now.
	на	къде	Сегá отивам на кино . I am going to the cinema now.
Ходя	в	къде	Често ходя в Националната опера. I go often to the National Opera.
	на	къде	Често ходя на опера. I go often to the opera.
Вървя	по	къде	Вървя по булевард Витоша. I am walking along Vitosha boulevard.
	из	къде	Вървя из парка. I am walking in the park.
Тръгвам	от	откъде	Тръгвам от аерогарата в 5 часа. I am leaving from the airport at 5 o'clock.

Verb	Pre-position	Interrogative Pronoun	Examples
	за	закъде	Утре тръгвам за Пловдив. I am leaving for Plovdiv tomorrow.
Пътувам	от	откъде	Пътувам от Велико Търново. I am travelling from Veliko Tarnovo.
	за	закъде	Пътуват за Варна. They are travelling to Varna.
	до	докъде	Пътуваме до Русе. We are travelling to Russe.
	от – до	откъде – докъде	Пътувам от Слъфия до Бургас. I am travelling from Sofia to Burgas.
	из	къде	Пътуват из България. They are travelling round Bulgaria.
Минавам (мина)	през	през къде	Влакът минава през Карлово. The train passes through Karlovo.
	по	къде	Колата минава по един голям мост. The car is passing over a big bridge.
	край	къде	Таксито минава край хотел Рила. The taxi passes by the Rila Hotel.
Заминявам (замйна)	от	откъде	Утре заминавам от Слъфия. I am leaving (from) Sofia tomorrow.
	за	закъде	Иван заминава за Ню Йорк. Ivan is leaving for New York.
Пристигам (пристигна)	от	откъде	Пристигам от Варна. I arrive from Varna.
	в	къде	Пристигам в Бургас. I arrive in Burgas.
	на	къде	Пристигат на аерогарата. They arrive at the airport.
Стигам (стигна)	до	докъде	Таксито стига до театъра и спира. The taxi (reached) came to the theatre and stopped.
	на	къде	Ще стигна на гарата навреме. I shall reach the station on time.
Влизам (вляза)	в	къде	Том вляза в къщата. Tom (goes into) enters the house.
	през	през къде	Ще вляза през прозореца, защото вратата е заключена.

Verb	Pre-position	Interrogative Pronoun	Examples
Излизам от (изляза)	от	откъде	I shall enter through the window because the door is locked. Петър излиза от ресторанта. Peter is going out of (leaving) the restaurant.
	през	през къде	Ще изляза през задната врата. I shall go out (leave) through the back door.
Бързам	за	закъде	Ана бърза за аерогарата. Anna is in a hurry to get to the airport.
Връщам се от (върна се)		откъде	Джон се връща от Америка. John is coming back from America.
	в	къде	Пол се върна в България. Paul came back to Bulgaria.
	през	през къде	Иво се върна в София през Пловдив. Ivo came back to Sofia via Plovdiv.

Exercises

1 Read aloud each answer and say if it is correct or not

(a) 'постни ястия' означава:
храна с месó
безалкохолни напитки
вегетарианска храна	(b) Ана казва, че:
Вечер се поръчва супа
На обед се започва със супа
С ракията се поръчва супа
(c) Том пита:
Какви напитки предлагат тук?
Какви салати предлагат тук?
Какви супи предлагат тук?	(d) Ана обяснява:
На листа с менюто пише . . .
В България има различни
ракии . . .
Вечер се поръчва задушено
или печено месó . . .

2 Read aloud who says what and who does what

Example: Донесете бутилка вино. 7. Йска напитка.

Том: Какво значи това?	1 Йска да плати.
Ана: На обед се започва със супа.	2 Пита какво е яденето.
Том: Какви ракии има?	3 Пита за цената на нещо.
Мая: Ще поръчате ли вечеря?	4 Пита за смисъла на нещо.
Том: Йскам бутилка червено вино.	5 Обяснява какво се яде първо.
Яна: Кóлко струва кафето?	6 Пита какви видове напитки има.
Пол: Донесете сметката.	7 Йска напитка.
Том: Каква е гарнитурата?	8 Пита дали ще се поръча нещо.

3 Conjugate the following verbs in минало несвършено време искам, ставам, отивам, давам, вземам, поръчвам, казвам

4 Put the verbs in brackets in the correct form of минало несвършено време

- 1 Какво (четá) Том?
- 2 Какво (пита́м) Том и Ана.
- 3 Ни́е не (разби́рам) бългáрски език.
- 4 Ива́н не (зна́я) каквó (означа́ва) това.
- 5 Ни́е (ми́сля), че ще донесете напитки.
- 6 Когáто влэ́зе, те (ям) месó, (пíя) вино и (говóря).

5 Which is the odd one out?

- телешко, пилешко, агнешко, българско, свинско
- мастика, водка, ракия, плодова, вино
- поръчвам, започвам, препоръчвам, аперитив, донсям, йскам
- на, от, с, в, със, са, във, до

6 Pair off the words on the right with the words on the left

месни	ракия
газирана	печено
бяло	салата
храна	аперитив
сливова	видове
вина	вино

някакъв	зеленчук
свинско	ястия
шопска	постна
агнешко	вода

7 Ask questions according to the model

**Model 1: Сегá нýма да задавам въпрóси.
А тогáва задаваше ли?**

- Сегá Бен нýма да задава въпрóси.
Сегá Лýли нýма да задава въпрóси.
Сегá Том и Хáри нýма да задават въпрóси.
Сегá нýе нýма да задаваме въпрóси.
Сегá ти нýма да задаваш въпрóси.
Сегá Вýе нýма да задавате въпрóси.
Сегá Вýе нýма да задавате въпрóси.

Model 2: Трýбва да работя. Нáли почýваше?

Том трýбва да работи.	Нýе трýбва да учим.
Сара трýбва да работи.	Вýе трýбва да учите.
Ти трýбва да работиш.	Те трýбва да учат.
Вýе трýбва да работите.	Аз íскам да úча.
Лýли и Бен трýбва да работят.	Ти íскаш да учиш.
Нýе трýбва да работим.	Той íска да учи.
Всýчки трýбва да работят.	Тя íска да учи.

8 Rearrange the words of the dialogue to make sense

- A: пýене? нýщо ли за íскате
B: вýно? да мóже мáлко червýно донесýте ли
A: íскате газýрана водá не бутýлка ли и
B: вýно не сáмо бутýлка предпочýтам
A: порýчат ядене за нýщо, ще ли?
B: товá Ви? всýчко благодаря е

9 Here are the answers. What were the questions?

Íскам стáя с две леглá.
Запóчвам рáбота в девет часá.
Обикновýно не заку́свам.
Íмам обедна почýвка от 12 до 2 часá.
След вечеря глédам телевизия и четá вéстници.
Не íскам да порýчвам нýщо за пýене.
Ще си порýчам пýчено агнешко за вечеря.
Предпочýтам зелéна салáта.

10 Choose the correct words from within the brackets

- Íво (ставам, става, ставаше) в сéдем часá сутринтá.
- Когá (запóчвате, запóчваме, запóчвахте) рáбота?
- Нýе не (обýчам, обýчахме, обýчаме) да (трýгвам, трýгват, трýгваме) мнóго рáно на рáбота.
- Аз (изпýя, изпýвах, изпýвам) сáмо еднó кафé сýтрин.
- Каквó (порýчам, порýчат, порýчахте) за вечеря?
- Íво и Мáя се (прýбра, прýбираха, прýберá), кýсно.

11 Write short dialogues for the following scenarios

- Ordering dinner for two in a restaurant
- Trying to understand why someone is upset
- Describing your day to a friend

12 Tell someone and then a group of people to

come in	speak	read	write
study	look	go out	go
get up	sit down	translate	listen
open a book	send a letter	book a room	

13 Turn the following into мýнало несвýршено врéме

Когáто бях в Сóфия, аз чýсто (хóдя) на ресторáнт с мýя колéга. Нýе (глédаме) лýста с менýто. Мýят колéга ми (препорýчвам) да запóчна с нýкакъв аперитýв. Но аз не (искам) алкохóл. Аз (предпочýтам) бутýлка вýно.

Обикновено, той си (поръчвам) ракия и зелена салата, а на мен ми (донсям) салата с домати. После ние винаги (вечерям) нещо вкусно.

14 Translate the following passage into Bulgarian

While they were living in Sofia, Anna and Ivan liked to go to Bulgarian restaurants. Usually, Anna was very busy and sometimes Ivan had to wait a long time for her. He did not like to go to the restaurant very early, so he would go home, where he used to watch a little TV and have a cup of coffee.

Anna would usually telephone him when she was ready and Ivan would walk to the restaurant, where he would arrive before Anna.

He used to order a small glass of grape-brandy and a tomato salad. Anna usually arrived while he was still drinking his brandy, so Ivan would order one for her as well. While they were having their brandies and talking, Anna would read the menu and choose the dishes and the wines they wanted.

As a rule, they did not like to hurry over their meals. They would order the dishes one by one and would talk and joke. They talked about a lot of things – about their work, their plans and people they knew. The meal would last for two or three hours. Sometimes other people would have dinner with them and then they would stay longer.

After the dessert they used to order coffee with milk and then they would walk slowly home. They liked those late walks.

Additional reading

Read and translate the following Bulgarian texts using the glossary at the end of this book. Then retell each of them in your own words.

Гостът

След успешна среща с местни избиратели, един гостуващ политик влиза в ресторанта. Когато минава покрай една от масите, от нея става един човек. Политикът, който си мисли, че човекът става от масата си от уважение към него, натиска рамото му надолу и казва:

— Няма нужда да ставате! Няма нужда да ставате!

Човекът пита:

— Защо? Нима нямам право да взема солницата от съседната маса?

Шопът

Един шоп влиза в един градски ресторант и келнерът веднага му подава листа с менюто. Шопът поглежда листа и тъй като си мисли, че келнерът му носи някаква книжка за четене, казва:

— Ти най-напред ми донеси нещо за ядене, а после ще прочета и книгата.

Почерк и характер

Учителят в едно шопско село обяснява на селяните:

— Характерът на човека може да се познае много лесно по неговия почерк.

Един от селяните казва:

— Я, стига ни лъга! Да не искаш да кажеш, че аз като не зная да пиша, нямам никакъв характер?

Обяд в ресторанта

Том и неговите приятели седяха на масата в ресторанта и гледаха листа с менюто. Сервитьорката Мая дойде и Том проведе следния диалог с нея:

Том: За аперитив искаме две гроздови ракии и две руски салати.

Мая: Малки или големи?

Том: Две малки ракии 'Перла' и две бутилки минерална вода.

Мая: Ще поръчате ли нещо за вечеря?

Том: Да. Две порции печено агнешко.

Мая: С гарнитурата или без гарнитурата?

Том: Каква е гарнитурата?

Мая: Ориз, гъби, пържени картофи, грах и кисели краставички.

- ТОМ: Може ли вмѣсто гарнитѹра да ни донесѣте 'шопска салáта'?
- МАЯ: Да, разбѣра се. Еднá или две?
- ТОМ: Донесѣте две салáти.
- МАЯ: Ще ѝскате ли нѣщо за пѣене с áгнешкото?
- ТОМ: Да, еднá бутѣлка червѣно вѣно 'Гѣмза'.
- МАЯ: Ще ми позволѣте ли да Ви препорѣчам дрѹго червѣно вѣно?
- ТОМ: Защо не.
- МАЯ: В такѣв слѹчай, бих Ви препорѣчала 'Мѣлник' от Хѣрсово.
- ТОМ: Но товá вѣно го нѣма в менѣото.
- МАЯ: Такá е, зашто запóчна да го разговáрват, когáто аз се гóтвех да запóчна рáбота. Но вѣче мóже да се порѣчва.
- ТОМ: Тогáва донесѣте две бутѣлки 'Мѣлник'.
- МАЯ: Ще ѝскате ли и нѣкакво мезѣ?
- ТОМ: Да, донесѣте по еднá пóрция лукáнка, суджѹк, пастърмá, балкáнски кашкавáл и óвче сѣрене. И накрáя – кафѣ.

9 Разговор за неща миналото

Talking about things from the past

In this lesson you will learn how to:

- Talk about days of the week and the months of the year
- Discuss the weather and the seasons
- Use the simple past tense (**минало свършено време**)

Разговор за неща миналото

Tom and Ellie are talking about Ian's holidays

- Ели: Том, къде ще ходите на почивка тази година?
- Том: Все още не зная, но искам да бъде като миналата година.
- Ели: Защо? Какво правихте миналата година?
- Том: Миналата година ходих на почивка два пъти. През януари отидох на ски, а през август прекарах 1 месец на море.
- Ели: И как беше: студено, горещо, ветровито или дъждовно?
- Том: Не. Времето беше хубаво или не лошо за всеки от сезоните. През зимата прекарах две седмици на планината: карах ски и кънки. През лятото плувах в морето, играх на различни игри, пекох се на слънцето, ходих на разходки.
- Ели: А какво правихте после?
- Том: Пристигнах в България преди един месец. Преди да започна работа, започнах да уча български език.
- Ели: О, забравих да Ви кажа. Във вторник вечерта бях пак у семейство Коеви. Поговорихме и те ще Ви дадат стая.
- Том: Кога мога да се преместя у тях?

Ели: Аз бях при тях онзи ден. Това беше вторник. Вчера беше сряда, днес е четвъртък. Те ще се върнат в събота или неделя. Вие можете да се преместите в понеделник.

Vocabulary

тази (миналата) година (f)	this (last) year	ветровит, а, о, и	windy
права (2)	to do, to make	дъждовен,	rainy
знам (зная) (1)	to know	вна, вно, вни	
отивам (3),	to go to	карам ски	to ski (skate)
отида (1)		(кънки)	
два пъти	two times	плувам (3)	to swim
на ски, на морé	skiing, to the seaside	играя игра	to play a game
		(игри)	(games)
месец (m)	a month	пéкох се на	I sunbathed
януари (m)	January	слънцето	
август (m)	August	ходих на	went for walks
зима (f)	winter	разходки	
лято (n)	summer	забравям (3),	to forget
прекарвам,	to spend	забравя (2)	
прекарам (3)		премествам	to move (house)
седмица (f),	a week, weeks	се (3),	
седмици (pl)		преместя (2)	
студен, а, о, и	cold	онзи ден (m)	the day before
горещ, а, о, и	hot		yesterday

Days, dates, months, seasons

понеделник	Monday	януари	January
вторник	Tuesday	февруари	February
сряда	Wednesday	март	March
четвъртък	Thursday	април	April
петък	Friday	май	May
събота	Saturday	юни	June
неделя	Sunday	юли	July
седмица	a week	август	August

дeлник	a weekday	септeмври	September
празник	a holiday	октoмври	October
мeсeц	a month	нoеmври	November
сeзoн (вpeмe)	a season	дeкeмври	December
пpблeт	spring	дaтa	date
лятo	summer	11 aпpил 1942	11.04.1942
eсeн	autumn	гoд.	
зимa	winter	25.X.1992 г.	25.10.1992
кaлeндap	calendar	Нoвa гoдинa	New Year

тази (миналата, следващата) година	this (last, next) year
тази (миналата, следващата) седмица	this (last, next) week
тази (миналата, следващата) пролет	this (last, next) spring
тази (миналата, следващата) зима	this (last, next) winter
тази (миналата, следващата) есен	this (last, next) autumn
този (миналият, следващият) месец	this (last, next) month
това (миналото, следващото) лято	this (last, next) summer
онзи ден (завчера)	the day before yesterday
вчера	yesterday
днес	today
утре	tomorrow
вдруги ден	the day after tomorrow
днес сутринта	this morning
вчера (утре) сутринта (следобед)	yesterday (tomorrow)
	morning (afternoon)

1994

ЯНУАРИ JANUARY	АПРИЛ APRIL	ЮЛИ JULY	ОКТОМВРИ OCTOBER
31 1 2	1 2 3	1 2 3	31 1 2
3 4 5 6 7 8 9	4 5 6 7 8 9 10	4 5 6 7 8 9 10	3 4 5 6 7 8 9
10 11 12 13 14 15 16	11 12 13 14 15 16 17	11 12 13 14 15 16 17	10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 22 23	18 19 20 21 22 23 24	18 19 20 21 22 23 24	17 18 19 20 21 22 23
24 25 26 27 28 29 30	25 26 27 28 29 30	25 26 27 28 29 30 31	24 25 26 27 28 29 30
ФЕВРУАРИ FEBRUARY	МАЙ MAY	АВГУСТ AUGUST	НОЕМВРИ NOVEMBER
1 2 3 4 5 6	30 31 1	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6
7 8 9 10 11 12 13	2 3 4 5 6 7 8	8 9 10 11 12 13 14	7 8 9 10 11 12 13
14 15 16 17 18 19 20	9 10 11 12 13 14 15	15 16 17 18 19 20 21	14 15 16 17 18 19 20
21 22 23 24 25 26 27	16 17 18 19 20 21 22	22 23 24 25 26 27 28	21 22 23 24 25 26 27
28	23 24 25 26 27 28 29	29 30 31	28 29 30
МАРТ MARCH	ЮНИ JUNE	СЕПТЕМВРИ SEPTEMBER	ДЕКЕМВРИ DECEMBER
1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5	1 2 3 4	1 2 3 4
7 8 9 10 11 12 13	6 7 8 9 10 11 12	5 6 7 8 9 10 11	5 6 7 8 9 10 11
14 15 16 17 18 19 20	13 14 15 16 17 18 19	12 13 14 15 16 17 18	12 13 14 15 16 17 18
21 22 23 24 25 26 27	20 21 22 23 24 25 26	19 20 21 22 23 24 25	19 20 21 22 23 24 25
28 29 30 31	27 28 29 30	26 27 28 29 30	26 27 28 29 30 31
п в с ч п с н	п в с ч п с н	п в с ч п с н	п в с ч п с н
п в с ч п с в	п в с ч п с в	п в с ч п с в	п в с ч п с в
м т w t f s s	м т w t f s s	м т w t f s s	м т w t f s s

Talking about the weather and the climate

Although Bulgarians are less prone to talk about the weather than some other nations, it is one of the topics that people discuss pretty often. Among the most useful phrases and expressions in this respect, one could mention the following:

Какво е времето днес?	What is the weather today?
Днес е ясно и слънчево.	Today it is bright and sunny.
Какво беше времето вчера?	What was the weather yesterday?
Вчера беше ветровито и дъждовно.	It was windy and rainy yesterday.
Какво ще бъде времето утре?	What will the weather be tomorrow?
Утре ще бъде облачно.	It will be cloudy tomorrow.
Как е (беше) времето в Англия?	How is (was) the weather in England?
Не беше нито хубаво, нито лошо.	It was neither fine nor bad.
Дали ще вали сняг днес?	Is it going to snow today?
Няма да вали сняг, но сигурно ще вали дъжд.	It will not snow but it will certainly rain.

The simple past tense (минало свършено време)

The simple past tense usually implies that the action is over or completed by the time in the past implied or referred to:

Аз прочетох вестника.	I read (finished reading) the newspaper.
Той написа писмото.	He wrote (finished writing) the letter.

The explanations in brackets are intended to show that, although the simple past is usually rendered by the past indefinite (e.g. he wrote), it has no identical equivalent in English.

Endings for the simple past (минало свършено)

These are very simple and present no problems:

sg 1 -х	pl 1 -хме
2 – (no special ending)	2 -хте
3 – (no special ending)	3 -ха

However, the forms of verbs in this tense are so varied that they require special attention.

Bulgarian verbs fall into several groups, from which the different forms in **Минало свършено време** are formed depending on their stems:

First conjugation

All verbs included here have different stems in the present and the past tense:

(a) The **o** stem: verbs whose endings for the 1st person singular in the present tense consist of a consonant (т, к, з, с, д) plus **a**: **чета́, рекá, вля́за, донеса́, до́йда**. The **a** vowel changes to **o** in the 1st person singular and the 1st, 2nd and 3rd persons plural and to **e** in the 2nd and 3rd person singular in **минало свършено време**:

Минало свършено време

	<i>Positive</i>	<i>Negative</i>	<i>Interrogative</i>	<i>Negative-Interrogative</i>
чета́ sg 1	Аз че́тох	не че́тох	че́тох ли?	не че́тох ли?
2	Ти че́те	не че́те	че́те ли?	не че́те ли?
3	Той че́те	не че́те	... and so on	... and so on
	Тя че́те	не че́те		
	То че́те	не че́те		
pl 1	Ние че́тохме	не че́тохме		
2	Вие че́тохте	не че́тохте		
3	Те че́тоха	не че́тоха		

Note: since the negative, interrogative and negative-interrogative forms for all the other verbs are the same, they will not be given below.

до́йда (to come)	донеса́ (to bring)	вля́за (to enter)	облека́ (to dress)
Аз до́йдох (came)	донесо́х (brought)	вля́зох (entered)	обляко́х (dressed)
Ти до́йде	донесе́	влéзе	облече́
Той до́йде	донесе́	влéзе	облече́
Тя до́йде	донесе́	влéзе	облече́
То до́йде	донесе́	влéзе	облече́
Ние до́йдохме	донесо́хме	вля́зохме	обляко́хме
Вие до́йдохте	донесо́хте	вля́зохте	обляко́хте
Те до́йдоха	донесо́ха	вля́зоха	обляко́ха

(b) The **a** stem: verbs which end on **a** preceded by consonants other than **т, к, з, с, д** retain the **a** stem ending in the past tense:

- verbs ending in **-на**: **ста́на, се́дна, па́дна, започна, вдигна**
- verbs ending in **-ша** (**ш** changes to **с**): **пи́ша – пи́сах**
- verbs ending in **-жа** (**ж** changes to **з**): **ка́жа – ка́зах**
- verbs ending in **-ча** (**ч** changes to **к**): **пла́ча – пла́ках**
- verbs ending in **-ера** (drop the **е** in past tense):
разберá – разбра́х

(c) The **я** stem: verbs that change their stem ending in **-я** in **минало свършено време**, irrespective of their ending in the present tense:

- verbs ending in **-er** in the present tense drop the **е** in **минало свършено време**: **живе́я – живя́х**
- verbs ending in **-ра** in the present tense: **спра́ – спря́х**
- verbs ending in **-ая** in the present tense: **сма́я – сма́ях**

(d) Verbs without a special stem in **минало свършено време** usually end in two vowels in the present tense and the endings for **минало свършено време** are added directly to the root vowel:

- **чу́я**: **чух, чу, чу, чу́хме, чу́хте, чу́ха**
- **пи́я**: **пих, пи, пи, пи́хме, пи́хте, пи́ха**
- **игра́я**: **игра́х, игра́, игра́, игра́хме, игра́хте, игра́ха**
- verbs ending in **-ема** drop **-ма**: **взе́ма – взех**

Second conjugation

- (a) Verbs whose stem vowel does not change: **върва́я – върва́х; стоя́ – стоя́х; мълча́я – мълча́х; ви́дя – ви́дях**
- (b) Verbs whose stem ending changes to **-и**: **говора́я – говора́х**
- (c) Verbs whose stem ending changes to **-а**: **спя́я – спя́х**

Third conjugation

These verbs do not change their stems and the endings for **минало свършено време** are added directly to the stem for the present tense: **пи́там – пи́тах; разби́рам – разби́рах; внима́вам – внима́вах**.

In most cases there are changes of stress.

The simple past tense (**минало свършено време**) is one of the basic tenses and it is used above all:

- As the main narrative tense in fiction:

Той ста́на, оти́де до прозоре́ца и погле́дна навъ́н.

He stood up, went to the window and looked out.

● For rendering consecutive action that took place before the moment of speaking:

Том ме ви́дя, усми́хна се, до́йде при мен и ме поздравя́.

Tom saw me, smiled, came to me and greeted me.

Although in very rare cases one can also use certain imperfective forms of the verbs, as a rule one should use the perfective forms of the verbs in the simple past: that is, **ви́дя** instead of **ви́ждам**; **чу́я** instead of **чу́вам**, etc.

Most frequently the simple past in Bulgarian corresponds to the past indefinite tense in English (e.g. came, went, wrote, etc, etc), which is the tense normally used to render it and what one should use if in doubt:

Напи́сах дь́лго писмо́.

I wrote a long letter.

Оти́дох да го ви́дя.

I went to see him.

Ку́пих си но́ва кола́.

I bought a new car.

Поръ́чах бя́ло ви́но.

I ordered white wine.

Even when the simple past tense in Bulgarian is used in a sentence containing some time reference (e.g. **до вече́рта**, by the evening, **преди́ тя да до́йде**, before she came), it is still preferable to use the past indefinite tense:

До вече́рта проче́тох кни́гата. I read the book by the evening.

Exercises

1 Read aloud each answer and put да after the correct one

(а) **Йъ́н бе́ше на почи́вка:**

(б) **На планина́та Йъ́н:**

на море́

се пече́ше на слъ́нце

на планина́

плу́ваше в море́то

на море́ и на планина́

ка́раше ски и къ́нки

(в) **Вре́мето бе́ше:**

(г) **Йъ́н ще се премести́:**

студе́но и дъ́ждовно

в পে́тък сутринта́

горе́що и ветрови́то

в понеде́лник през де́ня

хубаво или не ло́шо за сезо́на

в четве́ртък следобе́д

2 Read aloud who says what and who does what

Example: Донесете пло́дов сок. 11. Поръчва не́що.

Е́ли: Къ́де ще почи́вате?	1 Поръ́чва не́що за пи́ене.
Иъ́н: Хо́дих на мо́ре и плани́на.	2 Спо́мня си не́що.
Е́ли: Какво́ пра́вихте вче́ра?	3 Пи́та какво́ ще поръ́ча.
Иъ́н: Прека́рах се́дмица на плани́на.	4 И́ска да плати́.
Е́ли: Вче́ра бе́ше вто́рник.	5 Пи́та къ́де ще хо́ди.
Иъ́н: Кога́ мо́га да се премес́тя?	6 Объясня́ва къ́де бе́ше.
Е́ли: Забра́вих да Ви ка́жа.	7 Пи́та какво́ вѝрши.
И́во: Донесете кафе́ с мля́ко.	8 Объясня́ва кога́ къ́де бе́ше.
А́на: Какво́ ще обича́те?	9 Объясня́ва какѝв ден бе́ше.
Ма́я: Донесете сме́тката.	10 Пи́та кога́ ще ста́не не́що.
То́м: Мо́же ли едно́ теле́шко пе́чено.	11 Поръ́чва не́що.

3 Use the appropriate forms of the verbs in brackets for минало свършено време

- Вче́ра сутринта́ А́на (оти́да) у семе́йство Ко́еви.
- Та́зи су́трин Е́ли (закъ́снѝя) на ра́бота.
- Ти (хо́дя) ли на плани́на ми́налата годи́на?
- Вче́ра ни́е (разбе́ра), че трябва́ да до́йдем в то́зи голя́м рестора́нт.
- Ива́н и Мари́я не (пра́вя) ни́що в неде́ля.
- Ви́е не (и́скам) да почи́вате въ́в Ва́рна ми́налото ля́то.

4 Rearrange the words in each line to make sense

- поча́кате, трябва́, час, ме, еди́н, да, ще
- сгра́да, секретарка́та, о́фис, ползува́, да, та́зи, мо́же, в
- у́тре, премес́тите, да, ви́е, се, о́ще, мо́жете, там
- семе́йство, и́скам, ня́кое, да, бѝлгарско́, у, поживе́я
- почи́вка, годи́на, бях, плани́на, почи́вка, на, ми́налата, в
- оти́доха, Ива́н, А́на, вче́ра, рестора́нт, и, в, обя́д, на

5 Turn the verbs in the following sentences into минало свършено време

- Рабо́тя въ́в ва́шата фи́рма.
- И́скам да у́ча бѝлгарски ези́к.
- Мо́жете да се премес́тите при тях о́ще днес.
- И́скам да зна́я мо́га ли да ползувам о́фис тук.
- Ще до́йда ме́жду 10 и 12 часа́.
- Да, и́скам да оти́дем да изпи́ем по едно́ кафе́.

6 Think of suitable adjectives to fill the gaps. The first has been done for you. There is no right or wrong answer

ези́к	ста́я	ден	списа́ние
бѝлгарски	голя́ма	ху́бав	но́во
.....
.....
.....
.....

7 Write short dialogues for the following scenarios

- You want to find out more about someone you went to a restaurant with last week.
- You need to find out your friend's plans for the next few days.
- A business partner wants to use your office for a few hours.
- You are discussing with a friend what you have been doing during the last few days.

8 How many ways can you find of saying 'yes' or 'no' to the following questions?

Example: Ще оти́дем ли да пи́ем по едно́ кафе́?
 Да, с удово́лствие. Съжаля́вам, но не мо́га.
 Защо́ не. Не, зае́т съм.
 Разби́ра се. Мно́го и́скам, но . . .
 И́ска ли пи́тане? Не и́скам.

- Ще ме почѝрпиш ли не́що?
 Мо́жеш ли да до́йдеш в срѝда?
 И́скаш ли да до́йдеш с нас в сладка́рницата?
 Мо́же ли да погово́ря с А́на?

Какво ще кажеш за събота?

Да отидем да хапнем нещо в ресторанта?

9 Pair off the words in the first two columns, then in the second two

книга	ресторант	български	ново
напитки	хубава	голям	ястия
говоря	безалкохолни	ден	семейство
постни	неомъжена	списание	свободна
секретарка	обикновен	месни	български

10 Translate the following passage into Bulgarian

An American businessman is to visit Bulgaria. Ivan Petrov calls his secretary Maria

IVAN: Mr Smith is coming from America.

MARIA: When is he arriving?

IVAN: He will arrive on Wednesday, 23 March.

MARIA: Who is going to meet him?

IVAN: You and my driver are to meet him.

MARIA: At what time will he arrive?

IVAN: About 7 o'clock in the evening. You have to take him to the hotel and help him if there are any problems.

MARIA: With pleasure, Mr Petrov. What if he is late?

IVAN: Was he late last time?

MARIA: He arrived an hour later than expected.

Additional reading

Read and translate this text using the glossary at the end of this book. Retell it in your own words.

България

България се намира в югоизточната част на Балканския полуостров. На изток тя граничи с Черно море, на север с Румъния, на запад със Сърбия и Македония, на юг с Гърция, а на югоизток с Турция. През нея минава пътят от Европа за Азия.

Стара планина разделя страната на две части – Северна и Южна България. На юг, успоредно на нея е планината Средна гора, а още на юг са Витоша, Рила, Родопите и Пирин.

В Северна България се намират Дунавската равнина, Лудогорието и Добруджа. В Южна България, между Стара планина и Средна гора се намират Подбалканските полета, а между Средна гора и Родопите се простира Тракийската низина.

Освен Дунав, която разделя България и Румъния, по-големи реки в България са Марица, Искър, Тунджа, Арда, Места, Струма, Вит, Янтра и Камчия. В България има и много красиви езера.

Най-големите български градове са: София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Плевен, Стара Загора и Велико Търново.

България е малка страна с територия около 111,000 кв.км. и с население от осем и половина милиона жители. Релефът на страната е много разнообразен, но тя е бедна на полезни изкопаеми. Едно от най-ценните богатства, с което разполага в изобилие са разнообразните минерални води. Наред със своите червени и бели вина, които са доста популярни сред ценителите на хубаво вино, България може да се наложи с високочествени органични селскостопански продукти.

10 Новата стая

The new room

In this lesson you will learn how to:

- Describe your home and ask others about theirs
- Discuss basic household matters with others
- Recognise and use past participles

Новата стая

Mrs Koeva, Tom's landlady, is showing him round her flat

КОЕВА: Нашият апартамент не е много голям, но е много удобен.

ТОМ: Колко стаи имате?

КОЕВА: Имаме три спални, хол и кухня. Първата врата в ляво е на хола. Тук прекарваме вечерите и посрещаме гости.

ТОМ: Да, тук наистина е много уютно.

КОЕВА: Радвам се, че Ви харесва. А сега искам да Ви покажа и другите помещения, ако не възражавате.

ТОМ: Напротив, ще Ви бъда много задължен.

КОЕВА: Тези две врати в дясно са двете ни спални. А там, в дъното на коридора, е банята.

ТОМ: Там ли е бойлерът за топла вода?

КОЕВА: Да, но ние не използваме бойлер, защото имаме топла вода непрекъснато от централата. А това е Вашата стая.

ТОМ: Чувесна е! Голям прозорец, хубав балкон, широко легло, удобно бюро, голям гардероб в стената и нова етажерка.

КОЕВА: Искате ли да видите и кухнята? Там можете да си

Colloquial Bulgarian is also available in the form of a course pack (ISBN 0-415-07965-9) containing this book and two cassettes. The cassettes include pronunciation practice, dialogues and role-playing exercises, recorded by native speakers of Bulgarian, and will be an invaluable aid to improving your language skills.

If you have been unable to obtain the course pack, the double cassette (ISBN 0-415-07964-0) can be ordered separately through your bookseller or, in case of difficulty, send cash with order to Routledge Ltd, ITPS, Cherriton House, North Way, Andover, Hants SP10 5BE, price (1994) £15.99* including VAT, or to Routledge Inc., 29 West 35th Street, New York, NY 10001, USA, price \$18.95*.

* The publishers reserve the right to change prices without notice.

CASSETTES ORDER FORM

Please supply one/two/ double cassette(s) of

Colloquial Bulgarian, Papantchev.

ISBN 0-415-07964-0

Price £15.99* incl. VAT

\$18.95*

I enclose payment with order.

Please debit my Access/Mastercharge/Mastercard/Visa/American Express.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Expiry date

Name

Address

.....

.....

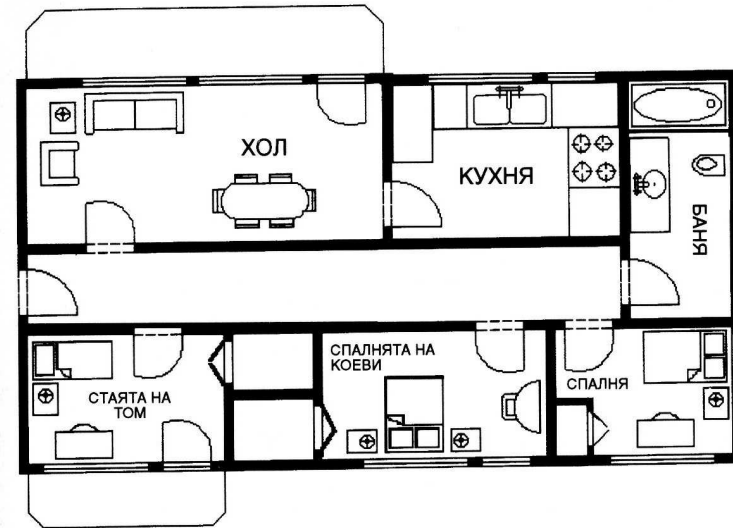
готовите и да се храните, когато сте у дома.

ТОМ: Мога ли да ползвам хладилника и печката?

КОЕВА: Естествено! Можете да ползвате и пералнята, но тя в момента нещо не е в ред – изглежда е повредена и утре ще дойдат да я оправят.

ТОМ: А може ли да си правя чай или кафе?

КОЕВА: По всяко време, когато пожелаете. Кафеварката и кафемелачката са в този шкаф, а чайникът е на печката. Чиниите и чашите са в този шкаф, а лъжиците, вилиците и ножовете са в това чекмедже.

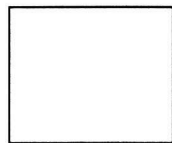
Vocabulary

стая (f)	a room	няма ли да е неудобно?	Wouldn't it be inconvenient?
мества се (2)	to move house	Ни най-малко!	Not in the least!
хазийка (f)	a landlady	прозорец (m)	a window
удобен, бна, бно, бни	comfortable, convenient	балкѐн (m)	a balcony
хол (m)	a lounge, sitting-room	гардерѐб (m)	a wardrobe
кухня (f)	a kitchen	стенá (f)	a wall
фотьѐйл (m)	an armchair	етажерка (f)	a bookcase
		помещѐние (n), -ния (pl)	premises

Order from your bookseller or from:

ROUTLEDGE LTD
ITPS
Cheriton House
North Way
Andover
Hants
SP10 5BE
ENGLAND

ROUTLEDGE INC.
29 West 35th Street
New York
NY 10001
USA

дъно (n)	a bottom, an end	храни се (2)	to eat, to have
баниа (f)	a bathroom		a meal
непрекъснат, а, о, и	constant, continuous, unending	хладилник (m)	a refrigerator
		пералня (f)	a washing machine
готвя (2)	to cook	Не е в ред	not in order,
храниа (2)	to feed		not working

Expressing delight and admiration

Apart from the expression **Чудесна е!** (It is wonderful!) which Tom uses to express his approval of the room, some other similar phrases and expressions include:

Прекрасно е!	It's marvellous!
Възхитително е!	It's delightful!
Този филм е страшно хубав!	This film is terribly good!
Колко е хубаво!	How nice/pretty it is!
Тази картина е много красива!	This picture is very beautiful!
Великолепна музика!	Splendid music!

Explaining that something is out of order

When Mrs Koeva explains that her washing machine is not working, she says: **Тя не е в ред** (Something is wrong with it), which is the usual Bulgarian way of saying that something is out of order. Other useful questions and answers in this respect are:

Работи ли хладилникът?	Is the fridge working?
Не, той е повреден.	No, it is not working.
В ред ли е колата?	Is the car all right?
Не, колата е повредена.	No, the car is broken down.
Върви ли часовникът?	Is the clock working?
Не, часовникът е спрял.	No, the clock has stopped.

Past participles

With the exception of the future tense, we have dealt so far only with

the simple tenses: the present (**казвам**), the simple past (**казах**) and the past imperfect (**казвах**), that is, tenses consisting of a single verb form. All the other tenses, however, are complex, consisting of verbs and participles, so you will have to learn the latter. Here are the most important participles used in forming complex tenses.

The past perfective active participle (минало свършено деятелно причастие)

This is formed by adding **-л** (for the masculine gender), **-ла** (for the feminine gender), **-ло** (for the neuter gender) and **-ли** (for the plural of all genders) to the stem of the simple past tense, as follows:

Present	Past Tense	Past Perfective Active Participle			
		(m)	(f)	(n)	(pl)
стана	станах	станах	станах	станах	станах
видя	видях	видях	видях	видях	видях
искам	исках	искал	искала	искало	искали
имам	имах	имал	имала	имало	имали
нямам	нямах	нямал	нямала	нямало	нямали

(a) Verbs of the first conjugation which end in **-ох**, preceded by the consonants **т** and **д** in the past tense, form the past perfective active participle by dropping the consonant before **-л**:

четá	чéтох	чел	чéла	чéло	чéли
преведá	превéдох	превél	превéла	превéло	превéли
подáм	подáдох	подáл	подáла	подáло	подáли
вля́за	вля́зох	вля́зал	вля́зла	вля́зло	вля́зли

(b) If the consonant before **-ох** is **к**, **з** or **с**, the participle is formed by inserting **ъ** between the consonant and **л** in the form the masculine singular:

река́	рекох	рекъ́л	рекла	рекло	рекли
вля́за	вля́зох	вля́зъл	вля́зла	вля́зло	вля́зли
изля́за	изля́зох	изля́зъл	изля́зла	изля́зло	изля́зли
донеса́	донесо́х	донесъ́л	донесла	донесло	донесли

(c) A few verbs form the past perfective active participle in an irregular way:

съм	бях	бил	бѝла	бѝло	бѝли
ще	щях	щял	щя̀ла	щя̀ло	щя̀ли
ям	ядох	ял	я̀ла	я̀ло	я̀ли
пѝша	пѝсах	пѝсал	пѝсала	пѝсало	пѝсали
ка̀жа	ка̀зах	ка̀зал	ка̀зала	ка̀зало	ка̀зали
отѝда	отѝдох	отѝшъл	отѝшла	отѝшло	отѝшли
до̀йда	до̀йдох	до̀шъл	до̀шла	до̀шло	до̀шли

The past perfective active participle is usually used:

- As part of a compound tense (i.e. having more than one part):

Past indefinite tense:

Чел съм тази книга. I have read this book.

Past perfect tense:

Бях чел тази книга. I had read that book.

Future perfect tense:

Ще съм чел тази книга. I will have read this book.

The past imperfective active participle (минало не свършено деятелно причастие)

The past imperfective participle is used as a part of some compound tenses and is formed by adding -л to the stem of the past imperfect tense:

Present	Past Imperfect	Past Imperfect Active Participle			
		(m)	(f)	(n)	(pl)
говоря	говóрех	говóрел	говóрела	говóрело	говóрели
хóдя	хóдех	хóдел	хóдела	хóдело	хóдели
мълча́	мълча́х	мълча́л	мълча́ла	мълча́ло	мълча́ли
гле́дам	гле́дах	гле́дал	гле́дала	гле́дало	гле́дали

The past imperfect active participle has the same grammatical characteristics as the past perfect active participle: that is it can be used as an adjective and has different gender and number forms.

The past passive participle (минало страдателно причастие)

It is usually formed:

- by adding the suffix -н (-на, -но, -ни) to the stem of the **минало свършено време**:

Present	Past	Past Passive Participle			
		(m)	(f)	(n)	(pl)
чета́	че́тох	че́тен	че́тена	че́тено	че́тени
пѝша	пѝсах	пѝсан	пѝсана	пѝсано	пѝсани
вѝдя	вѝдях	вѝдѝн	вѝдѝна	вѝдѝно	вѝдѝни

- by adding the suffix -т (-та, -то, -ти) to the stem of the **минало свършено време** of some verbs in the first conjugation (пѝя, мѝя, бѝя, вѝгна, etc):

пѝя	пѝх	пѝт	пѝта	пѝто	пѝти
бѝя	бѝх	бѝт	бѝта	бѝто	бѝти
мѝя	мѝх	мѝт	мѝта	мѝто	мѝти

In some cases there are doublet forms: **изпѝт (изпѝн)** (sung), **нагрѝн/т**

- In literary Bulgarian you may also find some forms with -м borrowed from Russian or Church Slavonic:

лю́бя	лю́бих	лю́бѝм	лю́бѝма	лю́бѝмо	лю́бѝми
(не)вредя́	(не)вредѝх	невредѝм	невредѝма	невредѝмо	невредѝми
нака́жа	нака́зах	нака́зуем	нака́зуема	нака́зуемо	нака́зуеми

Although it is formed from the verb, the past perfective active participle has all the characteristics of an adjective in that it can be used with adjectival forms of the definite article and agrees in gender and number with the noun it qualifies:

напѝсан ромáн напѝсаният ромáн напѝсаните ромáни
напѝсана кнѝга напѝсаната кнѝга напѝсаните кнѝги
напѝсано писмó напѝсаното писмó напѝсаните писмá

- As an adjectival attribute:

Той погледна **недовършеното** писмó. He looked at *the unfinished* letter.

Exercises

1 Answer the questions

- 1 Защо Том отива при г-жа Коева?
- 2 Какво иска да му покажат?
- 3 Какъв е апартаментът на Коеви?
- 4 Какво правят в хола Коеви?
- 5 Какво може да прави Том в хола?
- 6 Каква е стаята на Том и какво има в нея?
- 7 Защо семейство Коеви не използва бойлера?
- 8 Какво може да прави Том в кухнята?

2 Form past participles from the following verbs

ставам – стана, виждам – видя, подавам – подам, влизам – вляза, излизам – изляза, донсям – донеса, отивам – отида, гледам, четя, играя, пиша, пия, мия, ям

3 Match the words on the right with words on the left

удобен	голямата
ново	скъп
хладилник	апартамент
квартира	видео
маса	нова
дошъл	неудобна
гледаме	добре
пералня	чайник
нов	повредена

4 Play the part of Mrs Koeva in the following dialogue

ТОМ: Кóлко стаи има апартаментът Ви?
 КОЕВА:
 ТОМ: За какво използвате хола?
 КОЕВА:
 ТОМ: Какво има в моята стая?
 КОЕВА:
 ТОМ: Защо не използвате бойлер?
 КОЕВА:

ТОМ: Какво мога да използвавам в кухнята?
 КОЕВА:
 ТОМ: Къде и как може да си правя кафе или чай?
 КОЕВА:

5 These are the answers. What were the questions?

- 1 Имаме три стаи, хол и кухня.
- 2 В хола посрещаме гости и гледаме телевизия.
- 3 Закъснях, защото трябваше да довърша една работа.
- 4 С удоволствие ще Ви покажа Вашата стая.
- 5 Не, апартаментът не е голям, но е удобен.
- 6 Да, в хола посрещаме гости.
- 7 Когато имаме гости използваме голямата маса.
- 8 Ни най-малко няма да е неудобно.
- 9 Да, бойлерът за топла вода е в банята.

6 Which is the odd one out?

- баня, стая, квартира, секретарка, апартамент
- съжалявам, почивам, използвавам, ядене
- фотьойл, маса, чанта, стол
- удобен, хубав, голям, питам, уютен

7 Arrange the following in order of size

маса, стол, чиния, нож, гардероб, кухня, хол

8 Rearrange the words of the dialogue to make sense

A: апартамента? Ви искате покажа да ли
 Б: всичко аз да искам видя
 А: покажа стая Ви Вашата ще
 Б: хола? може не видя ли първо да
 А: време Вие хола сте в добре всяко дошъл по
 Б: неудобно? ли да няма е
 А: гости само имаме когато
 Б: Ви че всичко благодаря ми показахте

9 Use the correct form for the past tense of the verbs in the brackets

- 1 Съжالياвам, че (закъсняявам, закъсняя).
- 2 Вашиите колеги ни (телефонирам).
- 3 Ние (прекарявам, прекарям) вечерите в хола.
- 4 По-рано те (използувам) тази стая.
- 5 Ти тук ли (посрещам, посрещна) гостите си?
- 6 Вие (гледам) ли телевизия снощи?
- 7 Вече Ви (показвам, покажа) всички стаяи.

10 Write short dialogues for the following scenarios

- Describing your new flat to a friend.
- Finding out if it is possible to make tea or coffee at your new lodgings.
- Explaining that you are too busy to go to a café with a friend who insists on your going there.
- Trying to explain what you used to do when you lived in your old flat.

11 Translate the following passage into Bulgarian

Yesterday Tom went to see his new room. It was in a new block of flats in the centre of Sofia. The apartment was not very big but his room was very comfortable. His landlady was an elderly lady who was glad to show him around the apartment. Tom listened to her explanations and was looking at the various rooms and objects she was showing him. He wanted to see and to know everything. He liked his room and the apartment it was in. While they were walking round the apartment, his landlady was telling him about her family. Tom listened carefully to what she was telling him and answered her questions. He had the feeling that he was already living in his new room.

Additional reading

Read and translate the following text using the glossary at the end of this book. Then retell it in your own words.

Три дѳма

Семейство Русеви живее в една къща в малко село. Селото е

заобиколено от гористи хълмове, ниви, градини и лозя. Край къщата минава хубав поток. Къщата е обградена с хубав жив плет. Пред къщата има малко дворче с асма, трева и лехи с цветя. Зад къщата има гараж и голяма градина с овощни дървета, зеленчуци и лозя. Къщата е на два етажа и има таван и мазе. На първия етаж са кухнята, столовата, гостната и килера. На втория етаж има четири спални. Тази къща е построена от дядото на г-н Русев и освен дядо му и баба му в нея са живели и родителите му.

Семейство Ноневи живее в модерна градска къща, която някога е била вила в Княжево, квартал на София. Къщата има малко дворче отпред и малка градинка отзад. Г-н Нонев пътува всеки ден до центъра на София, където работи. Семейство Ноневи купи къщата преди няколко години и още не я е изплатило.

Семейство Иванови живее в един двустаен апартамент в един висок жилищен блок в жилищен комплекс 'Люлин' в покрайнините на София. Те се преместиха тук преди пет години от една малка счлупена къщичка с изгнил под, капещ покрив и влажни стени. Г-н Иванов се оплаква, че наемът за апартамента е много висок, но госпожа Иванова казва, че предпочита да плаща по-висок наем и по-висока такса, но да има парно отопление и постоянна топла вода. Апартаментът им е далече от центъра на София и транспортът не е много редовен, но жилището им е светло и удобно.

11 Регистрационната карта

The registration card

In this lesson you will learn how to:

- Talk about your age and family status, give your address and telephone number and ask other people for theirs
- Understand and fill in simple registration forms
- Form nouns from other words
- Form verbs from other words

Регистрационната карта

Mrs Koeva is filling in Tom's registration card while he is answering her questions

КОЕВА: Малкото Ви име, бащино име и фамилно име. Или: име, презиме и фамилия?

ТОМ: Но аз имам само две имена. Пишете просто – Томас Хил.

КОЕВА: Дата на раждане? Или: кога сте роден?

ТОМ: На 11 април 1942 година.

КОЕВА: Място на раждане? Или: къде сте роден?

ТОМ: Роден съм в град Лондон, Англия.

КОЕВА: Семейно положение: женен, неженен, разведен, вдовец?

ТОМ: Семейен съм или женен, с три деца.

КОЕВА: Какво гражданство или поданство имате?

ТОМ: Аз съм британски поданик.

КОЕВА: Какъв е старият Ви и новият Ви адрес в София?

ТОМ: Не помня. Първите няколко дни бях в хотела.

КОЕВА: О, да. А новият Ви адрес е нашият: София 1680, Ж.к. 'Красно село', блок 11, вход 'Е'.

ТОМ: Какво значи 'ж.к.'?

КОЕВА: Това значи 'жилищен комплекс'. И последен въпрос: 'Какъв е телефонният Ви номер?'

ТОМ: Домашният ми телефонен номер е 59 36 47, а служебният ми телефон е 87 25 64. Вижте, много ли има още?

КОЕВА: Не, това е всичко. Остава само да се подпишете.

Vocabulary

адрес (m)	an address	британски	a British subject
адресен, сна,	address (attr)	поданик (m)	
сна, сно, сни		помня (2)	to remember
Какво значи	What does that	лесен, сна, сно,	easy
това?	mean?	сни	
бланка (f)	a blank form	следващ, а, о, и	following, next
попълвам (3),	to fill in	блок (m)	a block (of flats)
попълня (2)		вход (m)	entrance
регистрарам (се)	to register	жилищен	a residential area,
(3)		комплекс (m)	an estate
диктувам (3)	to dictate	телефонен	a telephone
място на	place of birth	(разговор) (m)	(conversation)
раждане (n)		домашен	a home telephone
роден съм	I was born	телефон (m)	(number)
семейно	marital status	служебен	an office telephone
положение (n)		телефон (m)	(number)
вдовец (m)	a widower	подписвам (3),	to sign
разведен, а, о, и	divorced (man)	подпиша (1)	
гражданство (n)	citizenship		

Synonyms of the type националност and народност

As already explained, **националност** and **народност** are full synonyms and both mean 'nationality'. There is no essential difference between them and either can be used in any context. The only distinction is that **националност** might be said to be a little more formal and 'educated' while **народност** is more colloquial. One possible explanation of this is that **националност** is of a foreign origin, while **народност** is a native Slav word. The important point is that there are quite a few such synonym pairs in Bulgarian and since there are some English words among

them, you may find it easier to remember the more familiar English (or Latin) word rather than the Slav one. Remember that all such foreign words in Bulgarian have Bulgarian endings: **индустрия** – **промишленост** (industry); **индустриален** – **промишлен**, **индустриална** – **промишлена**, **индустриално** – **промишлено**, **индустриални** – **промишлени** (industrial).

There are, however, some cases when such parallels might be misleading: for example, the pair **професия** – **занятие**. Although this seems like those above, it is totally different, because **професия** means 'profession', while **занятие** means 'occupation'. Do not confuse such cases with examples of the type **хора** – **души** (people), which are full synonyms, although **хора** is never used with numbers.

Word formation: formation of nouns

You already know quite a lot of Bulgarian words but you can increase their number merely by learning how to form new words from words you know. In this lesson we shall go step by step through word-formation in Bulgarian, beginning with noun-formation.

Formation of masculine nouns by means of suffixes

The suffix **ач** (always stressed) is used for persons and objects

готвя to cook
шивя to sew
продавам to sell

бръсна to shave
нося to carry, bear

готвач a cook, chef
шивач a tailor
продавач a sales-person,
a shop assistant
бръснач a razor
носач a porter, bearer, carrier

The suffix **ар** (always stressed) is used only for persons

часовник a clock, watch
риба a fish
печатам to print

часовникар a watchmaker
рибар a fisherman
печатар a printer

The suffix **ник** (always stressed) is used for persons, objects and places

война war

войник a soldier

работа work
чай tea

работник a worker
чайник a kettle

The suffix **тел** is used for persons and objects

създам to create
пълня to fill

създател creator
пълнител filler

The suffix **ец** is used only for persons

летя to fly
крада to steal
Индия India
Габрово the town of Gabrovo

летец flyer, pilot
крадец thief
индиец an Indian
габровец a Gabrovian

The suffixes **ин/-анин/-янин/чанин** are used for persons

България Bulgaria
град town, city
село a village
Англия England

българин a Bulgarian
гражданин citizen
селянин a peasant
англичанин Englishman

Formation of feminine nouns with suffixes

With the suffix **ница** for objects and places

сол salt
захар sugar
книжар a bookseller

солница salt-cellar
захарница sugar-bowl
книжарница a bookshop

With the suffix **алня/-илня** for places

спя to sleep
чета to read
пера to wash

спалня a bedroom
читалня a reading room
пералня a washing room/machine

With the suffix **ина** for abstract nouns

добър good
топъл warm

добринá goodness
топлинá warmth

With the suffix **ост** for abstract nouns

вѣрен loyal	вѣрност loyalty
гѳрд proud	гѳрдост pride
хѳбав beautiful	хѳбост beauty

With the suffix **ка** for persons

учѳтел a teacher	учѳтелка a female teacher
лѳкар a doctor	лѳкарка a female doctor
студѳнт a student	студѳнтка a female student
братовчѳд a cousin	братовчѳдка a female cousin

With the suffix **лка/-илка** for objects

закáчам to hang	закáчáлка a hanger
бѳстря to sharpen	бѳстрилка a sharpener

With the suffix **ица** for persons and animals

пѳвѳц a singer	пѳвица a female singer
вдовѳц a widower	вдовица a widow
лѳвъ a lion	лѳвѳица a lioness

With the suffix **иня** for persons

руснáк a Russian	рускáиня a Russian woman
полjáк a Pole	полякáиня a Polish woman
домакáн a host	домакáиня a hostess

Formation of neuter nouns with suffixes

With the suffix **ище** for places

скрѳвам to hide	скрѳвáлище a hiding place
ýча study	учѳлище a school
игрáя to play	игрѳище a playground

With the suffix **ѳне** for abstract nouns

чѳтá to read	чѳтѳне reading
---------------------	-----------------------

пѳя to sing
ýча to study

пѳѳне singing
ýчѳне studying

With the suffix **ство** for collective nouns and places

брат a brother	брáтство a brotherhood
издáтел a publisher	издáтелство a publishing house
минѳистър a minister	минѳистѳрство a Ministry

Formation of verbs

From nouns

With the suffixes **я/а/увам/ирам**

сол (salt) – **солjá** (to salt); **шум** (noise) – **шумjá** (to make noise); **грѳх** (sin) – **грѳшá** (to sin, to make mistakes); **бѳмба** (a bomb) – **бѳмбардѳрам** (to bomb); **тѳлѳфѳн** (a telephone) – **тѳлѳфонѳрам** (to telephone)

From adjectives

With the suffix **я/ѳя**

чѳст (clean) – **чѳстjá** (to clean); **тѳпъл** (warm) – **тѳплjá** (to warm); **здрав** (healthy) – **оздравѳя** (to get healthy)

Exercises

1 Play the part of Tom Hill in the following dialogue between Tom and a Bulgarian official (служáщ)

Слѳжáщ:	Каквѳ са ѳмето, прѳзимето и фамѳлиятá Ви?
Том:
Слѳжáщ:	А кѳлко именá ѳмáте?
Том:
Слѳжáщ:	Кѳѳ ѳме да запѳишá?
Том:
Слѳжáщ:	Кѳгá стѳ родѳн?

- ТОМ:
 СЛУЖАЩ: Къде сте роден?
 ТОМ:
 СЛУЖАЩ: Семейен ли сте?
 ТОМ:
 СЛУЖАЩ: Имате ли деца?
 ТОМ:
 СЛУЖАЩ: Какъв сте по националност?
 ТОМ:
 СЛУЖАЩ: Какво образование имате?
 ТОМ:
 СЛУЖАЩ: Какъв е адресът Ви в Сѳфия?
 ТОМ:
 СЛУЖАЩ: Какъв е домашният Ви и служебният Ви телефон?
 ТОМ:

2 Read aloud each answer and say whether it is true or false

От полицията искат:	Г-жа Кѳева предлага:
Том да отиде в полицията	Том да отиде в полицията
Том да диктува	Тя да диктува на Том
Том да попълни една карта	Том да ѝ диктува
Том пише, че е:	Том има:
британски поданик	само служебен телефон
омъжен с две деца	само домашен телефон
в хотел 'Шератон'	само две имена

3 Explain in Bulgarian who says what and who does what

Example: КОЕВА: Искате ли кафе?
 Г-жа Кѳева пита: Искате ли кафе?
 Тя иска да предложи кафе

КОЕВА: Имате ли време?	Пита някого за името му/ѝ.
ТОМ: Какво значи адресна карта?	Пита някого за адреса му/ѝ.
КОЕВА: Искат да попълните една карта.	Предлага да помогне.
	Пита дали някой разполага с време.

ТОМ: Когá трябва да попълня картата?	Пита за значението на нещо.
КОЕВА: Трите Ви имена?	Обяснява какво се иска да направи.
АНА: Къде живеете по-точно?	Пита кога трябва да
ИВАН: Аз ще пиша вместо Вас.	направи нещо.
МАЯ: Искате ли да Ви диктувам.	

4 Form nouns from the following words, giving their meanings

брѳсна, пиша, мѳдър, стар, сляп, бърз, сладко, болен, широк, дълъг, голям, млад

5 Form verbs from the following words

сол, шум, брой, телефон, телеграф, факс, чист

6 Answer the questions according to the models

Model 1: Къде беше вѳера? (екскурзия)
 Вѳера бях на екскурзия.

Къде беше вѳера Том? (кино)	Къде бяхме вѳера? (концерт)
Къде беше вѳера Ана? (лекции)	Къде бяхте вѳера (театър)
Къде беше вѳера Йво? (опера)	Къде бяха вѳера те? (работа)

Model 2: Вѳера беше ли на урок?
 Не, не бях. Вѳера беше неделя.

Вѳера беше ли на работа?	Вѳера бяхме ли на урок?
Вѳера Йво беше ли на лекции?	Вѳера бяхте ли на работа?
Вѳера Ана беше ли на урок?	Вѳера те бяха ли на лекции?

Model 3: Когá беше на морѳ Ивaн?
 Той беше на морѳ през юли.

Когá беше на морѳ Ана?	Когá бяхме с тебе на морѳ?

Ти кога беше на морé, Том? Вие с Том кога бяхте на морé?
 Кога беше на морé Йво? Кога бяха на морé Йво и Ана?

7 Ask questions according to the model

Model: В неделя бях на кино. А къде беше в събота?

В неделя Том беше на опера. В неделя бяхме на тенис.
 В неделя Ана беше на ски. В неделя бяхте на концерт.
 В неделя бях на мач. В неделя бяха на гости.

8 Write down the following details for a Bulgarian official who does not know English

- 1 Your home address and telephone number
- 2 Your address and telephone number in Sofia
- 3 Your full name
- 4 Your date and place of birth
- 5 Your nationality
- 6 Your level of education
- 7 Your profession or occupation
- 8 Your marital status

9 You are helping a Bulgarian, who does not speak English, to pass through Immigration Control at Heathrow by translating the following questions for him

- 1 What are your three names?
- 2 What is your date of birth?
- 3 Where were you born?
- 4 Are you single, married or divorced?
- 5 Do you have any children?
- 6 Do you live in Sofia?
- 7 What was the address of your hotel in Sofia?
- 8 Were your passport and luggage always with you?
- 9 What will be your address in London?
- 10 What is the purpose of your visit to Britain?
- 11 How long do you intend to spend in Britain?

Additional reading

Read, translate, and retell the following text, using the glossary at the end of this book.

Обсъждане на плановете

Йън и Ёли обсъждат плановете на Йън за пътуване.

Йън: Съжалявам, Ёли, но другата седмица няма да съм тук.

Ёли: Защо? Какво смятате да правите?

Йън: Другата седмица заминавам на обиколка из България.

Ёли: Така ли? Къде ще ходите?

Йън: В събота сутринта заминавам за Рилския манастир.

Ще прекарам останалата част от деня и нощта там.

Ёли: Вземете си топли дрехи. През май на Рила е хладно.

Йън: Зная. Подготвих се за всички планини: Рила, Пирин, Родопите и Стара планина.

ВЛЕЗЕ/ИЗЛЕЗЕ

СТАТИСТИЧЕСКИ ЛИСТ
 СТАТИСТИЧЕСКИЙ ЛИСТ
 STATISTISCHE ANGABEN

.....
 Име, презиме, фамилия
 Имя, отчество, фамилия
 Name, Vorname

.....
 Роден.....
 Дата рождения
 Geburtsdatum

.....
 гр. (с.).....
 город (с.)
 Geburtsort

.....
 Живее гр. ул.....
 Живущий
 Wohnort

.....
 Пристига от.....
 Пътува за.....
 Отправляется
 Reiseziel

.....
 Попълва се от пътника и се предава на
 КПП заедно с паспорта
 Запълняется пассажиром и передается
 на КПП вместе с паспортом
 Das Vorliegende wird von dem Fluggast
 ausgefüllt und ist mit dem Reisepass der
 Grenzkontrolle zu übergeben.

- Ели: А ще имате ли време за всички тях?
 Йън: О, да. В неделя ще отида в Мелник и на Пирин. После смятам да носявам в Банско.
 Ели: Къде ще ходите после?
 Йън: В понеделник ще мина през Родопите, ще се отбия в Чепино ще видя езерото 'Клептуза' и ще продължа за Пловдив.
 Ели: Колко време ще прекарате в Пловдив?
 Йън: Само един ден – вторник. В сряда ще мина през Бургас ще пътувам край Черно море и ще преносявам във Варна.
 Ели: А след това?
 Йън: В четвъртък ще мина през Добрич и Русе, а в петък и събота ще прекарам в Търново и Габрово.
 Ели: Значи ще видите най-големите български градове, планини, реки и морето?
 Йън: Да, това са моите плановете.

12 Посетителите

The visitors

In this lesson you will learn how to:

- Ask about people's appearance and describe yourself and other people
- Talk about clothes
- Use the past indefinite tense
- Use fractions
- Use particles

Посетителите

When Tom enters, Mrs Koeva tells him about his visitors

- Ана: Том, преди малко те търсиха двама души. Не зная как се казват, защото не си казаха имената, а и аз не попитах.
- Том: Как изглеждаха? Идвали ли са и друг път?
- Ана: Жената беше млада и много симпатична, а мъжът беше по-възрастен, но изглеждаше доста добре за възрастта си.
- Том: А как бяха на външен вид: тяло, ръст, коса, лице, очи, особени белези и прочие . . . Виждали ли сте ги друг път?
- Ана: Не, не съм ги виждала. Мъжът беше висок на ръст и малко пълен. Жената беше средна на ръст, слаба и стройна.
- Том: Какви бяха лицата, косите и очите им?
- Ана: Мъжът имаше мургаво, кръгло и малко месесто лице с изпъкнали скули. Жената имаше бледо, нежно и овално лице. Мъжът имаше тъмна коса – черна или кестенява, леко оредяла и прошарена. Жената имаше дълга, права, руса коса. Тя беше със сини, а той с кафяви очи.

Том: Чакай, чакай! Мъжът имаше ли мустаци?

Ана: Да, точно така! И имаше вид на човек, който е пътувал.

Том: Тогава, това са моят най-добър приятел и жена му.

Vocabulary

посетител (m)	a visitor	пълен, лна, лно,	stout
търся (2)	to look for, to search for	лни	
възрастен, тна,	elderly	стробен, ройна,	shapely
тно, тни		ройно, ройни	
изглеждам (3)	to look like, to appear	мургав, а, о, и	dark, swarthy
симпатичен,	nice, pleasant	месеет, а, о, и	fleshy
чна, чо, чни	likeable	с изпъкнали	with high
(външен) вид	(outward) appearance	скули (pl)	cheek-bones
(m)		мустаци (pl)	moustache
ръст (m)	size, height	кестеняв, а, о, и	brown, chestnut-coloured (hair)
коса (f)	hair	леко оредял,	slightly thinning
лице (n)	a face	а, о, и	
око (n), очи (pl)	an eye, eyes	прошарен,	streaked, greying
особени белези	unusual features	а, о, и	
(pl)		прав, а, о, и	straight
и прочие . . .	and so on . . .	естествено рус,	natural blonde
		а, о, и	

Appearances and features

There are, of course, many different ways of describing a person but here are some words that you may find most useful:

Ръст (size)

висок (tall), нисък (short), среден (medium)

Тяло (body)

слабо (thin), пълно (stout), стройно (slender)

Коса (hair)

руса (fair), черна (black), кестенява (brown), гъста (thick), оредяла (thin)

Очи (eyes)

сини (blue), черни (black), кафяви (brown), зелени (green), сиви (grey), голѐми (big)

Лице (face)

кръгло (round), продълговато (elongated), овално (oval), скулесто (bony), луничаво (freckled), смугло (dark, swarthy)

Усмивка (smile)

весела (joyous), тъжна (sad), иронична (ironic)

Кожа (skin)

нежна (soft), груба (coarse)

Нос (nose)

правилен (regular), чип (snub)

Устни (lips)

тънки (thin), пълни (full), чувствени (sensuous)

Бузи (cheeks)

кръгли (round), подпухнали (puffy)

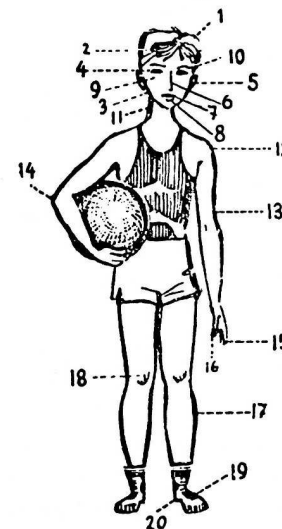
Ръка, ръце (hand, hands)

тънки (thin), силни (strong)

Крак, крака (leg, legs)

дълги (long), къси (short), слаби (thin)

Части на тялото (parts of the body)

1 – глава; 2 – коса; 3 – лице; 4 – око; 5 – ухо; 6 – нос; 7 – уста;
8 – устна; 9 – буза; 10 – вежда; 11 – врат; 12 – рамо; 13 – ръка;
14 – лакът; 15 – пръст; 16 – нокът; 17 – крак; 18 – коляно;
19 – стъпало; 20 – пета

Past indefinite tense (минало неопределено време)

The past indefinite tense implies actions in the past, the results of which are available at the moment of speaking:

Аз съм гледал този филм. I have seen this film (and consequently know what it is about).

The two important things to remember about the past indefinite tense are: (a) it does not matter when the action took place (hence its name); (b) what really matters is that there is some result available at the moment of speaking.

Formation

The past indefinite tense is formed by using the present tense of **съм** (I am) plus the past active participle of the main verb. This might sound a bit complicated but you can see from the following examples that it is actually very simple: **аз съм чел** (I have read), **аз съм виждал** (I have seen), **аз съм слушал** (I have heard). And remember that, when making statements, you can simply omit the pronoun (I, you, he, etc) and use a shorter form of this tense e.g. **чел съм = аз съм чел** (I have read), **слушал съм = аз съм слушал** (I have heard), etc. Here is the conjugation of both forms:

Positive

аз съм чел	= чел съм	I have read
ти си чел	= чел си	you have read
той е чел	= чел е	he has read
тя е чела	= чела е	she has read
то е чело	= чело е	it has read
ние сме чели	= чели сме	we have read
вие сте чели	= чели сте	you have read
те са чели	= чели са	they have read

Negative

аз не съм чел	I have not read
ти не си чел	you have not read
той не е чел	he has not read
тя не е чела	she has not read
то не е чело	it has not read
ние не сме чели	we have not read

вие не сте чели
те не са чели

you have not read
they have not read

Interrogative

аз чел ли съм
ти чел ли си
той чел ли е
тя чела ли е
то чело ли е
ние чели ли сме
вие чели ли сте
те чели ли са

have I read?
have you read?
has he read?
has she read?
has it read?
have we read?
have you read?
have they read?

Negative-Interrogative

аз не съм ли чел
ти не си ли чел
той не е ли чел
тя не е ли чела
то не е ли чело
ние не сме ли чели
вие не сте ли чели
те не са ли чели

haven't I read?
haven't you read?
hasn't he read?
hasn't she read?
hasn't it read?
haven't we read?
haven't you read?
haven't they read?

When you are using reflexive verbs (**мия се**, I am washing myself, **купувам си**, I am buying for myself, etc), you can also use the two forms in **минало неопределено време** but note that **се** and **си** change places:

аз съм се облякъл = облякъл съм се I have dressed myself
аз съм си купил = купил съм си I have bought for myself

Се and **си** are used after **съм** in all cases with the exception of the third person singular, when they are used before it:

той си е купил = купил си е he has bought for himself
тя си е взела = взела си е she has taken for herself

The past indefinite tense implies an action that has taken place at an unspecified moment in the past but the result of which is relevant to the present moment. It is used:

- When it is important to emphasise that some result is available at the moment of speaking following an action that has taken place at some unspecified moment in the past. This is particularly important when facts are being stated:

Чел съм тази книга.

I have read this book (and therefore know what it is about)

- When actions in the past are being described without any reference to the time when they took place
- When actions in the past are referred to in negative sentences containing **още, отдавна, никога**.

Fractions

Fractions like 1/2 (**една втора**), 1/3 (**една трета**), 1/4 (**една четвърт**), 7/8 (**седем осми**) and 2/100 (**две стотни**) and percentages, such as 2% (**две на сто = два процента**), are usually used in mathematics. But if you have to write them out – for example **четвърт** (1/4), **половин/половина** (1/2) – you should remember that:

- **Половин** is used before a noun:

Дайте ми половин кило ябълки.	Give me half a kilo of apples.
Половин литър вино струва 10 лѐва.	Half a litre of wine costs 10 levs.
Прочел съм само половин страница.	I managed to read only half a page.

- **Половина** is used only after a noun or another numeral:

Видях го след година и половина.	I saw him a year and a half later.
Ще дойда в осем и половина.	I shall come at half past eight.

- **Четвърт** can be used before a noun, after a noun and after another numeral:

Искам четвърт сирене.	I want a quarter (of a kilo) of cheese.
Влак ще има след четвърт час.	There is a train in a quarter of an hour.
Ще дойда в десет и четвърт.	I shall come at a quarter past ten.

Particles

Quite a few particles have already been used (**да, не, ще, ето, хайде, нали**, etc).

They do not change and are used to strengthen or change the meaning of other words in the sentence. The particles are usually grouped as follows:

Particles for creating new grammatical forms (ще, да, нека, недей, по-, най-)

гледам	(ще гледам)	Тя пише	(Нека пише!)
голям	(по-голям)	Бягаме бързо	(Да бягаме бързо!)
голям	(най-голям)	Ти се сърдиш	(Не се сърди!)

Particles that change the meaning of the sentence or of some part of it (не, ни, нито, ли, ето, хайде)

Negative particles (не, ни, нито)

Не го видях нито веднъж.	I didn't see him a single time.
Не искам ни пари, ни почести!	I don't want either money or honours!

Interrogative particles (ли, дали, нали, нимá)

Идваш ли?	Are you coming?
Нали идваш?	You are coming, aren't you?

Particles for addressing people (бе, абе, хайде, чак)

Ти ли си, бе, Иване?	Is that you, Ivan?
Хайде, да тръгваме!	Come on, let's go!

Particle for wishing good or bad (Дано!)

Дано всичко е наред!	(I) wish (hope) everything is all right!
-----------------------------	--

Particle for showing (Ето)

Ето, стаята Ви!	Here is your room!
Ето, това е новата ми кола.	Here is my new car.

Particle for confirmation (Да)

Да, съгласен съм.

Да, разбира се.

Yes, I agree.

Yes, of course.

Exercises**1 Answer the questions**

- 1 Какво казва Ана на Том?
- 2 Какви хора са търсили Том?
- 3 Как изглеждаше жената?
- 4 Как изглеждаше мъжът?
- 5 Какви бяха на ръст мъжът и жената?
- 6 Какви бяха лицата на мъжът и жената?

2 Fill in the blanks with the correct forms of the words in brackets

- 1 Хората не си казаха (име).
- 2 Жената беше (млад и симпатичен).
- 3 Мъжът беше (възрастен) от жената.
- 4 Жената не беше толкова (висок и пълен).
- 5 Тя беше (среден) на ръст, (слаб и стробен).
- 6 Мъжът имаше (мургав, кръгъл и малко месест) лице с (изпъкнал) скули.
- 7 Жената имаше (блед, нежен и овален) лице.
- 8 Мъжът имаше (тъмен) коса – (черен или кестеняв, леко оредял и прошарен).
- 9 Тя беше със (син), а той с (кафяв) очи.

3 Make a sentence with the words in each line

- от, карта, полицията, да, искат, адресна, попълните
- адрес, нов, трябва, се, регистрира, всеки, да
- Ви, искате, помогна, ако, ще
- а, аз, ще, отговаряте, задавам, Вие, въпроси, Ви, ще

4 Read aloud each answer and say whether it is true or false

Косата на мъжът беше:

дълга
тъмна
светла

Лицето на жената беше:

кръгло
мургаво
бледо

Очите на мъжа бяха:

сини
кафяви
черни

Очите на жената бяха:

сини
черни
кафяви**5 Conjugate the following verbs in the past indefinite tense**

търся, знаете, казва, попитам, изглеждам, идваме, имат,
виждам, пътувате, иска

6 Read aloud and write down in words the following

1/2, 1/3, 1/4, 1/5, 1/6, 1/24, 1/15, 1/117, 1/1,000

7 Write down the questions to which the following are the answers

- 1 Не, не зная как се казва.
- 2 Не, не си казаха имената.
- 3 Не, не ги попитах за имената им.
- 4 Мъжът беше висок на ръст.
- 5 Жената имаше бледо, нежно и овално лице.
- 6 Да, имаше мустаци.

8 Pair off the words in the first two columns, then in the second two

официален	облекло	спортно	панталон
дълно	палто	нова	чорапи
зимно	бельо	дебел	риза
спортно	костюм	памучни	сакó

9 Turn the following sentences into the negative

- 1 Виждам съм този човек.
- 2 Слушали сме за тези хора.
- 3 Всички трябвало да попълнят адресни карти.
- 4 Вие сте помогнали на тези хора.
- 5 Те са диктували адресите и имената на пациентите.
- 6 Той отговарял на въпросите на професора.

10 Describe in Bulgarian what would you say if

- 1 You want to ask how far it is to a given place.
- 2 You have to tell someone that his friends are waiting for him at the café of the Sheraton hotel in Sofia.
- 3 You want to find out more about someone's nationality, occupation and address in Sofia.
- 4 You want to book a double room in a hotel and want your suit, rain coat and casual jacket dry-cleaned within 2 days.
- 5 You want to know what a man looked like.
- 6 Your friend asks you what you do every day.
- 7 You want to order something to eat and drink in a Bulgarian café.

11 Translate the following passage into Bulgarian

My aunt and I were waiting for one of my cousins at the airport. My aunt said:

'Let me give you a description of your cousin. I don't know whether you will recognise him. He is fair, thin, tall and very pale.' We looked at every person as they came towards us and passed towards the door.

'I don't see him anywhere', my aunt said again. 'What shall we do now?'

Then I looked to the left and to the right and I saw a tall thin man wearing a brown macintosh. I did not know him but I thought he might be my cousin. I went towards him and saw that his face was not pale, that his eyes were blue and that he looked like a man who had spent a lot of time in the sun. He smiled and I said:

'I am Yana, your cousin. You don't know me.'

'Oh, I recognise you now,' he said, 'you liked to dress in my mother's clothes.'

'So, here you are', said my aunt, looking at her son whom she had nearly failed to recognise.

Additional reading

Read and translate the following dialogue using the glossary at the end of this book. Then retell it in your own words.

Какво облекло

Васу пита Нели какви дрехи да вземе за пътуването си.

ВАСУ: Нели, какви дрехи трябва да нося за семинара в Бургас?

НЕЛИ: Може или един официален костюм или спортно облекло.

ВАСУ: Щом не си сигурна дали трябва да е само официално или само спортно облекло, ще трябва да взема и от двете.

НЕЛИ: Но, семинарът е само три дена заедно с екскурзията!

ВАСУ: Ето виждаш ли? Значи трябва да си взема поне един официален костюм, едно спортно сако и два панталона.

НЕЛИ: Но това значи, че трябва да вземеш и поне три ризи?

ВАСУ: О, не! Ще взема четири ризи – по една за всеки ден и една в резерва. Няма да вземам палто или шлифер, защото е вече топло, но ще взема едно дебело топло яке.

НЕЛИ: Тогава ще ти трябва поне един кюфар за багажа.

ВАСУ: Напротив – ще ми трябва два кюфара, защото освен това ще взема три чифта чорапи, два чифта долно бельо, носни кърпички, бръснарски и тоалетни принадлежности, а и за материалите за семинара ще ми трябва отделен кюфар.

НЕЛИ: Не се обиждай, Васу, но ти си като баща ми. Когато тръгва за някъде, той не взема само ваната от банята.

ВАСУ: Не се подигравай! Ти да не би да тръгнеш без багаж?

НЕЛИ: Не, но ще взема само една спортна чанта. Ще пътувам с пола, блуза и жакет. В чантата ще сложа една вечерна рокля, пола, панталон, бански костюм, три блузи, два чифта обувки и всичко друго, което ми трябва. И все пак багажът ми ще тежи една четвърт или една трета от твоя.

13 Том не е добре

Tom is not well

При зъболекаря

At the dentist

In this lesson you will learn how to:

- Ask and talk about health and illness
- Use the past perfect tense
- Form adjectives from other words

Том не е добре

Tom is not well and his landlady wants to call a doctor

- КОЕВА: Преди да повикам лекар, какво точно Ви има, Том?
 ТОМ: Не зная, г-жа Коева, просто не се чувствавам добре.
 КОЕВА: Бяхте ли закусили, когато Ви прилоша? Какво Ви боли?
 ТОМ: Имам главоболие и се чувствавам неразположен.
 КОЕВА: Имате ли някакви други болки?
 ТОМ: Чувствавам болки в стомаха и по гърба. И гърлото ме дразни. Тъкмо се бях приготвил, когато ме заболя.
 КОЕВА: Значи е нещо сериозно. Премерихте ли температурата си?
 ТОМ: Да, но термометърът показва, че нямам температура.
 КОЕВА: Тогава наистина трябва да повикаме лекар.
 ТОМ: Не, не! Мисля, че просто съм настинал.
 КОЕВА: Но какво ще правите тогава?
 ТОМ: Ще изпия един горещ чай с два аспирина, ще взема една гореща вана и няма да излизам никъде.
 КОЕВА: Смятате ли, че ще можете да се излекувате само така?
 ТОМ: Не зная, но ще опитам. Винаги съм се лекувал така.
 КОЕВА: Смятате ли, че няма да имате нужда от други лекарства?

- ТОМ: Не, засега нямам нужда от нищо друго.
 КОЕВА: Добре, но ако не Ви мине, ще повикам лекар.

При зъболекаря

Vasu is being examined by Assya, the dentist

- АСЯ: Заповядайте на стола и ми кажете от какво се оплаквате?
 ВАСУ: Толкова ме болят зъбите, че главата ми се цепи от болка.
 АСЯ: Кой зъб Ви боли по-точно?
 ВАСУ: Не зная, имам чувството, че ме болят всички зъби.
 АСЯ: Тогава, нека да ги прегледаме поред. Горе или долу?
 ВАСУ: Мисля, че е горният ред зъби.
 АСЯ: Предните, кътните или кучешките зъби?
 ВАСУ: Мисля, че е някой от кътниците.
 АСЯ: Няма значение, ще направим рентгенова снимка.
 ВАСУ: А после? Ще трябва ли да ми вадите зъба?
 АСЯ: Само ако е крайно необходимо. Иначе ще го лекуваме. Ха, ето и снимките! Я да видим какво показват.
 ВАСУ: Много ли са зле зъбите ми?
 АСЯ: Напротив, почти всичките Ви зъби са напълно здрави. Единственият проблем са венците Ви и един кътник.
 ВАСУ: Какво им има? Отдавна не бях ходил при зъболекар.
 АСЯ: Венците Ви са много чувствителни, а кътникът Ви има малка дупка.
 ВАСУ: Какво смятате да правите с тях?
 АСЯ: Най-напред ще почистя дупката с бормашината и ще Ви сложа една пломба. След това ще намажа венците Ви.
 ВАСУ: И това ли е всичко?
 АСЯ: Да. После ще Ви изпиша лекарства.

Vocabulary

(по)викам лекар (доктор)	to call a doctor	преглеждам	to examine one by one
бълка (f)	pain, ache	поред	by one
бблест (f)	illness, disease	предни зъби (резци) (pl)	front teeth (incisors)
боля (2)	to hurt, to be painful	задни (кътни) зъби (pl)	back teeth (molars)
главоблие (n)	headache	кучешки зъби (pl)	canine teeth (cuspid)
нямам	to have no	рентген (m), рентгенова снимка (f)	an X-ray
температура	temperature	вадя зъб	to extract a tooth only in extremity
мэря	to take	само ако е крайно	
температура	(someone's) temperature	необходимо	
гърлото ме дразни	my throat is irritated	венец (m), венци (pl)	gum, gums
настинал съм	I have a cold	чувствителни	sensitive teeth
излекувам (3)	to cure, to treat	зъби (pl)	
лекарство (n)	a medicine, a drug	пломба (f)	a filling
зъболекар (m) (зъболекарски стол (m))	a dentist a dentist's chair	бормашина	a bore
главата ми се цэпи от бблка	I have a splitting headache		

The Bulgarian Health Service

Although private medical practice is growing rapidly in Bulgaria, most Bulgarians still rely largely on the public health service, which has more resources than the private sector. There is usually a local or district doctor (**участков лекар**) who receives and examines patients in the surgery or visits the homes of seriously ill patients. As a rule, the district doctors have their surgeries in a local medical centre (**поликлиника**), which also houses many other medical specialists in internal diseases (internists) (**специалисти по вътрешни бблести**), eye diseases (**бчни бблести**) and children's diseases (**детски бблести**) as well as surgeons (**хирурги**), gynaecologists (**гинеколози**) and dentists (**зъболекари**).

The two dialogues contain most of the words, phrases and expressions you might need if you are unwell. But here are a few more phrases that might also be helpful:

Как си/сте?	How are you?
Как се чувствувате?	How do you feel?
Как сте със здравето?	How is your health?
Благодаря, добре съм.	Thank you, I am fine.
Не съм добре (зле съм).	I am not well (I am unwell).
Бблен съм.	I am ill, sick.
Имам/нямам нжда от лекар.	I need/don't need a doctor.
Отивам в аптэката.	I am going to the chemist's.

The past perfect tense (минало предварително време)

The past perfect tense implies actions that have taken place in the past not only in relation to the moment of speaking but also in relation to another past moment as well:

Когато отидох у тях, тя вече беше приготвила вечерята.
When I went to her place, she had already prepared dinner.

Formation

The past perfect tense is formed from the past imperfect tense of **съм** (**бях**) plus the past perfect active participle of the main verb: for example, **аз бях видял** (I had seen).

Positive	Negative	Interrogative
аз бях глэдал	не бях глэдал	бях ли глэдал?
ти бэше глэдал	не бэше глэдал	бэше ли глэдал?
той бэше глэдал	не бэше глэдал	... and so on.
тя бэше глэдала	не бэше глэдала	
то бэше глэдало	не бэше глэдало	
ние бяхме глэдали	не бяхте глэдали	
вие бяхте глэдали	не бяхте глэдали	
те бяха глэдали	не бяха глэдали	

Negative-Interrogative

аз не бях ли глѣдал?
 ти не бѣше ли глѣдал?
 . . . and so on.

When no personal pronoun or other subject is used with the forms of **минало предварително време** in declarative sentences, it is possible to change the places of the verb and the participle. For example:

аз бях видял (видял бях)	I had seen
той бѣше чул (чул бѣше)	he had heard
те бяха казали (казали бяха)	they had said

The past perfect tense is used to describe actions that have taken place (or been completed) before the moment of speaking and before another moment in the past that is specified or implied. That is why this tense is usually connected with other parts of the sentence that serve to denote a particular moment in the past:

Бях написал писмото преди тя да се върне.
 I had written the letter before she came back.

Forming simple adjectives

There are several ways of forming simple adjectives.

Using the -ен suffix to form any kind of adjective

вечер	вечерен nocturnal	памук	памучен cotton
обед	обеден noon, lunch	лен	ленен linen
сила	силен strong	вълна	вълнен wool, woolen

Using the -шен suffix to form adjectives from nouns and adverbs

днес today	днешен today's
вчера yesterday	вчерашен yesterday's
утре tomorrow	утрешен tomorrow's

Using the -ски and -шки suffixes to form adjectives from nouns

град	градски town	телѣ calf	телешки veal
сѣло	сѣлски village	агне	агнешко lamb
Бургас	бургаски Burgas	моряк	моряшки sailor

Using the -ов/ев suffix to form relative and possessive adjectives and surnames

шоколад	шоколадов chocolate	Иван	Иванов
слънце sun	слънчев sunny	Ботѣ	Ботев

Using the -ален, -ичен, -ически suffixes to form adjectives from foreign words

театър theatre	театрален theatrical
поет poet	поетичен poetic
индустрия industry	индустриален industrial
класика classics	класически classical

Using the -ин suffix to form adjectives that imply possession or family relations from nouns ending in -а or -я, denoting kinship terms and names

баща father	бащин father's	Мара Marrah	Марин Marrah's
баба granny	бабин granny's	Радка Radka	Радкин Radka's
лѣля aunt	лѣлин aunt's	Мария Maria	Марийин Maria's
сестра sister	сестрин sister's	Надя Nadya	Надин Nadya's

Exercises**1 Answer the questions**

- 1 Защо госпѣжѣ Коѣва ѝска да повика лѣкар?
- 2 Каквѣ чувствува Том?
- 3 Каквѣ показва термомѣтърът?
- 4 Каквѣ мисли Том за болестта си?
- 5 Защо Том не ѝска да повика лѣкар?
- 6 Как ще се лекува Том?
- 7 От какви лека̀рства ѝма нѣжда Том?

2 Play the part of Anna in the following dialogue

- ТОМ: Не се чувствавам добре.
 АНА:
 ТОМ: Имам главоболие.
 АНА:
 ТОМ: Чувствавам болки в стомаха и по гърба.
 АНА:
 ТОМ: Да, премерих я, но нямам температура.
 АНА:
 ТОМ: Ще изпия един горещ чай с два аспирина.
 АНА:
 ТОМ: Не зная, но винаги съм се лекувал така.
 АНА:
 ТОМ: Не, нямам нужда от никакво друго лекарство.

3 Fill in the blanks with the correct forms of the verbs in brackets

Example: Не бях . . . този филм. (гледам)
 Не бях гледал този филм.

- 1 Те бяха . . . лекар, когато отидох. (повикам)
- 2 Тя още не беше . . . тази сутрин. (закусвам)
- 3 Той беше ли . . . болки в стомаха? (почувствавам)
- 4 На това дете му беше . . . снощи. (прилошавам)
- 5 Когато той дойде, аз вече се бях . . . (приготвям)
- 6 Ти беше ли й . . . температурата? (премервам)
- 7 Ние бяхме . . . по един чай и бяхме . . . по един аспирин.
(изпивам, вземам)
- 8 Само тази лекарка не ме беше . . . (лекувам)

4 Rearrange the words of the dialogue to make sense

- А: оплаквате, ми, от, кажете, се, какво?
 Б: зъби, чувството, ме, имам, болят, всички, че
 А: снимка, значение, няма, направим, рентгенова, ще
 Б: зъба, ще, да, вадите, трябва, ли, ми

5 Write down five things you did yesterday

Example: Вчера отидох в супермаркета и купих храна за цяла седмица.

6 Write short dialogues for the following scenarios

- 1 Explain to your friend that you do not feel well.
- 2 Tell the dentist about your toothache.
- 3 Describe what you do every day.
- 4 Explain what and how to order in a Bulgarian restaurant.
- 5 Show your friend around your three-bedroom flat.
- 6 Explain how to fill in a Bulgarian police registration form.

7 Write down the questions to which the following are the answers

- 1 Не зная какво точно ми има.
- 2 Чувствавам болки в стомаха.
- 3 Не, не викайте лекар.
- 4 Ще изпия един чай и ще взема един аспирин.
- 5 Не, нямам нужда от никакви лекарства.
- 6 Много ме болят зъбите.
- 7 Мисля, че ме боли един от предните зъби.
- 8 Не, няма да Ви вадя зъба.
- 9 Напротив, зъбите Ви въобще не са зле.

8 Form adjectives from the following words

- сутрин, обед, вечер, ден, днес, вчера, сила, памук, вълна
- село, град, българин, Лондон, Бостон, телe, агне
- поет, индустрия, капитал, икономика, класика, романтика

9 Translate the following passage into Bulgarian

Mrs Petrova always seemed to be very depressed and unhappy. She often had painful headaches, and medicines did not seem to make her any better, so at last she asked her husband to take her to a good doctor.

He agreed to accompany her and they went to the best doctor in their town. The doctor examined her carefully and asked her a lot of

questions about her health, the medicines she took and the way she felt. Mrs Petrova answered all his questions and told him how she felt. Then the doctor suddenly put his arms around her and gave her a kiss. Mrs Petrova at once looked better and happier.

'You see?' said the doctor to her husband. 'That is all she needs. I suggest that she has the same thing every Tuesday, Thursday and Saturday.' And the doctor smiled.

Mr Petrov thought for a while and finally said:

'Doctor, there is a bit of a problem. I can accompany my wife when she comes to see you on Tuesday and Thursday, but I cannot come with her to see you on Saturday because I always go to play tennis with my friends on Saturday.'

Additional reading

Read and translate the following text using the glossary at the end of the book. Then retell it in your own words.

Срѣща в Самара

Едно време в Багдад живеел богат търговец. Един ден той изпратил слугата си на пазара, за да купи плодове и зеленчуци.

След малко слугата се върнал уплашен от пазара и казал:

— Господарю, преди малко, когато бях на пазара, някой ме бутна по рамото. Обърнах се и видях, че Смъртта ме беше бутнала по рамото. Когато ме видя, тя направи заплашителен жест. Това много ме изплаши и аз веднага се върнах тук без да купя нищо. Моля ти се, господарю, дай ми един хубав кон, за да избягам с него в Самара. Там Смъртта няма да може да ме намери и аз ще се спася от нея.

Търговецът бил добър човек и искал да помогне на своя верен слуга. Той му дал най-добрия си кон, слугата се качил на него и препуснал с всички сили към Самара.

Търговецът отишъл на пазара, за да разбере какво става. Дълго търсил Смъртта, но не можел да я намери. Най-после видял, че тя стояла близо до мястото, където се

продавали животни: коне, крави, магарета, овце, кози, кучета и котки. Търговецът отишъл при Смъртта и я попитал:

- Защо си направила заплашителен жест към моя слуга тази сутрин, когато си го видяла на пазара?
- Това не беше заплашителен жест, — казала Смъртта. — Аз просто се изненадах, че го виждам тук в Багдад, защото тази вечер имам среща с него в Самара!

14 Софийският градски транспорт

Sofia's public transport

In this lesson you will learn how to:

- Talk about getting around town
- Use the future in the past tense (I was going to . . .)
- Use ordinal numbers

Софийският градски транспорт

Tom wants to visit some friends in town and asks Anna about public transport in Sofia

- ТОМ: Ана, как е транспортът в София?
 АНА: Защо? Да не би да се каниш да пътуваш със софийския градски транспорт? Нали щеше да пътуваш само с кола?
 ТОМ: Да, но утре може да ми се наложи да пътувам с него.
 АНА: За първи път ли? Не ти завиждам за такова удоволствие.
 ТОМ: Защо? Толкова ли е страшно?
 АНА: О, не! Хиляди софиянци пътуват само така всеки ден.
 ТОМ: Тогава, какъв е проблемът?
 АНА: Един-единствен – софийският градски транспорт не е лош, но на него не винаги може да се разчита.
 ТОМ: О, това може да се каже и за лондонския транспорт. А и софийското метро едва ли може да бъде по-лошо от лондонското.
 АНА: Софийското метро все още се строи.
 ТОМ: Така ли? А какъв градски транспорт има тогава в София?

АНА: В София има три вида обществен транспорт: трамваи, тролейбуси и автобуси. Освен това има и таксиметрови служби: държавни, частни и маршрутни таксита.

Vocabulary

транспорт (m)	transport	разчитам (3)	to rely (on)
кѐня се (2)	to intend	обществен,	public
пѐтувам (3)	to travel	а, о, и	
мѐже да ми се наложи	I might have to	метрѐ (n)	underground, tube
завиждам (3)	to envy	трамвай (m)	tram
строи, строи се (2)	to build, to be under construction	тролей (m)	trolley bus
софиянец (m)	a Sofian	автобус (m)	bus, coach
страшен, шна, шно, шни	terrible	маршрутно такси (n)	a fixed-route taxi
		такси (n)	taxi, cab

Asking and talking about getting around the town/city

You might find the following phrases and expressions useful if you are using public transport in Bulgaria:

Кой трамвай отива до гарата?	Which tram goes to the railway station?
Кой автобус трябва да взема до . . . ?	Which bus should I take to . . . ?
Вземете автобус номер 9.	Take bus No. 9.
Къде е най-близката спирка?	Where is the nearest stop?
Къде отива този автобус?	Where does this bus go to?
Този трамвай отива ли до . . . ?	Does this tram go to . . . ?
Мѐга ли да се кача на този автобус?	Can I get on this bus?
Къде трябва да слѐза за . . . ?	Where must I get off (down) for . . . ?
Слѐзте на третата спирка.	Get off (down) at the third stop.
Този автобус е на самообслужване.	This is a self-service bus.

Когá е първият/последният автобус?	When is the first/last bus?
Мóбя, проверкa на билéтите!	Ticket inspection, please!
Мóбя, всíчки билéти и кáрти!	Please show all tickets and cards!

Future in the past tense (бъдеще време в миналото)

The future in the past tense expresses an action that took place or could have taken place after a given moment in the past and, as a rule, involves intention. It could be considered as a past action in relation to the moment of speaking and as a future action in relation to another moment in the past:

Аз щях да купя тази книга вчëра.	I was going to buy that book yesterday.
Ти щеше да отидеш там снощи.	You were going to go there last night.
Щях да се върна преди мача.	I was going to come back before the match.

Formation

The future in the past tense is formed from the past imperfect tense of **ща** + **да** + the present tense of the main verb: for example **щях да дойда** (I would have come).

Positive

слушам (listen)	купя (buy)	се върна (to come back)
аз щях да слушам	щях да си купя	щях да се върна
ти щеше да слушаш	щеше да си купиш	щеше да се върнеш
той щеше да слуша	щеше да си купи	щеше да се върне
тя щеше да слуша	щеше да си купи	щеше да се върне
то щеше да слуша	щеше да си купи	щеше да се върне
ние щяхме да слушаме	щяхме да си купим	щяхме да се върнем
вие щяхте да слушате	щяхте да си купите	щяхте да се върнете
те щяха да слушат	щяха да си купят	щяха да се върнат

Negative

нямаше да слушам	нямаше да си купя	нямаше да се върна
нямаше да слушаш	нямаше да си купиш	нямаше да се върнеш
нямаше да слуша	нямаше да си купи	нямаше да се върне
нямаше да слушаме	нямаше да си купим	нямаше да се върнем
нямаше да слушате	нямаше да си купите	нямаше да се върнете
нямаше да слушат	нямаше да си купят	нямаше да се върнат

Interrogative

щеше ли да слушам?	щеше ли да си купя?	щеше ли да се върна?
щеше ли да слушаш?	щеше ли да си купиш?	щеше ли да се върнеш?
... and so on	... and so on	... and so on

Negative-Interrogative

нямаше ли да слушам?	нямаше ли да си купя?	нямаше ли да се върна?
нямаше ли да слушаш?	нямаше ли да си купиш?	нямаше ли да се върнеш?
... and so on	... and so on	... and so on

Бъдеще време в миналото is used:

(a) When describing actions in the past which usually take place after a given moment in the past:

Щях да отида на опера в 7 часа.	I was going to go to the opera at 7 o'clock.
Филмът щеше да започне в 9 часа.	The film was going to begin at 9 o'clock.

(b) When describing actions that have not taken place:

Щях да ти телефонирам вчëра (но не ти).	I was going to phone you yesterday (but I didn't).
---	--

(c) When one is expressing certainty that something would have happened if a given condition had been met:

Ако ми се беше обадил, щях да дойда с теб.
If you had called me, I would have come with you.
Щях да ти пиша, ако знаех адреса ти.
I would have written to you, if I had known your address.

Ordinal numbers (first, second, third . . .)

Ordinal numbers have all the characteristics of adjectives. They change in gender and number:

	Masculine	Feminine	Neuter	Plural
1	първи	първа	първо	първи (first)
2	втори	втора	второ	втори (second)
3	трети	трета	трето	трети (third)
4	четвърти	четвърта	четвърто	четвърти (fourth)

From four on, ordinal numbers are formed from the corresponding cardinal numbers plus the endings: -и, -а, -о:

5	пéти	пéта	пéто	пéти
10	десéти	десéта	десéто	десéти
30	тpидесéти	тpидесéта	тpидесéто	тpидесéти

After 100 the forms are:

100	стóтен	стóтна	стóтно	стóтни
1000	хíляден	хíлядна	хíлядно	хíлядни
1000000	милиóнен	милиóнна	милиóнно	милиóнни
1000000000	милиáрден	милиáрдна	милиáрдно	милиáрдни

In all numbers over twenty only the last number is ordinal and it alone changes in number and gender and can be used with the article if necessary:

- 23 – двáдесет (двáйсет) и трéти (трéта, трéто, трéти) – the 23rd
 135 – сто тpийсет и пéти (пéта, пéто, пéти) – the 135th
 867 – осемстóтин шейсét и сéдми (сéдма, сéдно сéдми) – the 867th
 3,486 – три хíляди чéтиристóтин осемдесét и шéсти (-а, -о, -и)
 – the 3,486th

The ordinal numbers are used with the definite article in the same way as adjectives:

	Masculine	Feminine	Neuter	Plural
първи	първа	първо	първи	първи
първият	първата	първото	първите	първите
(първия)				
втори	втора	второ	втори	втори
вторият	втората	второто	вторите	вторите
(втория)				
трети	трета	трето	трети	трети
третият	третата	третото	третите	третите
(третия)				
стóтен	стóтна	стóтно	стóтни	стóтни
стóтният	стóтната	стóтното	стóтните	стóтните
(стóтния)				
хíляден	хíлядна	хíлядно	хíлядни	хíлядни
хíлядният	хíлядната	хíлядното	хíлядните	хíлядните
(хíлядният)				

Exercises

1 Answer the questions

- Каквó пíта Том?
- Как мóже да пътува Том úтре?
- Кой пътува всеки ден?
- Какъв е проблемът със софийския транспорт?
- Как работи софийското метрó?
- Какъв градски транспорт има в Сóфия?

2 Play the part of Anna in the following dialogue

- Том: Как е транспортът в Сóфия?
 Ана:
- Том: Как е софийското метрó?
 Ана:
- Том: Какъв градски транспорт има в Сóфия?

- АНА:
 ТОМ: Какво значи 'маршрутно такси'?
 АНА:
 ТОМ: Къде се купуват билети за автобусния транспорт?
 АНА:

3 Use the correct forms for the future in the past tense of the verbs in brackets

Example: Вчера ти (слушам) музика.
 Вчера ти щеше да слушаш музика.

- 1 Вчера (отивам, отида) на театър, но имах много работа.
- 2 Моят приятел (дойда) у дома снощи.
- 3 Ти (няма ли да дойда), ако те бях поканил на вечеря в този ресторант?
- 4 Те (да намирам, намеря) къщата на Димитър без твоя помощ?
- 5 Тя (си купувам, купя) най-новата марка кола.
- 6 Вие ли (говоря) с него за това?
- 7 Ние никога (казвам, кажа) такава неща.

4 Give the ordinal forms of the following numbers

Example: 1 (едно) – първи, първа, първо

1, 2, 3, 4, 7, 11, 16, 25, 31, 42, 55, 106, 121, 342

5 Write down five things you intended to do yesterday but did not

Example: Вчера щеше да ходя на зъболекар, но не отидох.

6 Write down the questions to which the following are the answers

- 1 Софийският градски транспорт не е много редовен.

- 2 Софийското метро все още се строи.
- 3 В София има три вида обществен транспорт.
- 4 Най-удобният градски транспорт е трамваят.
- 5 Най-чисти за околната среда са трамваите и тролейте.
- 6 Билети за градския транспорт могат да се купят в будки, павилиони и магазини.
- 7 Не, билети не могат да се купят от кондуктора, защото софийският градски транспорт е на самообслужване.

7 Read aloud each answer and say whether it is true or false

Том щеше да пътува: Том ще пътува:

с трамвай	с кола
с метро	с градския транспорт
с кола	с тролей

Софийският транспорт: Общественият транспорт има:

е много добър	метро
е задоволителен	влак
не е лош	трамваи и тролейбуси

8 Explain who says what and who does what

Example: АНА: Искам чаша кафе.
 АНА казва, че иска чаша кафе. Тя поръчва напитка. (1)

ЙВО: Кой е най-добрият градски транспорт?	1 Поръчва напитка.
АНА: Къде се купуват билети?	2 Пита дали ще се бавиш.
МАЯ: До там можеш да вземеш трамвай.	3 Обяснява къде ще ходи.
ЙНА: Софийското метро все още се строи.	4 Пита за транспорта в София.
Пол: Далече ли е до квартал Бояна?	5 Пита къде може да намери нещо.
АНА: С такси ли ще ходим до там?	6 Обяснява къде ще ходи.
ТОМ: Кой трамвай отива	7 Обяснява как се ходи до там.
	8 Обяснява, че нещо не работи.

- до там? 9 Пíта за разстоянието
 Джо: Коé е по-добро: тролéй до там.
 или трамва́й? 10 Пíта с какво ще пътуват.
 Яна: Днес ще хóдя на 11 Пíта за нóмера на
 зъболекар. трамва́я.
 Том: Да ти донесá ли джин
 и тóник?
 Мáя: Ще стоиш ли дéлго там?

9 Turn the following sentences into the future in the past

Example: Снóщи хóдих на ресторáнт.
 Снóщи щях да хóдя на ресторáнт.

- 1 Вчéра хóдих да вíдя Ивáн.
- 2 Сутринтá щяхме да посрéщнем нáшите приятели.
- 3 Мíналата сéдмица Мари́я дóйде у нас.
- 4 Вчéра сутринтá излязох без да заку́ся.
- 5 Снóщи Пётър и Димíтър попра́виха хладíлника.
- 6 Днес сутринтá Ана взе трамва́я за рáбота.
- 7 Вчéра Хрíсто и Владимíр пътуваха с тролéй до там.
- 8 Снóщи вие с Марíн взéхте таксí до в кáщи.
- 9 Óнзи ден Том се вёрна рáно.

10 Translate the following passage into Bulgarian

It was a Friday evening and everyone finished work at 5 o'clock sharp. But instead of leaving for home, all of Peter's colleagues went to a restaurant to celebrate Maria's birthday. Peter was supposed to go home earlier tonight and collect some clothes from the dry-cleaner's. But he did not want to leave the party. Every few minutes he looked at his watch and at last, when it was very late, he began to leave. His friends said:

'Why are you leaving? Stay with us!'

'I am not leaving', said Peter. 'I am going to the bus-stop to miss the last bus. I'll be back in a few minutes.'

Additional reading

Пътуване из Сóфия

Read, translate, and retell in your own words the texts below, using the glossary at the end.

- Ана: Къде íскаш да хóдиш, Том?
 Том: Тря́бва да хóдя до Кня́жево.
 Ана: О, тогáва нямаш проблемí. Взéмаш трамва́й нóмер 5 от Съдéбната палáта и слízаш на послéдната спíрка.
 Том: А как се отíва до Съдéбната палáта?
 Ана: А́ми че ние сегá стоим тóчно пред нéя! Ё́то я!
 Том: Как тóчно пред нéя? На тáзи сгра́да пíше: 'Национáлен исторíчески музéй'.
 Ана: Е, да, но товá е врéменно. Тя е билá построéна кáто Съдéбна палáта, билá е вíнаги така́ва и ще б́де пак така́ва, макар че врéменно е музéй!
 Том: Нíщо не разби́рам! Как мóже сгра́да, на ко́ято пíше 'музéй' да се нари́ча 'Съдéбна палáта'? Вьóщце, вие б́лгарите сте стрáнни хóра – когáто ка́звате 'да', кíмате с главá за 'не' и обрáтно: движéнието ви е от дýсно, а и езíкът ви е тóлкова стрáнен . . .!
 Ана: Том, каквó íскаш от б́лгарския ни езíк?
 Том: Каквó мóже да íска човéк от езíк, ко́йто íма мнóжествено числó за 'едíн' и в ко́йто дýмите 'момíче' и 'момчé' са в едíн род, ко́йто при товá не е нíто м́жки, нíто жéнски?
 Ана: Хáйде, хáйде! И англíйският не е съвршéн. Каквó íскаш от езíк, в ко́йто не мóжеш да разби́реш далí стáва дýма за учíтел íли учíтелка, за стúдент или стúдентка, за братовчéд или братовчéдка?
 Том: Защó ли изóбщо се опíтвам да спóря с теб!
 Довíждане!

Пътуване с трамва́й и тролéй

- Том: Каквó знáчи 'маршру́тно таксí'?
 Ана: Товá са микробúси за 10–12 п́тника, ко́йто се двíжат по предварíтелно определéни маршру́ти – п́рва, втóра, трéта, десéта или двáйста лíния – и взéмат и остáвят п́тници.

Том: Вероятно, това е най-удобният градски транспорт, нали?

Ана: О, да, разбира се. Лошото е, че те пътуват на големи интервали и пътуването с тях понякога е твърде бавно.

Том: А как са другите видове градски транспорт?

Ана: Най-сигурно и надежно е пътуването с трамвай, защото трамваите са сравнително редовни, возят много пътници и много рядко се влияят от лошото време. Освен това, трамваите са може би най-чисти за околната среда.

Том: А тролейтите? Нали те щяха да заменят автобусите?

Ана: И те също така. Обаче, тролейтите са малко бавни и тромави и нерядко стават причина за задръстване на движението, защото когато някой техен прът падне, те спират веднага.

Том: А много ли тролейбусни линии има?

Ана: Мисля, че са около 12 и почти всички минават през центъра на София. И те са на самообслужване.

Том: А къде се купуват билети за трамваи, тролей и автобуси?

Ана: Билети за тях се продават в будки, павилиони и магазини и са валидни за всички трамваи, тролей и автобуси. Там се продават и карти: за 1 ден, за 1 седмица, за 1 месец, за 3 или 6 месеца и за 1 година.

15 Междуградският транспорт в България

Intercity transport in Bulgaria

In this lesson you will learn how to:

- Ask about and describe travelling in Bulgaria
- Use the future perfect tense

Междуградският транспорт в България

Tom, Paul and Vasu have to go from Sofia to Burgas and Tom is asking Anna about travelling in Bulgaria

- Том: Ана, получих покана да отида в Бургас. Ще трябва да съм пристигнал там след два дена. Как се пътува до Бургас?
- АНА: Зависи колко бързаш и за колко време отиваш там, защото от София до Бургас може да се пътува със самолет, влак, автобус или кола.
- Том: А колко време трае пътуването от София до Бургас?
- АНА: Със самолет се пътува около 40 минути в зависимост от това какъв е самолетът. Заедно с пътя до аерогара София и от аерогара Бургас и неизбежното чакане, пътят трае общо около 3 часа.
- Том: Знаеш ли, аз не искам да пътувам със самолет. Поканен съм в Бургас за една седмица и не искам да бързам нито на отиване, нито на връщане.
- АНА: Тогава можеш да пътуваш с влак или автобус. Между София и Бургас има удобен експресен влак три пъти на ден – рано сутрин, по обед и навечер. Освен това, няколко пъти на ден има и бърз влак.
- Том: Значи, трябва да помисля. Благодаря, Ана.

Vocabulary

междуградски транспорт (m)	intercity transport	поканен съм за една седмица	I have been invited for a week
покана (f)	an invitation	навечер (f)	towards evening
самолет (m)	an airplane	разписание (n)	a timetable, a schedule
Колко трае пътуването?	How long is the journey?	на отиване, на връщане	on my way to, on my way back
влак (m)	a train	бърз влак (m)	fast train
в зависимост от	depending on	движа се (2)	move
заедно с пътя до	including the journey to	три пъти на ден	three times a day
аерогара (f)	an airport	вариант (m)	version
експресен, сна, сно, сн (влак)	an express (train)	посока (f)	direction
неизбежен, жна, жно, жни	inevitable	съответен, тна, тно, тни	respective
чакане (n)	waiting	трябва да помисля	I have to think a little
пътят трае общо . . .	the journey is . . . altogether		

The future perfect tense (бъдеще предварително време)

The future perfect tense denotes an action that will precede another moment in the future. It is a future action in relation to the moment of speaking and a past action in relation to a given future moment:

Когато се събудите, аз ще съм приготвил закуската.
When you wake up I shall have prepared the breakfast.

Formation

The future perfect tense is formed from the future tense of the verb **съм** plus the past perfective active participle of the verb:

Positive

ще съм дал (I shall have given)	ще съм се измил (I shall have washed myself)	ще съм си взел (I shall have taken)
аз ще съм дал	ще съм се измил	ще съм си взел
ти ще си дал	ще си се измил	ще си си взел
той ще е дал	ще се е измил	ще си е взел
ние ще сме дали	ще сме се измили	ще сме си взели
вие ще сте дали	ще сте се измили	ще сте си взели
те ще са дали	ще са се измили	ще са си взели

Negative

аз няма да съм дал	няма да съм се измил	няма да съм си взел
ти няма да си дал	няма да си се измил	няма да си си взел
той няма да е дал	няма да се е измил	няма да си е взел
ние няма да сме дали	няма да сме се измили	няма да сме си взели
вие няма да сте дали	няма да сте се измили	няма да сте си взели
те няма да са дали	няма да са се измили	няма да са си взели

Interrogative

аз ще съм ли дал?	ще ли съм се измил?	ще ли съм си взел?
ти ще си ли дал?	ще ли си се измил?	ще ли си си взел?
. . . and so on.	. . . and so on.	. . . and so on.

Negative-Interrogative

няма ли да съм дал?	няма ли да съм се измил?	няма ли да съм си взел?
няма ли да си дал?	няма ли да си се измил?	няма ли да си си взел?
. . . and so on.	. . . and so on.	. . . and so on.

The short forms of the personal pronouns (ме, ми, ти, го, му, ни, ви, ги, им, etc), like се and си, are usually placed after съм, but in the 3rd person singular are placed before съм:

Когá ще мóжеш да ми дадéш мáлко парí наза́ем?

When will you be able to lend me a little money?

До úтре ще съм ти ги дал.

I will have given them to you by tomorrow.

This tense is used for future actions that will be completed before a future moment that has been specified or implied, usually in main clauses explained by subordinate clauses:

Когáто отíдем при него в 9 часá, той ще е кúпил билéтите.

When we go to see him at 9 o'clock he will have bought the tickets.

Exercises

1 Answer the questions

- 1 Каквó е полúчил Том?
- 2 Когá трябва да бъде в Бургáс?
- 3 С каквó мóже да се отíде до Бургáс?
- 4 Кóлко време се пътува със самолéт до Бургáс?
- 5 Защó Том не íска да пътува със самолéт?
- 6 Как се пътува с влак до Бургáс?
- 7 Какъв автобúсен транспорт íма до Бургáс?

2 Fill in the blanks with the correct forms of the future perfect tense of the following verbs

полúча, отíда, пристíгна, покáня, напи́ша, кúпя, глéдам, вíдя

- 1 Когáто запóчне да разкáзва, аз вéче . . . тóзи фíлм.
- 2 Когáто й се обáдя по телефóна, тя вéче . . . снíмките във вéстника.
- 3 Дóкато Ивáн пътува с влака, Я́нко вéче . . . във Вáрна.
- 4 Да се надявам, че когáто отíда да го вíдя, той вéче . . . парíте.
- 5 Аз . . . телевизора предí още те да разберáт за това.
- 6 Дóкато ти прáвиш кафéто, аз вéче . . . да кúпя вéстник.
- 7 Нíе нýма . . . ги . . . прéди да сме сíгурни, че ще дóйдат.
- 8 Вíе трябва . . . писмóто предí да дóйда да го взéма.

3 Write down six things you will have done before tomorrow is over

4 Arrange the following in order of size

стол, автобúс, мáса, гардерóб, самолéт, телевизор, влак, колá

5 Conjugate the following verbs in the future perfect tense

пътувам, взéмам, порýчам, подгóтвя, предпочíтам

6 Write short dialogues for the following scenarios

- 1 You are explaining how to get around by public transport in Sofia.
- 2 You are explaining the possibilities of travelling from Sofia to Burgas.
- 3 You are trying to find out who the two people are who have been asking for you in your absence.

7 Explain in Bulgarian what you are going to do if you find out that the train to Burgas you were supposed to travel on has left

8 These are the answers. What were the questions?

- 1 До Бургáс се пътува със самолéт, влак и автобúс.
- 2 Пътуването със самолéт трае óколо 40 минúти.
- 3 Нáй-удóбно е пътуването с влак.
- 4 Билéти за грáдския транспорт се купúват от бúдки.
- 5 Не зная, защóто не си кáзаха именáта.
- 6 Úтре Том ще пътува с трамвáй до работата си.
- 7 Пол отíде на лéкар, защóто не се чувствуваше добрé.
- 8 Той ще се вёрне в óсем часá довéчера.
- 9 Не зная кой автобúс отíва до там.
- 10 Не, днес нýма да мóга да дóйда.
- 11 Ще му кáжа, когáто го вíдя.
- 12 Да, зная, кдé се намира тóзи квартáл.
- 13 Днес збóлeкарят нýма да работи сутринтá.
- 14 До там мóже да се отíде с трамвáй, тролéй или автобúс.

9 Explain in Bulgarian who says and does what

Example: НАДЯ: С какво се отива до там? – Пита как се пътува до там. (1)

ТОМ: Може ли чаша плодов сок?	1 Пита как се пътува до там.
АНА: Днес ще ходя на ресторант.	2 Не бърза.
ЙВО: Как се казва този човек?	3 Обяснява колко се пътува.
ПОЛ: Къде продават хубави цветя?	4 Поръчва напитка.
МАЯ: До там се отива само с автобус.	5 Обяснява какво ще прави.
ТОМ: Къде е новото ми списание?	6 Обяснява колко пъти има в пак.
ЯНА: Не съм виждала този човек.	7 Исква да знае кой е той.
ПОЛ: Колко е пътят до аерогарата?	8 Търси да купи нещо.
РАЯ: Има експрес два пъти на ден.	9 Обяснява с какво се пътува.
ЙВО: Пътуването трае 40 минути.	10 Търси да намери нещо.
ДЖО: Мога да почакам малко.	11 Обяснява, че не го познава.
	12 Пита къде е нещо.

10 Translate the following passage into Bulgarian

There was a big party in the house. Guests came and went but the party continued. Everybody was eating, drinking and talking. Then the door-bell rang. Several people shouted:

'Come in!'

A small man opened the door and came in. Nobody knew him but the host went to meet him and took him to the bar for a drink. The man sat there happily for an hour and a half and drank with the others. Then suddenly he stopped and looked at his host.

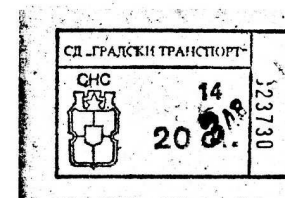
'Thank you for the drinks', he said. 'But do you know that nobody invited me here? I live next door but I don't know either you or your wife. I don't know any of your guests either. My wife and I wanted to go out in our car but one of your guests' cars was in front of our gate. So I came here to find him and I was supposed to leave in a few minutes. But I enjoyed myself so much that I stayed longer. However, I must leave now because my wife is still waiting in the car because she was going to drive tonight.'

Additional reading

Read, translate, and retell in your own words the text below, using the glossary at the end.

Пътуване с влак или автобус от Сѳфия до Бургас

Васу и Ана обсъждат възможностите за пътуване до Бургас.

ВАСУ: Ана, Том реши да пътува със самолет, но аз предпочитам влак или автобус. Колко се пътува с влак до Бургас?

АНА: Експресният влак през Карлово пътува около 5 часа, а през Пловдив – 6 часа. Бързият влак пътува съответно 7 и 8 часа. Но това е по разписание.

- ВАСУ: Искаш да кажеш, че влаковете не са много редовни?
 АНА: За съжаление, така е. А когато времето е лошо и особено през зимата, влаковете се движат с голямо закъснение.
- ВАСУ: И влаковете в другите страни не са много редовни. А щом падне малко сняг, пътуването с влак става кошмарно.
- АНА: Е, тогава няма нищо страшно. Подготвен си психически за пътуване с БДЖ.
- ВАСУ: Какво значи БДЖ?
 АНА: Български държавни железници.
 ВАСУ: Ясно! А как е пътуването с автобус?
 АНА: Пътуването с автобус е нещо ново, въведено от една предприемчива частна фирма. Всеки ден между София и Бургас се движат по два автобуса във всяка посока; пътуването трае около 6-7 часа и е много по-евтино от самолета и влака.
- ВАСУ: И все пак, предпочитам да пътувам с влак, защото е по-спокойно и удобно. А има и вагон-ресторант.

16 Подготовка за пътуване с кола

Preparations for travelling by car

In this lesson you will learn how to:

- Talk about travelling by car in Bulgaria
- Use the future perfect in the past tense

Подготовка за пътуване с кола

Anna is helping Tom to check his car before a journey

- АНА: Пол, въпреки всички улеснения по пътя, ако колата се повреди, почти е невъзможно да се намерят резервни части.
- Пол: Искаш да кажеш, че трябва да прегледам колата внимателно?
- АНА: Да, и по възможност, да минеш през автосервиз.
- Пол: Само, ако се налага. Аз разбирам достатъчно от коли.
- АНА: Добре. Тогава да започваме. Аз ще ти помагам.
- Пол: Чудесно. Започваме. Най-напред маслото и антифриза . . . Има достатъчно моторно и спирачно масло, но трябва да долея малко антифриз.
- АНА: А има ли достатъчно течност за миене на предното стъкло?
- Пол: Да, има. И при двигателя всичко е наред – свещи, ремъци, алтернатор.
- АНА: Как е електричеството?

- Пол: Аккумуляторът е добре, дългите и къси светлини работят, мигачите и стоповете светят, радиокасетофонът е в ред.
- АНА: Аз ще седна на шофьорската седалка, за да изпробвам волана, амбреажа, спирачката, педала за газта и лоста за скоростите и запалването.
- Пол: Добре, а аз ще проверя налягането в гумите, резервната гума, инструментите, крика и помпата. И това е всичко.

Vocabulary

подготовка (f)	preparation(s)	бензиностанция (f)	a petrol/gas (filling) station
пътуване с кола (n)	a journey by car	бензин (m)	petrol, gas
улеснения (pl)	facilities	аккумулятор (m)	a (car) battery
път (m), пътища (pl)	road, roads	дълги/къси светлини (pl)	high-beam/dipped lights
достатъчен, чна, чно, чни	sufficient, enough	мигач (m), мигачи (pl)	an indicator, indicators
недостиг (m)	shortage (of)	стоп (m), стопове (pl)	stop-light(s)
масло (n)	oil, butter	резервни части (pl)	spare parts
моторно масло (n)	motor oil	седалка (f)	a seat
спирачно масло (n)	brake fluid	волян (m)	a steering wheel
двигател (m)	engine	амбреаж (m)	a clutch
антифриз (m)	anti-freeze	спирачка (f)	a brake
течност за миење (f)	washing liquid	педал за газта (m)	an accelerator (gas pedal)
предно стъкло (n)	windshield	запалване (n)	ignition
свещ (f), свещи (pl)	spark plug(s)	лост за скорости (m)	gear-lever
рѐмък (m), рѐмъци (pl)	a (fan) belt(s)	гума (f)	a tyre
алтернатор (m)	an alternator	налягане (n)	pressure
		крик (m)	a jack
		помпа (f)	a pump

театър

хотел

ресторант

тоалетна

музей

Future perfect in the past (бъдеще предварително време в миналото)

The future perfect in the past tense implies an action that is in the future in relation to a past moment, just as the future tense implies an action that is in the future in relation to the present moment:

Щях да съм купил билетите преди да дойдете.

I would have bought the tickets before you came.

Formation

The future perfect in the past tense is formed with the simple future tense of **съм** (**щях да съм, щеше да си**, etc) plus the past perfect active participle of the main verb (**слушал, ходил, гледал**):

Positive	Negative
аз щях да съм ходил (I would have gone)	нямаше да съм ходил (I wouldn't have gone)
ти щеше да си ходил	нямаше да си ходил
той щеше да е ходил	нямаше да е ходил
тя щеше да е ходила	нямаше да е ходила
то щеше да е ходило	нямаше да е ходило
ние щяхме да сме ходили	нямаше да сме ходили
вие щяхте да сте ходили	нямаше да сте ходили
те щяха да са ходили	нямаше да са ходили
Interrogative	Negative-Interrogative
щях ли да съм ходил? (would I have gone)?	аз нямаше ли да съм ходил? (would I have not gone)?
щеше ли да си ходил?	ти нямаше ли да си ходил?
... and so on	... and so on

It is also possible to use the following alternative forms of **бъдеще предварително време в миналото**:

Positive	Negative	Interrogative
щях да бъда ходил	нямаше да бъда ходил	щях ли да бъда ходил?
щеше да бъдеш ходил	нямаше да бъдеш ходил	щеше ли да бъдеш ходил?
щеше да бъде ходил	нямаше да бъде ходил	... and so on
щеше да бъде ходила	нямаше да бъде ходила	
щеше да бъде ходило	нямаше да бъде ходило	
щяхме да бъдем ходили	нямаше да бъдем ходили	
щяхте да бъдете ходили	нямаше да бъдете ходили	
щяха да бъдат ходили	нямаше да бъдат ходили	

But in colloquial speech one can often use shorter forms: **щях да съм ходил, щеше да си ходил**, etc.

Бъдеще предварително време в миналото denotes an (unrealised) action that is in the future in relation to a given moment in the past while that moment is in the past in relation to the moment of speaking. It is mainly used in conditional sentences:

Ако знаех, че ще дойдеш, щях да бъда приготвил вечерята.
If I knew (had known) you were coming, I would have prepared the supper.

Щях да бъда написал писмото, ако имах време.
I would have written the letter, if I had had the time.

Exercises

1 Answer the questions

- 1 Какво обяснява Ана за пътуването с кола в България?
- 2 Какво трябва да направи Пол с колата?
- 3 Защо Пол не иска да ходи в автосервиз?
- 4 Какво проверява Пол най-напред?
- 5 Какво е положението на течностите в колата?
- 6 Как е двигателят?
- 7 Как е акумулаторът на колата?

- 8 Как са светлините на колата?
- 9 Какво ще провери Ана и как ще го провери?
- 10 Какво проверява Пол накрая?
- 11 Какво трябва да проверите Вие по колата си преди да тръгнете на дълъг път?

2 Play the part of Paul in the following dialogue

- Ана: Защо не искаш да минеш през автосервиз?
Пол:
Ана: Как са моторното масло и антифриза?
Пол:
Ана: Как е електричеството на колата?
Пол:
Ана: Какво още остава да бъде прегледано?
Пол:

3 Fill in the blanks with the correct forms of the future perfect in the past of the verbs in brackets

Example: **Ако ми беше казал, аз (купя) всичко.**
Ако ми беше казал, аз щях да съм купил всичко.

- 1 Ако знаеше, че ще пътуваш със самолет, Иван ти (купя) билет.
- 2 Ако беше казал на Ана, тя (проверя) колата.
- 3 Ако Петър и Димитър знаеха, че влакът е толкова бавен, те си (взема) самолет.
- 4 Ако искаше да вземеш влака навреме, ти вече си (отивам) на гарата.
- 5 Ако не беше изпратил писмото вчера, те го (не получа) навреме.
- 6 Ако бяхме тръгнали по-рано, ние вече (забравя), че сме пътували.

4 Turn the following sentences into the negative

- 1 Аз щях да съм купил тази кола.
- 2 Йордан щеше да е отишъл в банката.
- 3 Ана щеше да е приготвила вечерята.

- 4 Ние щяхме да сме поръчали кафе.
- 5 Те щяха да са разбрали, че няма да отидем.
- 6 Вие щяхте ли да го попитате за пътуването?
- 7 Ти щеше да си чул за това по радиото.
- 8 Вие с Петър щяхте да сте пристигнали навреме.
- 9 Стэфан щеше да е намерил билети за концерта.
- 10 Твоят приятел щеше ли да им е казал?
- 11 Вие щяхте ли да им донесете достатъчно пари?

5 Turn the following sentences into the interrogative

- 1 Красимир щеше да е дошъл.
- 2 Аз нямаше да съм ги купил.
- 3 Ти щеше да си проверил за билети.
- 4 Мария нямаше да е разбрала.
- 5 Ние щяхме да сме отишли.
- 6 Пол, Том и Ана щяха да са взели самолета.
- 7 Вие щяхте да сте научили за това.
- 8 Владимир нямаше да е приготвил кафето.

6 Write down the questions to which the following are the answers

- 1 Том ще пътува със самолет.
- 2 Най-големият проблем са пътищата в България.
- 3 Маршрутът през Пловдив е малко по-дълъг.
- 4 Само половината от пътя е автомагистрала.
- 5 Вторият маршрут е по-пряк, по-красив и по-приятен.
- 6 Не, пътят не е поддържан добре.
- 7 Разстоянието е около 400 километра или 250 мили.
- 8 Да, по пътя има достатъчно бензиностанции и ресторанти.

7 Name five things that you have to check before you start a long journey by car

8 Translate the following passages into Bulgarian

(1)

The lights were red and the old man stopped his car and waited for them to change to green. While he was waiting, a police car came up behind

him, hit the rear of his car hard and stopped.

There were two policemen in the car, and they were very surprised and glad when they saw that the old man got out of his car without any trouble. He was over 70 years old.

The old man came to the door of the police car, smiled kindly, and said: 'Tell me, young man, how do you stop this car when the lights are red and I am not here?'

(2)

A man was trying to take his car out of a parking space. He started in reverse and hit the car behind his, smashing his car's right rear lights. Then he moved forward and hit the car in front of him, smashing his left headlight. Finally, when he managed to get out of the parking space and was pulling into the street, he struck a passing bus.

A policeman who had been watching, approached him and asked him:

'Can I see your driving licence, sir?'

'Don't be silly', said the man. 'Who would give me a licence!'

Additional reading

Read, translate, and retell in your own words the dialogue below, using the glossary at the end of this book.

Пътуване с кола от София за Бургас

АНА: Том ще пътува със самолет, Васу ще пътува с влак, а как ще пътуваш ти, Пол, със самолет ли?

Пол: Нали щях да съм си купил билет, ако пътувах със самолет? Ще имам ли никакви проблеми, ако пътувам с кола?

АНА: Най-големият проблем са пътищата. Между София и Бургас има два главни маршрута. Единият е през Пловдив, другият е през Карлово. Пътят през Пловдив е малко по-дълъг, но до Пловдив, половината от пътя, има автомагистрала.

Пол: А как е вторият маршрут?

АНА: Вторият маршрут е по-пряк, по-къс и много по-

красив. Той се нарича 'Подбалканският път' и минава през Карлово и Розовата долина. С изключение на няколко къси отсечки, където е стръмен, тесен и не особено добре поддържан, той е широк и удобен.

Пол: Кólко е разстоянието между Сóфия и Бургáс?

Ана: Óколо 400 км или 250 мίли и се взема за óколо 6-7 часа.

Пол: Товá е дóста време за такóва мáлко разстояние.

Ана: Такá е. Но пътят е мнóго красив, а и има достáтъчно бензиноста́нции, сервизи и ресторáнти, за да е и приятен.

Пол: Ани, щом знаеш тóлкова мнóго, защó не дóйдеш с мен?

Ана: Найстина, защó не!

17 Различни магазини

Different shops

В бръснаро-фризьорския салон

At the barber's and the hair salon

In this lesson you will learn how to:

- Talk about different shops and services and how you use them
- Use the conditional mood
- Use the passive voice

Обикаляне на магазините

Nadya is telling John about her unsuccessful shopping trip

Надя: Извинявай, че закъснях, Джон, но цяла сутрин съм била по магазините.

Джон: Не се притеснявай. Нещо специално ли търсеше?

Надя: Да. Искам да купя подарък за рождения ден на баща ми. Най-напред обиколих магазините за часовници и бижутерия. Но нещата, които харесах бяха твърде скъпи, а нещата, които можех да си позволя да купя, не ми харесваха.

Джон: Опитай в някой магазин за галантерия или парфюмерия.

Надя: Опитах. Но там всичко е толкова стандартно: одеколон, самобръсначки и бръснарски принадлежности, лосиони, кремове, чадъри, вратовръзки, шалове, ръкавици и т.н.

Джон: А в магазините за подаръци и сувенири?

Надя: Проверих и в тях. Но там всичко е за туристи. Ходих и в магазините за кожени изделия – нищо особено.

Джон: Щом си готова да дадеш повече пари, защо не му вземеш нещо от магазините за електроуреди – радиокасетофон, портативен телевизор или нещо подобно?

Надя: Е, чак толкова пари не мога да дам. По-добре да отида в някой магазин за готово облекло. Ще му потърся пуловер или вълнена жилетка, или пък риза и вратовръзка.

В бръснаро-фризьорския салон

Джо: Мая, искам да се подстрижа, а не зная къде.

Мая: Защо не дойдеш с мен? Аз отивам при моя фризьор, който работи в реномиран бръснаро-фризьорски салон.

Джо: А дали там има добри бръснари?

Мая: Това не зная, но ако съдя по голямата им клиентела, вероятно бръснарите им са добри, а и предлагат редица услуги: бръснене, подстригване, маникюр, педикюр и още много неща.

Джо: Може би си права. А ти много ли ще се бавиш там?

Мая: Едва ли. Просто искам да се подстрижа, макар че може и да поискам студено или горещо къдрене. Защо питаш?

Джо: Ти ми беше обещала да ме заведеш на някакъв много добър пункт за химическо чистене, където работели отлично и не вземали много скъпо.

Мая: О, да. Извинявай, просто забравих.

Джо: Няма нищо. Но искам да дам двата си костюма, шлифера си, едно сако и един панталон, а не зная къде.

Мая: Няма проблеми. Аз също имам две поли и две блузи за химическо чистене. Ще отидем с колата до вас, за да вземем дрехите ти, после у нас, за да вземем моите. Ще ги оставим за химическо чистене и ще отидем при бръснаря и фризьора.

Джо: Но аз имам и няколко ризи за оправяне.

Мая: Вземи всичко, което имаш за поправка.

Vocabulary

обикаляне на	going round the	лосион (m)	a lotion
магазините (pl)	shops	горещо къдрене	hot perm
в бръснаро-фризьорския салон	at the barber's shop and the hair-stylist's salon	(n)	пункт за химическо shop
подстригвам (3), подстрижа (1) се	to have one's hair cut	чистене	принадлжности (pl) accessories
Не се притеснявай!	Don't worry!	работя отлично	to work excellently
фризьор (m)	a hair-stylist	крем (m), кремове (pl)	a cream, creams
нещо специално (n)	something special	не вземам скъпо	I don't charge much
реномиран, а, о, и	reputed, renowned	чадър (m), чадъри (pl)	an umbrella
подарък (m)	a present, gift	шлифер (m)	a raincoat
магазин (m) за часовници (pl)	a watch/clock shop	вратовръзка (f)	a (neck) tie
бръснар (m)	a barber	поправка (f)	a repair
бижутерия магазин (m)	a jewellery shop	шал (m), шалове (pl)	a shawl
клиентела (f)	clientele, customers	шалче (n), шалчета (pl)	a scarf
ако съдя по	judging by . . .	за оправяне	for repair, to be repaired
можех да си позволя	I could afford	ръкавици (pl)	gloves, mittens
вероятно	probably, perhaps	магазин за сувенири	a souvenir shop
бръснене (n)	shaving	кожени изделия (pl)	a leather (fur) shop
галантерия магазин (m)	a haberdasher's	нищо особено	nothing special
фрикция (f)	friction	електроуреди (pl)	electrical appliances
парфюмерия магазин (m)	a perfumes/cosmetics shop	портативен телевизор (m)	a portable TV set
маникюр (m)	manicure	готово облекло (n)	ready-made clothes
стандартен, тна, тно, тни	standard	пуловер (m)	a pullover
педикюр (m)	pedicure	вълнена жилетка (f)	a woollen cardigan (vest)
одеколон (m)	eau de Cologne		
бавя се (2)	to be late		
самобръсначка (f)	a safety razor		
студено къдрене (n)	cold perm		

The conditional mood

Although there are different ways of implying that there is some condition for the realisation of an action, more often than not the forms of the conditional mood are used.

Formation

The conditional mood is formed by one of the forms of **бих** (**бих, би, бихме, бихте, биха**) plus the past perfect active participle of the main verb:

Positive Form

<i>слушам</i> (listen)	<i>измивам се</i> (wash myself)	<i>купувам си</i> (to buy for myself)
аз бих слúшал/а/о	бих се измíл/а/о	бих си кúпил/а/о
ти би слúшал	би се измíл	би си кúпил
той би слúшал	би се измíл	би си кúпил
тя би слúшала	би се измíла	би си кúпила
то би слúшало	би се измíло	би си кúпило
нúе бíхме слúшали	бíхме се измíли	бíхме си кúпили
вúе бíхте слúшали	бíхте се измíли	бíхте си кúпили
те бíха слúшали	бíха се измíли	бíха си кúпили

Negative Form

аз не бих слúшал	не бих се измíл	не бíх си кúпил
ти не би слúшал	не би се измíл	не би си кúпил
той не би слúшал	не би се измíл	не би си кúпил
тя не би слúшала	не би се измíла	не би си кúпила
то не би слúшало	не би се измíло	не би си кúпило
нúе не бíхме слúшали	не бíхме се измíли	не бíхме си кúпили
вúе не бíхте слúшали	не бíхте се измíли	не бíхте си кúпили
те не бíха слúшали	не бíха се измíли	не бíха си кúпили

Interrogative Form

аз бих ли слúшал?	бих ли се измíл?	бих ли си кúпил
ти би ли слúшал?	би ли се измíл?	би ли си кúпил
... and so on	... and so on	... and so on

Negative-Interrogative

аз не бих ли слúшал?	не бих ли се измíл?	не бих ли си кúпил
ти не би ли слúшал?	не би ли се измíл?	не би ли си кúпил?
... and so on	... and so on	... and so on

When the conditional is used with the shorter forms of the personal pronouns (**ме, ми, ти, го, му, ни, ви, ги**, etc), the latter are placed between **бих** and the participle:

Бíхте ли ми кáзали?	Would you tell me please?
Би ли ги покáнил?	Would you invite them?
Бíха ли се съгласíли?	Would they agree?

The conditional mood is used to express action we are willing to perform or that could have taken place under certain circumstances:

Мнóго бих íскал да вúдя Амéрика.	I would like to see America very much.
Той би дошéл, áко мóжеше.	He would have come if he could.

The conditional mood is usually used in:

- conditional sentences

Бих ти кáзал, áко знáех.	I would have told you if I had known.
Бíха ги кúпили, áко íмаха парí.	They would have bought them if they had money.

- polite expressions

Бíхте ли ми подáли солтá?	Would you pass me the salt?
Би ли му помóгнал?	Would you help him?
Попíтай ги бíха ли мóгли да дóйдат.	Ask them if they could come.

It is not difficult to see that there are some close parallels between the

conditional mood and the future tense and the future in the past tense, so a few examples may help you to see the similarities and differences:

Future/Future in the Past	Conditional Mood
Той ще обясни, ако знае истината. He will explain if he knows the truth.	Той би обяснил, ако знаеше истината. He would have explained if he had known the truth.
Те щяха да го купят ако им харесаше. They would have bought it if they had liked it. (both forms)	Те биха го купили, ако го харесваха.

The passive voice

So far, we have dealt only with verbs and tenses in the active voice. But Bulgarian, just like English, also uses the passive voice:

Статията е написана от известен журналист.
The article is written by a well-known journalist.
Българската азбука е създадена от Св. Кирил и Св. Методий.
The Bulgarian alphabet was created by St Cyril and St Methodius.

There is no essential difference between English and Bulgarian as far as the use of the passive voice is concerned:

Колата е повредена.	The car is broken down.
Лекарят беше повикан.	The doctor was called for.
Писмото ще бъде написано.	The letter will be written.

Formation

The passive voice in Bulgarian is formed from the present, past or future tense of the verb **съм** plus the past passive participle of the main verb:

Positive Form

Present Tense	Past Tense	Future Tense
аз съм покáнен (покáнен/а/о съм) (I have been invited)	бях покáнен/а/о (I was invited)	ще бъда покáнен/а/о (I shall be invited)
ти си покáнен (покáнен си)	беше покáнен	ще бъдеш покáнен
той е покáнен (покáнена е)	беше покáнен	ще бъде покáнен
тя е покáнена (покáнена е)	беше покáнена	ще бъде покáнена
то е покáнено (покáнено е)	беше покáнено	ще бъде покáнено
ние сме покáнени (покáнени сме)	бяхме покáнени	ще бъдем покáнени
вие сте покáнени (покáнени сте)	бяхте покáнени	ще бъдете покáнени
те са покáнени (покáнени са)	бяха покáнени	ще бъдат покáнени

Negative Form

не съм покáнен/а/о	не бях покáнен/а/о	нямаше да бъда покáнен
не си покáнен	не беше покáнен	нямаше да бъдеш покáнен
не е покáнен/а/о	не беше покáнен/а/о	нямаше да бъде покáнен/а/о
не сме покáнени	не бяхме покáнени	нямаше да бъдем покáнени
не сте покáнени	не бяхте покáнени	нямаше да бъдете покáнени
не са покáнени	не бяха покáнени	нямаше да бъдат покáнени

Interrogative

покáнен/а/о ли съм?	бях ли покáнен/а/о?	ще бъда ли покáнен?
покáнен ли си?	беше ли покáнен?	ще бъдеш ли покáнен?
... and so on	... and so on	... and so on

Negative-Interrogative

не съм ли покáнен/а/о?	не бях ли покáнен/а/о?	нямаше ли да бъда покáнен/а/о?
не си ли покáнен?	не беше ли покáнен?	нямаше ли да бъдеш покáнен?
... and so on	... and so on	... and so on

The passive voice implies that someone or something is affected by an action:

Книгата беше прочетена от всички. The book was read by everyone.

It is very easily turned into the active voice:

Всички прочетоха книгата. Everybody read the book.

At the same time it is possible to use sentences in the passive voice by omitting any reference to the doer:

Кафето беше сервирано от домакинята. The coffee was served by the hostess.

Кафето беше сервирано. The coffee was served.

Сметката беше платена от Иван. The bill was paid by Ivan.

Сметката беше платена. The bill was paid.

The passive voice is used only with verbs that can take direct objects: **пиша писмо** (write a letter); **гледам телевизия** (watch television); **чета вестник** (read a newspaper). Here are a few examples illustrating the use of the active and the passive voice:

Active

Клиентът избра плодовете.
The customer chose the fruit.

Президентът посети изложбата.

The President visited the exhibition.

Ал. Бел откри телефона.

A.G. Bell invented the telephone.

'Ровър' строи този завод.
Rover are building this plant.

Лекарят ще прегледа пациента.

The doctor will examine the patient.

Passive

Плодовете бяха избрани от клиента.

The fruit was chosen by the customer.

Изложбата беше посетена от президента.

The exhibition was visited by the President.

Телефонът е открит от Ал. Бел.

The telephone was invented by A.G. Bell.

Този завод се строи от 'Ровър'.
This plant is being built by Rover.

Пациентът ще бъде прегледан от лекаря.

The patient will be examined by the doctor.

НЕЩА ЗА ПАЗАРУВАНЕ (SHOPPING LIST)

1. хляб	10. краставици
2. прясно мляко	11. пипер
3. яйца	12. чесън
4. масло	13. лук
5. кисело мляко	14. ябълки
6. кашкавал	15. вино
7. сирене	16. бира
8. месо	17. безалкохолни напитки
9. домати	

Exercises

1 Answer the questions

- 1 Защо Надя закъсня за срещата си с Джон?
- 2 Какво иска да купи Надя за баща си?
- 3 Защо Надя не е купила нищо от магазините за часовници и от бижутерийните магазини?
- 4 Какво имаше в магазините за галантерия и парфюмерия?
- 5 Защо Надя не купи нищо от магазините за подаръци и сувенири?
- 6 Защо Надя не купи нещо от магазините за електроуреди?
- 7 Какво решава да купи Надя?
- 8 От какво има нужда Джо?
- 9 Какво му препоръчва Мая?
- 10 Какво ще прави Мая при фризьора?
- 11 Какво искат да дадат за химическо чистене Джо и Мая?

2 Turn the following into the conditional mood

Example: Купувам подарък за баща си.
Бих купил подарък за баща си.

- 1 Цяла сутрин обикалям магазините.
- 2 Ще се опитам да го намеря в някой бижутерия магазин.
- 3 Ще се опитам да потърся нещо по-хубаво.
- 4 Искам да си взема една хубава кола.
- 5 Мога да говоря български език.
- 6 Утре сутринта ще се подстрижа.
- 7 Искам да дам тези дрехи на химическо чистене.
- 8 Предлагам ти да отидем на ресторант утре вечер.
- 9 Не искам да гледам телевизия тази вечер.

3 Write short dialogues for the following scenarios

- 1 You are going to have a party and are discussing with your friend what to buy and where to buy it from.
- 2 You are discussing with your sister what present to buy for your father's birthday.
- 3 You are discussing with your colleague the best route for driving from Sofia to Burgas.
- 4 You are trying to find out who the two strangers were who have been asking about you by making enquiries about their appearance and clothes.
- 5 You are trying to help your friend check whether his car is all right for the long drive tomorrow.

4 Explain in Bulgarian what you are going to do . . .

- 1 You have to choose a present for your best friend.
- 2 You have to explain that you feel unwell.
- 3 You have to find out which is the best restaurant in Sofia.
- 4 You have to travel around Bulgaria.

5 Write down the questions to which the following are the answers

- 1 Да, харесах един хубав мъжки часовник.

- 2 Защото часовникът беше много скъп.
- 3 Ще дойда довечера в седем часа.
- 4 Ще го намерите в сладкарницата на ъгъла.
- 5 Исках да купя подарък за приятелката си.
- 6 Ако можех, щях да дойда.
- 7 Щях да го купя, ако имах повече пари.
- 8 Защото искам да се подстрижа.
- 9 Плодове и зеленчуци се продават на пазара.
- 10 Хубаво вино може да се намери в специализиран магазин.

6 Explain who says what and who does what

Example: ДИМО: Отивам да се подстрижа.
ДИМО казва, че отива да се подстриже. (1)
Той обяснява къде отива.

Том: Търся нещо за подарък.	1 Обяснява къде отива.
Ана: Нещо не ми харесва.	2 Обяснява какво иска.
Пол: Къде мога да се подстрижа?	3 Обяснява защо не е купил/а нещо.
Мая: Трябва ми хубав пуловер.	4 Пита дали има средства.
Яна: Тръгвам за работа.	5 Обяснява какво прави.
Иво: Имате ли толкова пари?	6 Пита къде може да направи нещо.
Рая: Щях да го купя, ако беше по-евтино.	7 Обяснява кога би купил/а нещо.

7 Turn the following sentences into the passive voice

Example: Стоян купи вино.
Виното беше купено от Стоян.

- 1 В млекарницата продават сирене.
- 2 Иван беше направил сандвичите.
- 3 Мария намери хубави колбаси.
- 4 Шофьорът ще прегледа колата.
- 5 Андрей щеше да посрещне гостите.
- 6 Димитър покани Георги и жена му.
- 7 Лекарят премери температурата на Тодор.

8 Това лекарство излекува Александър.

9 Цветан поправи пералнята.

8 Make a sentence with the words in each line

- да, колбáси, се, тря̀бва, ня̀какви, и, кúпят
- напáзарúваш, помóгна, отíдем, и, да, за̀едно, ще, аз, ти
- млекáрницата, тогáва, отíдем, б̀гъла, на, в, ще
- да, и, хартѝени, íскам, мáлко, кúпя, салфéтки
- не, мáлк, съвсéм, íзборът, са, е, там, и вíнаги, прéсни
- дам, мóга, чак, парí, не, да, тóлкова
- ми, ден, подáрък да, за, íскам, ми, кúпя, íскам, рождéния
- галантéрия, парфюмéрия, в, за, или, магазíн, ня̀кой, опíтай
- магазíни, сьм, сýтрин, сьм, по, ця̀ла, разлíчни, обика̀ляла

9 Translate the following passage into Bulgarian

One day Mrs Popova went shopping. When her husband came home in the evening, she began to tell him about a beautiful cotton dress. 'I saw it in the shop this morning,' she said, 'and . . .'

'And you want to buy it', said her husband. 'How much does it cost?'

'Two hundred levs. I would have bought it, but . . .'

'Two hundred levs for a cotton dress? That is too much!'

But every evening when Mr Popov came home from work, his wife continued to speak only about the dress and at last, after a week, he said:

'Oh, buy the dress! Here is the money.' She was very happy.

But the next evening when her husband came home and asked 'Have you bought the famous dress?', she said 'No'.

'Why not?' he asked.

'Well, it was still in the window of the shop after a week, so I thought, "Nobody else wants this dress, so I don't want it either".'

Additional reading

Read, translate and retell in your own words the following text.

Краде́цът

Г-н Шо́пов да́де на жена́ си 2,000 ле́ва за рождéния ѝ ден – сто но́ви банкнóти по 20 ле́ва. Той се извини́, че няма да мо́же да ѝ кúпи подхóдящ подáрък и я помóли да си избере́ самá не́що, коéто на́истина ѝ харéсва.

На дрúгия ден, г-жа Шо́пова излéзе по магазíните, за да си кúпи не́що. Качи́ се на автобúса и сéдна до една́ старíца. По едно́ време забеля́за, че чáнтата на старíцата е отворéна, а в чáнтата íмаше пáчка бакнóти от по 20 ле́ва сь̀що кáто нéйните. Г-жа Шо́пова поглéдна бързо́ в свóята чáнта и видя́, че нéйните парí ги няма́. Тя бéше убедéна, че женáта до нéя е откра́днала парíте ѝ. Помисли́ си да повика́ поли́ция, но понéже не обичáше разправíите, реши́ прóсто да си взéме парíте обрáтно. Оглéда се внимáтелно, за да се убедí, че нíкой не я глéда, пóсле внимáтелно п̀хна рь̀катá си в чáнтата на старíцата, взе парíте и ги слóжи в собствéната си чáнта. Вечертá тя се похвáли на мъжá си, че си е кúпила но́ва чáнта с нéговите парí.

— А с какв́и парí кúпи чáнтата? – попита́ мъжът ѝ.

— С парíте, ко́ито ти ми да́де, за да си кúпя подáрък, естéстено! – отговóри госпожá Шо́пова.

— Такá ли? Ами, тогáва, какв́и са тéзи парí на мáсата? – попита́ господíн Шо́пов и посóчи една́ голя́ма пáчка от 100 но́ви банкнóти от по 20 ле́ва на мáсата.

18 Почивка, спортуване и развлечения в България

Leisure, sports and entertainment in Bulgaria

In this lesson you will learn how to:

- Talk about leisure and entertainment
- Talk about sports and games
- Use the indirect indicative mood
- Transform direct into indirect speech

Почивка, спортуване и развлечения в България

- Пол: Какво правите в България през свободното си време?
 Ана: Много неща. Но, ние нямаме много свободно време.
 Пол: Как така нямате? А официални празници, отпуск и уикенд?
 Ана: Много често, вместо да почиват, през отпуската си, а и в събота и неделя, повечето българи гледат да свършат някаква работа в къщи или някъде другаде.
 Пол: Да не би да искаш да кажеш, че вие въобще не почивате?
 Ана: О, не! Например, който има хоби, отделя по-голямата част от свободното си време на него. Иначе, остава: четене на вестници, списания и книги; ходене на театър, опера, концерти, балет, кино или спортни състезания. Или пък слушане на радио, гледане на телевизия или на видео.
 Пол: А какви традиционно български развлечения има.
 Ана: Ами, например, всеки българин обикновено празнува не само рождения си ден, но и именния си ден, т. е. освен чисто официалните, всеки българин има поне два лични празника годишно. Освен това, ние много

обичаме да каним и да ходим на гости – с повод или без повод.

- Пол: И какво правите, когато сте на гости?
 Ана: Пак зависи от компанията, но обикновено разговаряме, пеем, танцуваме или играем на нещо. Но във всички случаи, когато се ходи на гости се яде и пие. Общо взето българинът рядко кани хора само на кафе или чай. Когато има гости, българинът винаги предлага ядене и пиене.
 Пол: Чудесен обичай!
 Ана: О, да! Особено, когато теб те канят.
 Пол: А как е положението със спорта в България?
 Ана: Зависи за какъв спорт говорим. Традиционно популярни спортове в България са: футбол, борба, лека атлетика, ски, бокс, баскетбол, волейбол и други игри с топка.
 Пол: А какво ще кажеш за: хокей на лед и на трева, тенис, колоездене, автомобилизъм, мотоциклетизъм и водните спортове: плуване, водна топка, гребане, ветроходство, водни ски, сърфинг и т. н.?
 Ана: Те са по-малко развити, макар че българите имат успехи и в тези спортове. А има спортове, които въобще не са познати или са малко популярни в България като: голф, крикет, поло, американски футбол и т. н.
 Пол: А какво спортуват обикновените хора?
 Ана: Трудно е да се каже. Обикновено, докато са млади, почти всички българи се занимават с някакъв спорт. После като че ли повечето престават да спортуват или спортуват само от време на време. Остават само игрите на карти, шах, бiliarд, моникс, тенис на маса и по малко от някои други игри от време на време.

Vocabulary

празник (m),	a holiday,	теория (f)	theory
празници (pl)	holidays	честно казано	honestly
ясен, а, о, и	clear	свободно време (n)	free time, leisure
почивен ден (m),	a day off	уикенд (m)	weekend
почивни дни	(holiday)	отпуск (m)	a leave (of
разбира се	of course		absence)

завися (2)	to depend	спортно	sports competition
отделям (3), отделя (2)	to separate	състезание (n)	(event)
повярвам (3)	to believe	видео (n)	a video
особен, -а, -о, -и	peculiar, strange	на гости	on a visit (party)
абсолютен, -тна, -тно, -тни	absolute	имен ден	a name day
хоби (n)	a hobby	развлечение (n), развлечения (pl)	an entertainment
традиционен, -онна, -нно, -ни	traditional	личен, чна, чно, чни	personal
театър (m)	a theatre	обичаен, -чайна, -чайно, -чайни	habitual, traditional
опера (f)	an opera	популярен, -рна, -рно, -рни	popular
балет (m)	a ballet		
концерт (m)	a concert		

Спортове (Sports)

Футбол (Football)

Плуване (Swimming)

Лека атлетика (Athletics)

Ски (Skiing)

Борба (Wrestling)

Баскетбол (Basketball)

Тенис (Tennis)

Бокс (Boxing)

Волейбол (Volleyball)

The indirect indicative mood

Although everyone finds some of the many differences between English and Bulgarian difficult in one way or another, there are three aspects of Bulgarian that most speakers of English agree are most challenging. We have already dealt with two of them: (1) the use of the perfective and imperfective forms of verbs (**ставам** – **стана**, **разбирам** – **разбера**, etc) and (2) the use of the shorter forms of the personal pronouns (**ме**, **те**, **ни**, **ви**, **ги**, etc). We now come to the third 'difficult' feature of Bulgarian for English speakers: the indirect indicative mood.

The indirect indicative mood is simply a grammatical way of implying that an action (or experience) has not been witnessed by the speaker talking about or describing it. Here are a few examples, illustrating the differences between the indicative and the indirect indicative mood:

Indicative mood

**Иван купи масло от
магазин.**

Ivan bought butter from the shop.

Ана се връщаше от фризьора.
Anna was returning from the
stylist.

Те влязоха в стаята.
They entered the room.

Indirect indicative mood

**Иван купувал масло от
магазин.**

Ivan is said to be buying butter
from the shop.

Ана се връщала от фризьора.
Anna was said to be returning
from the stylist.

Те влезли в стаята.
They were said to have entered
the room.

Although in theory all the tenses have forms for the indirect indicative mood, in practice it is used predominantly in rendering the simple past (**минало свършено време**), the past imperfect (**минало несвършено време**) and the future tense (**бъдеще време**):

Simple past tense

Минало свършено време

аз играх

ти игра

той игра

тя игра

се измях

се изми

се изми

се изми

Indirect simple past tense

**Преизказано минало
свършено време**

играл съм

играл си

играл е

играла е

измил съм се

измил си се

измил се е

измила се е

то игра	се измй	игра́ло е	измй́ло се е
ние игра́хме	се измй́хме	игра́ли сме	измй́ли сме се
вие игра́хте	се измй́хте	игра́ли сте	измй́ли сте се
те игра́ха	се измй́ха	игра́ли са	измй́ли са се

Past imperfect tense

Indirect past imperfect tense

Минало не́свършено време

Преизка́зано мина́ло
не́свършено време

аз игра́ех	се мй́ех	игра́ел съм	мй́ел съм се
ти игра́еше	се мй́еше	игра́ел си	мй́ел си се
той игра́еше	се мй́еше	игра́ел е	мй́ел си е
тя игра́еше	се мй́еше	игра́ела е	мй́ела се е
то игра́еше	се мй́еше	игра́ело е	мй́ело се е
ние игра́ехме	се мй́ехме	игра́ели сме	мй́ели сме се
вие игра́ехте	се мй́ехте	игра́ели сте	мй́ели сте се
те игра́еха	се мй́еха	игра́ели са	мй́ели са се

Future tense

Indirect future tense

Бъдеще време

Преизка́зано бъдеще време

ще игра́я	ще се измй́я	щя́л съм да игра́я	щя́л съм да се измй́я
ще игра́еш	ще се измй́еш	щя́л си да игра́еш	щя́л си да се измй́еш
ще игра́е	ще се измй́е	щя́л е да игра́е	щя́л е да се измй́е
ще игра́е	ще се измй́е	щя́ла е да игра́е	щя́ла е да се измй́е
ще игра́е	ще се измй́е	щя́ло е да игра́е	щя́ло е да се измй́е
ще игра́ем	ще се измй́ем	щя́ли сме да игра́ем	щя́ли сме да се измй́ем
ще игра́ете	ще се измй́ете	щя́ли сте да игра́ете	щя́ли сте да се измй́ете
ще игра́ят	ще се измй́ят	щя́ли са да игра́ят	щя́ли са да се измй́ят

Past indefinite tense

Indirect past indefinite tense

Минало неопределено време

Преизка́зано мина́ло
не́свършено време

аз съм игра́л	съм се измй́л	игра́л съм бил	измй́л съм се бил
ти си игра́л	си се измй́л	игра́л си бил	измй́л си се бил
той е игра́л	се е измй́л	игра́л е бил	измй́л се е бил
тя е игра́ла	се е измй́ла	игра́ла е била	измй́ла се е била

то е игра́ло	се е измй́ло	игра́ло е б́ило	измй́ло се е б́ило
ние сме игра́ли	сме се измй́ли	игра́ли сме б́или	измй́ли сме се б́или
вие сте игра́ли	сте се измй́ли	игра́ли сте б́или	измй́ли сте се б́или
те са игра́ли	са се измй́ли	игра́ли са б́или	измй́ли са се б́или

The form of the indirect indicative mood used most often is the 3rd person singular. The indirect indicative mood is used principally:

- When the speaker refers to an action which he or she has not performed or witnessed but has only heard about:

Ка́зват, че на Ма́рс има́ло They say that there is life on Mars.

Ня́мало биле́ти за то́зи филм. (They say that) There were no tickets for that film.

- When the speaker expresses doubt, disbelief, or disagreement about the words of another person:

Той ка́зва, че хо́рата мо́жели да живя́ят и под вода́та.

He says that people could live under the water.

Ня́кои хо́ра твръ́дят, че са ви́ждали летя́щи чинии́.

Some people insist that they had seen flying saucers.

- In fairy tales:

Има́ло едно́ време́ еди́и ста́рец.

Once upon a time there lived an old man.

В едно́ се́ло живя́ела у́мна дево́йка.

A clever girl lived in a village.

The 1st person singular forms for the indirect indicative mood are used very rarely: above all to indicate that the speaker is reporting someone else's words about what he or she has done:

Дими́тър ка́зал, че съм бил загу́бил игра́та си на те́нис със Стоя́н.

Dimitër (is said to have) said that I had lost the game of tennis I played with Stoyan.

Учи́телят ка́зал, че не съм бил хо́дел на учи́лище редо́вно.

The teacher (is said to have) said that I had not been attending school regularly.

Ви́дели ме, че съм бил ка́рал кола́та.

They (say that they) have seen me driving the car.

Direct and indirect speech

So far, although we have been using both direct and indirect speech and have even occasionally transformed direct into indirect speech and vice versa, we have never really considered them systematically. So, before we finish this short course in Bulgarian it is worth summarising the most important features of direct and indirect speech.

(a) Direct speech is the direct, literal and accurate rendering of someone's words and that is exactly how it should be written:

Том каза: – **Искам да отида на някое спортно състезание днес.**
Tom said: 'I want to go to a sports competition today.'

Ана попита: – **Том, знаеш ли резултата от вчерашния футболен мач?**

Anna asked: 'Tom, do you know the result of yesterday's football match?'

Том отговори: – **Не, не знам резултата от мача.**
Tom said: 'No, I do not know the result of the match.'

(b) Indirect speech is used for rendering the essence of what has been said by a person, rather than to reproduce his or her words literally or accurately:

Том каза, че иска да отиде на спортно състезание.
Tom said that he wanted to go to a sports competition.

Ана попита Том дали знае резултата от вчерашния мач.
Anna asked Tom if he knew the result of yesterday's match.

Том отговори, че не знае резултата.
Tom answered that he didn't know the result.

(c) Transforming direct into indirect speech:

Direct speech	Indirect speech
Ана: Ние учим в Университета.	Ана каза, че те учат в Университета.
Anna: We study at the university.	Anna said that they studied at the university.
Том: Мая, утре ще те заведа на концерт.	Том каза на Мая, че утре ще я заведе на концерт.
Tom: Maya, I shall take you to a concert tomorrow.	Tom told Maya that he would take her to a concert tomorrow.
Йво: Вчера видях Яна и й казах, че ще й се	Йво каза, че вчера видял Яна и й казал, че ще й се

обадя днес.

Ivo: I saw Yana yesterday and told her I would call her today.

Пол: Ёли, моля те повтори въпроса.

Paul: Ellie, will you please repeat the question.

Мира: Йво, кога започва театърът?

Myra: Ivo, when does the theatre (play) begin?

обадя днес.

Ivo said that he saw Yana yesterday and had told her he would call her today.

Пол каза на Ёли да повтори въпроса.

Paul asked Ellie to repeat the question.

Мира попита Йво кога започва театъра.

Myra asked Ivo when the theatre (play) began.

Exercises

1 Make a sentence with the words in each line

- кани, на, кафе, чай, рядко, много, само, или, българинът
- именния, рождения, българин, не, но, си, ден, и, всеки, празнува, само
- казал, и, да, неделя, щял, каквo, разбере, правиш, събота, да, искал, че, щял
- България, си, може, през, прави, в, каквo, човек, време, да, свободното

2 These are the answers. What were the questions?

- 1 В неделя ще ходя на Витоша.
- 2 Не, не работим в събота и неделя.
- 3 24 май е празникът на Славянската просвета и култура.
- 4 Когато съм свободен обичам да спортувам.
- 5 Казал, че щял да провери дали има самолет за Варна.

3 Write down six things which your friend is reported to have said he would do tomorrow

Example: Моят приятел казал, че утре щял да ходи на кино.

4 Turn the following sentences into the indirect indicative mood

Example: **Иван каза, че ще дойде тази вечер.
Иван казал, че щял да дойде тази вечер.**

- 1 Павел каза, че иска да разбере какво ще правиш утре.
- 2 Димитър казваше, че ще празнува рождения си ден.
- 3 Филип ще провери дали си вземаш редовно лекарството.
- 4 Христо обича да обяснява, че българите почиват много добре.
- 5 Атанас разбра, че приятелите му няма да дойдат тази вечер.
- 6 Георги ходеше редовно да играе тенис.
- 7 Николай попита Марина дали може да дойде с него на кино.
- 8 Ти провери ли колко хора дойдоха на лекция?

5 Arrange the following in order of size

глобус, топка, стол, самолет, книга, каса вино, писалка, ябълка, кола, термометър, кюфар

6 Write short dialogues for the following scenarios

- 1 You are discussing with your best friend how to celebrate your birthday next week.
- 2 You are telling your brother about a party you went to.
- 3 You are discussing your plans for the weekend with a few of your friends.
- 4 You are telling your relatives about your holiday last summer on the Bulgarian Black Sea coast.
- 5 You want to take a few friends from your own country to a restaurant in Sofia. Discuss with your Bulgarian friend the merits and shortcomings of a few possible restaurants.
- 6 You are in a Bulgarian café and the waitress is waiting for your order. Explain what you want and ask about the things you are not sure about.

7 Make a sentence with the words in each line

- са, да докато, млади, спортуват, повечето, само, обичат, българи

- и, крикет, добре, са, голф, известни, като, поло, не, много, в, спортове, България
- България, борба, са, в, най-популярните, гимнастика, и, спортове, футбол
- обичам, спортувам, да, обичам, гледам, аз, но, спорт, не
- да, малко, трябва, по, и, човек, спортува

8 Write a short essay (about 200 words) in Bulgarian on your attitude to sports and taking part in sports

9 Retell the following dialogue in indirect speech

Example: **АНА: Искам да пия кафе.
ПОЛ: Да ти поръчам ли чаша кафе?
АНА каза, че искала да пие кафе. Пол попитал
Ана дали да ѝ поръча чаша кафе.**

- ТОМ: Йво, какви възможности за спортуване има в София?
ЙВО: Зависи какво искаш да правиш. Какъв спорт предпочиташ?
ТОМ: Искам да поиграя малко тенис и да поплувам.
ЙВО: Защо не дойдеш с мен на тенис кортовете в събота?
ТОМ: Къде трябва да отидем?
ЙВО: Ще се срещнем в сладкарница 'Спортна среща' в 9 часа.
ТОМ: Чудесно! Аз зная къде е тази сладкарница.
ЙВО: Имаш ли ракета или трябва да ти купим нова?
ТОМ: Няма нужда да купуваме. Женá ми ми подари ракетата.
ЙВО: Тогава не остава нищо друго освен да ангажирам корта.
ТОМ: Мога ли да помогна с нещо?
ЙВО: Не, няма нужда. Остава да се видим в събота.

10 These are the answers. What were the questions?

- 1 Да, аз обичам да спортувам.
- 2 Обикновено играя малко тенис, тичам и плувам.
- 3 За съжаление, нямам никакво време за спортуване.
- 4 О, аз престанах да спортувам още преди 10 години.

- 5 Мисля, че ще е трудно да намеря билети за този мач.
6 Благодаря, но предпочитам да гледам мача по телевизията.

11 Translate the following passage into Bulgarian

Mrs Stankova was having a lot of trouble with her health and she decided that it was time to change her way of life. She bought a nice track suit and a fine pair of training shoes and began jogging every morning. Within a few weeks she had lost a lot of weight and felt much better. Gradually, she began to play tennis, to swim and to go in for other kinds of sport. She was feeling very fit but there was something wrong with her skin and finally she had to see her doctor.

Her doctor decided to send her to the local hospital for some tests. The hospital, of course, sent the results of the tests directly to Mrs Stankova's doctor and the next morning he telephoned to give her a list of the things that he thought she should not eat as any of them might be the cause of her skin trouble.

Mrs Stankova carefully wrote all the things down on a piece of paper, which she then left beside the telephone while she went out to play tennis and to swim.

When she got back in the evening, she found her husband waiting for her. He had a big basket full of packages beside him and when he saw her, he said, 'Hello, dear! I have done all your shopping for you.'

'My shopping?' she said. 'But how did you know what I wanted?'

'I found your shopping list beside the telephone, so I went to the shops and bought everything you had written down.'

Additional reading

Read, translate and retell in your own words the following text:

Цар и дърводелец

Една вечер при един дърводелец дошъл пратеник на царя и му казал:

- Царят иска да приготвиш двеста стола за гостите му до утре сутринта. Ако не ги приготвиш, ще ти отиде главата.

Дърводелецът започнал работа веднага, но до вечерта успял да приготви само двацет стола. Тогава дошла майка му и го попитала защо не идва на вечеря. Когато той ѝ обяснил причината, тя му казала:

- Не бой се, сине! До сутринта има много време. Ела да вечеряме и да се повеселим.

Той знаел, че и без това няма да успее да приготви всичко и затова започнал да яде, да пие, да танцува и да пее заедно с цялото си семейство. По едно време си спомнил каквото го чака на сутринта и казал:

- Утре ще ми отиде главата, а аз се веселя.

Но майка му казала:

- Не бой се, сине! До сутринта има много време и до тогава всичко може да се случи!

- Каквото и да се случи, нищо не може да ме спаси – казал дърводелецът. Но майка му пак повторила, че до сутринта има много време. И семейството продължило да се весели цяла нощ.

Рано сутринта, на вратата се почукало. Всички се изплашили и млъкнали, а дърводелецът попитал:

- Кой е?

- Пратеник на царя! Отвори! – отговорили му отвън.

Дърводелецът разбрал, че краят е дошъл, всички се разплакали, а той започнал да се сбогува със семейството си. На вратата се почукало още по-силно и пратеникът пак извикал:

- Дърводелецо, отвори! Тази нощ царят умря. Трябва да му направиш ковчег.

Grammatical summary

Verbs (глаголи)

1 Conjugations (Спрежения)

All Bulgarian verbs (with the exception of the auxiliary **съм**) belong to one of three conjugations:

(a) First conjugation:

четá, четéш, четé, четém, четéте, четáт

(b) Second conjugation:

рабóтя, рабóтиш, рабóти, рабóтим, рабóтите, рабóтят

(c) Third conjugation:

искáм, искáш, искá, искáме, искáте, искáт

2 Aspect (Вид)

Most Bulgarian verbs have two aspect forms.

● Imperfective (несвършен вид): used in all tenses

виждам	виждах	ще виждам	виждал съм
I see	I was seeing	I shall see	I have seen

● Perfective (свършен вид): used in the future, future perfect, future in the past, simple past and past perfect tenses only

ви́дя	видя́х	ще ви́дя	щях да ви́дя	щял съм да ви́дя
I see	I saw	I shall see	I was going to see	I would have seen

If a verb does not have special perfective and imperfective forms but has only one form, that form is used for both the perfect and imperfect tenses:

пи́ша	писа́х	пи́шех	ще пи́ша	щял съм да пи́ша
I write	I wrote	I was writing	I shall write	I would have written

3 Voice (Залог)

There are two voices in Bulgarian:

(a) Active voice: when the subject of the sentence does the action.

Четá книга

I am reading a book.

Чел съм в едно списание.

I have read it in a magazine.

Четéше вестник

He was reading a newspaper.

Ўтре ще четá.

I shall read tomorrow.

(b) Passive voice: when the subject is not the doer of the action.

Дóкторът бéше повикан.

The doctor was sent for.

Кни́гата бéше купена.

The book was bought.

Писмóто ще бéде полúчено.

The letter will be received.

4 Participles (Причáстия)

Bulgarian verbs can form the following participles:

(a) Present active participle

кáзвам – кáзващ

say – saying

четá – четя́щ

read – reading

пи́ша – пи́шещ

write – writing

обичáм – обича́щ

love – loving

(b) Past perfect active participle

изми́х – изми́л

wash – washed

слу́шах – слу́шал

listen – listened

рабóтех – рабóтел

work – worked

(c) Past passive participle

напи́сах – напи́сан

wrote – written

пи́сах – пи́сан

wrote – written

да́дох – да́ден

gave – given

видя́х – видя́н

saw – seen

(d) Gerund (Деепричáстие)

кáзвам – кáзвайки

say – saying

рабóтя – рабóтейки

work – working

пе́я – пеейки

sing – singing

5 Other verbal forms

The infinitive (**Инфинитив**)

There is no infinitive in Bulgarian. What goes under the name of infinitive is the 1st person singular:

да **говоря**, I work; да **пиша**, I write; да **работя**, I work

6 Synopsis of tenses in Bulgarian

Verbs of the first conjugation

<i>Indicative mood</i>	<i>Indirect indicative</i>	<i>Conditional</i>	<i>Imperative</i>
------------------------	----------------------------	--------------------	-------------------

Present Tense

(Сегашно време)

четá	четя́л съм	бих чел	Не́ка (Да) четá!
четéш	четя́л си	би чел	Четí! (Да четéш!)
четé	четя́л, а, о, е	би чел, а, о	Не́ка (Да) четé!
четém	четя́ли сме	бíхме чéли	Не́ка (Да) четém!
четéте	четя́ли сте	бíхте чéли	Четéте! (Да четéте!)
четáт	четя́ли са	бíха чéли	Не́ка (Да) четáт!

Future Tense

(Бъдеще време)

ще четá	щя́л съм да четá (<i>as above</i>)	(<i>as above</i>)
ще четéш	щя́л си да четéш	
ще четé	щя́л, а, о да четé	
ще четém	щéли сме да четém	
ще четéте	щéли сте да четéте	
ще четáт	щéли са да четáт	

Simple Past

(Минало свършено)

чéтох	чел съм
чéте	чел си
чéте	чел е
чéтохме	чéли сме
чéтохте	чéли сте
чéтоха	чéли са

Past Imperfect

(Минало не́свършено)

четя́х	четя́л съм
четéше	четя́л си
четéше	четя́л е
четя́хме	четéли сме
четя́хте	четéли сте
четя́ха	четéли са

Past Indefinite

(Минало неопределено)

чел съм	бил съм чел
чел си	бил си чел
чел, а, о, е	бил, а,о е чел, а, о
чéли сме	бíли сме чéли
чéли сте	бíли сте чéли
чéли са	бíли са чéли

Past Perfect

(Минало предва́рително)

бях чел, а, о	бил съм чел
беше чел, а, о	бил си чел
беше чел, а, о	бил, а, о си чел, а, о
бяхме чéли	бíли сме чéли
бяхте чéли	бíли сте чéли
бяха чéли	бíли са чéли

Future Perfect

(Бъдеще предва́рително)

ще съм чел, а, о	щя́л съм да съм чел
ще си чел, а, о	щя́л си да си чел
ще е чел, а, о	щя́л бил да е чел
ще сме чéли	щéли сме да сме чéли
ще сте чéли	щéли сте да сте чéли
ще са чéли	щéли са да са чéли

Future in the Past

(Бъдеще в миналото)

щях да четá	щя́л съм да съм чел
щеше да четéш	щя́л си да си чел
щеше да четé	щя́л е да е чел

щяхме да четём щяхме да сме чели
 щяхте да четёте щяхте да сте чели
 щяха да четат щеше да са чели

Future Perfect in the Past

(Бъдеще предварително в миналото)

щял съм бил да четá
 щял си бил да четёш
 щял бил да четé
 щели сме били да четём
 щели сте били да четёте
 щели са били да четат

Verbs of the second conjugation

Indicative mood	Indirect indicative	Conditional	Imperative
-----------------	---------------------	-------------	------------

Present Tense

(Сегашно време)

нося	носел съм	бих носил	Нека (Да) нося!
носиш	носел си	би носил	Носи (Да) носиш!
носи	носел, а, о е	би носил	Нека (Да) носи!
носим	носели сме	бихме носили	Нека (Да) носим!
носите	носели сте	бихте носили	Носете (Да) носите
носят	носели са	биха носили	Нека (Да) носят!

Future Tense

(Бъдеще време)

ще нося	щял съм да нося (<i>as above</i>)	(<i>as above</i>)
ще носиш	щял си да носиш	
ще носи	щял, а, о е да носи	
ще носим	щели сме да носим	
ще носите	щели сте да носите	
ще носят	щели са да носят	

Simple Past

(Минало свършено)

носих	носил, а, о съм
носи	носил си

носи	носил е
носим	носили сме
носите	носили сте
носят	носили са

Past Imperfect

(Минало несвършено)

носах	носел, а, о съм
носеше	носел си
носеше	носел е
носахме	носели сме
носахте	носели сте
носаха	носели са

Past Indefinite

(Минало неопределено)

носил съм	бил, а, о съм носил, а, о
носил си	бил, а, о си носил, а, о
носил е	бил, а, о е носил, а, о
носили сме	били сме носили
носили сте	били сте носили
носили са	били са носили

Past Perfect

(Минало предварително)

бях носил	бил, а, о съм носил, а, о
беше носил	бил, а, о си носил, а, о
беше носил	бил, а, о е носил, а, о
бяхме носили	били сме носили
бяхте носили	били сте носили
бяха носили	били са носили

Future Perfect

(Бъдеще предварително)

ще съм носил	щял, а, о съм да нося
ще си носил	щял, а, о си да носиш
ще е носил	щял, а, о е да носи
ще сме носили	щели сме да носим
ще сте носили	щели сте да носите
ще са носили	щели са да носят

Future in the Past
(Бъдеще в миналото)

щях да нoся щял, а, о съм да съм нoсил, а, о
щеше да нoсиш щял, а, о си да си нoсил, а, о
щеше ра нoси щял, а, о е да е нoсил, а, о
щяхме да нoсим щели сме да сме нoсили
щяхте да нoсите щели сте да сте нoсили
щяха да нoсят щели са да са нoсили

Future Perfect in the Past
(Бъдеще предварително в миналото)

щеше да съм нoсил, а, о
щеше да си нoсил, а, о
щеше да е нoсил, а, о
щяхме да сме нoсили
щяхте да сте нoсили
щяха да са нoсили

Verbs of the third conjugation

<i>Indicative mood</i>	<i>Indirect indicative</i>	<i>Conditional</i>	<i>Imperative</i>
------------------------	----------------------------	--------------------	-------------------

Present Tense
(Сегашно време)

казвам	казвал, а, о съм	бих казал	Нека (Да) кажа!
казваш	казвал си	би казал	Кажй! (Да кажеш!)
казва	казвал си	би казал	Нека (Да) каже!
казваме	казвали сме	бихме казали	Нека (Да) кажем!
казвате	казвали сте	бихте казвали	Кажете! Да кажете!
казват	казвали са	биха казали	Нека (да) кажат!

Future Tense
(Бъдеще време)

ще казвам	щял, а, о съм да казвам (<i>as above</i>) (<i>as above</i>)
ще казваш	щял си да казваш
ще казва	щял е да казва
ще казваме	щели сме да казваме
ще казвате	щели сте да казвате
ще казват	щели са да казват

Simple Past
(Минало свършено)

казах	казал, а, о съм
каза	казал, а, о си
каза	казал, а, о е
казахме	казали сме
казахте	казали сте
казаха	казали са

Past Imperfect
(Минало несвършено)

казвах	казвал, а, о съм
казваше	казвал, а, о си
казваше	казвал, а, о е
казвахме	казвали сме
казвахте	казвали сте
казваха	казвали са

Past Indefinite
(Минало неопределено)

казвал, а, о съм	бил, а, о съм казал, а, о
казвал, а, о си	бил си казал
казвал, а, о е	бил е казал
казвали сме	били сме казвали
казвали сте	били сте казвали
казвали са	били са казвали

Past Perfect
(Минало предварително)

бях казал, а, о	бил, а, о съм казал, а, о
беше казал, а, о	бил си казал, а, о
беше казал, а, о	бил е казал, а, о
бяхме казали	били сме казали
бяхте казали	били сте казали
бяха казали	били са казали

Future Perfect
(Бъдеще предварително)

ще съм казал, а, о	щял, а, о съм да казвам
ще си казал, а, о	щял, а, о си да казваш
ще е казал, а, о	щял, а, о е да казва

ще сме казали щели сме да казваме
 ще сте казали щели сте да казвате
 ще са казвали щели са да казват

Future in the Past

(Бъдеще в миналото)

щях да казвам щял, а, о съм да съм казвал, а, о
 щеше да казваш щял, а, о си да си казвал
 щеше да казва щял, а, о е казвал
 щяхме да казваме щели сме да сме казвали
 щяхте да казвате щели сте да сте казвали
 щяха да казват щели сте да сте казвали

Future Perfect in the Past

(Бъдеще предварително в миналото)

щях, а, о съм да съм казал, а, о
 щях, а, о си да си казал, а, о
 щях, а, о е да е казал, а, о
 щели са да са казали
 щели сте да сте казали
 щели са да са казали

Nouns (Съществително име)

1 Gender of nouns (Род на съществителните имена)

There are three genders in Bulgarian (masculine, feminine and neuter) and all Bulgarian nouns belong to one of them.

(a) Masculine gender (**Мъжки род**): most nouns in the masculine gender end on a consonant:

мъж, кон, град, работник, професор, дипломат, стол, прозорец

Exceptions:

баща, дядо, вуйчо, чичо, съдия, свако

(b) Feminine gender (**Женски род**): most nouns in the feminine gender end on either **а** or **я**:

жена, страна, държава, маса, чанта, писалка, мила, баня, пералня

Exceptions:

нощ, вечер, есен, песен, пролет, радост, скръб

(c) Neuter gender (**Среден род**): all nouns in the neuter gender end in **е, о, и, у** or **ю**:

детё, цвёте, сёло, бюрo, таксi, кёнгурy, пардесiю, парвеню

2 Plural of nouns (Множествено число на съществителните имена)

(a) All nouns in the feminine gender form the plural by replacing the endings **а** or **я** with **и**, or by adding **и** to the consonant ending:

женá – хенi, къща – къщи, баня – бани, мiля – мiли, нощ – нощи, вёчер – вёчери

(b) Nouns in the masculine gender have two kinds of plural:

The numerical plural which is used after numerals and the words **кoлкo, нiкoлкo** and **тoлкoвa** and is formed by adding **а** or **я** to the form for the singular:

град – града, прозорец – прозореца, кон – коня; but: тролей – тролейя

The ordinary plural is used in all other cases. For words of one syllable it is formed by adding the ending **ове**:

град – градовё, стoл – стoловё, плод – плодовё, нос – носовё

Exceptions:

мъж – мъжё, кон – конё, зъб – зъби, брат – братя, вълк – вълци, внук – внуци, бряг – бреговё, звяр – зверовё, връх – върховё

(c) Nouns in the neuter gender form the plural by changing the endings for the singular (**е, о, (и)е**, etc) to **а, ета, ия**:

сёло – селá, момчё – момчёта, списание – списания, видео – видея

Exceptions:

детё – децá, окo – очi, ухo-уши, име – имена, морё – морёта

(d) Nouns used only in the singular:

мед, злато, сребро, фасул, вълна, физика, химия, социализъм

(e) Nouns used only in the plural:

очилá, клещи, везни, вълглица

3 Use of the articles with nouns (**Членуване на съществителните имена**)

There is no indefinite article in Bulgarian. To convey its meaning the different forms of **едн** may be used:

едн мж, една женá, едно дете

The definite article (**Определителен член**) has different forms for the different genders, which are added as endings to the noun.

(a) The definite articles for nouns in the masculine gender are:

• **ът** and **ят** for subjects of the sentence in the singular:

Мъжът влезе в стаята. **Учителят** започна да четe.

• **а** and **я** for all other parts of the sentence in the singular:

Той отиде в града. Детето попита учителя.

• **те** for all nouns in the plural:

Мъжете четат вестниците си.

(b) There is only one form of the definite article for nouns in the singular of the feminine gender: **та**:

Жената взе чантата. **Вечерта** беше топла. **Поисках сметката.**

The definite article for all feminine nouns in the plural is **те**:

Жените взеха книгите.

(c) There is only one form of the definite article for nouns in the singular of the neuter gender: **то**:

Детето отива на морето. Видеото е на момичето.

The definite article for all neuter nouns in the plural is **та**:

Момчетата играят с момичетата.

Adjectives (**Прилагателно име**)

Adjectives change in gender and number and can be used with the definite article.

1 Gender

All adjectives have different forms for the three genders.

(a) Adjectives in the masculine gender end in:

• a consonant:

добър, лош, голям, малък, нов, червен, кръгъл

• in **ен** or **ан**:

черен, винен, пълен, счупен, скъсан, прибран

• in **ски**:

български, английски, планински

• in **ов**, **ев**:

портокалов, розов, тютюнев, вишнев

(b) All adjectives in the feminine gender end in **а**:

бяла, голяма, хубава, голяма, малка, красива

(c) All adjectives in the neuter gender end in **о**:

голямо, лошо, малко, красиво, топло

2 Plural

All adjectives in the plural end in **и**:

големи, лоши, хубави, топли, червени

3 The definite article with adjectives

(a) The form for all adjectives in the masculine gender is **ят**:

красивият, хубавият, новият, лошият

(b) The form for all adjectives in the feminine gender is **та**:

голямата, малката, новата, красивата

(c) The form for all adjectives in the neuter gender is **то**:

новото, голямото, хубавото, лошото

(d) The form for all adjectives in all genders in the plural is **те**:

новите, хубавите, красивите, лошите

4 Degrees of comparison (**Степени на сравнение**)

(a) The form for the comparative degree of adjectives is **по**:

по-добър, по-добра, по-добро, по-добри, по-добрият, по-добрата, по-добрите

(b) The form for the superlative degree of adjectives in all genders is **най**:

най-добър, най-добра, най-добро, най-добрият, най-добрата, най-добрите

Numerals (Числително име)

1 Of the cardinal numbers, only **едн** and **два** change in gender and number:

едн, една, едно, едни; два, две

2 All the ordinal numbers change in gender and number:

първи, първа, първо; втори, втора, второ; трети, трета, трето

3 All the ordinal numbers and **едн, една, едно** and **едни** can be used with the definite article, just like adjectives:

единият, едната, едното, едните, първият, първата, първото, първите

Pronouns (Местоимения)

1 Personal pronouns used as:

Subjects	Direct Objects	Indirect Objects
Аз	мѐн(е) ме	на мѐн(е) ми
Ти	тѐб(е) те	на тѐб(е) ти
Той	нѐго го	на нѐго му
Тя	нѐя я	на нѐя ѝ
То	нѐго го	на нѐго му
Ние	нас ни	на нас ни
Вие	вас ви	на вас ви
Те	тях ги	на тях им

2 Possessive pronouns (Притежателни местоимения)

The possessive pronouns are similar to adjectives in that they also change in gender and number and can be used with the definite article.

(a) Gender and number of possessive pronouns

Full forms			Short forms	
Masculine	Feminine	Neuter	Plural	All Genders
мой	моя	моѐ	моѝ	ми
твой	твоя	твоѐ	твоѝ	ти
негов	негова	негово	негови	му
нейн	нейна	нейно	нейни	ѝ
негов	негова	негово	негови	му

наш	наша	наше	наши	ни
ваш	ваша	ваше	ваши	ви
тѐхен	тѐхна	тѐхно	тѐхни	им

(b) The definite article used with possessive pronouns

One of the most obvious differences between English and Bulgarian is that in Bulgarian possessive pronouns are mostly used with the definite article:

Моят син е на пет години. (The) My son is 5 years old.
Твоята страна е голяма. (The) Your country is big.
Неговите книги са на масата. (The) His books are on the table.

(c) There are also alternative forms of what are called the reflexive possessive pronouns:

Masculine	Feminine	Neuter	Plural	Short form
своѝ	своя	своѐ	своѝ	си

Reflexive possessive pronouns can be used only with objects or adverbial modifiers in the sentence, not with the subject of the sentence:

Аз обичам своята страна. I love my (own) country.
Ти четѝш своята книга. You are reading your (own) book.

Reflexive possessive pronouns are usually used with the definite article:
своѝ – своят – своя; своя – своята; своѐ – своѐто; своѝ – своѝте

3 Demonstrative pronouns (Показателни местоимения)

(a) For persons and objects that are near us:

тѐзи/тѐя (m sg) **тази/тая** (f sg) **това** (n sg) **тѐзи/тѝя** (pl)

(b) For persons and objects that are far from us:

ѐнзи/ѐня (m sg) **ѐнази/ѐня** (f sg) **ѐновѝ** (n sg) **ѐнѝзи/ѐнѝя** (pl)

(c) For qualities (e.g. such):

такѝв (m); **такѝва** (f); **такѝва** (n); **такѝва** (pl)

(d) For quantity:

тѝлкова (so many, so much)

4 Interrogative pronouns (**Впросителни местоимения**)

<i>Gender/ Number</i>	<i>For persons and objects</i>	<i>For qualities</i>	<i>For possession</i>	<i>For quantity</i>
Masculine	кой/когó	какъв	чий	кóлко
Feminine	коя/когó	каквá	чия	
Neuter	коé/когó	каквó	чиé	
Plural	кой/когó	каквѝ	чий	

5 Relative pronouns (**Относителни местоимения**)

<i>Gender/ Number</i>	<i>For persons and objects</i>	<i>For qualities</i>	<i>For possession</i>	<i>For quantity</i>
Masculine	кóйто/когóто	какъвто	чийто	кóлкото
Feminine	която	каквáто	чиято	
Neuter	коéто	каквóто	чиéто	
Plural	който	каквѝто	чийто	

6 Negative pronouns (**Отрицателни местоимения**)

<i>Gender/ Number</i>	<i>For persons and objects</i>	<i>For qualities</i>	<i>For possession</i>	<i>For quantity</i>
Masculine	нѝкой/никого	нѝкакъв	нѝчий	нѝколко
Feminine	нѝкоя	нѝкаквa	нѝчия	
Neuter	нѝкое/нѝщо	нѝкакво	нѝчие	
Plural	нѝкои	нѝкаквѝ	нѝчѝи	

7 Indefinite pronouns (**Неопределителни местоимения**)

<i>Gender/ Number</i>	<i>For persons and objects</i>	<i>For qualities</i>	<i>For possession</i>	<i>For quantity</i>
Masculine	нѝкой/нѝкого	нѝкакъв	нѝчий	нѝколко
Feminine	нѝкоя	нѝкаквa	нѝчия	
Neuter	нѝкое/нѝщо	нѝкакво	нѝчие	
Plural	нѝкои	нѝкаквѝ	нѝчѝи	

8 Generalising pronouns (**Обобщителни местоимения**)

<i>Gender/ Number</i>	<i>For persons and objects</i>	<i>For quality</i>	<i>For quantity</i>
Masculine	всѝки	всѝкакъв	всѝчѝия(т)
Feminine	всѝка	всѝкаквa	всѝчѝката
Neuter	всѝко/всѝчко	всѝкакво	всѝчѝкото
Plural	всѝки	всѝкаквѝ	всѝчѝки(те)

Key to the exercises

Please note that with some exercises (e.g. open-ended exercises), answers will not always appear in the Key.

Lesson 1: Exercises

1 Добро утро! Тук ли е господин Ванев? Да, аз съм госпожица Ганева 2 Иван (4), Петър (3), Васил (5), Катя (6), Ана (2), Иво (1) 3 Ти не си добре. Ние не сме тук. Той не е господин Иванов. Вие не сте добре. Тя не е госпожа Ана Павлова. Те не са тук. Аз не съм Мария. 4 Ти Тодор ли си? Ние добре ли сме? Той Марко Тотев ли е? Вие ли сте господин Андреев? Тя ли е госпожица Петрова? Те тук ли са? Ана и Мария добре ли са? 5 са, сте, съм, е, си, е, сме, е, сме, са 6 Вие, тя, аз, той, ние, ти, ние, тя, то 7 сте, аз, как, утро, дали 8 Вие ли сте г-н Иванов? Вие ли сте г-н Ганев? Как си? Тук ли е г-ца Бонева? Тук ли е госпожица Ана? А ти как си? 9 Добър вечер! Вие ли сте г-н Петров? – Да, аз съм. Здравейте! Тук ли е госпожа Ганева? – Не, тя не е тук. Добро утро! Вие ли сте госпожа и господин Боневи? – Да, ние сме. Добър ден! Тя не е ли тук? – Не тя не е тук. Дами и господа! Благодаря Ви. Как сте? – Благодаря, добре съм.

Lesson 2: Exercises

1 Как се казвате? Вие каква сте по професия? Тук на масата. 2 Том (3); Катя (5); митничар (8); Том (3); Мери (9); Катя (1) митничар (6); Том (7); Катя (2) 3 Добро утро. Аз се казвам . . . Аз съм от . . . Аз съм от град . . . Да, имам багаж (Не, нямам багаж). Да, имам нещо за деклариране (Не, нямам нищо за деклариране), Благодаря. Довиждане. 4 Как се казвате? Откъде сте? От кой град сте? Каква сте по професия? Имате ли багаж? Какво има в чантата? 5 стар; утро; тук 6 Аз се казвам Томас Хил. Вие не сте-ли от град Лондон. В тази чанта има вестник, книга и писалка. Добре дошъл в България, господин Хил. Аз съм бизнесмен по професия. Имате ли нещо за деклариране? 7 1. куфар; 2. списание; 3. чанта; 4. парфюм; 5. чанта, писалка; 6. вестник; 7. куфар, бижу; 8. чанта. 8 1. едно; 2. един; 3. един; 4. едно; 5. една; 6. един, една 9 едно

списание; хубав молив; голям речник; добър вестник; малка чанта; една книга; нова писалка. 10 Извинявайте, имате ли: багаж, куфар; речник; вестник; парфюм; чанта; писалка; списание; паспорт, нещо за деклариране? 11 На масата има стара книга. На бюрото има хубава писалка. На леглото има нов вестник. На стола има малка чанта. В стаята има голяма маса. В чантата има нов молив. В бюрото има старо списание. 12 1. Мъжът, бюрото 2. Жената, детето 3. града 4. Студентката, стола 5. Вестникът, куфара 6. Багажът, чантата 7. Парфюмът, чантата 8. Червилото, кутията 9. Писалката, вестника 13 1. малка 2. един стар 3. ново 4. ново 5. Каква, тази малка 6. хубава 7. ново 14 Как се казвате? – Казвам се Иван Ганев. Какъв сте по професия? – Аз съм бизнесмен. Откъде сте? – Аз съм от София. Имате ли багаж? – Да, имам.

Lesson 3: Exercises

1 1. отиват 2. се радвам 3. чака 4. отивате 5. тръгваме 6. казва 7. чака 8. тръгват 9. се радва. 2 Много се радвам да се запозная с Вас. Двата куфара и трите чанти са нейни. После отиваме в ресторанта на Вашия хотел. Това е нашият шофбор. 3 Ана пита Том: Искате ли да тръгваме? Ана казва на Том: Много се радвам да се запозная с Вас. Том пита: Какво обичате? Том казва на Ана: Да, ако и вие искате. 4 Том (7); Ана (6); Том (1); Ана (4); Том (2); Ана (3); Том (6); Ана (5) 5 $5+3=8$ – пет плюс три е равно на осем; $4+3=7$ – четири плюс три е равно на седем; $5+4=9$ – пет плюс четири е равно на девет; $6+2=8$ – шест плюс две е равно на осем; $10+2=12$ – десет плюс две е равно на дванадесет; $8+7=15$ – осем плюс седем е равно на петнадесет; $6+8=14$ – шест плюс осем е равно на четиринадесет; $7+6=13$ – седем плюс шест е равно на тринадесет; $12+4=16$ – дванадесет плюс четири е равно на шестнадесет; $11+3=14$ – единадесет плюс три е равно на четиринадесет; $17+2=19$ – седемнадесет плюс две е равно на деветнадесет; $12+6=18$ – дванадесет плюс шест е равно на осемнадесет; $10-2=8$ – десет минус две е равно на осем; $9-3=6$ – девет минус три е равно на шест; $8-3=5$ – осем минус три е равно на пет; $7-4=3$ – седем минус четири е равно на три; $20-3=17$ – двадесет минус три е равно на седемнадесет; $19-7=12$ – деветнадесет минус седем е равно на дванадесет; $18-5=13$ – осемнадесет минус пет е равно на тринадесет; $17-3=14$ –

седемнадесет минус три е равно на четиринадесет
6 четири стола, много столове; петнадесет студента, много студенти; шест куфара, много куфари; два учебника, много учебници; девет речника, много речници; дванадесет вестника, много вестници; трима дипломата; много дипломати; четири-ма учителя, много учители; петима журналиста, много журналисти; шестима професора, много професори; седем доктора, много доктори; осем книги, много книги; девет маси, много маси; четири чанти, много чанти; седем вази, много вази; шест писалки, много писалки; пет жени, много жени; три секретарки, много секретарки. **7** 1. нашият 2. вашият 3. техният 4. моят 5. нейните 6. твоите 7. вашата 8. тяхното **8** 1. нашият 2. своята 3. моят, неговият 4. техният 5. вашите, нашия 6. нейната, своята 7. нашата 8. нейната, моето 9. неговото, тяхната **9** Том среща секретарката на фирмата. Нейното име е Ана. Тя много се радва да се запознае с Том. Тя представя шофьора си. Неговото име е Иван. Том няма много багаж. Той има само един куфар и една чанта. Куфарът му е нов, а чантата му е стара. Том, Ана и Иван вземат багажа на Том и тръгват към хотела. Първо те отиват до неговия хотел, а после до ресторанта на хотела. Неговите колеги го чакат в ресторанта. Том много се радва да се запознае с всички тях. Те всичко казват: 'Добре дошъл в България'.

Lesson 4: Exercises

1 Катрин е от Шотландия. Патрик е от Северна Ирландия. Лили е от Америка. Хари е от Канада. Иво е от България. Патрик е инженер. Том Ланс е лекар. Катрин Маккой е лекарка. Джо Браун е бизнесмен. Лили Симпсън е журналистка. Хари Левин е журналист. **2** Той е българин и говори български. Той е германец/немец и говори немски. Той е испанец и говори испански. Той е италианец и говори италиански. Тя е рускиня и говори руски. Тя е францужойка и говори френски. Той е холандец и говори холандски. **3** 1. работи 2. говори 3. учат 4. говори 5. работите 6. учим 7. говорите 8. работиш 9. работят **4** Той има големи деца. Нашите семейства не са големи. Тези стари кафенета са в града. Тези малки момчета говорят с тези големи момичета. Те взимат нови таксита. Отивам в едни хубави села. **5** Те в България ли работят? Той англичанин ли е? Тя говори ли български? Кога учат те български език? Те от

една страна ли са? Тя иска ли да учи английски? **6** 1. Пол пита: Какви са по професия или занятие? 2. Мая пита: това малко ли народности са? 3. Пол казва: Искам да уча български. 4. Мая казва: Те не говорят български език. **7** Пол (4); Ана (3); Том (5); Мая (6); Ана (2); Иво (1). **8** Пет души работят в една българска фирма в София. Двама от тях говорят български. Другите трима не говорят български, но го изучават. Те са от различни страни и имат различни професии. Джейн е журналистка от Америка, Роберт е инженер от Канада, Васу е дипломат от Индия. Тоби е лекар от Австралия и Патрик е адвокат от Ирландия. Иван Димитров е директорът на българската фирма. Той е българин от София, женен, с три деца. Иван говори само български. Но неговата секретарка говори пет езика: български, руски, английски, френски и немски.

Lesson 5: Exercises

1 съжалявам, обичате, иска, предлагате, струва, плаща. **2** чете, пишем, говорят, грешите, благодари, проверете **5** Каква е тя по професия? Откъде сте? Джо иска ли да учи български език? Ваша ли е чантата? Каква стая можете да ми предложите? Това ли е ключът за апартамента? **8** Пол пита: Какви стаи имате? Пол иска – апартамент. Надя пита: Какво желаете, моля? Надя предлага: стаи с по две легла **9** Аз се казвам Джон Смит. Аз съм лекар по професия. Аз идвам с колеги в България. Моите колеги са от различни народности. Всички идват, за да работят в София. Ние сме вече в България. Аз имам малко багаж – един куфар и една чанта. Моят приятел има много багаж. Той съжалява, че има толкова куфари и толкова чанти. Ние виждаме една дама и един господин. Това са нашата секретарка и нашият шофьор. Ние отиваме в хотела. Нашите колеги ни чакат там. **10** Иван отива в хотела, но той има много багаж. Той чака своя шофьор. Той не вижда шофьора си, но вижда, че неговата секретарка идва. На Иван не му е много приятно, че тя идва толкова късно и че шофьорът му го няма. Секретарката му иска да му каже, че се радва да го види, но вижда останалия му багаж. Иван има три куфара и четири чанти. Секретарката предпочита да не забелязва багажа. Тя предпочита да си говори с Иван и да изчака шофьора. Иван говори с нея, но и той чака шофьора си.

Lesson 6: Exercises

1 (б) Да се научи да говори на български; (б) пие кафе; (в) тръгва за работа; (в) кога закусва. 2 Боб (4); Яна (5); Том (6); Мая (1); Иво (2); Тони (3); Валя (5); Таня (7); Надя (3). 3 осем часа; осем и половина; девет часа; от един до два; пет и половина; седем без петнадесет. 4 Къде отивате всяка сутрин? Къде работите? Кога отивате на работа? Кога имате обедна почивка? Кога обядвате? До колко часа работите? Кога се прибирате от работа? До колко часа гледате телевизия? 7 КАКВО ПРАВЯ ВСЕКИ ДЕН

Всяка сутрин ставам рано, защото имам уроци по български. След като стана, аз се измивам, правя упражнения и се обличам. Закусвам в осем и половина. Тръгвам от къщи в девет и половина.

Работя от десет часа сутринта до шест следобед. Обядвам през обедната си почивка между дванадесет и един. След това си правя кратка разходка и отивам в офиса. Там работя до шест часа, а след това си отивам. Вечерям около седем часа и след това уча за около два часа. Понякога гледам малко телевизия или чета книги, списания и вестници.

Lesson 7: Exercises

1 беше; нямаше; беше; нямаше; имаше; имаше; няхаме. 3 Кафе без мляко и захар. Чай със мляко и захар. Чай с лимон и захар. Плодов сок. Кафе и кока-кола. Плодов сок и сандвич. Чай и кифла. Две кафета и две кифли. Два чая и две баници. 6 хубава, по-хубава; най-приятните; топли, по-топли, най-топли; по-дълга, най-дългата; рано, по-рано, най-рано. 7 по-слаб, най-слаб; по-бавно, най-бавно; по-гореща, най-гореща; по-хубави, най-хубави; по-нов, най-нов; по-стара, най-стара; по-далече, най-далече; по-високо; най-високо; по-широките, най-широките; по-богатата, най-богатата; по-добрият, най-добрият; по-интересните, най-интересните; по-различно, най-различно. 8 Мария и нейната най-добра приятелка Елена обичат да ходят в сладкарницата на ъгъла, защото те мислят, че кафето и чаят там са по-добри от всяка друга сладкарница наоколо. Сервитьорките ги познават и обикновено им дават една от най-добрите маси.

Но двете приятелки не обичат същите неща. Мария обича кафето си с малко мляко, но без никаква захар. Елена

предпочита кафето си с малко захар и с много мляко. Вчера Мария имаше среща с Елена там в 6 часа. Тя отиде в сладкарницата в шест без четвърт. Там имаше много хора, но Елена не беше там. Мария не искаше да поръчва нищо преди приятелката ѝ да дойде. Тя чака половин час, но Елена все още я нямаше. Най-после Мария поръча чаша кафе, парче торта и чаша минерална вода. Тя беше притеснена, че нещо не е в ред. Но малко преди да свърши кафето си, Мария дойде. Тя имаше нова шапка и това беше нейното единствено извинение.

Lesson 8: Exercises

1 вегетарианска храна; На обед се започва със супа; Какви салати предлагат тук; Вечер се поръчва задушено или печено месо 2 Том (4); Ана (5); Том (6); Мая (8); Том (7); Яна (3); Пол (1); Том (2). 4 четеше; питаха; разбирахме; знаеше, означаваше; мислехме; ядяха, пиеха, говореха 5 българско; плодова; аперитив; са 9 Каква стая желаете? Кога започвате работа? Закусвате ли обикновено? Кога ви е обедната почивка? Какво правите след вечеря? Ще искате ли нещо за пиене? Какво ще поръчате за вечеря? Каква салата бихте предпочели? 10 става, започвате, обичаме, тръгваме, изпивам, поръчахте, прибираха. 12 влез, влезте; говори, говорете; чети, четете; пиши, пишете; учи, учете; гледай, гледайте; излез, излезте; отиди, отидете; стани, станете; седни, седнете; преведи, преведете; слушай, слушайте; отвори книгата, отворете книгите; изпрати писмо, изпратете писма; резервирай стая, резервирайте стаи. 13 ходех; гледахме; препоръчваше; исках; предпочитах; поръчваше; донасяха; вечеряхме. 14 Докато живееш в София, Ана и Иван обичаха да ходят в български ресторанти. Обикновено, Ана беше много заета и понякога Иван трябваше да я чака дълго време. Той не обичаше да ходи в ресторанта твърде рано, така че обикновено отиваше в къщи, където гледаше малко телевизия и изпиваше по едно кафе. Обикновено, Ана му телефонираше, когато беше готова и Иван отиваше пеша до ресторанта, където той пристигаше преди Ана.

Той си поръчваше малка чаша гроздова ракия и доматиена салата. Ана обикновено пристигаше, докато той си пишеше ракията, така че Иван поръчаше една и за нея. Докато си

пиеха ракията и разговаряха, Ана четеше менюто и избираше яденатата и напитките, които искаха.

По правило, не обичаха да бързат с яденето си. Поръчваха яденатата едно по едно и разговаряха и се шегуваха. Разговаряха за много неща – за работата си, за плановете си и за хора, които познаваха. Яденето продължаваше два-три часа. Понякога и други хора вечеряха с тях и тогава те стояха по-дълго.

След десерта поръчваха кафе с мляко, а после вървяха бавно до къщи. Те обичаха тези късни разходки.

Lesson 9: Exercises

1 на море и на планина (да); караше ски и кънки (да); хубаво и не лошо за сезона (да); в понеделник през деня (да) 2 Ели (5); Иън (6); Ели (7); Иън (6); Ели (9); Иън (10); Ели (2); Иво (1); Ана (3); Мая (4); Том (11). 3 отиде; закъсня; ходи; разбрахме; правиха; искахте 4 Ще трябва да ме почакате един час. Секретарката може да използва офис в тази сграда. Вие можете да се преместите там още утре. Искам да поживея у някое българско семейство. Миналата година бях на почивка в планината. Вчера Ана и Иван отидоха на обяд в ресторанта. 5 1. Работих във вашата фирма. 2. Искан да уча български език. 3. Можете да се преместите при тях още вчера. 4. Искан да зная мога ли да ползвам офис тук. 5. Дойдох между 10 и 12 часа. 6. Да, исках да отидем да изпием по едно кафе. 10 Един американски бизнесмен ще посети България. Иван Петров извиква секретарката си Мария.

Иван: Г-н Смит пристига от Америка.

Мария: Кога пристига той?

Иван: Ще пристигне в сряда, двадесет и трети март.

Мария: Кой ще го посрещне?

Иван: Вие и моят шофьор ще го посрещнете.

Мария: В колко часа пристига той?

Иван: Около седем часа вечерта. Ще го закарате в хотела му и ще му помогнете ако има някакви проблеми.

Мария: С удоволствие, г-н Петров. Ами ако той закъснее?

Иван: Миналият път закъсня ли?

Мария: Пристигна с един час по-късно.

Lesson 10: Exercises

5 Колко стаи имате? Какво правите в хола? Защо закъсняхте? Ще ми покажете ли моята стая? Голям ли е апартаментът? В хола гости ли посрещате? Кога използвате голямата маса? Няма ли да бъде неудобно? Бойлерът в банята ли е? 6 секретарка; ядене; чанта; питам

8 А: Искате ли да Ви покажа апартамента?

Б: Да, искам да видя всичко.

А: Ще Ви покажа Вашата стая.

Б: Не може ли първо да видя хола?

А: Вие сте добре дошъл в хола по всяко време.

Б: Няма ли да е неудобно?

А: Само когато имаме гости.

Б: Благодаря Ви, че ми показахте всичко.

9 закъснях; телефонирах; прекарвахме; използвах; посрещна; гледахте; показах. 11 Вчера Том отиде да види новата си стая. Тя беше в един нов блок в центъра на София. Апартаментът не беше много голям, но неговата стая беше много удобна. Хазайката му беше една възрастна жена която с удоволствие му показа апартамента. Том слушаше какво тя му обясняваше и разглеждаше различните стаи и предмети, които тя му показваше. Той искаше да види и знае всичко. Той хареса стаята и апартамента, в който беше тя. Докато разглеждаха апартамента, неговата хазайка му разказваше за семейството си. Том слушаше внимателно какво му казваше тя и отговаряше на нейните въпроси. Той имаше чувството, че вече живее в новата си стая.

Lesson 11: Exercises

2 Том да попълни една карта (да); Том да й диктува (да); британски поданик (да); само две имена (да) 4 бръснар, писател, мъдрец, старец, слепец, бързина, сладка, болница, ширина, дължина, големина, младост 5 соля, шумя, броя, телефонирам, телеграфирам, факсирам, чистя 9 1. Какви са трите ви имена? 2. Кога сте роден? 3. Къде сте роден? 4. Какво е семейното ви положение? 5. Имате ли деца? 6. В София ли живеете? 7. Какъв е адресът на хотела ви в София? 8. Паспортът и багажът ви бяха ли с вас през цялото ви пътуване? 9. Какъв ще бъде адресът ви в Лондон? 10. Каква е целта

на посещението Ви във Великобритания? 11. Колко време да прекарате във Великобритания?

Lesson 12: Exercises

1 Ана казва, че двама души са търсили Том. 2. Един мъж и една жена. 3. Жената беше много млада и симпатична. 4. Мъжът беше по-възрастен, но изглеждаше добре за възрастта си. 5. Мъжът беше висок на ръст, жената беше средна на ръст. 6. Мъжът имаше мургаво, кръгло и малко месесто лице с изпъкнали скули, а жената имаше бледо, нежно и овално лице. 2 имената; млада и симпатична; по-възрастен; висока и пълна; средна; слаба и стройна; мургаво, кръгло и малко месесто; изпъкнали; бледо, нежно и овално; тъмна, черна или кестенява, леко оредяла и прошарена; сини; кафяви 3 От полицията искат да попълните адресна карта. Всеки нов адрес трябва да се регистрира. Ако искате, ще Ви помогна. Аз ще Ви задавам въпроси, а Вие ще ми отговаряте. 4 тъмна; бледо; кафяви; сини 5 търсил съм; знаели сте; казвал е; попитал съм; изглеждали сте; идвали сме; имали са; виждал съм; пътували сте; искал е 7 Знаете ли как се казва? Казаха ли си имената? Попитахте ли ги за имената им? Висок ли беше мъжът на ръст? Какво беше лицето на жената? Мъжът имаше ли мустаци? 8 официален костюм; зимно палто; долно бельо; спортно облекло; спортно сако; нова риза; дебел панталон; памучни чорапи 9 Не съм виждал този човек. Не сме слушали за тези хора. Не всички трябвало да попълнят адресни карти. Вие не сте помогнали на тези хора. Те не са диктували адресите и имената на пациентите. Той не отговарял на въпросите на професора. 10 1. Извинявайте, далече ли е до . . . ? 2. Вашите приятели Ви чакат в кафенето на хотел 'Шератон' в София. 3. Извинявайте, може ли да ми кажете от каква народност сте? Извинявайте, какъв сте по професия? Извинявайте, какъв е адресът Ви в София? 4. Извинявайте, искам да резервирам стая с две легла. Извинявайте, искам да дам костюма си, шлифера си и якето си на химическо чистене. Ще може ли да бъдат готови за два дена? 5. Извинявайте, как изглеждаше този човек? 6. Какво правиш всеки ден? 7. Извинявайте, ще може ли да си поръчам нещо за ядене и пиене? 11 Ние с леля ми чакахме един мой братовчед на летището. Леля ми каза:
— Нека ти опиша братовчед ти. Не зная дали ще го познаеш.

Той е рус, слаб и много блед.

Ние огледахме всички хора, които минаваха покрай нас на път към изхода.

— Не го виждам никъде, — каза пак леля ми. — Какво ще правим сега?

В това време аз се огледах наляво и надясно и забелязах един висок, слаб мъж с кафяв шлифер. Аз не го познавах, но си помислих, че може да е братовчед ми. Приближих се до него и видях, че лицето му не е бледо, че очите му са сини и че изглеждаше като човек, който е прекарал много време на слънце. Той се усмихна, а аз му казах:

— Аз съм Вашата братовчедка Яна. Вие не ме познавате.

— О, сега Ви познах, — каза той. — Вие обичахте да се обличате с дрехите на майка ми.

— А, ето те и теб! — каза леля ми в същия момент и погледна сина си, който без малко нямаше да познае.

Lesson 13: Exercises

1 Госпожа Коева иска да повика лекар, защото Том не е добре. Том има главоболие и се чувства неразположен. Термометърът показва, че Том няма температура. Том мисли, че просто е настинал. Том не иска да повика лекар, защото не мисли, че е много болен. Том ще изпие един горещ чай с два аспирина и ще вземе гореща вана. Том няма нужда от никакви лекарства. 2 Какво Ви има? Къде Ви боли? Премерихте ли температурата си? Какво ще правите тогава? Смятате ли, че ще можете да се излекувате само така? Имате ли нужда от някакво друго лекарство? 3 повикали; закусила; почувствувал; прилошало; приготвил; премерил; изпили; взели; лекувала 4 а: Кажете от какво се оплаквате? б: Имам чувството, че ме болят всички зъби. а: Няма значение, ще направим рентгенова снимка. б: Ще трябва ли да ми вадите зъба? 7 Какво Ви е? Какви болки имате? Да повикам ли лекар? С какво ще се лекувате? Имате ли нужда от никакви лекарства? Какво Ви боли? Кой зъб Ви боли? Ще ми вадите ли зъба? Зле ли са зъбите ми? 8 сутрешен, обеден, вечерен, дневен, днешен, вчерашен, силен, памучен, вълнен, селски, градски, български, лондонски, бостонски, телешки, агнешки, поетичен, индустриален, капитален, икономически, класически, романтичен 9 Госпожа Петрова винаги изглеждаше-много депресирана и нещастна. Често имаше силно

главоболие и лекарствата като че ли не ѝ помагаша да се почувствува по-добре, така че накрая тя помоли мъжа си да я заведе на добър лекар.

Той се съгласи да я придружи и те отидоха при най-добрия лекар в техния град. Докторът я прегледа внимателно и ѝ зададе много въпроси за здравето ѝ, за лекарствата, които вземаше и за това как се чувствува. Госпожа Петрова отговори на всичките му въпроси и обясни какво чувствуваше. Тогава внезапно лекарят я прегърна и я целуна. Госпожа Петрова изведнъж започна да изглежда по-добре и по-щастлива.

— Виждате ли? — каза лекарят на мъжа ѝ. — Това е единственото, от което има нужда. Предлагам да ѝ се дава от същото нещо всеки вторник, четвъртък и събота. — И лекарят се усмихна.

Господин Петров помисли малко и накрая каза:

— Докторе, има един малък проблем. Аз мога да придружавам жена си, когато тя идва да Ви види във вторник и в четвъртък, но не мога да идвам с нея, когато тя идва да Ви вижда в събота, защото в събота винаги играя тенис с приятелите си.

Lesson 14: Exercises

3 1. щях да отида 2. щеше да дойде 3. нямаше ли да дойдеш 4. щяха ли да намерят 5. щеше да си купи 6. щяхте да говорите 7. нямаше да кажем 4 1 – първи, първа, първо 2 – втори, втора, второ 3 – трети, трета, трето 4 – четвърти, четвърта, четвърто 7 – седми, седма, седмо; 11 – единадесети (единайсти), единадесета (единайста), единадесето (единайсто) 16 – шестнадесети (шеснайсти), шестнадесета (шеснайста), шестнадесето (шеснайсто) 25 – двадесет (двайсет) и пети, и пета, и пето 31 – тридесет (трийсет) и първи, и първа, и първо 42 – четиридесет (четирсет) и втори, и втора, и второ 55 – петдесет и пети, петдесет и пета, петдесет и пето 106 – сто и шести, сто и шеста, сто и шесто 121 – сто двадесет (двайсет) и първи, и първа, и първо 342 – триста четиридесет (четирсет) и втори, и втора, и второ 6 1. Как е софийският градски транспорт? 2. Как се пътува със софийското метро? 3. Какъв обществен транспорт има в София? 4. Кой е най-удобният градски транспорт? 5. Кой транспорт е най-чист за околната среда? 6. Къде се купуват билети за градския транспорт? 7. Може ли да се купят билети от кондуктора? 10 Беше петък вечерта и всички свършиха

работа точно в 5 часа. Но вместо да си тръгнат за дома, всички колеги на Петър отидоха в един ресторант, за да празнуват рождения ден на Мария. Петър трябваше да се прибере у дома по-рано тази вечер и да прибере няколко дрехи от пункта за химическо чистене. През всеки няколко минути той поглеждаше часовника си и най-после, когато вече беше много късно, той започна да си тръгва. Неговите приятели му казаха: — Защо си тръгваш? Остани с нас.

— Аз не си тръгвам, — каза Петър. — Аз отивам на автобусната спирка, за да пропусна последния автобус. Ще се върна след няколко минути.

Lesson 15: Exercises

2 1. ще съм гледал 2. ще е видяла 3. ще е пристигнал 4. ще е получил 5. ще съм купил 6. ще съм отишъл да купя 7. няма да сме ги поканили 8. да сте написали 4 влак, самолет, автобус, кола, гардероб, маса, телевизор, стол 5 ще съм пътувал/а/о, ще си пътувал, ще е пътувал, ще сме пътували, ще сте пътували, ще са пътували;

— ще съм взел/а/о, ще си взел, ще е взел, ще сме взели, ще сте взели, ще са взели;

— ще съм поръчал/а/о, ще си поръчал, ще е поръчал, ще сме поръчали, ще сте поръчали, ще са поръчали;

— ще съм подготвил/а/о, ще си подготвил, ще е подготвил, ще сме подготвили, ще сте подготвили, ще са подготвили;

— ще съм предпочел/а/о, ще си предпочел, ще е предпочел, ще сме предпочели, ще сте предпочели, ще са предпочели

8 1 Как се пътува до Бургас? 2 Колко трае пътуването? 3 Как се пътува най-удобно? 4 Къде се купуват билети за градския транспорт? 5 Как се казваха тези хора? 10 В къщата имаше голямо празненство. Гости идваха и си тръгаха, но празненството продължаваше. Всички ядяха, пиеха и разговаряха. После звънецът на входната врата звънна. Няколко души извикаха:

— Влез!

Един дребен човек отвори вратата и влезе. Никой не го познаваше, но домакинът отиде да го посрещне и го заведе на бара, за да пийне нещо. Човекът поседя там щастливо около час и половина като пиеше с другите. После той спря изведнъж и погледна домакина си.

— Благодаря за напитките, — каза той. — Но знаете ли, че никой не ме е поканил тук? Аз живея в съседната къща, но не познавам нито Вас, нито жена Ви. Не познавам и никой от гостите Ви. Ние с жена ми искахме да излезем с колата, но колата на един от Вашите гости беше пред вратата ни. Така че, аз дойдох тук, за да го намеря и трябваше да си тръгна след няколко минути. Но тук ми хареса толкова много, че останах по-дълго. Обаче, сега вече трябва да си тръгна, тъй като жена ми все още чака в колата, защото тази вечер тя ще кара.

Lesson 16: Exercises

3 1. щеше да ти е купил билет 2. щеше да е проверила колата
3. щяха да са си взели самолет 4. щеше да си отишъл на гарата
5. нямаше да са го получили 6. щяхме да сме забравили 4
1. Аз нямаше да съм купил тази кола. 2. Йордан нямаше да е отишъл в банката. 3. Ана нямаше да е приготвила вечерята. 4. Ние нямаше да сме поръчали кафе. 5. Те нямаше да са разбрали, че няма да отидем. 6. Вие нямаше ли да сте го попитали за пътуването? 7. Ти нямаше да си чул за това по радиото. 8. Вие с Петър нямаше да сте пристигнали навреме. 9. Стефан нямаше да е намерил билети за концерта. 10. Твоят приятел нямаше ли да им е казал? 11. Вие нямаше ли да сте им донесли достатъчно пари? 5 1 Красимир щеше ли да е дошъл?
2 Аз нямаше ли да съм ги купил? 3 Ти щеше ли да си проверил за билети? 4 Мария нямаше ли да е разбрала? 5 Ние щяхме ли да сме отишли? 6 Пол, Том и Ана щяха ли да са взели самолета? 7 Вие щяхте ли да сте научили за това? 8 Владимир нямаше ли да е приготвил кафето? 6 1 Как ще пътува Том? 2 Има ли някакви проблеми? 3 Кой маршрут е по-дълъг? 4 Пътят автомагистрала ли е? 5 Какъв е вторият маршрут? 6 Добре ли е поддържан пътят? 7 Какво е разстоянието до там? 8 Има ли бензиностанции и ресторанти по пътя? 8 (1) Светофарът светеше червено и старецът спря колата си и зачака те да светнат зелено. Докато той чакаше, зад него дойде една полицейска кола, удари силно неговата кола отзад и спря.
В колата имаше двама полицаи и те бяха много изненадани и зарадвани, когато видяха, че старецът излезе от своята кола без каквито и да е трудности. Той беше на повече от 70 години. Старецът дойде до вратата на полицейската кола, усмихна се

любезно и каза:

— Кажете ми, млади човече, как спирате тази кола, когато светофарът свети червено, а аз не съм тук?

(2) Една човек се опитваше да изкара колата си от един паркинг. Той тръгна на заден ход и удари колата зад него като ступи десния стоп на своята кола. След това той тръгна напред и удари колата отпред, ступвайки собствения си ляв фар. Накрая, когато успя да излезе от паркинга и навлезе в улицата, той удари един преминаващ автобус.

Един полицаи, който наблюдаваше какво става, се приближи до него и го попита:

— Може ли да видят-я шофьорската Ви книжка, господине?

— Не ставайте глупак, — каза човекът. — кой ще даде шофьорска книжка на мен?

Lesson 17: Exercises

5 1. Хареса ли нещо? 2. Защо не го купи? 3. Кога ще дойдеш? 4. Къде мога да го намеря? 5. Какво искаше да купиш? 6. Не можеше ли да дойдеш? 7. Щеше ли да го купиш? 8. Защо питаш за бръснарница? 9. Къде се продават плодове и зеленчуци? 10. Знаеш ли къде се продава хубаво вино? 7 1. Сиренето се продава в млекарницата. 2. Сандвичите бяха направени от Иван. 3. Хубавите колбаси бяха намерени от Мария. 4. Колата ще бъде прегледана от шофьора. 5. Гостите щяха да бъдат посрещнати от Андрей. 6. Георги и жена му бяха поканени от Димитър. 7. Температурата на Тодор беше премерена от лекаря. 8. Александър беше излекуван от това лекарство. 9. Пералнята беше поправена от Цветан. 8 Трябва да се купят и някакви колбаси. Ще отидем заедно и аз ще ти помогна да напазаруваш. Тогава ще отидем в млекарницата на ъгъла. Искам да купя и малко хартиени салфетки. Там изборът е съвсем малък, а и не винаги са пресни. 9 Един ден г-жа Попова отиде да пазарува. Когато мъжът ѝ се прибра у дома вечерта, тя започна да му разказва за една хубава копринена рокля.

— Видяха я в магазина тази сутин, — каза тя. — и . . .

— И искаш да я купиш, — каза мъжът ѝ. — Колко струва?

— Двеста лева. Щеше да я купя.

— Двеста лева за памучна рокля? Това е прекалено много.

Но всяка вечер, когато г-н Попов се върне от работа, жена му продължаваше да говори само за роклята и най-после, след една седмица, той каза:

— О, я си купи тази рокля! Ето ти парите!

Тя беше много щастлива.

Но на следващата вечер, когато мъжът ѝ се върна у дома и попита: 'Купи ли си прочутата рокля?', тя каза: 'Не.'

— Защо не? — попита той.

— Ами, тя все още беше на витрината на магазина след една седмица и аз си помислих: 'Щом никой друг не иска да купи тази рокля, и аз не я искам.'

Lesson 18: Exercises

1 Българинът много рядко кани хора само на кафе или чай. Всеки българин празнува не само рождения си, но и именния си ден. Казал, че искал да разбере какво си щял да правиш в събота и неделя. Какво може да прави човек в България през свободното си време. 2 1. Къде ще ходиш в неделя? 2. Работите ли в събота и неделя? 3. Какъв празник е 24 май? 4. Какво обичаш да правиш, когато си свободен? 5 Какво казал? 4 1. Павел казал, че искал да разбере какво си щял да правиш утре. 2. Димитър казал, че щял да празнува рождения си ден. 3. Филип щял да провери дали си вземал редовно лекарството. 4. Христо обичал да обяснява, че българите почивали много добре. 5. Атанас разбрал, че приятелите му нямало да дойдат тази вечер. 6. Георги ходел редовно да играе тенис. 7. Николай попитал Марина дали можела да дойде с него на кино. 8. Ти проверил ли си колко хора са дошли на лекция. 5 самолет, кола, каса вино, куфар, стол, глобус, топка, книга, ябълка, писалка, термометър. 7 Повечето българи обичат да спортуват само докато са млади. Спортове като голф, поло и крикет не са много добре известни в България. Най-популярните спортове в България са борба, футбол и гимнастика. Аз обичам да гледам спорт, но не обичам да спортувам. Човек трябва и да спортува по малко. 9 Том попитал Иво какви възможности имало за спортуване в София. Иво казал, че зависело какво искал да прави. После Иво попитал Том какъв спорт предпочитал. Том казал, че искал да поиграел малко тенис и да поплувал. Иво попитал Том защо не отидел с него на тенис кортовете в събота. Том попитал къде трябвало да отидат. Том казал да се срещнали в сладкарница 'Спортна

среща' в 9 часа. Том казал, че знаел къде е тази сладкарница. Иво попитал Том дали има ракета или трябвало да му купуват нова. Том казал, че нямало нужда да купуват, защото жена му му подарила ракета. Иво казал, че тогава не оставало нищо друго освен да ангажира корта. Том попитал дали можел да помогне с нещо. Иво му отговорил, че нямало нужда и че оставало само да се видят в събота. 10 Обичаш ли да спортуваш? Какво спортуваш? Имаш ли време да спортуваш? Ти спортуваш ли още? Можеш ли да намериш билети за този мач? Искаш ли да отидем на мача? 11 Госпожа Станкова имаше много проблеми със здравето си и реши, че е време да промени начина си на живот. Тя си купи хубав анцунг и хубав чифт маратонки и започна да бяга всяка сутрин. След няколко седмици тя загуби много тегло и се почувствува много по-добре. Постепенно тя започна да играе тенис, да плува и да упражнява други видове спорт. Чувствуваше се в много добра форма, но нещо не беше наред с кожата ѝ и накрая трябваше да отиде при лекаря си.

Нейният доктор реши да я изпрати в местната болница за някакви изследвания. Болницата, естествено, изпрати резултатите от изследванията направо на лекаря на г-жа Станкова и на следващата сутрин той ѝ телефонира, за да ѝ даде списък с нещата, които той смяташе, че тя не трябва да яде, тъй като всяко от тях можеше да бъде причина за проблема с кожата ѝ. Г-жа Станкова записа внимателно всички неща на един лист хартия, който след това остави до телефона, докато отиде да играе тенис и да плува.

Когато се върна вечерта, тя завари мъжа си да я чака. До него имаше голяма кошница пълна с пакети и когато я видя, той каза:

— Здравей, мила! Напазарувах всички твои неща вместо теб.

— Всички мои неща. — Каза тя. — Но откъде знаеше какво искам?

— Намерих списъка ти за пазаруване до телефона, така че отидох на магазините и купих всичко, което беше записала.

English–Bulgarian glossary

A		and	и, а
about	за	another	друг
above	над	anybody	всеки, който и да е
absolute	абсолютен, на, но, ни	anyone	всеки, който и да е
academy	академия	apartment	апартамент
accept	приемам	appear	появявам/появя се, изглеждам
accompany	придружавам	appetizer	мезе
acquaint	запознавам, запознавам се	appliance	уред, съоръжение
act	действувам	application form	молба, формуляр за молба
add	добавям, събирам	apricot	кайсия
address	адрес	April	април
admission	приемане, признаване	article	статия, член
after	след	as	като, както
afternoon	следобед	ask	питам
again	отново, пак	assume	приемам, допускам
airport	летище, аерогара	at	при, у
alcohol	алкохол, пиене	athlete	атлет, спортист
all	всячки	August	август
almost	почти	Australia	Австралия
already	вече	Austria	Австрия
also	също, пак, отново и	autumn	есен
altogether	всячко, заедно	away	далеч, надалеч
always	винаги		
ambassador	посланик		
America	Америка	B	
amusement	забавление, развлечение	bad	лош
an	еднн, една, едно	balcony	балкон, тераса

ball	топка, бал	Bulgaria	България
ballet	балет	Bulgarian	български, българска, българско
basketball	баскетбол	bus	автобус
bathroom	бания, тоалетна	busy	заёт, а, о, и
beard	брада	but	но, обаче
beat	бия	butcher	месар, каспин
beautiful	красив, а, о, и	butter	масло
because	защото	buy	купувам/купя
bed	легло	by	от, (близо) до
bedroom	спалня		
beer	бира, пиво	C	
begin	започвам, започна	café	кафенé
behind	зад	cake	торта, сладкиш
beside	до	call	викам, обаждам се
between	между	Canada	Канада
big	голям, а, о, големи	car	кола, автомобил
bill	сметка	card	карта за игра, картичка
birthday	рожден ден	care	грижа, грижа се
blond(e)	рус, а, о, и	carry	нося
blue	син, я, ъо, и	case	случай
boiler	бойлер	casual jacket	спортно сако (яке)
book	книга	cause	причина
booking	ангажиране, резервиране	cease	спирам, преставам
bone	кост, кокъл	celebrate	празнувам
border	граница	certainly	разбира се
bottle	бутылка, шише	cheap	евтин, а, о, и
box	кутия, сандък, кашон	cheek	буза
boy	момче	cheese	сирене, кашкавал
brandy	брэнди, ракия	chestnut	кестен
breakfast	закуска	chicken	пиле
bring	нося, довеждам/ доведа, донасям/ донеса	chief	глава, шеф, вожд
British	британски, а, о	child	дете
brother	брат	choice	избор
brotherhood	братство	cinema	кино
build	строля, градя	circle	кръг
		citizen	гражданин
		client	клиент

cloakroom	гардероб	direct	пряк; отправям, насочам
clothes	дрехи	direction	посока
coffee	кафе	director	директор
cold	студен, настинка	distance	разстояние
concert	концерт	double	двобен
conversation	разговор	drink	питие; пия
cook	готвач, готвя	drive	карам
contest	състезание		
continue	продължавам	E	
corridor	коридор	eagle	орел
cotton	памук, памучен	early	рано, ранен
country	страна	easy	лесен
countryside	провинция, околност	economy	икономика, икономия
cousin	братовчед, братовчедка	editor	редактор
cream	сметана	eight	осем
cross	кръст, пресичам	electricity	електричество
cry	вик; викам, плача	eleven	единадесет
cucumber	краставица	employment	работа, служба
cure	лек; лекувам	encyclopedia	енциклопедия
customs	митница	engineer	инженер
customer	клиент	England	Англия
cycling	колоездене	entertain	забавлявам
		environment	околна среда
		envy	завист;
D			завиждам
dance	танц; танцувам	even	равен, четен;
date	дата, среща		даже, дори
day	ден	ever	някога, винаги
dear	драг, скъп	exact	точен
December	декември	examine	преглеждам, изпитвам
declare	декларирам, заявявам	except	освен, с изключение на
delay	закъснение; забавям	exception	изключение
depend	завися	excuse	извинявам
desire	желание; желая	experience	преживяване, преживявам
desk	бюро		окó
dictionary	речник	eye	
different	различен		
dinner	обед, вечеря		

F		grass	трева
faithfulness	вярност	green	зелена
fall	падам	grey	сив, а, о, и
family	семейство	grocer	бакалин
far	далеч	grocery	бакалница
fast	бърз, бързо	guest	гост, гостенка
father	баща		
feed	храня се, нахранвам	H	
	донсям, довеждам	hand	ръка; подавам
fetch	бой, борба; бия се	hair	коса, косъм
	най-накрая	half	половина, половина
fight	свършвам	handsome	хубав, красив
finally	първ, първо	hard	твърд, труден
finish	риба	harsh	суров, груб
first	пет	have	имам
fish	плосък, равен, апартамент	heart	сърце
five	грип	heavy	тежък, тежко
flat	муха; летя	help	помощ, помагам
flu	за	her	нея, неин
fly	забравям	here	тук, ето
for	вилица	hers	неин
forget	свободен, безплатен	him	него, негов
fork	пресен	his	негов
free	пътък	hold	държа (се)
	приятел, приятелка	holiday	празник, ваканция
fresh	от		
Friday	предна част, фронт	home	дом
friend	плод, плодове	horse	кон
		hot	топъл, горещ
from		house	къща
front		however	обаче, както и да е
fruit		hundred	сто
G		I	
garden	градина	ice	лед
get	вземам, получавам	ill	болен
girl	момиче	impose	налагам
give	давам	impossible	невъзможен
glass	стъкло, чаша	improve	подобрявам
good	добър, добро	in	в, във

India	Индия	learn	уча, научавам
indispensable	незаменим	leave	оставам, напускам
inevitable	неизбежен	lecture	лекция
influenza	грип	left	ляв, ляво
inspector	инспектор	leg	крак
instance	пример, случай	leisure	свободно време
instrument	инструмент	lemon	лимон
interval	интервал	length	дължина
invitation	поканя	let	позволявам; давам под наем
invite	каня, поканвам	letter	писмо, буква
Ireland	Ирландия	lie	лъжа; лежа
iron	желязо	lie	живот
issue	спорен въпрос, издание	life	лек, светлина
it	то	light	крайник
Italy	Италия	limb	граница, предел
		limit	линия, черта
		line	лъв
J		lion	малък, малко
job	работа, служба	little	живея, жив, а, о, и
journalist	журналист	live	дълго, а, о, и
journey	пътуване	long	поглед; гледам
jug	кана, стомна	look	губя, изгубвам
juice	сок	lose	много; съдба
just	справедлив, точно, само	lot	любов, обичам
		love	вярност,
		loyalty	лоялност
K			
keep	пазя, държа		
key	ключ	M	
kind	вид, род; любезен, добър	macintosh	мушам
		Madam	госпожа
kitchen	кухня	magazine	писание
knee	коляно	make	правя
knife	нож	man	мъж
		many	много
L		March	март
lack	липса, нужда	market	пазар
lady	дама	married	женен; омъжена
language	език	mass	маса, голямо
last	последен; продължавам		количество
		material	материал
late	късно, късен	May	май

may	мога, може	no	не
meaning	значение	none	никакъв
measure	мярка; меря	normal	нормален
meat	месó	not	не
medicine	лекарство, медицина	nothing	нищо
	срещам,	November	ноември
meet	запознавам се	number	номер
mental	умствен, психически	O	предмет
		object	случай
mile	миля	occasion	заемам,
mine	мина	occupy	окупирам
mineral	минерален		октомври
ministry	министерство	October	от; на; за
minute	мину́та	of	обичдам,
Miss	госпожица	offend	нарушавам
miss (v)	липсвам	offer	предложение;
mister	господин	office	предлагам
mole	бемка		кантора, бюрò,
moment	момент		офиз,
money	пари		канцелария
month	месец		
more	повече	old	стар
morning	сутрин, сутрешен	on	на; върху; по; в
most	най-много	once	веднъж, някога
motorway	магистрала	one	едно, един, а, и
mountain	планина	only	само
moustache	муста́к, мустаци	open	отворен; отварям
much	много	opera	опера
must	трябва	orange	портокал;
my	мой, моят		оранжев
		ordinary	обикновен
N		other	друг
name	име	out	вън, навън
nation	нация	over	нагоре, над,
nationality	националност		по, през
natural	натурален, естествен	owe	дължа
near	близо	P	
never	никога	pair	чифт, двойка
nightmare	кошмар	pale	блед
nine	девет	part	част

a party	празненствó весéлие, пáрти	private protruding	чáстен, лйчен издáден, стърчáщ
passport	паспóрт	proud	горд
pay	плáщам	pump	пóмпа, пóмпя
pen	химика́лка, писа́лка	pupil	учени́к; зени́ца
pencil	мóлив	put	слáгам
people	хóра	Q	
personal	лйчен	question	въпрóс
petrol	бензй́н	quick	бърз
petrol station	бензиноста́ция	quite	дóста
pharmacy	апте́ка	R	
photograph	снй́мка	railway	железопóтна лй́ния
pickle	туршй́я	rain	дъжд
piece	парчé, къс, част	raspberry	малй́на
place	мйáсто	razor	бръсна́ч
plastic	пластмаса	read	четá
plate	чинй́я	really	найстина
play	пиеса; игра́я, свй́ря	recently	наскóро
pleasant	прия́тен	reception	реце́пция
plum	сли́ва	recommend	препорéчвам
policeman	полицай́	red	червén
politics	политй́ка	refrigerator	хлади́лник
popular	популя́рен, известен	registration	регистрáция
pork	свй́нско	regret	съжалй́вам
portion	пóрция	regular	редóвен, постоя́нен
position	позй́ция, положéние	remain	оста́вам
possess	притежáвам, владéя	repeat	повтáрям
post	стълб; пóща	rest	почй́вка; почй́вам
potato	картóф	restaurant	ресторáнт
powder	пóдра	right	дй́сно; прáвилен
power	сй́ла	river	река́
profession	професй́я	road	път, у́лица
province	провй́нция, област	roasted	пéчен
prefer	предпочй́там	roll	руло́; свй́вам, навй́вам
prepare	подгóтвям	room	стй́я
pretty	хубав, прия́тен	round	крй́гъл
pride	гóрдост		

route	път, маршрут	shut	затвáрям
rude	груб	sign	знак
S		sick	бóлен
salad	сала́та	side	странá
sandwich	сандвич	silence	тишина́, мълчáние
Saturday	сбóбота	silk	копрй́на
sausage	на́деница, салам	simple	прост, обикновén
say	казвам	sin	грях
scar	белег	single	единй́чен, едй́нствен;
scent	ухáние, миризма́		нежéнен
scheme	план, проéкт	six	шест
school	учй́лище	skate	кй́нка;
Scotland	Шотлáндия	skin	пързáлям се
scythe	косá	slow	кóжа
sea	морé	small	бáвен
season	сезóн	smear	мáлък
second	втóри, а, о, и	smooth	ца́пам, нама́звам
segment	сегмéнт, част	social	гладък
seldom	рядко	sock	социáлен
sell	прода́вам	soda	чора́п
sense	чүвство, смй́сл		сóда, газй́рана
separate	отдéлен; раздéлям	soft	вода
September	септémври	sole	мек
serious	серй́озен	some	подмéтка;
service	услү́га, сервй́ране	sometimes	едй́нствен
set	постáвам, втвърдй́вам	son	ня́колко
seven	се́дем	somewhere	поя́кога
shave	бръсна	soon	ня́къде
she	тя	sour	син
shelf	рафт	south	скóро
shift	премéствам, прехвърля́м	Spain	кй́сел
shop	магазй́н	speak	юг
short	къс, нй́сок, ска, ско, ски	spend	Испáния
shortage	недóстиг	spoon	говóря
show	шоу; показ́вам	sport	хáрча, прекáрвам
shower	душ	spring	лъжй́ца
		steal	спорт
		stew	прóлет
			крадá
			варй́я, задушáвам

stomach	стомáх	transform	преврѣщам, трансформирам
stone	ка́мък	translate	превѣждам
stop	спирам	transport	транспóрт
straight	прав	travel	пѣтуване; пѣтувам
street	у́лица	treat	третирам, черпя
study	кабинѣт; уча	tree	дървó
success	успех	tribe	плѣме
sugar	зáхар	true	вѣрно
suit	костю́м	Tuesday	втóрник
suitcase	ку́фар	twelve	дванáдесет
sun	слънце	twenty	двадесет
Sunday	недѣля	two	две
swim	плувам		
T			
table	мáса	U	
take	вземам	uncomfortable	неудóбен
tea	чай	uneasy	неспоко́бен
tell	ка́звам	unmarried	неже́нен, неомъжена
temperature	температу́ра	until	до́като
ten	дѣсет	unusual	необикновѣн
terrible	ужáсен	up	гóре, стáнал, прав, нагóре
theatre	теáтър	use	пóлза; изпóлзувам
then	тогáва	usual	обикновѣн
theory	теóрия		
there	там	V	
think	мисля	vacant	свобóден
thin	тѣньк	veal	тѣлешко месо
this	товá	village	сѣло
three	три		
through	през	W	
Thursday	четвѣртък	waistcoat	жилѣтка
time	врѣме	walk	разхóдка; ходя
timetable	та́блица, разписáние	war	войнá
together	зáедно	wardrobe	гардерóб
tomato	домáт	wash	мѣя, перá
tomorrow	у́тре	water	водá
tooth	зъб	we	ниѣ
tourist	тури́ст	weak	слаб, а, о, и
towards	към, в посо́ка на		
tradition	тради́ция		

weather	врѣме	write	пи́ша
Wednesday	срѣда		
week	сѣдмица	X	
welcome	добрѣ дошѣл; заповѣдай	X-ray	рѣнтген; рѣнтгенова снимка
well	добрѣ		
what	какѣв, каквó, каква, какви	Y	
when	когá; когáто	yellow	жълт
where	къдѣ; къдѣто	yes	да
while	до́като	yet	óще, все óще, все пак
who	кой, коя, кое, кои	you	ти, вѣе
whom	когó; когóто	young	млад
why	защó	youth	младóст
widow	вдовѣца		
widower	вдовѣц	Z	
wind	вѣтър	zero	ну́ла
windy	ветровѣто	zone	зóна
winter	зѣма	zoo	зоологѣческа
wish	желáние		градѣна
wood	горá, дървен		
work	рáбота; рáботя		

Bulgarian–English glossary

NOTE: This glossary contains only words used in this book. The conjugation of each verb is given in brackets: (1) (2) (3). The gender of each noun is similarly given in brackets: (m) (f) (n). Occasionally, the plural form is also marked. All adjectives are given in the masculine gender with the feminine, neuter and plural endings also given.

А	the first letter of the Bulgarian alphabet	Англия (f)	England
а	but	английски, ска, ско	English
абсолютен, на, но, ни	absolute	англичанин, ка	English man, woman
август (m)	August	апартамент (m)	apartment, flat
Австралия (f)	Australia	април (m)	April
австралиец, ка	Australian man, woman	аптека (f)	pharmacy
Австрия (f)	Austria	атлет (m)	athlete
автобус (m)	bus, coach	атлетика (f)	athletics
автомагистрала (f)	motorway	Б	
автомобил (m)	(motor-) car	бавно	slowly
адрес (m)	address	бакалница (f)	grocery
адресна карта (f)	registration form	балет (m)	ballet
аерога̀ра (f)	airport	балкон (m)	balcony
аз	I	бания (f)	bathroom; bath
Азия	Asia	баскетбол (m)	basketball
академия (f)	academy	баща (m)	father
а̀ко	if	бащин, на, но, ни, бащински	fatherly, paternal
алкохол (m)	alcohol	без	without
Америка (f)	America	безалкохолно	soft drink
американец, ка	American man, woman	питие;	
американски, ска, ско	American	безалкохолна	
		напитка	
		белег (m),	scar; mark, sign
		белези (pl)	

бензин (m)	petrol; (US) gasoline	бръсна̀ч (m)	razor
бензиноста̀нция (f)	petrol station	бу̀за (f)	cheek
бѐнка (f)	mole, beauty spot	бутилка (f)	bottle
би, бих	would;	бу̀да (1)	to be
	бихте ли . . .	бу̀лгари́н, ка,	Bulgarian man, woman
	would you mind . . . ; бих	Бу̀лгари́я (f)	Bulgaria
	искал . . . I would like	бу̀лгарски, о, и	Bulgarian
бивш, а, о, и	former, ex-	бу̀рз, а, о, и	fast, quick, rapid, swift
бѝра (f)	beer, lager	бу̀рзам (3)	to hurry, to be in a hurry
бит (m)	mode/manner/lifestyle	бу̀ро́ (n)	desk; office, bureau
бия (1)	beat	бу̀л, а, о, бели	white
благодаря̀ (2)	to thank	В	
блани́ка (f)	application form	в, във	in; (place) in, on, at; (movement) to, into; (time, hour) at; (day) on; (year) in
блед, а, о, и	pale	ва̀ш, а, о, и	your, yours, of yours
бли́зо	(place) near, near by, near to; nearly, about	вдовец (m)	widower
блок (m)	block of flats; (politics) bloc	вдовица (f)	widow
бойлер (m)	boiler, water-heater	вдру̀ги ден	the day after tomorrow
бокс (m)	boxing	ведна̀га	at once, immediately, right away
боксьо̀р (m)	boxer	вѐрен, вѐрна, но, ни	correct, right; true, faithful, loyal
бо̀лен, а, о, и	sick, ill; patient (n)	ветрови́т, а, о, и	windy
боле́зен, на, но, ни	sickly, painful, sore	вѐче	already; няма вече, no more, no longer
борба̀ (f)	fight, struggle	вѐчер (f)	evening
брада̀ (f)	beard; chin (anat)	ви́е (pl)	you
брат (m)	brother	вижда̀м, (3)	to see; realise
бра̀тство (n)	brotherhood, fraternity	ви́дя (2)	
братовче́д (m)	cousin, (female)	ви́лица (f)	fork
-ка	cousin		
Брита̀нски, ска, ско, ски	British		
брой (m)	number		
бу̀сна (1)	shave		

високосна	leap year	глава́ (f)	head; chapter
годи́на (f)		гла́вен, на, но,	chief, main,
вли́зам (3),	enter, go in	ни	principal
вля́за (1)		гла́дък, а, о, и	smoothly, evenly
водá (f)	water	гле́дам (3)	to look at, watch
война́ (f)	war, warfare	го	him
войни́к (m)	soldier	говóря (2)	to speak, talk
вре́ме (n)	time; (grammar)	годи́на (f)	year
	tense; weather	годи́шно вре́ме	season
връщам (3),	send back	годи́шно вре́ме	
върна (1)	(someone);	гологла́в, ва,	bareheaded
	return	во, ви	
	(something);	голя́м, а, о, и	big, large, great
	връщам се,	големи	
	come back	го́рд, а, о, и	proud
все́ки, вся́ка, -о,	everyone,	го́рдост (f)	pride
всички	everybody;	горéц, а, о, и	hot
	anyone,	господи́н (m)	mister, gentleman
	anybody; each	госпожа́ (f)	Madam (Mrs)
всичко	everything, all	госпо́жица (f)	Miss
вся́кога	always, ever	гост (m)	guest, visitor,
вто́рник (m)	Tuesday		caller
вход (m)	entrance,	готва́ч (m)	a cook
	admission	го́твя (2)	to cook
вче́ра	yesterday	град (m)	town, city;
възнамеря́вам	intend; have the		(weather) hail
(3)	intention to	гради́на (f)	garden
възра́жявам (3),	to object	градски	public transport
възра́жя (2)		транспóрт (m)	
въпрóс (m)	question	гра́жданин (m)	citizen
вя́рно	(see верен)	гра́жданство (n)	nationality;
вя́рност (f)	faithfulness,		citizenship
	fidelity, loyalty	граница (f)	border, frontier,
вя́тър (f)	wind		boundary, limit
		гребá (1)	to row
Г		грешá (2)	make a mistake,
гази́рана водá (f)	soda water		to err
гардерóб (m)	wardrobe,	гри́жа (f)	care, worry
	cloakroom	грип (m)	influenza, flu
гастроно́м (m)	delicatessen	гру́б, а, о, и	rude, coarse,
	(shop)		rough, harsh

грях (m)	sin	до́ктор (m)	doctor
гъст, а, о, и	dense, thick	дом (m)	home
		домáт (m)	tomato
Д		донáсям (1),	to bring, fetch
да	(with verbs) to;	донесá (3)	
	yes	допóлвам (1)	to add,
да́вам (1), дам	to give, pass,	допóлня (2)	supplement
(3)	hand, grant	допóлнителен,	additional
далéч(е)	far, far away	на, но, ни	
дали́	if, whether	до́ста	quite, fairly,
да́ма (f)	lady		rather, very
да́та (f)	date	дра́г, а, о, и	dear
два́десет	twenty	дрéха (f)	garment, clothes
двана́десет	twelve	дру́г, а, о, и	other, another,
две	two		different
двéста	two hundred	душ (m)	shower
двóбен, двóйно	double	дъжд (m)	rain
де́вет	nine	дъждóвeн, вна,	rainy
деветдесéт	ninety	вно, вни	
деветна́десет	nineteen	дълго	for a long time
де́ветстотин	nine hundred	дължа́	to owe, to be
деке́мври (m)	December		indebted
декларира́м	to declare	дълъг, а, о, и	long
де́лник (m)	weekday	дървен, а, о, и	wooden
де́н, дни (m)	day	дърво́ (n)	tree
де́сет	ten	дя́сна, де́сен,	(direction) right
де́тe (n), деца́	child	-но, де́сни	
(pl)			
ди́плома (f)	diploma	Е	
дипломáт (m)	diplomat	е	is
дирéктор (m)	director, manager	éвтин, а, о, и	cheap, inexpensive
днес	today	едва́	hardly, scarcely,
до	(place) at, by,		barely
	beside; (move-	еди́н, едниá, едно́	one; (grammar)
	ment) to; (time)		a, an
	till, until, up to,	еди́надесет	eleven
	before	едини́чен, чна,	single
добрé	good, well, right	чно, чни	
дови́ждане	goodbye	еди́нствен, а, о, и	sole, only, unique
до́като	up until, while,	ежедне́вeн, на,	daily
	as long as	но, ни	

езеро (n)	lake	зависимост (f)	dependence
език (m)	(anat) tongue; language, speech	завися	to depend on
екскурзия (f)	trip, hike, excursion	загубвам (3)	to lose, to get lost
електричество (n)	electricity	загубя (2)	
електроуред (m)	electrical appliance	зад	behind, at the back/rear of; beyond
енциклопедия (f)	encyclopedia	зад ъгъла	round the corner
есен (f)	autumn, (US) fall	задавам се (3)	to loom up, appear
естествен, а, о, и	natural, unaffected	задръстване (n)	traffic jam, congestion
етажерка (f)	shelf	задушён, а, о, и	stewed
ето	here it is, here they are	задължен, а, о, и	obliged
Ж		заедно	together
желая (1)	wish for, desire	заёт, а, о, и	busy; taken, occupied
железница (f)	railway	закусвам (3), закуся (2)	to have breakfast
желязо (n)	iron	закуска (f)	breakfast, snack
жена (f)	woman; wife	закъснение (n)	delay
женен, -и	married (applies only to men)	закъснявам (1), закъсняя (1)	to be late
живея (1)	to live	заминавам (3), замйна (1)	leave, start, depart, set off
жилетка (f)	waistcoat, cardigan, vest	занасям (3), занеса (1)	carry, take
жилище (n)	place of residence, home, house	занимавам (3), занимая (1)	to be occupied with, to entertain
журналист (m)	journalist	занятие (n)	occupation, classes
жълт, а, о, и	yellow	запалвам (3), запаля (2)	to light, to kindle, to turn a switch on
З		заплащам (3), заплатя (2)	to pay
за	for; (direction) to, for; (time) in, for, till	заповядай, заповядайте	welcome, here it is, help yourself
забравям (1), забравя (2)	to forget	запознавам (се) (1), запозная	to get acquainted, to be introduced to
завиждам (3), завидя (2)	to envy, to be envious of	започвам (3),	to begin,

започна (1)	commence, start	измивам (3), измия (1)	to wash, wash up
затварям (3)	to shut, close; to imprison	изпивам (3), изпийя (1)	to drink up
затворя (2)		изписвам (3), изпиша (1)	(mail) order; discharge (hosp)
захар (f)	sugar	използувам (3)	to use, make use of, make the most of
захарница (f)	sugar bowl	изпъкнал, а, о, и	protruding, jutting out
защо	why, what for	иконoмика (f)	economy
защото	because, for, as	или	or, или . . . или . . . either . . . or . . .
здрав, а, о, и	healthy, sound	им	to them, their
здраве (n)	health	има	there is, there are
здравей	hello, 'hi'	имам (3)	to have, to own, to possess
зелен, а, о, и	green	име (n)	name
зеленчук (m)	vegetables, greens	иначе	otherwise, differently
зима (f)	winter	Индия (f)	India
зле	badly, ill, unwell	инженер (m)	engineer
значение (n)	meaning, importance, significance	инспектор (m)	inspector
значи	so, then, that means	инструмент (m)	instrument, tool
зная	to know, to be aware of	интервал (m)	interval; space, gap
зъб (m)	tooth	ирландец, ирландка	Irish
зъболекар (m)	dentist	Ирландия (f)	Ireland
И		искам (3)	to want, to require, demand
и	and, even, also, too	Испания (f)	Spain
игряя (3)	to play, to perform, to act	Италия (f)	Italy
избор (f)	choice, election	К	
извинете, извинявайте	excuse me	кабинет (m)	study; surgery
извинявам (3), извиня (2)	to excuse, to pardon, to justify	казвам (3), кажа (1)	to say, tell
изглеждам (3)	to look, appear, seem	казвам се (3)	my name is . . .
издател (f)	publisher	кайсия (f)	apricot, apricot tree
изделие (n)	article, make, product		
изключение (f)	exception		
излекувам	to cure, heal		

как	how		wrench,
каквó	what		spanner
каквóто	what, whatever;	кни́га (f)	book
	каквото и да е,	кни́жарница (f)	bookshop,
	anything		bookstore;
			stationer's
ка́кто	as		
как'ъв, ва́, вó,	what, what kind	кога́	when
вѝ	of	кога́то	when, while
ка́мък (m)	stone	кого́	whom
ка́на (f)	water-jug, pitcher	ко́жа (f)	skin, leather, fur
Кана́да	Canada	ко́жен, а, о, и	skin, leather, fur
кана́дец, ка	Canadian man,	кой, коя, кое,	who, which
	woman	кои	
ка́ня (2)	to invite, ask	който, който,	who, that, which
капучи́но (n)	cappuccino	ко́ето, който	
ка́рам (3)	to drive, ride;	кола́ (f)	car
	make someone	колба́с (m)	sausage
	do something	коле́га (m)	colleague
ка́рта (f)	card, map, chart	ко́лко	how many
ка́рти	playing cards	ко́лкото	as much . . . as;
карто́ф (m)	potato		as many as
касетофо́н (m)	tape player	колоэ́здене	cycling
ка́сис (m)	blackcurrant	коля́но (n)	(anat) knee
ка́то	like, as	комплéкс (m)	complex;
кафе́ (n)	coffee		жи́лищен
кафевáрка (f)	coffee maker		комплéкс, а
кафемелáчка (f)	coffee grinder		housing estate
кафенé (n)	café	кон (m)	horse; (chess)
кафя́в, а, о, и	brown		knight
кашкава́л (m)	cheese	концентра́т (m)	(drink) spirit
квадра́т (m)	square	конце́рт (m)	concert
кэнгуру (n)	kangaroo	ко́няк (m)	cognac, brandy
кестеня́в, а, о, и	chestnut, auburn	копрѝна (f)	silk
ки́но (n)	cinema	копрѝнен	(adj) silk
ки́сел, а, о, и	sour, acid	корéм (m)	abdomen,
ки́село мля́ко	yoghurt		stomach; belly,
ки́фла (f)	roll, bun		tummy
клиéнт (m)	client, customer	коридо́р (m)	corridor,
клиентéла (f)	clientele		passageway
ключ (m)	key; (electr)	коса́ (f)	hair
	switch; (music)	кост (f)	bone
	key, clef; (tech)	костю́м (m)	suit

ко́тка (f)	cat		towel; napkin,
кошма́р (m)	nightmare		serviette; носна
крада́ (1)	to steal		кърпа,
краде́ц (m)	thief		handkerchief
кра́ен, кра́йна,	(place) end, last;	къс (m)	piece, bit,
но, ни	(time) latest,		fragment; patch
	final	къс, а, о, и	short; (time) short,
кра́йник (m)	limb		brief
крак (m)	leg; foot	късно	late; по-късно,
кран (m)	tap, (US) faucet,		later
	crane	кътен зъб (sg),	molar (tooth)
крася́в, а, о, и	beautiful, lovely,	кътни зъби (pl)	
	handsome,	къща (f)	house; home
	pretty		
кра́ставица (f)	cucumber	Л	
крик (m)	jack (screw)	лев (m)	lev
кръг (m)	circle	легло́ (n)	bed
кръ́гъл, ла, ло,	round, circular	лед (m)	ice
ли		лeк, а, о, и	(weight) light
кръст (m)	cross, crucifix;	лек (m)	remedy, cure
	waist	ле́ка атлeтика (f)	athletics
купу́вам (3),	to buy, purchase	ле́кар (m)	physician, doctor
ку́пя (2)		лека́рство (n)	medicine, drug
кути́я (f)	box	леку́вам (3)	to cure, heal
ку́фар (m)	suitcase; trunk	ле́кция (f)	lecture
ку́хня (f)	kitchen; cuisine,	ле́сен, сна, сно,	easy, simple
	cooking	сни	
ку́че (n)	dog	ле́сно	easily, with ease
къде́	where,	летeц (m)	pilot, aviator
	whereabouts;	летя́ (2)	to fly
	до къде, where	ли	(particle) така
	to, how far		ли, is that so
къде́то	where, wherever;	ликьо́р (m)	liqueur
	където и да	лимо́н (m)	lemon
	отидеш,	ли́ния (f)	line; route, track;
	wherever you go	лицé (n)	face; person,
къ́м	towards, to; (time)		individual;
	about, near		surface; façade
къ́нки (f)	skates; летни	ли́чен, на, но, ни	personal, private
	къ́нки,	лост (m)	(tech) lever;
	roller-skates		heaver, rod,
къ́рпа (f)	(piece of) cloth;		tiller

лош, а, о, и	bad, ill, evil; poor, incorrect; naughty	месó (n)	meat
лукáнка (f)	spicy Bulgarian salami	мeстя	move, transfer, shift
лукс	luxury	метрó (n)	underground, tube, (US) subway
лъв (m)	lion; (astr) Leo	мигáч (m)	indicator, blinker
лъжица (f)	spoon	микрóбус (m)	minibus
ляв, а, о, и	left	миля (f)	mile
лягам (3), лeгнa (1)	lie (down); to go to bed	мина (f)	mine, coalmine colliery
лято (n)	summer	минавам (3), мина (1)	go, walk, pass by
М		минерáлен, на, но, ни	mineral
магазин (m)	shop, store	минерáлна вода	mineral water
май (m)	May	министeрство (n)	ministry, office, board
малина (f)	raspberry	министър (m)	(cabinet) minister, secretary (of state)
мáлко	little; some, a bit, few; (time) a little while	минúта (f)	minute; instant, moment
мáлък, лка, лко, лки	small	ми́сля (2)	to think
манасти́р (m)	monastery, convent	митничáр (m)	customs officer
март (m)	March	мла́д, а, о, и	young, youthful
маршру́т (m)	route, itinerary	млекáрница (f)	milk-shop, dairy
мáса (f)	table	мля́ко (n)	milk
маслó (n)	butter; oil	мнóго	many, a lot, lots of; much
мач	match	мóга (1)	can, be able to
мáшинно маслó	machine/engine oil	мóже би	may be
масти́ка (f)	anisette; ouzo	мой, мóя, мóе, мóи	my, mine
материáл (m)	material, stuff; fabric	мóлив (m)	pencil
между	between, among	мóля (2)	to ask, to beg, to request; please
мезé (n)	appetiser, relish	Мóля?	I beg your pardon?
мeн(е)	me	момéнт (m)	moment, instant
месáрница (f)	butcher's (shop)	момй́че (n)	girl, lass
мeслeн, на, но, ни	(adj) meat	момчé (n)	boy, lad
мeсeст, а, о, и	fleshy, meaty		
мeсeц (m)	month		

моникс (m)	bagatelle	нарóд (m)	people, nation, population; crowd
морé (n)	sea	нарóдeн, на, но, ни	people's, national, popular; folk
мустáк (m), мустáци (pl)	moustache; (cat) whiskers	нардност (f)	nationality
мб́дър, ра, ро, ри	wise	насти́вам (3), насти́на (1)	to catch a cold
мъж (m)	man	научáвам (3), научá (2)	to learn, to find out, pick up; to teach
мълчá (2)	to be silent, to keep quiet	нахранвам (3), нахраня (2)	to feed, to have a meal
мáсто (n)	place, spot, site, locality	национа́лен, на, но, ни	national
Н		национа́лност (f)	nationality
на	of; to, on, upon, at, in, by, per over, above	на́ция (f)	nation
над	late afternoon, early evening	на́ш, а, о, и	our, ours
на́двечер	right, to the right	не	no; not
на́дясно	really, indeed, actually, truly	невъзмóжно	impossible
на́йстина	most	негов, а, о, и	his, its
на́й-	criminal, penal, punitive	неде́лен (adj)	Sunday
наказáтелен, на, но, ни	anvil	неде́ля (f)	Sunday
наковáлня (f)	to lay, to force, to impose	недо́стиг (m)	shortage, insufficiency, lack, want
налага́м (3), нало́жа (2)	left, to the left	неже́нен	unmarried, single (for men)
наля́во	to smear, spread	неизбе́жен, на, но, ни	inevitable, unavoidable
нама́звам (3), нама́жа (1)	to find, to find out, discover	неин, не́йна, но, ни	her, hers
намира́м (3), наме́ря (2)	to write, write down, take down	не́ка	let
напи́свам (3), напи́ша (1)	drink, beverage	неомб́жена, ни	unmarried, single (for women)
напи́тка (f)	recently, lately	неразполо́жен, а, и	indisposed, unwell
напоследъ́к	straight, straight ahead, directly	неудóбен, а, о, и	uncomfortable, inconvenient
напра́во	for instance, for example	не́що (n)	object, thing, something, anything; a bit, somewhat
напри́мер	on the contrary		
напрóтив			

нея	her	някой, коя, кое,	some; somebody;
ни . . . ни	neither . . . nor;	кои	someone; any;
	(to) us; our		anybody; anyone
ние	we	няколко	several; a few;
никак'ъв, ва, во,	no; none, any		some
ви		накрая	finally, in the end
никога	never; ever; not	някъде	somewhere;
	once; never		anywhere
	more	няма	shall/will not; there
някой, коя, кое,	no-one; nobody;		is/are not
кои	not anyone,	нямам	have not; lack
	anybody		
някъде	nowhere; not	О	
	anywhere	о	oh
нищо . . . нищо . . .	neither . . . nor . . .	обяждам (3)	to tell; inform;
нищо (n)	nothing; (not)		answer; call
	anything; nil	обяче	however; but;
но	but; and yet;		though
	nevertheless	обед (m)	dinner; lunch;
нов, а, о, и	new; modern,		midday meal
	unworn	обидя (2)	to offend; insult;
ноември (m)	November		hurt
нож (m)	knife; blade;	обиждам се (3),	to take offence; to
	cutter	обидя се (1)	be insulted
ножче (n)	pen-knife,	обикновен, а, о,	ordinary; usual;
	pocket-knife	и	common(place)
номер (m)	number	обикновено	usually; generally;
нос (m)	nose		as a rule
нося (2)	carry; bring; take;	обиколка (f)	tour; rounds;
	wear (clothes)		visitation
нощ (f)	night	обичам	to love; like, care
нощен, на, но,	night (attr);		for; be fond of
ни	nocturnal	облекло (n)	clothing; clothes;
нощувам (3)	spend/pass the		garments; attire
	night	обличам (3),	to put on
нужда (f)	need; necessity;	облекá (1)	(clothes); to
	want		dress
някак'ъв, ва, во,	some (kind of);	образование (n)	education
ви	any (kind of);	обществен, а, о,	social; of society;
	whatever	и	public
някога	once; in the past;	общо, а, о, и	commonly;
	at one time		generally; jointly

обядвам (3)	to have/take lunch	оставам (3)	forsake; desert
обяснявам (3),	to explain	останал, а, о, и	remaining;
обясня (2)			left-over
овален, лна,	oval (shaped)	острилка (f)	pencil sharpener
лно, лни		остров (pl)	island; isle
овче сирене (n)	Bulgarian feta	от	from; out of; off;
	cheese		of; on; for;
означавам (3)	to mark; note;		since; than
	mean; signify;	отварям (3),	to open
	stand for	отворя (2)	
око (n)	eye	отговарям (3),	to answer; reply;
околона средá (f)	environment;	отговоря (2)	respond (to)
	surroundings	отделям (3),	to separate;
около	around, about	отделя (2)	detach; select
октомври (m)	October	отивам (3),	to go (to); be
омъжа (2),	to marry; to get	отида (2)	bound (for);
омъжвам (3)	married (for a		head (for)
	woman)	откъде	from where;
онзи, онази,	that		whence
онези		отпуска (f)	leave of absence;
опера (f)	opera; opera-house		vacation
оплаквам се (3),	to grumble;	отсечка (f)	segment
оплачаше	complain	официален, на,	official; formal
оранжев, а, о, и	orange	но, ни	
оредял, а, о, и	thinning (hair)	очи (pl)	eyes
орел (pl)	eagle	още	(some) more;
ориз (pl)	rice		another;
освен	except; except for;		further; still;
	save for; but		yet
осем	eight	П	
осемдесет	eighty	павилион (pl)	pavilion, kiosk
осемнадесет	eighteen	падам (3), падна	to fall; drop
осемстотин	eight hundred	(1)	
особен, а, о, и	special; particular;	пазар (pl)	market; market-
	strange		place
особено	especially;	пазарувам (3)	to go shopping
	particularly;	пак	again; over again;
	in particular		once more; still
оставам (3),	to remain; stay;	памук (pl)	cotton
остана (1)	stay behind; be	панталон (pl)	trousers; pants
	left	пари	money
остава (2),	to leave; abandon;		

парфю́м (pl)	scent; perfume		fruit; fruit (e.g. fruit juice)
парче́ (n)	piece; bit; slice		
паспо́рт (pl)	passport	плóмба (f)	filling; lead
па́ста (f)	cake, pastry; toothpaste		seal/stamp
пастърма́ (f)	jerk; dried/cured jerked meat	плу́вам (3)	to swim; float; sail
пека́ (1)	to bake; roast; barbecue; toast; sunbathe	плу́ване (n)	swimming
пет	five	по-	more; -er (e.g. stronger)
петдесѐт	fifty	по	on; over; along; in; according to
пѐтстотин	five hundred	пóвече	more; any longer; no more; again
пѐтък (pl)	Friday	пови́квам (3)	to call; summon; call up; call out; send for
пѐчен, а, о, и	roasted; baked; toasted	пови́шавам (3),	to raise; increase;
пѐя	to sing; chant	пови́шá (2)	promote
пиѐне (n)	beverages; drinking	пóвод (pl)	occasion; cause; ground; reason
пи́лешки, а, о, и	chicken	поврѐда (f)	damage; injury; breakdown; failure; fault
писа́лка (f)	pen; fountain pen, ball pen	повта́рям (3),	to repeat; go over;
писмо́ (n)	letter	повто́ря (2)	reiterate; replay
пи́там (3)	to ask; question, enquire	повя́рвам (3)	to believe; give credit to
питиѐ (n)	drink; beverage	поглѐдна (1)	to look (at); take/have a look at
пи́ша (1)	to write; make out	погoвoрѝ (2)	to have a word/talk (with)
пи́я (1)	to drink, sip	подгoтвѝям (3),	to prepare; make ready; train
план (pl)	scheme; plan; design; project; intention	подгoтвѝя (2)	
планина́ (f)	mountain; hill	подигрaвам се (3)	to ridicule; to mock
пла́нински, а, о, и	mountain (adj); mountainous; upland	подѝржам (3)	to hold up; support; sustain; back up; uphold
пла́стмаса (f)	plastic	пoдoбрѝвам (3),	to improve (on); make better
пла́щам (3),	to pay; pay up	пoдoбрѝя (2)	
платѝ (2)			
пла́ча (1)	to cry; weep		
плѐме (n)	tribe; race; clan		
плод (pl)	fruit; пло́дов, а, о, и of /from		

поживѐя (1)	to live for a while; live; stay	портока́л (pl)	orange
позво́лявам (3),	to allow; permit;	порцелáн (pl)	china; porcelain; clay
позво́ля (1)	let	пóрция (f)	portion; helping (of); serving
поздравѝвам (3),	to greet; say hello;	порѝчвам (3)	to order; tell; ask; commission
поздравѝ (2)	congratulate	послáник (pl)	ambassador; envoy
познáт, а, о, и	acquaintance, familiar	пóсле	afterwards; then; later on
пока́звам (3),	to show; display;	послѐден, на, но, ни	last; final; latter; recent; new;
пока́жа (1)	present; produce; point at; indicate	послѐднѝя, на, но, ни	latest; lowest; worst; utmost
пока́на (f)	invitation	посóка (f)	direction
пóлзувам (3)	to use; make use of	посрѐщам (3),	to meet; welcome;
политѝка (f)	politics; policy	посрѐщна (1)	receive
полица́й (m)	policeman; police officer	пóстно (я́стие)	vegetable/vegetarian dish
половѝна (f)	half	потѝрся (2)	to look for; ask for; seek
пoлoжѝние (n)	position; condition; state; situation; status	пoчáкам (3)	to wait for a while
пoмáгам (3),	to help; assist;	пoчѐрпвам (3),	to treat someone (to)
пoмóгна (1)	aid; lend a hand	пoчѐрпя (2)	
пoмѝслям (3),	to think; think a little; consider; reflect on	пoчѝвам (3),	to rest; relax; take a holiday; pass away
пoмѝсля (2)		пoчѝна (1)	
пóмпа (f)	pump	пoчѝвен ден (pl)	rest day; day off
пoнѐ	at least; at any rate	пoчѝвка (f)	rest; repose; holiday; break
пoнeдѐлник (pl)	Monday	пoчѝствам (3),	to clean; clear
пoнѝкoгa	sometimes; at times; occasionally; now and then; from time to time	пoчѝстя (2)	
пoпулѝрѝен, на, но, ни	popular	пoчтѝ	almost; nearly straight; right; upright
пoрaдѝ	because of; on account of; in view of	прáв, а, о, и	straight; right; upright
		прáвя (2)	to make; do; build
		прáзник (pl)	holiday; feast
		прaзнѝвам (3)	celebrate; keep a holiday
		прaнѐ (n)	washing; laundry
		прáскова (f)	peach; peach-tree

превѣждам (3),	to translate;		night; stay
преведá (1)	render into;		overnight
	interpret	препорѣчам (3)	to recommend;
преврѣщам (3),	transform;		advise
преврѣрна (1)	convert; turn	прѣсен, прѣсна,	fresh; new; spring
	into; change	о, прѣсни	
преглѣдам (3)	to inspect;	прѣставам (3),	to cease; stop;
	examine;	прѣстáна (1)	leave off
	survey; check	при	at; near; by; close
пред	in front of		to
предварѣтелно	in advance;	прибѣрам (3),	to gather; collect
	before-hand	приберá (1)	
прѣден на, но,	front; previous	пригѣтвям (3),	to prepare;
ни		пригѣтвѣя (2)	make/get ready
прѣдѣ	before; prior to		(for)
прѣдлáгам (3),	to offer; suggest;	придружáвам	to accompany;
прѣдлѣжа (1)	propose; submit	(3), придружá	attend; escort
прѣдпочѣтам (3),	to prefer (to); like	(1)	
прѣдпочѣтá (1)	better	прѣмам (3),	to accept; take;
прѣдприемчѣв,	enterprising	прѣма (1)	receive
а, о, и		прѣстѣгам (3),	to arrive; come in;
прѣдстáвям (3),	to represent;	прѣстѣгна (1)	fly in
прѣдстáвѣя (2)	present, submit;	прѣчѣйна (f)	cause; reason;
	introduce		motive
прѣживѣвам (3),	to experience; go	прѣятел (pl)	friend; mate
прѣживѣѣя (2)	through;	прѣятѣн, на, но,	pleasant;
	endure; survive	ни	agreeable; nice
прѣживѣване (n)	experience;	прѣблѣм (pl)	problem
	survival;	прѣвѣрка (f)	check-up; control;
	subsistence		examination
прѣз	through; via;	прѣверѣвам (3),	check (up);
	(time) in,	прѣверѣя (1)	examine; test
	during, in the	прѣвѣнция (f)	province; country;
	course of		countryside
прѣкáрам (3)	spend; pass;	прѣдáвам (3),	to sell; be on sale
	undergo;	прѣдáм (1)	
	experience	прѣдблжáвам	to lengthen;
прѣмѣрвам (3),	to measure,	(3), прѣдблжá	prolong; extend;
прѣмѣрѣя (2)	weigh; try on	(1)	continue
прѣмѣствам (3),	to shift; move	прѣлет (f)	spring; spring-time
прѣмѣстѣя (2)	(away)	прѣосто	simply; plainly;
прѣнощúвам (3)	to spend the		merely; just

профѣсия (f)	profession; trade;		entertainment;
	occupation		pastime
профѣсор (m)	professor	разговáрям (3)	to talk; speak
прѣт (pl)	pole; rod; bar	разгѣвор (pl)	conversation; talk;
прѣк, а, о, и	direct; straight;		chat
	immediate	разлѣчен, на,	different; various
прѣсно млѣкó (n)	fresh milk	но, ни	
психѣчески, а, о,	mental;	разписáние (n)	timetable;
и	psychic(al)		schedule
пúдра (f)	powder	разстѣние (n)	distance; stretch
пускам (3),	to let; let in; let	разтовáрвам (3),	to unload;
пúсна (1)	out; set free;	разтовáря (2)	discharge
	release; start	разхѣдка (n)	walk; stroll
пѣк	but; yet; and	разчѣтам (3)	to make out,
пѣрви/пѣрв	first; former;		decipher; to
	foremost		rely on;
пѣржá (2)	to fry; roast		count on
пѣт (pl)	road; way;	ракѣя (m)	brandy
	journey; time	рáно	early; at an early
пѣтник (pl)	traveller;		hour
	passenger	ред (m)	row; range; line;
пѣтúвам (3)	to travel; journey		a series of
пѣтúване (n)	travelling;	редáктор (m)	editor
	journey; trip;	редѣвлен, на, но,	regular; valid;
	voyage	ни	standard
Р		резѣрвá (m)	reserve
рáбота (f)	work; job;	резервáция (f)	booking;
	employment;		reservation
	affair; business	рекá (1)	to say; tell
рáботен ден (pl)	working day;	рекá (f)	river; stream
	workday	рѣмѣк (m)	(leather) strap;
рáботѣя (2)	to work; operate;		thong
	function	рѣнтген (m)	X-ray
рáдвам се (3)	to be glad/happy/	рѣсторáнт (m)	restaurant
	pleased	рѣцѣпция (f)	reception
разбѣрам (3),	to understand;	рѣчник (pl)	dictionary;
разберá (1)	comprehend		vocabulary;
разбѣра се	certainly;	рѣшáвам (3),	decide; resolve
	naturally; sure;	рѣшá (1)	
	of course	рѣба (f)	fish; (astronomy)
развлѣчение (n)	amusement;		Pisces

рождѣн ден (m)	birthday	секунда (f)	second; moment
рус, а, о, и	blond; fair-haired	сѣло (n)	village
Русія (f)	Russia	семѣен, семѣйна,	family (adj);
рѣдко	seldom; rarely;	о, и	married
	once in a while	семѣйство (n)	family
С		септѣмври (m)	September
с	and; with	сервиз (m)	set; service;
салата (f)	salad		service-station
сам, а, о, и	alone	сериозно	seriously;
само	only; solely;		earnestly
	merely	сив, а, о, и	grey
самообрѣснѣчка	razor; razor-blade	силен, на, но,	strong; powerful
(f)		ни	
самолѣт (m)	airplane	симпатичен,	good-looking
самообслужване	self-service	а, о, и	
(n)		син (m)	son
сандвич (m)	sandwich	син, я, ъо, и	blue
сбогом	goodbye, farewell	сирене (n)	cheese; feta
светѣ, светѣц	holy; St; saint		cheese
свински, а, о, и	pork; pig	скара (f)	(fire) grate;
свободен, на,	free; vacant; not		fender; grill;
но, ни	occupied		barbecue
свободно време	leisure	ски	ski
(n)		скоро	soon; presently;
свързвам (3),	to bind; fasten;		shortly
свържа (1)	connect	скѣп, а, о, и	dear; expensive;
свършвам (3),	to finish; com-		costly
свърша (1)	plete; end	слаб, а, о, и	weak; thin; lean
сграда (f)	building; struc-	славянски, а, о,	Slav; Slavonic
	ture; house	и	
сега	now; at present;	слагам (3),	to put; place; set;
	this time;	сложа (1)	lay
	nowadays	сладкарница (f)	confectioner's;
седем	seven		pastry-shop;
седемдесѣт	seventy		sweet-shop; cafѣ
седемнадесѣт	seventeen	сладкиш (m)	cake; sweet; dessert
седемстотин	seven hundred	след	after; behind; next
седмица (f)	week		to
сезон (m)	season	сливов, а, о, и	plum (adj)
секретарка (f)	secretary	служба (f)	post; job; work;
			service

служител (m)	civil/public	стандарт (m)	standard
	servant; official	стар, а, о, и	old; ancient; past
случай (m)	case; occasion;	стая (f)	room; chamber
	opportunity;	сто	hundred
	chance	стоба (f)	commodity; goods;
случайно	by chance/		merchandise;
	accident;		article
	accidentally	стол (m)	chair, stool, seat;
слушам (3)	to listen (to); hear;		canteen
	obey	стомѣх (m)	stomach
слънце (n)	sun; sunshine	страна (f)	side; country;
сметана (f)	cream		aspect
сметка (f)	bill; account;	страшен, на, но,	terrible; frightful;
	score	ни	fearful; awful
смисъл (m)	sense; meaning;	строй (2)	to build;
	significance		construct
смятам (3),	to reckon; count;	струвам (3)	to cost, be worth
сметна (1)	calculate;	стрѣмен, на, но,	steep; abrupt
	intend	ни	
снимка (f)	photograph;	студен, а, о, и	cold; chilly
	photo; snapshot	студент (pl)	student (at
сок (m)	juice		university)
спалня (f)	bedroom	студентка (f)	(female) student
спестявам (3),	to save;		(at university)
спестя (2)	economise	стѣклен, а, о, и	glass (adj)
специализирам	to specialise (in)	сувенир (m)	souvenir;
(3)			keepsake
списание (n)	magazine;	суджук (m)	spicy Bulgarian
	periodical		salami
спортлен, на, но,	sports; sporting;	супа (f)	soup
ни	athletic	супермаркет (m)	supermarket
спирам (3), спра	to stop; put an end	сутрешен, на,	morning (adj)
(1)	to; pull up	но, ни	
спътник (m)	satellite; fellow	сутрин (f)	morning; in the
	traveller;		morning
	companion	събота (f)	Saturday
спя (2)	to sleep	събрание (n)	meeting;
сравнително	comparatively		gathering;
сряда (f)	Wednesday		assembly
ставам (3),	to stand/get up;	съвсѣм	quite; entirely;
стана (1)	rise; become;		completely
	happen	съжаление (n)	regret; pity

съжалявам (3),	to pity; to	ти	you
съжаля (2)	take/have pity on; be sorry for	то	it
съм	to be	това	this; that; it
сънародник (m)	compatriot	тогава	then; at that/the time; in that case
съответно	respectively; correspondingly	този, тази, тези	this; these
съпровождам (3),	to accompany;	той	he
съпроводя (2)	attend; escort	толкова	that much/many; so much/many
сърдя се (2)	to get/be angry	топка (f)	ball; sphere
сърце (n)	heart	топло	warmly; heartily
състезание (n)	contest; competition; event	топъл, ла, ло, ли	warm; mild
също	also; too; as well; similarly	торта (f)	cake; tart
сядам (3), седна (1)	sit down; be seated; sit up; rest	точен, на, но, ни	exact; precise; accurate; punctual
Т		точно	exactly; accurately; precisely; just
такá	thus; so; this/that way/ in such a way	традиционен, на, но, ни	traditional; conventional
там	there; over there	трамвай (m)	tram; street-car
танцувам (3)	to dance	транспорт (m)	transport
твóй, твоя, твоё, твои	your; yours; thy; thine	тревá (f)	grass
те	you; they	три	three
театър (pl)	theatre	тридесет	thirty
тежък, ка, ко, ки	heavy; hard; diffi- cult	тролей (pl)	trolley-bus; trol- ley-car
тека (1)	to flow; run; leak	тръгвам (3), тръгна (2)	to start; set out/off for; go; leave; depart
телевизия (f)	television	трябва	must; should; have to
телевизор (m)	tv set	тук	here; this way; local
телефон (m)	telephone; phone	турист (m)	tourist; hiker
телешко	calf; veal	турски, а, о, и	Turkish; Ottoman
температура (f)	temperature	търпя (2)	to bear; suffer; endure; tolerate
тенис (m)	tennis	тя	she
теория (f)	theory		
термометър (m)	thermometer		
тесен, тясна, о, и	narrow; tight		

У		френски, а, о, и	French
у	at; to; with	фризьор (m)	hairdresser
уважавам (3),	to respect;	фрикция (f)	friction
уважа (2)	honour; esteem	футбол (m)	football
удобен, на, но, ни	comfortable	Х	
удобно	conveniently; comfortably	хазяин (m)	landlord; host
удоволствие (n)	pleasure; amusement	хазяйка (f)	landlady
уж	as if; allegedly	хапвам (3), хапна (1)	to take; have a bite; have something to eat
уикенд (m)	weekend	харесвам (3), харесам (3)	to like; fancy, enjoy
уйски (n)	whisky; Scotch	хиляда	thousand
улеснявам (3), улесня (2)	to facilitate; make easier	химическо	dry cleaning
улица (f)	street	чистене (n)	
урок (m)	lesson	хладен, на, но, ни	cool, cold
услуга (f)	service; favour; good turn	хладилник (m)	refrigerator
услужвам (3), услуга (2)	do/render a service/favour	хладно	coldly; frigidly
успех (m)	success	хлебарница (f)	bakery; baker's shop
утре	tomorrow	хляб (m)	bread
утро (n)	morning	хоби (n)	hobby
уча (2)	to learn; study; teach	ходя (2)	to go; walk; go (to)
ученик (m), ученичка (f)	pupil; student	хокей (m)	hockey
училище (n)	school	хол (m)	lounge; living room
уютен, на, но, ни	cosy	холандец (m)	Dutchman
Ф		Холандия (f)	Holland; the Netherlands
факс (m)	facsimile	хора	people; folk
фамилия (f)	family; surname	хотел (m)	hotel
февруари (m)	February	хотелиер (m)	hotel keeper
филм (m)	film; movie	хранá (f)	food
фирма (f)	firm; company; business	храня (2)	to feed; eat
фотьобил (m)	armchair	хубав, а, о, и	pretty; lovely; beautiful; good looking
Франция (f)	France	хълм (m)	hill; elevation

Ц			orderly; pure; unadulterated
цвет (m)	colour; complexion; blossom	чистя (2)	to clean; cleanse
цена (f)	price; worth; cost; value	читалня (f)	reading-room
центра́ла (f)	main/head office	чифт (m)	pair; couple
це́пя (2)	to split; chop; cut	чове́к (m)	man; person; fellow
Ч		чора́п (m)	sock; stocking
чадър (m)	umbrella; sunshade; parasol	чу́вам (3), чуя (1)	to hear; listen
чай (m)	tea	чу́вствувам (3)	to feel
ча́йник (m)	teapot	чувствителен, на, но, ни	sensitive; susceptible; tender; touchy
ча́кам (3)	wait; expect	чуде́сен, на, но, ни	beautiful; lovely; wonderful;
ча́нта (f)	bag		marvellous
час (m)	hour; lesson; class; period	чуде́сно	marvellously; wonderfully
часо́вник (m)	watch; clock	чук (m)	hammer
ча́ст (f)	part; portion; share; section	Ш	
ча́стлен, на, но, ни	private	шампа́нско (n)	champagne
че	that	шанс (m)	a chance
чело́ (n)	forehead	ша́пка (f)	a hat, a cap
челю́ст (f)	jaw	шара́н (m)	a carp
червѐн, а, о, и	red	ша́рен, а, о, и	coloured
червѐно ви́но (n)	red wine	шах (m)	chess
червѐло (n)	lipstick	ша́хмат (m)	checkmate
че́рлен, на, но, ни	black	шва́рц-кафе́ (n)	black coffee
че́ст (f)	frequent, usual (adj); honour, credit (noun)	шест	six
чета́ (1)	to read	шестна́десет	sixteen
четвѐртък (m)	Thursday	ше́стотин	six hundred
че́тири	four	шива́ч (m)	a tailor
чий, чия, чие, чий	whose	широ́к, а, о, и	wide
чиния́ (f)	plate; dish	ши́я (1)	to sew
чип	snub-nosed	шли́фер (m)	macintosh, raincoat
чи́ст, а, о, и	clean; neat; tidy;	шо́пски, а, о, и	from the Shop region in Bulgaria (around Sofia)

Шотла́ндия (f)	Scotland	югозапад (m)	south-west
шофѐр (m)	a driver, a chauffeur	югоизток (m)	south-east
шум (pl)	noise	ю́жен, на, но, ни	southern
шумя́ (2)	to make noises	Ю́жна А́фрика (f)	South Africa
Щ		юли (m)	July
ща́дя (2)	to spare (someone something)	юни (m)	June
ща́стие (n)	happiness	Я	
щастли́в, а, о, и	happy	я това, я друго	either this or that
ще́дър, ра, ро, ри	generous	ябълка (f)	an apple
ще	shall, will	явѐн, на, но, ни	obvious, clear
щета́ (f)	damage	явление (n)	a phenomenon
щипя́ (1)	to pinch	явявам се (3), явя се (2)	to appear
щом	as soon as	ягода (f)	a strawberry
щра́кам (3), щра́ква (1)	to click, snap	яд (m)	anger
щъркел (m)	a stork	ядене (n)	meal, eating
Ъ		ядка (f)	a kernel
ъгъл (m)	a corner	ядосвам се (3)	to be angry
Ю		ядро (n)	nucleus
юбиле́й (m)	jubilee	язовир (m)	a dam, a reservoir
юг (m)	south	яке (m)	a jacket
		ям (1)	to eat
		януари (m)	January
		ястие (n)	a meal

Grammatical index

The numbers refer to the lessons in the book.

- Addressing people (1)
 Adjectives (2)
 Adjectives, plural (4)
 Adverbs (7)
 Age (9)
 Alphabet (*see* Introduction)
 Articles, definite and indefinite (2)
 Articles, with adjectives (2, 3)
 Articles, with nouns (2)
 Articles, with pronouns (3)
 Answering questions (1)
 Asking questions (1)
 Aspect (6)
 Aspect, imperfective (6)
 Aspect, perfective (6)
- Body, parts of the (12)
- Case forms of personal pronouns (5)
 Case forms of possessive pronouns (5)
 Colours and shapes (8)
 Comparative degree of adverbs (7)
 Comparative degree of adjectives (7)
 Conjugation, first (5)
 Conjugation, second (4)
 Conjugation, third (3)
 Conjunctions (5)
 Conditional mood (17)
 Consonants (Introduction)
- Dates (9)
 Days of the week (9)
 Definite article (2)
- Definite article with adjectives (2, 3, 4)
 Definite article with nouns (2)
 Definite article with nouns in the plural (4)
 Definite article with possessive pronouns (3)
 Definite article with pronouns (3)
 Degree of comparison (7)
 Degrees of comparison of adjectives (7)
 Degrees of comparison of adverbs (7)
 Delight and admiration (10)
 Direct speech (18)
- Feminine nouns (1, 3)
 First conjugation (5)
 Forming imperfective verbs (6)
 Forming perfective verbs (6)
 Formation of simple adjectives (13)
 Fractions (12)
 Future in the past tense (14)
 Future tense (6)
 Future perfect in the past tense (16)
 Future perfect tense (15)
- Gender of nouns (1)
 Gender of adjectives (2)
 Gender of possessive pronouns (3)
 Gender of pronouns (1, 2)
 Gender of demonstrative pronouns (2)
 Gender of interrogative pronouns (2)
 Goodbye (2)
- Gerund (10)
 Greetings (1)
- Handwritten letters (Introduction)
- Imperative (5, 7)
 Imperative, longer forms (7)
 Imperative, shorter forms (5)
 Imperfective aspect (6)
 Imperfective verbs (6)
 Imperfect past tense (8)
 Imperfective verbs (6)
 Indirect indicative mood (18)
 Indirect speech (18)
 Interrogative pronouns
 Intonation (Introduction)
 Introducing people (3)
 Interrogative words (1)
 Irregular verbs (1, 2)
- Letters (Introduction)
- Masculine nouns (1, 2, 3)
 Months of the year (9)
- Names (1)
 Negatives (1)
 Neuter nouns (1, 4)
 Neuter nouns, plural (4)
 Noun formation (11)
 Nouns, gender (1)
 Nouns, masculine (1)
 Nouns, masculine, plural (3)
 Nouns with the articles (2)
 Numerals (3, 5, 12, 14)
 Numerals, cardinal (3, 5)
 Numerals, ordinal (14)
- Ordinal numbers (14)
- Participles (10)
 Participles, active (10)
 Participles, passive (10)
 Participles, past active (10)
 Participles, past passive (10)
 Participles, present active (10)
 Participles, present passive (10)
 Particles (12)
 Parts of the simple sentence (5)
 Passive voice (17)
 Past active participles (10)
 Past passive participles (10)
 Past tense of **СЪМ, ИМАМ, ИМАМ** (7)
 Past imperfect tense (8)
 Past indefinite tense (12)
 Past participles (10)
 Past perfect tense (13)
 Perfective aspect (6)
 Perfective verbs (6)
 Personal pronouns (1, 5)
 Personal pronouns, case forms (5)
 Plural of adjectives (4)
 Plural of feminine nouns (3)
 Plural of masculine nouns (3)
 Plural of neuter nouns (4)
 Plural of nouns (3, 4)
 Plural of pronouns
 Plural of possessives (3)
 Politenesses (2)
 Possessive pronouns (3)
 Possessive pronouns, gender (3)
 Possessive pronouns, plural (3)
 Possessive pronouns, articles with (3)
 Prepositions going with verbs of motion (8)
 Present active participle (10)
 Present tense, first conjugation (5)
 Present tense of **СЪМ** (1)
 Present tense of **ИМАМ/ИМАМ** (2)
 Present tense, second conjugation (4)
 Present tense, third conjugation (3)
 Present historical tense (3, 4, 5)
 Prices, asking and telling about (5)
 Pronouns, personal (1)

-
- Pronouns, possessive (3)
Pronouns, demonstrative (2)
Pronouns, interrogative (1)
Public transport (14, 15)
- Questions with **ли** (1)
- Reflexive verbs (7)
Relative pronouns and words (6)
- Seasons of the year (9)
Second conjugation (4)
Simple past tense (9)
Simple sentence, parts (5)
Simple sentence, word order (5)
Sounds (Introduction)
Stress (Introduction)
Superlative of adjectives (7)
Superlative of adverbs (7)
- Third conjugation (3)
- Time, expressions (7)
Time, telling and asking about (6)
Town, getting around (14)
- Verbs, future tense (6)
Verbs, imperfective (6)
Verbs, irregular (1, 2)
Verbs of motion (8)
Verbs, past tenses (6)
Verbs, perfective (6)
Verbs, present tense (1, 2, 3, 4, 5)
Verbs, reflexive (7)
Verbs, third conjugation (3)
Verb (to be) (1)
Vowels (Introduction)
- Weather (9)
Word formation of adjectives (13)
Word formation of nouns (11)
Word formation of verbs (11)
Word order of the simple sentence (5)

Colloquial Bulgarian is easy to use and completely up to date!

Specially written by an experienced teacher for self-study or class use, the course offers you a step-by-step approach to written and spoken Bulgarian. No prior knowledge of the language is required.

What makes **Colloquial Bulgarian** your best choice in personal language learning?

- **interactive** – lots of exercises for regular practice
- **clear** – concise grammar notes
- **practical** – useful vocabulary and pronunciation guide
- **complete** – including answer key and special reference section

By the end of this rewarding course you will be able to communicate confidently and effectively in Bulgarian in a broad range of everyday situations.

Two 60-minute cassettes are available to accompany **Colloquial Bulgarian**. Recorded by native Bulgarian speakers, these cassettes can be used on any audio system and complement the book, helping you with pronunciation and listening skills.

ROUTLEDGE
11 New Fetter Lane
London EC4P 4EE
29 West 35th Street
New York NY 10001
Printed in Great Britain

ISBN 0-415-07963-2

COVER PHOTOGRAPH COURTESY OF THE HUTCHISON LIBRARY

